

Unknown Writer's
Sudansaṇā-cariyaṃ

अन्नाय-कइ-विरइयं
सुदंसणा-चरियं

L. D. Series : 133

**General Editor
Jitendra B. Shah**

**Edited by :
Dr. Saloni Joshi**

**L. D. INSTITUTE OF INDOLOGY
AHMEDABAD - 380 009**

Unknown Writer

Sudansaṇā-cariyaṃ

L. D. Series : 133

General Editor

Jitendra B. Shah

Edited by :

Dr. Saloni Joshi

L. D. INSTITUTE OF INDOLOGY
AHMEDABAD-9

L. D. Series : 133

•

Sudansaṇā-cariyam
of
Unknown Writer

•

Editor
Dr. Saloni Joshi

•

Published By
Dr. Jitendra B. Shah
Director

L. D. INSTITUTE OF INDOLOGY
AHMEDABAD

•

First Edition : November, 2002

•

ISBN 81-85857-15-6

•

Price : Rs. 180-00

•

Type-Setting

Sharadaben Chimanhai Educational Research Centre
Shahibaug Ahmedabad-380 004

•

Printer
Navprabhat Printing Press
Near Old Novelty Cinema,
Ghee-kanta, Ahmedabad.

अनाय-कड़-विखड्यं

सुदंसणा-चरियं

ला. द. ग्रंथश्रेणी १३३

प्रधान संपादक

जितेन्द्र बी. शाह

संपादक

डॉ. सलोनी जोशी

लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामन्दिर
अहमदाबाद-९

ला. द. ग्रंथश्रेणी : १३३

•
सुदंसणा-चरियं

•
संपादक
डॉ. सलोनी जोशी

•
प्रकाशक
डॉ. जितेन्द्र बी. शाह
नियामक

लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामन्दिर
अहमदाबाद

•
प्रथम आवृत्ति : नवम्बर, २००२

•
ISBN 81-85857-15-6

•
मूल्य : रु. १८०-००

•
टाईप सेटिंग :
शारदाबेन चिमनभाई एज्युकेशनल रिसर्च सेन्टर
'दर्शन', शाहीबाग, अहमदाबाद-३८० ००४

•
मुद्रक :
नवप्रभात प्रिन्टिंग प्रेस
नोवेल्टी सिनेमा के समीप,
घी-काँटा मार्ग, अहमदाबाद.

પ્રકાશકીય

અજ્ઞાતકવિ કર્તૃક સુદંસણા-ચરિયં પ્રકાશિત કરતાં અમે હર્ષની લાગણી અનુભવીએ છીએ. પ્રાકૃતભાષા નિબદ્ધ પ્રસ્તુત કૃતિનો રચનાસમય વિક્રમની તેરમી સદીનો છે. ભરૂચ શહેરમાં આવેલ અત્યંત પ્રસિદ્ધ એવા અશ્વાવબોધ નામના જૈન તીર્થ તથા શકુનિકાવિહાર નામના જિનપ્રાસાદનું માહાત્મ્ય દર્શાવતું આ સૌથી પ્રાચીન પ્રાકૃત કાવ્ય છે. ૧૨ ઉદ્દેશકમાં વિભાજિત ૧૬૦૦ ગાથા પ્રમાણ ધરાવતી આ કૃતિની એકમાત્ર તાડપત્રીય હસ્તપ્રત ખંભાતના શાંતિનાથ જૈન જ્ઞાનભંડારમાં ઉપલબ્ધ છે. સરળ અને પ્રાસાદિક શૈલીમાં રચાયેલી આ કૃતિનો મુખ્ય ઉદ્દેશ કથા દ્વારા તીર્થની ઉત્પત્તિનું વર્ણન કરવાનો, તીર્થનો પ્રભાવ બતાવવાનો અને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન કરવાનો છે. ગ્રંથમાં આવતાં પ્રકૃતિવર્ણન, નગરવર્ણન, કીડાવર્ણન, ઘટનાવર્ણન અને વ્યક્તિવર્ણનો તત્કાલીન સામાજિક અને ધાર્મિક અધ્યયન માટે પણ ઉપયોગી થાય તેવાં છે.

આ ગ્રંથનું સંપાદન ડૉ. સલોનીબહેન જોશીએ એકમાત્ર પ્રતિના આધારે કર્યું છે. કેટલાંય સ્થળે ત્રુટક ગાથાઓને કારણે સંપાદનકાર્ય વધુ દુરુહ હતું. આવું કઠિન કાર્ય પાર પાડવા બદલ તેમને ખાસ અભિનંદન.

આ ગ્રંથના પ્રકાશનથી પ્રાકૃત ભાષાના અભ્યાસુઓ, જિજ્ઞાસુઓ તથા સંશોધકોને લાભ થશે તેવી આશા છે. ગ્રંથપ્રકાશનમાં શારદાબહેન ચિમનભાઈ એજ્યુકેશનલ રિસર્ચ સેન્ટરના શ્રી નારણભાઈ પટેલ તથા અખિલેશભાઈ મિશ્રાજીનો ખૂબ જ સહયોગ પ્રાપ્ત થયો છે તે માટે સંસ્થા તેમનો આભાર માને છે.

સ્થળ : અમદાવાદ
નવેમ્બર ૨૦૦૨

જિતેન્દ્ર બી. શાહ
નિયામક

अनुक्रम

प्रकाशकीय

प्रस्तावना

सुदंस्तणा चरियं

दुल्लह-मणुयत्त-सामग्गी-कहा-संबधो नाम-पढमो उद्देशो	१
सुदरिसणा-जम्मुप्पत्ति-वण्णणो नाम दुइओ उद्देशो	१
पुव्व-भव-संभरणो नाम-तइओ उद्देशो	११
धम्माधम्म-वियारो नाम-चउत्थो उद्देशो	३१
जयधम्मराय-धूय-सीलवई-संविहाणो नाम पंचमो उद्देशो	४०
नरवइ-सिरि-सिलामेहस्स जिणधम्म-बोहिलाह-वण्णणो नाम छट्ठो उद्देशो	५४
सिंधलदीवाओ सुंदसणाए पवहणारोहण-वण्णणो नाम सत्तमो उद्देशो	६४
विजयकुमार-साहु-संविहाणो नाम अट्ठमो उद्देशो	७४
पुव्वभव-परिचिय-महा-मुणि-दंसणो जिणभवणोवएस-वण्णणो नाम नवमो उद्देशो	९३
निमाविय-जिणभवण-वण्णणो नाम दसमो उद्देशो	११५
सुंदसणाए सुरलोय-गमण-वण्णणो नाम एगारसमो उद्देशो	१२१
चंपयलया किन्नरी नियाणबंधो नाम बारसमो उद्देशो	१२८
परिशिष्ट-१ (व्यक्तिनाम सूचि)	१४७
परिशिष्ट-२ (भौगोलिक, स्थलनाम सूचि)	१५०
परिशिष्ट-३ (वृक्ष-वनस्पति, पुष्प-औषधि)	१५२
परिशिष्ट-४ (पशुपक्षी)	१५४
परिशिष्ट-५ (वाद्य - सूचि)	१५६
परिशिष्ट-६ (आयुद्यादि सूचि)	१५७
परिशिष्ट-७ (जैन पारिभाषिक शब्दो)	१५८
परिशिष्ट-८ (महत्त्वपूर्णा शब्दो-नो केश)	१६४
परिशिष्ट-९ (सुभाषित)	१८४
संशोधन-प्रयुक्त ग्रंथ निर्देशिका सूचि	१८६

પ્રસ્તાવના

પ્રતિપરિચય અને સંપાદન પદ્ધતિ

પ્રતિપરિચય : સુદંસણા ચરિયંની એકમાત્ર પ્રત ખંભાતમાં આવેલ શાંતિનાથ જૈન જ્ઞાનભંડારમાં ઉપલબ્ધ છે. આ પ્રતિ તાડપત્રની છે જેની અન્ય કોઈ પ્રતિલિપિ ઉપલબ્ધ નથી. પ્રસ્તુત સંપાદન આ એકમાત્ર તાડપત્રીય પ્રતિના આધારે કરવામાં આવ્યું છે.

શાંતિનાથ જૈન જ્ઞાનભંડારમાં ક્રમાંક - ૨૨૨ની આ પ્રતિના ૨૩૨ (+૫=૨૩૭) પત્ર છે^૧. પ્રથમ પત્ર ત્રુટક છે અને અંતિમ પ્રશસ્તિપત્ર નષ્ટ થઈ ગયું છે. પત્રોનું પરિમાણ ૩૧ x ૪.૫ સે.મી છે. પ્રત્યેક પત્રમાં બેથી પાંચ પંક્તિ છે અને પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૪૦ થી ૬૦ અક્ષરો છે. પ્રારંભ અને અંતના પત્રને બાદ કરતાં પ્રતિની સ્થિતિ સારી છે.

પિટર્સને ૧૮૮૨-૮૩માં કરેલ સર્વેક્ષણ મુજબ આ પ્રતિના ૨૨૩ પત્ર હોવાની નોંધ છે, પણ ૨૩૩ પત્ર હોવાં જોઈએ. અંતિમ પત્ર (ક્રમાંક ૨૩૩)નું લખાણ પણ આપવામાં આવ્યું છે. (જે પત્ર હાલ ઉપલબ્ધ નથી.)

અરહંત-સિદ્ધ-આચરિય સુહયડ (ય) સાહુ ભત્તી૯

જં પરમ-મંગલાણં હોડ સવ્વાણં શ્રી સુ

સમયના કોલમમાં સંવત ૧૨૪૪ હોવાની નોંધ છે. પરંતુ તે લેખન- સંવત છે કે રચનાસંવત તેની સ્પષ્ટતા થતી નથી.^૨ મુનિ પુણ્યવિજયજી સંપાદિત Catalogue of Palmleaf Manuscripts in the Shantinatha Jain Bhandar Pt.-2 ની નોંધ મુજબ આ પ્રતના ૨૩૨ પત્ર છે. પ્રતનો સમય પણ સ્પષ્ટ અપાયો નથી. એટલે પત્ર ક્રમાંક ૨૩૩ - ઈ. સ. ૧૮૮૨થી ૧૯૬૬ દરમિયાન નષ્ટ થઈ ગયું હશે^૩. આ પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં લહિયાની અસાવધાની અને અજ્ઞાનના કારણે જે ભૂલો દેખાય છે તે નીચે મુજબ છે.

મ-સ, ળ્હ-ત્થ, એ-પ, વ-ચ, ય-પ, ડ-ઓ, વ-મ, ન-ત, બ-પ, બ-ચ, વ-ય, ઙ-હ, પ-ય, જ્ઙ-બ્મ, લ-બ આ અક્ષરો વચ્ચેનો ભેદ નહિ

સમજાવાના કારણે લહિયાએ એકની જગ્યાએ બીજો અક્ષર લખી નાખ્યો છે. એકાદ બે સ્થાન બાદ કરતાં બધે જ પડિમાત્રાનો ઉપયોગ થયો છે. ક્યાંક ઢ્સ્વ ઈના બદલે પડિમાત્રા કરાઈ છે. ક્યાંક માત્રા કરવાની રહી ગઈ છે. ક્યાંક બિનજરૂરી માત્રા ઉમેરાઈ છે, ક્યાંક આગળ પાછળ થઈ ગઈ છે. ક્યાંક આરંભમાં તો ક્યાંક વચ્ચે વ્યંજનોને બિનજરૂરી બેવડાયાં છે. જોડાક્ષરોમાં ઘણી વાર એકવડો વ્યંજન જ વાપર્યો છે. મોક્ષના બદલે હંમેશા મોખ જ લખાયું છે. (જુઓ ભાષાનોંધ) ક્યાંક વર્ણવ્યત્યય જોવા મળે છે. નયના બદલે નચ. બધે જ અનુનાસિકની જગ્યાએ અનુસ્વાર જોવા મળે છે. ક્યારેક અનુસ્વાર આગળ પાછળ જોવા મળે છે. ધમ્મના બદલે ધંમ લખાયેલ છે. ક્યાંક સામીના બદલે સાંવિ, સામ્વિ અને સંવલિયાના બદલે સમ્વલિયા લખાયું છે. અગિયારમા ઉદ્દેશકની પુષ્પિકામાં સિરિસુદંસણાચરિણી જગ્યાએ સિરિસવલિયાચરિણ લખાયું છે. સંસ્કૃતમાં લખતી વખતે શ ના બદલે સ અને દ્વીપ ની જગ્યાએ દીપ લખાયું છે. ક્યારેક છંદને ગોઠવવા દીર્ઘનું ઢ્સ્વત્વ અને જોડાક્ષરને એકવડો કરાયો છે.

પ્રતમાં ગાથાક્રમાંક એના નિશ્ચિત ક્રમમાં આવતા નથી. ક્યારેક તે તોડીને વચ્ચેથી ફરી નવો ક્રમાંક અપાયો છે. પ્રતમાં ઘણી જગ્યાએ સુધારા-વધારા કરાયા છે. ક્યાંક આખેઆખી ગાથાઓ વચ્ચે ઉમેરાઈ છે. ક્યાંક આખી ગાથા ભૂંસી નાખી છે. આ સુધારા-વધારા પાછળથી કરાયા હોય તેમ ગાથાક્રમાંકના આધારે લાગે છે. આ ઉમેરેલું લખાણ ઉપરનીયે અને ક્યારેક બે પંક્તિ વચ્ચે રહેલી જગ્યામાં કરાયું છે. કોઈક ગાથામાં એકાદ શબ્દ ભૂંસીને તેની જગ્યાએ બીજો શબ્દ લખાયો છે.

સંપાદન પદ્ધતિ : મૂળપાઠ એક જ પ્રતિના આધારે મૂક્યો છે. અર્થની દૃષ્ટિએ અશુદ્ધ પાઠ નીચે ટિપ્પણમાં મૂકી મૂળમાં શુદ્ધ પાઠ આપ્યો છે.

મૂળ પ્રતિના પત્રનો ક્રમાંક ચોરસ કોંસા]માં આપ્યો છે. પાઠશુદ્ધિમાં સંદિગ્ધ પાઠની પછી ગોળ કોંસામાં પ્રશ્નચિહ્ન મૂકેલ છે. (?) વૈકલ્પિક પાઠ ગોળ કોંસામાં પ્રશ્નાર્થસહ સૂચવ્યો છે. પ્રતિ તૂટક હોવાના કારણે નહિ મળતા પાઠની જગ્યાએ ડોટ દર્શાવી..... ખાલી જગ્યા રાખી છે. નવો ઉમેરેલો પાઠ []ચોરસ કોંસામાં મૂક્યો છે. અલ્પવિરામ; આશ્ચર્યચિહ્ન, પ્રશ્નાર્થચિહ્ન અવતરણચિહ્ન વગેરે વિરામચિહ્નો ઉમેર્યા છે. સામાસિક શબ્દોને હાઈફન-થી છૂટા પાડી દર્શાવ્યા છે. ગાથાસંખ્યા મૂળપ્રતિમાં અસ્તવ્યસ્ત છે તે સર્ગંગ ક્રમમાં

આપી છે. વચ્ચે વચ્ચે પ્રયોજાયેલા ગદ્યખંડોને ક્રમાંક આપ્યા છે.

સુદર્શનાચરિત્ર પરિચય :-

પ્રાકૃત સાહિત્યમાં ચરિત્રકાવ્યની એક સુદીર્ઘ પરંપરા જોવા મળે છે. આ કાવ્યોનો હેતુ જનસમુદાયને કથાના માધ્યમથી ધર્મના સિદ્ધાંતોને સરળતાથી સમજાવવાનો તેમજ આચાર અને નીતિવિષયક ઉપદેશ આપવાનો હોય છે. ક્યારેક તીર્થના મહત્ત્વને સ્થાપિત કરવા માટે તેની ઉત્પત્તિ કે સ્થાપના વિષયક કથાગ્રંથોની રચના કરવામાં આવતી.

અજ્ઞાત કવિ કૃત “સુદંસણાચરિયં” (સુદર્શના ચરિત્ર) પ્રાકૃત ભાષાબદ્ધ આવી જ એક તીર્થની મહત્તા સ્થાપિત કરતી રચના છે. ભરૂચમાં આવેલ અને એક સમયે અત્યંત પ્રસિદ્ધ એવા “અશ્વાવબોધ” નામક જૈન તીર્થ અને “શકુનિકા વિહાર” (પ્રા. સવલિયા વિહાર) નામક જિનપ્રાસાદની મહત્તા દર્શાવવા આ કૃતિની રચના કરવામાં આવી હતી. સુદર્શના કથાનક અને શકુનિકા વિહારની ઉત્પત્તિનું વર્ણન કરતી પ્રાયઃ આ સૌથી જૂની કૃતિ છે.

વિવિધ ભાષા, શૈલી અને સમયમાં સુદર્શનાના કથાનકને વણી લેતી કથાઓ નીચે પ્રમાણે મળે છે.

જિનરત્નકોષમાં સુદર્શનાચરિત્ર વિશે નીચે પ્રમાણે નોંધ મળે છે^૪.

(૧) સુદર્શના ચરિત્ર (પ્રા.) અજ્ઞાત કવિકૃત આ કૃતિની એકમાત્ર તાડપત્રીય પ્રત ખંભાતમાં મળે છે જેના પરથી પ્રસ્તુત સંપાદન તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.

(૨) દેવેન્દ્રસૂરિકૃત સુદર્શનાચરિત્ર (પ્રા.) આ કૃતિનું સંપાદન ઉમંગવિજયગણિએ કર્યું છે^૫.

(૩) મલધારીગચ્છીય દેવપ્રભસૂરિકૃત સુદર્શનાચરિત્ર (પ્રા.) (ગ્રંથાગ્ર ૧૮૮૭). આ કૃતિ અઘાપિ અપ્રાપ્ય છે.

(૪) અજ્ઞાતકૃત સુદર્શનાચરિત્ર (પ્રા.) આ કૃતિની કાગળની પ્રત હોવાની નોંધ છે પણ હાલ તે પ્રાયઃ નષ્ટ થઈ ગઈ છે.

(૫) માણિક્યસૂરિકૃત સુદર્શનાકથાનક (સં.) નામક કૃતિની નોંધ મળે છે.

સુદંસણા ચરિયં (સવલિયા વિહારો) -દેવેન્દ્રસૂરિ.

આના કર્તા શ્રી દેવેન્દ્રસૂરિ છે. પ્રશસ્તિમાં પોતાનો પરિચય આપતાં તેઓ જણાવે છે -

“ચૈત્રવાલ ગચ્છમાં ભુવનચંદ્રગુરુના શિષ્ય દેવભદ્રમુનિ છે. તેમના ચરણના ભક્ત જગચંદ્રસૂરિ છે. તેમના બે શ્રેષ્ઠ શિષ્ય દેવેન્દ્રમુનિ અને વિજયચંદ્રસૂરિ છે. જ્ઞાન-તપ-ચરણના કારણરૂપ આ પરમ કથા મૂળ કથામાંથી સ્ફુટાર્થે દેવેન્દ્રસૂરિએ લખી છે.”

સુદર્શના ચરિત્ર સાથે અન્ય ગ્રંથોની પણ તેમણે રચના કરી હતી જેમાં સવૃત્તિક કર્મગ્રંથપંચક, શ્રાદ્ધદિનકૃત્ય પ્રકરણ, ધર્મરત્ન પ્રકરણ વૃત્તિ બૃહતી, ચૈત્યવંદન ભાષ્યત્રયી, સિદ્ધદંડિકાસ્તવ, વંદારુ વૃત્તિ, સ્તવનો આદિનો સમાવેશ થાય છે.

તેમના સમય વિશે સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ મળતો નથી. મુનિસુંદરકૃત ગુર્વાવલી અનુસાર તેમનો સમય વિક્રમનો ૧૩મો શતક છે. તેમને ગુર્જર રાજાની અનુમતિપૂર્વક વસ્તુપાલ મંત્રી સમક્ષ આબૂમાં સૂરિપદ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું હતું. તેમણે સં. ૧૩૨૩માં વિદ્યાનંદને સૂરિપદ પ્રદાન કર્યું હતું. તેમનો સ્વર્ગવાસ વિ. સં. ૧૩૨૭માં થયો હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સુદર્શનાચરિત્ર દેવેન્દ્રસૂરિ કૃત = સુ. ચ. દે. ૧૬ ઉદ્દેશકોમાં વિભાજિત છે. ૪૦૫૨ ગાથા પ્રમાણ ધરાવતાં આ ગ્રંથના આઠ અધિકાર આ પ્રમાણે છે ધનપાલ, સુદંસણા, વિજયકુમાર, સીલવર્ણ, અસ્સાવબોહ ભાયા, ધાઈસુઓ, ધાવી.

કથાવસ્તુ નિરૂપણમાં સુ. ચ. દે. સંપૂર્ણ રીતે સુ. ચ. અ.(સુદંસણાચરિયં-અજ્ઞાતકૃત)ને અનુસરે છે. ઉદ્દેશક એકથી આઠના મધ્યભાગ સુધી બંને કૃતિઓમાં મુખ્ય અને ગૌણ કથાનક તેમજ અન્ય વિષયોનું નિરૂપણ સમાન રીતે થયેલું જોવા મળે છે. સુ. ચ. દે. માં આઠમા ઉદ્દેશકમાં ૬ અવાંતર કથાઓ આપવામાં આવી છે. સુ. ચ. અ. ના નવમા ઉદ્દેશકનું વિષયવસ્તુ સુ. ચ. દે. ના ઉદ્દેશક નવ, દશ અને અગિયારમા (અનુક્રમે भरुअच्छे गुरुदंसणप्परुवगो, रयणत्तयस्सरुवप्परुवगो, अस्सावबोह तित्थपरुवगो) અને બારમા ઉદ્દેશકનું વિભાજન ઉદ્દેશક ચૌદ, પંદર અને સોળમાં (અનુક્રમે सुदरिसणाए सहोयर चंडवेग विबोहण; धाईसुय-

મહાસેળવ્યબોહણ; મૂલુહિદ્વપ્પબંધવ્યરૂવગ) કરવામાં આવ્યું છે.

સુ. ચ. દે.ની વિશેષતા એ છે કે તેમાં દષ્ટાંતરૂપે વિસ્તૃત અને સંક્ષિપ્ત પરિમાણ ધરાવતી તેર કથાઓનું આલેખન થયું છે જે આ મુજબ છે : જ્ઞાનદાન વિષયે અનંગદત્તકથા, અભયદાન વિષયે મેઘરથ કથા, વિશુદ્ધદાન વિષયે, વીરભદ્ર શ્રેષ્ઠિ કથા, શીલવ્રત પ્રભાવ વિષયે કલાવતી કથા, તપપ્રભાવ વિષયે વિષ્ણુકુમાર મુનિ કથા, (ઉદ્દેશક-૮); શ્રુતજ્ઞાન વિષયે શ્રેયાંસકુમાર કથા, જ્ઞાનચારિત્ર વિષયે મરુદેવી, ઋષભદેવ-ભરત ચરિત્ર, પંચવિધ મિથ્યાત્વ વિષયે નરસુંદરનરેશ કથા, ચારિત્ર પ્રભાવ વિષયે મહાબલ નૃપકથા, ધર્માધર્મ વિષયે કુરુચંદ્ર કથા, જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર આરાધક જીર્ણવૃષભ કથા (ઉદ્દેશક ૧૦); અને જિન ધર્મપાલન અપાલન વિષયે સુનંદ કથા (ઉદ્દેશક ૧૬).

શૈલી અને કાવ્યાત્મકતાની દૃષ્ટિએ સુ. ચ. દે., સુ. ચ. અ. કરતાં કંઈક ઊણી ઊતરે છે. કથાવસ્તુનું સમગ્રતયા અનુસરણ કરતી આ કૃતિમાં સુ. ચ. અ. માં આલેખિત વિવિધ વર્ણનો દૃષ્ટિગોચર થતાં નથી, જેવાં કે સુદર્શનાના સૌંદર્યનું વર્ણન, વસંત વર્ણન, મજ્જન કીડાનું વર્ણન, સુદર્શનાને વિદાય આપવા સમુદ્રકિનારે જઈ રહેલા લોકોને કારણે રસ્તામાં સર્જતી અવ્યવસ્થાનું વર્ણન વગેરે. જ્યાં જ્યાં સુ. ચ. અ. ની જેમ જ વર્ણનો નિરૂપાયાં છે ત્યાં કોઈ નવીનતા જોવા મળતી નથી. પણ સુ. ચ. અ. માં પ્રયોજાયેલાં અલંકારો અને ઉદાહરણોની જ છાપ ઝિલાઈ છે, જેમ કે સિંહલદ્વીપ, શ્રીપુરનગર, રાજચંદ્રગુપ્ત, વર્ષાવર્ણન (સુ. ચ. દે. ૩-૮૫-૮૮; સુ. ચ. અ. ગાથા ૩૧૩-૩૨૧); વિમલશેલ પર એકાકી અપહતા શીલવતી વનની ભયાનકતા અનુભવે છે તે વર્ણન (સુ. ચ. દે. ૫/૬૦-૬૬) સુ. ચ. અ. ગાથા ૫૨૨-૫૨૮).

સુ. ચ. દે.માં સુ. ચ. અ. ની સરખામણીએ ધર્મોપદેશનું નિરૂપણ વિસ્તૃત રીતે કરાયું છે, જેમ કે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર વિષયક નિરૂપણમાં તેના ભેદ-પ્રભેદ વિશદતાથી વર્ણવાયા છે. કર્મના ભેદ-પ્રભેદો પણ વિસ્તૃત રીતે દર્શાવ્યા છે. સુ. ચ. અ.ની કેટલીય ગાથાઓ સુ. ચ. દે.માં અક્ષરશઃ તો કેટલીય ગાથાઓ નજીવ ફેરફાર સાથે આલેખાયેલી છે. આમ સુ. ચ. દે.નો મૂળ સ્ત્રોત સુ. ચ. અ. જ છે તેમ નિશ્ચિતપણે કહી શકાય.

માણિક્યસૂરિ કૃત સુદર્શના કથાનક' (સં.) અઘાપિ હસ્તપ્રત સ્વરૂપે જ છે. વિજયલલિતસૂરિ કૃત સુદર્શના ચરિત્ર ગદ્ય બંધ' (૨. સં. ૨૦૦૪)^૯ એ સુ. ચ. દે.ની જ સંક્ષિપ્ત અનુકૃતિ છે.

પ્રસ્તુત સુદંસણા ચરિયં

અહીં પ્રસ્તુત કરાયેલ અજ્ઞાત કવિકૃત સુદંસણા ચરિયં એ શકુનિકા વિહાર અને અશ્વાવબોધ તીર્થની ઉત્પત્તિ અને માહાત્મ્ય સ્થાપિત કરતી પ્રાકૃત ભાષાબદ્ધ રચના છે. શકુનિકાવિહાર અને અશ્વાવબોધ તીર્થની ઉત્પત્તિ વિશે વિસ્તૃત વર્ણન કરતી અને સુદર્શનાના કથાનકને નિરૂપતી પ્રાયઃ આ પ્રથમ કૃતિ છે. ૧૨ ઉદ્દેશકમાં વિભાજિત અને ૧૬૦૦ ગાથા પ્રમાણ ધરાવતી આ કૃતિની એકમાત્ર તાડપત્રીય પ્રત મળે છે.

આ કૃતિના કર્તા વિશે કોઈ ઉલ્લેખ અઘાપિ પ્રાપ્ય નથી. આ કૃતિના આધારે જ રચાયેલી અનુગામી કૃત દેવેન્દ્રસૂરિકૃત 'સુદર્શના ચરિત્ર'માંથી કે સમકાલીન કથાગ્રંથોમાંથી પણ આ કૃતિ કે તેના કર્તા વિષયક કોઈ ઉલ્લેખ મળતો નથી. આમ પ્રસ્તુત સુદર્શનાચરિત્રના કર્તા અજ્ઞાત રહે છે. પણ એટલું તો સ્પષ્ટ છે જ કે કર્તા જૈન શ્વેતાંબર સંપ્રદાયના કોઈ આચાર્ય કે મુનિ છે. કૃતિમાંથી તેમનું જે વ્યક્તિત્વ સ્ફુટ થાય છે, તે પરથી એમ નિશ્ચિત રૂપે ધારી શકાય કે તેઓ બહુમુખી પ્રતિભા ધરાવતા, સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, અપભ્રંશ ભાષાના જાણકાર, ઉત્તમ કવિ અને જૈન-જૈનેતર દર્શનના બહુશ્રુત વિદ્વાન હતા.

આ કૃતિના રચનાસમય વિશે પણ કોઈ નોંધ મળતી નથી. પિટર્સનની આ કૃતિની હસ્તપ્રત વિષયક નોંધને^{૧૦} આધારભૂત માનીએ તો પણ સંવત ૧૨૪૪એ રચના સંવત્ કે લેખન સંવત્ તે સ્પષ્ટ થતું નથી. અલબત્ત કૃતિની ઉત્તર મર્યાદા સંવત ૧૨૪૪ ને નિશ્ચિત કરી શકાય. બીજું, એક એ અનુમાન પણ કરી શકાય કે શકુનિકા વિહારનો જીર્ણોદ્ધાર^{૧૧} આમ્રભટ્ટે સં. ૧૨૨૨માં કરાવ્યો, તે સમયગાળામાં કદાચ આ કૃતિની રચના કરવામાં આવી હોય.

કૃતિમાં પ્રાપ્ત થતી ભૌગોલિક, સાંસ્કૃતિક, સામાજિક અને ભાષાવિષયક માહિતીનું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરતાં આપણે એ પણ તારવી શકીએ કે કૃતિની રચના તત્કાલીન બૃહદ્ ગુજરાતના સીમાપ્રદેશમાં જ થઈ

હોવી જોઈએ. કદાચ કૃતિની ઘટના જ્યાં આકાર લે છે, તે ભૃગુકચ્છ(ભરૂચ)માં પણ થઈ હોય.

કથાસાર

દુર્લભ મનુષ્ય સામગ્રી નામક પ્રથમ ઉદ્દેશક :

આરંભમાં કવિ તીર્થંકરો અને પછી સરસ્વતી દેવીને વંદન કરીને વૈરોટ્યા દેવી અને સુદર્શના દેવીનું જયગાન કરે છે. સજ્જન-દુર્જનવર્ણન કર્યા પછી પોતાનામાં ક્ષમતા ન હોવા છતાં સુદર્શના દેવી પ્રત્યે આદરભાવ હોવાથી નિર્વેદ ઉત્પન્ન કરનાર તેનું ચરિત્ર કહીશ એમ પ્રતિજ્ઞા કરી કથાબીજ આપે છે. (૧-૧૬)

સુદર્શનાના બે પૂર્વભવ વિશે જણાવતાં કવિ કહે છે કે તે વૈતાલ્યમાં વિજયા નામની વિદ્યાધરી હતી, જેણે નિરપરાધી કુક્કુટ સર્પની હત્યા કરી હતી જેના પરિણામે પછીના સમળીના જન્મમાં તે મ્લેચ્છ દ્વારા હણાઈ હતી. ત્યારે (વિદ્યાધરીના ભવમાં) જિનભવનમાં તીર્થંકરની પૂજા જોઈને તે હર્ષથી રોમાંચિત બની હતી અને તેણે પથખિન્ન સાધ્વીની પરિચર્યા કરીને સુબોધિ (સમ્યક્ત્વ) બીજની પ્રાપ્તિ કરી હતી. ત્યાં જિનાયતનમાં અપ્સરાનું નૃત્ય કરતાં પડી ગયેલ ઝાંઝર હરી લેવાના કારણે સમળીના જન્મમાં બચ્ચાંથી તેનો વિયોગ થયો હતો. મૃત્યુસમયે માંસ નહિ ખાવાના નિયમને કારણે અને પંચ નમસ્કારમંત્ર શ્રવણને કારણે, તે સિંહલદ્વીપમાં નરેન્દ્રની પુત્રીરૂપે જન્મી હતી. જાતિસ્મરણજ્ઞાન થતાં માતા-પિતાને પ્રતિબોધિત કરી, ભરૂચમાં મુનિઓને વંદન કરવા ચાલી નીકળી. સમુદ્ર વચ્ચે રહેલા વિમલશૈલ પર વિજયકુમાર સાધુના અનુરોધથી જિનમંદિર બનાવી, ભરૂચ પહોંચી, મુનિઓને પ્રણામ કરી, સુવ્રતજિનનું મંદિર બનાવી, વિવિધ વ્રતાદિ કરતી અનશનપૂર્વક મૃત્યુ પામી અને દેવલોકમાં ગઈ. (૧૭-૨૭)

આમ કથાબીજ આપી કવિ વિસ્તારથી કથાની શરૂઆત કરે છે. ભરત ક્ષેત્રમાં નંદિવર્ધન પર્વતની ઉત્તર-દિશામાં હિરણ્યપુર નામની નગરી હતી. ત્યાં વર્ધમાન નામનો જિનધર્મી ગૃહસ્થ રહેતો હતો. તેના ત્રણ પુત્રોમાં નાનો પુત્ર ધનપાલ ધર્મભીરુ, અને ગુરુપ્રતિ ભક્તિવાળો હતો. તેની પત્નીએ એક વાર તેને પૂછ્યું કે— “આપ વારંવાર ઉજ્જયંત પર્વત પર જાઓ છો તો શું એ સાચું છે કે તે વિષમ પર્વત પર આજે પણ ધ્યાનસ્થ મુનિઓ અને

કિન્નરો વંદન કરવા આવે છે ? અપ્સરાઓ ત્યાં નૃત્ય કરે છે ?”

ત્યારે પ્રત્યુત્તર આપતાં ધનપાલે કહ્યું— “હા તે સાચું છે. જે મોટું આશ્ચર્ય મેં જોયું તે સાંભળ.” (૨૮-૩૮)

ભગિનીના મૃત્યુશોકથી ગમગીન એવો હું એક વાર ઉજ્જયંત પર્વત પર ગયો હતો. પૂજાદિથી નિવૃત્ત થયા પછી ત્યાં સૂતો હતો ત્યારે દિવ્ય રૂપવતી સ્ત્રીને સ્તવન કરતાં જોઈ. પરસ્પર કુશળ સમાચાર પૂછ્યા. તેના વિશે પૂછતાં તેણે પોતાનું કથાનક કહ્યું. (૩૯-૪૩)

ભરત ક્ષેત્રની દક્ષિણે મલય-પર્વતની નિકટમાં મલયા નામની શ્રેષ્ઠ નગરી છે. ત્યાંના રાજાએ એક વાર પાટલિનગરના રાજા મહાસેનને આજ્ઞા કરી કે મારા ચિત્રકારે આપેલ ચિત્રપટ્ટિકામાં તારા રૂપને જોઈને મારી પુત્રી તત્ક્ષણ અનુરાગવાળી બની છે. તો યોગ્ય દિવસે તેની સાથે લગ્ન કરવા આવજે. (૪૪-૪૭)

દૂતનાં વચન સાંભળીને મહાસેન રાજાએ તે કન્યાને પરણવા પાંચ વહાણ સાથે પ્રયાણ કર્યું. પ્રતિકૂળ પવનને કારણે દિશાઓમાં અથડાતું વહાણ માંડ માંડ વિમલશૈલ સુધી પહોંચ્યું. ક્ષુધાર્ત, તૃષ્ણાતુર રાજા તે પર્વત પર ચઢ્યો. ત્યાં મંદિર જોયું. બહાર રહેલ વાવમાંથી પાણી પી સ્વસ્થ થઈ પથ્થર ઉપર બેઠો. ત્યાં તેણે કોઈકની પાદુકા જોઈ. કુતૂહલથી પગલાંને અનુસરતો ગયો તો મંદિરમાં સ્તવન કરતી સુંદર યુવતીને જોઈ. (૪૮-૬૬)

સ્તવન પૂરું થતાં પ્રજ્ઞામ કરી તે યુવતી (ચંપકલતા) મંદિરની બહાર નીકળી. ત્યાં એક મુનિવરને જોઈ, પ્રજ્ઞામ કરી તે તેમનાં ચરણે બેઠી. મુનિએ અવધિજ્ઞાનથી તેને મનુષ્યભવા જાણીને કુશળ પૂછ્યાં. યુવતીએ પ્રત્યુત્તર આપી કૌતુકથી પ્રશ્ન કર્યો કે, આ ગિરિશિખર પર આવું સુંદર મંદિર કોણે કરાવ્યું ? (૬૭-૭૨)

યુવતીના રૂપથી મોહિત થયેલો તે મહાસેન રાજા પણ અશોકવૃક્ષ પાછળ સંતાઈને તેનું રૂપ નિહાળતો હતો. મુનિએ આ જોયું. તે યુવતીના કુતૂહલને શમાવવા તેમણે પહેલાં આક્ષેપિણિ, વિક્ષેપિણિ, નિર્વેદકરી અને સંવેગકરી કથાઓ વિશે જણાવી તેના માટે ઉચિત એવી નિર્વેદકરી - વૈરાગ્યભાવ ઉત્પન્ન કરનારી કથા કહેવાનું શરૂ કર્યું. (૭૩-૭૭)

જીવ મનુષ્યત્વ પામી ક્રમે ક્રમે મુક્તિસુખને કેવી રીતે પામે છે, તે

વિશે વિસ્તૃત રીતે ઉપદેશ આપ્યો.

સુદર્શના-જન્મ-ઉત્પત્તિ-નામક દ્વિતીય ઉદ્દેશક :

જંબુદ્વીપમાં ભારતની દક્ષિણે સમુદ્રતીરે સિંહલદ્વીપ આવેલો છે. ત્યાં શીલાભેદ તરીકે પ્રસિદ્ધ ચંદ્રગુપ્ત નામનો રાજા હતો. તેની ચંદ્રલેખા નામની શીલવતી પત્ની હતી. ક્રમશઃ તેને ૭ પુત્રો થયા. (૮૯-૧૨૩)

એક દિવસે ચંદ્ર શ્રેષ્ઠિએ નગરમાં તીર્થંકરોના ભવનમાં વિવિધ પૂજાઓ કરાવી, દીન-દુઃખીઓને ઈચ્છિત દાન આપ્યું, અમારી ઘોષણા કરાવી. તેમના ભવનમાં સેંકડો લોકો એવી રીતે આવતા જતા હતા કે રસ્તા પર ચાલવાની જગ્યા ન હતી મળતી. આ જોઈ ચંદ્રલેખા દેવીએ કમલા દાસીને પૂછ્યું— “શ્રેષ્ઠિના ઘેર કયા કારણથી વધામણું કરાય છે ? ત્યારે કમલાએ જણાવ્યું કે, ચંદ્ર શ્રેષ્ઠિનો પુત્ર ધન કમાઈને કુશળતાપૂર્વક પાછો ફર્યો છે, તેનો આ ઉત્સવ છે.” રાણીની આજ્ઞાથી કમલા ચંદ્રશ્રેષ્ઠિના ઘેર વધામણી આપવા ગઈ. પાછા આવીને રાણીને જણાવ્યું કે— “શેઠને ત્યાં પ્રસન્ન ચિત્તવાળો જે લોકો જાય છે તેઓ ત્યાં વધામણી આપવાના બહાને શ્રેષ્ઠિપુત્ર દ્વારા લવાયેલ અનુપમ રૂપસુંદરીને જોવા જાય છે. યુથલ્લષ્ટ હરણી જેવી તે યુવતીના રૂપને જોતા લોકો ચિત્રિત હોય તેમ સ્તબ્ધ બની જાય છે.” (૧૨૪-૧૩૪)

આ સાંભળી રાણીએ તરત જ કમલાને ફરી ત્યાં મોકલી ચંદ્રશ્રેષ્ઠિના પુત્રને સપરિવાર ભોજનનું આમંત્રણ પાઠવ્યું. બીજા દિવસે શ્રેષ્ઠિપુત્ર સાથે તે સુંદરી પણ માંડ માંડ આવી. સર્વને ભોજન કરાવી ચંદ્રસુતને ભેટ આપી ઘેર મોકલ્યા અને રાણીએ તે સુંદરીને રોકાવા કહ્યું. ખૂબ માનપૂર્વક દેવીએ તેને પોતાના સિંહાસન પર બેસાડી એકાંતમાં મૃદુ વચનોથી પૂછ્યું— “હે સુતનુ ! તને એવી કઈ ચિંતા છે ? જેના વિચારથી તું શોક છોડતી નથી ? શા માટે લજ્જા રાખે છે ? કહે તેને શું દુઃખ છે ? જે મારે સ્વાધીન છે તે બધા વડે હું તને મદદ કરીશ. તું મારી મોટીબહેન તરીકે ગૌરવાન્વિત છે.” (૧૩૫-૧૪૮)

દરમ્યાન ચંદ્રશ્રેષ્ઠિ પણ ભેટ લઈને ત્યાં આવી પહોંચ્યા. શંકાશીલ થયેલા તે ભયપૂર્વક વિનંતિ કરવા લાગ્યા “હે સ્વામિની ! સમુદ્ર મધ્યે વિમલ શૈલના શિખર પર આને એકાકી રડતી જોઈને, વિઘાધરે તેનું અપહરણ કર્યું

હતું તેમ જાણીને તેને બહેનરૂપે સ્વીકારીને મારો પુત્ર તેને અહીં લઈ આવ્યો છે. મારા માટે પણ તે પુત્રીવત્ છે.” આ સાંભળી ચંદ્રલેખા દેવીએ કહ્યું— “હે શેઠ ! ભય ન પામશો. હું પણ તમારી પુત્રી છું.” શેઠને પ્રચુર ભેટ આપી, તંબોળ આપ્યું. પછી શેઠ ઘેર ગયા. ચંદ્રલેખા દેવી અને સુંદરી એકબીજા સાથે સુખપૂર્વક દિવસો પસાર કરવા લાગ્યા. (૧૪૯-૧૫૫)

એક દિવસ ચંદ્રલેખાદેવી શૂન્યમનસ્ક બેઠી હતી ત્યારે સુંદરીએ તેનું કારણ પૂછતાં દેવીએ પોતાની મહેચ્છા દર્શાવતાં કહ્યું— “મારા પુત્રને એક પણ બહેન નથી. જો પૂર્વ પુણ્યયોગથી મારે એક પુત્રી હોય તો મારે વિષયસંગસુખ પર્યાપ્ત છે. તો તું એવું ઔષધ કર કે જેથી મને પુત્રી પ્રાપ્ત થાય.” આ સાંભળી સુંદરીએ કહ્યું— “ઔષધિથી નહિ પણ સુપાત્ર દાનથી વિપુલ રિદ્ધિ અને પુત્રો પ્રાપ્ત થાય છે. તો આજે રાત્રે તું ભક્તિપૂર્વક કુલદેવતાની આરાધના કર અથવા તેના નિર્દાન માટે કહે.” આ સાંભળી ચંદ્રલેખા દેવીએ કહ્યું— “આ તારું જ કાર્ય છે. તારા કુળદેવતા તે જ મારા પણ” પછી સુંદરીએ ભક્તિપૂર્વક ઉપવાસ કરીને મુનિ સુવ્રતજિનની શાસનદેવી નરદતાનું સ્મરણ કર્યું. તેણે દર્શન આપીને જણાવ્યું કે તારી બહેનને પુત્રી થશે. દર્શનનો પુરાવો આપતાં કહ્યું કે ચાંચમાં કુસુમમાળા લઈને સમળી ભવનમાં પ્રવેશશે. (૧૫૬-૧૭૦)

પ્રભાત થતાં સુંદરી પણ મંગળ શબ્દની ઘોષણા કરાવતી ચંદ્ર શ્રેણિના ભવનમાંથી ચંદ્રલેખા દેવીના ભવનમાં પહોંચી. દેવીએ આપેલ પ્રસાદ રાણીને આપ્યો. રાણીએ સ્વપ્નનો નિર્દેશ કરતાં કહ્યું કે— “હે સુંદરી ! આજે રાત્રે સુવર્ણમય સમળીએ એકાએક આવીને મારા ખભા પર ખીલેલાં ફૂલોની માળા ફેંકી.” સુંદરીએ પ્રતિવચન કહ્યું— “દેવીએ મને પણ તારું આ સ્વપ્ન દેખાડ્યું હતું. પંદર દિવસમાં નિઃસંદેહ ફળ મળશે.” તે પછી સ્વપ્ન ફળ વિશે વિશેષ જાણકારી આપીને રાણીને જણાવ્યું કે આ સમળી તિર્યચનાં દુઃખો છોડીને તારા ઘેર આવી પહોંચી છે તે જ તારી પુત્રી થશે. આ જે કુસુમમાળા તેણે તારા ખભા પર નાંખી છે, તેથી તે ચારિત્ર્ય અને શીલયુક્ત હશે અને તે તારા માટે શુભંકર બનશે.” (૧૭૧-૮૭)

આમ સુખપૂર્વક કેટલાક દિવસો પસાર કરતાં રાણી ગર્ભવતી બની, ત્યારે તે રાણીને લોકોને સુખ થાય તેવું દોહદ ઉત્પન્ન થયું. દીન-દુઃખીઓને દાન આપવામાં આવ્યાં, જિન-મંદિરોમાં અષ્ટાઙ્ગિકા ઉત્સવો કરવામાં

આવ્યા, સાધુઓને ભક્તિપૂર્વક અનવરત પ્રાંશુક દાન આપવામાં આવ્યા. આમ સુખપૂર્વક નવ માસ કરતાં કંઈક વધુ સમય પસાર થતાં દેવીએ શુભ સુસિદ્ધિયોગમાં પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રમાં ઉત્તમ દિવસે સુવર્ણ કાંતિયુક્ત નિર્મળ પુત્રીને જન્મ આપ્યો. રાજાએ શ્રીપુર નગરમાં આનંદપૂર્વક ઉત્સવનો આદેશ આપ્યો. લોકો વિવિધ ભેટ લઈને રાજાને ત્યાં જવા લાગ્યા. બંદીજનોને છોડાવવામાં આવ્યાં. સર્વનાં ઋણ માફ કરવામાં આવ્યાં. અમારી ઘોષણા કરાવી, દાન આપ્યાં, આમ ૧૦ દિવસ સુધી રાજાએ વધામણું કર્યું. (૧૮૮-૨૦૨)

પછી રાજાએ પત્ના ધાઈને દાન આપીને કહ્યું— “આ બાળા તારી સારી સંભાળથી શીઘ્ર વધો.” એક માસ પૂરો થતાં શુભ દિવસે સુંદરીએ પુત્રીનું નામ સુદર્શના પાડ્યું. સુખપૂર્વક સમય પસાર કરતાં તેને પાંચથી વધુ વર્ષો પૂરાં થતાં નરેન્દ્રએ શુભ દિવસે વિદ્વાનોને કહ્યું— “આ મારી પ્રાણપ્રિયા પુત્રીને લક્ષણ છંદ-કલા થોડા દિવસમાં શીખવાડો.” વિલાસિનીઓનાં નૃત્ય સાથે, મંગળ વાજિંત્રોના નાદ સાથે તે બાળાએ પાઠશાળામાં પ્રવેશ કર્યો. (૨૦૩-૨૧૦)

પૂર્વ-જન્મ-સ્મરણ-નામક તૃતીય ઉદ્દેશક :

એક દિવસ રાજા જ્યારે દરબારમાં બેઠો હતો ત્યારે વિજયા પ્રતિહારીએ વિનંતી કરી “હે દેવ ! રત્નશૈલના શિખર બંદર પરથી આવેલો એક ચર પુરુષ આપના દર્શન માટે ઉત્સુક છે અને દ્વારે ઊભો છે. આપની અનુજ્ઞા હોય તો તેને પ્રવેશ આપું.” પ્રત્યુત્તર આપતાં રાજાએ જણાવ્યું— “તેને રોકશો નહિ તે મને વહાણના આવાગમનની વાત કરશે.” આદેશ મળતાં જ વિજયા પ્રતિહારીએ તેને પ્રવેશ કરાવ્યો. (૨૧૧-૨૧૪)

રાજાને પ્રણામ કરીને તેણે જણાવ્યું— “હે રાજન્ ! આપના આદેશ અનુસાર હું આપને દેશ-વિદેશથી આવતાં વહાણોની માહિતી આપતો રહ્યો છું. વિવિધ વસ્તુઓ ભરાઈને આવતાં મોટાં મોટાં વહાણોને જોઈને પણ મને આશ્ચર્ય થતું નથી. પરંતુ આજે ઉત્તર તરફથી આવતું એક વિશાળ વહાણ મેં જોયું. (વર્ણન ૨૨૨-૩૦) જ્યારે તે કિનારે લાંગર્યું ત્યારે તેનો ધનેશ સુકાનીને સંતોષીને મંગળવિધિ કરીને ઊતર્યો. હાથમાં ભેટ લઈને તે આપના દર્શનાર્થે આવી રહ્યો છે તે પહેલાં મેં આપને આ વધામણી આપી.” (૨૧૫-૩૧)

ચરનાં વચન સાંભળીને રાજા કંઈ પણ જણાવે ત્યાં તો પ્રતિહારીએ નિવેદન કર્યું— “દ્વારે કોઈ ધનેશ્વર આપના દર્શન માટે ઉત્સુક ઊભો છું.” રાજાએ અનુજ્ઞા આપતાં હાથમાં ભેટ લઈ પરિજનો સાથે તે પ્રવેશ્યો. ઉત્તમ અશ્વો અને વિવિધ ભેટો આપી પ્રણામ કરીને બેઠો. રાજાએ પણ તંબોળ આપી તેનું સ્વાગત કર્યું અને પૂછ્યું— “આપ ક્યાંથી આવો છો ? આપનો નિવાસ ક્યાં છે ?” પ્રત્યુત્તર આપતાં શ્રેષ્ઠિએ જણાવ્યું કે ઉત્તર દિશામાં લાડ (લાટ) નામનો અતિરમ્ય પ્રદેશ છે. ત્યાં ભરૂચ નામના મહાનગરમાંથી હું આવું છું. (૨૩૩-૨૪૪) કનક કયોળામાં ફરી તાંબૂલ આપતાં રાજાએ કુતૂહલથી ઘોડા વિશે પૂછતાં સોદાગરે અશ્વોનાં શુભ-અશુભ લક્ષણો વિસ્તૃત રૂપે વર્ણવ્યાં. (૨૪૫-૨૫૩)

આમ રાજા શ્રેષ્ઠિ પાસેથી ઘોડાનાં લક્ષણો સાંભળતો હતો ત્યાં જ સકળ કલા પ્રાપ્ત કરીને સુદર્શના આવી પહોંચી. રાજાએ દૂરથી જ આનંદ પૂર્ણ નયનોથી તેને જોઈ. બહુમાનપૂર્વક ખોળામાં બેસાડી. તે પછી જ્ઞાન-ગોષ્ઠિ સમાન પ્રશ્નોત્તરી ચાલી. (૨૫૪-૨૬૬)

પુત્રીને બુદ્ધિવતી જોઈને રાજા મનમાં વિચારવા લાગ્યા કે કોણ પુણ્યશાળી બુદ્ધિમાન વર આને પામશે ? તે ધનપતિ પણ બાળાને નીરખવા લાગ્યો. તેણે જે લક્ષણો જોયાં તે તેને સુભગ અને સંપૂર્ણ લાગ્યાં. દરમ્યાન ત્રિકટુક, ત્રિક્ષ્ણા મેળવેલ ઔષધ લઈને વૈદ્યરાજ સભામંડપમાં આવી પહોંચ્યા. વૈદ્ય નજીક આવતાં ઔષધોની તીવ્ર ગંધથી ઘણું ખાળવા છતાં ધનપતિને દારુણ ઈર્ષ્ય આવી. હાક...છી કહેતાં જ તે અરિહંત દેવનું શરણ એમ બોલ્યો. (૨૬૭-૨૮૪)

આ વચન સાંભળતાં જ સુદર્શના સંભ્રાંત બની વિચારવા લાગી. આ અરિહંત દેવવિશેષનું નામ મેં ક્યારેક કોઈની પાસે સાંભળ્યું છે. આમ વિચારતાં મન-વચન-કાયાની ક્રિયા અવરોધી એકાગ્ર બની ત્યાં તેને પૂર્વ ભવ યાદ આવ્યો. તિર્યચ્છ ભવમાં પ્રાપ્ત દારુણ દુઃસહ દુઃખને યાદ કરતાં તેનાં સર્વ અંગો કાંપવા લાગ્યાં અને તે તરત જ જમીન પર પડી. (૨૮૫-૨૯૭)

પુત્રીને જમીન પર પડેલી જોઈને રાજા પણ મૂર્છિત થયો. સ્વજન, પરિજન કરુણ આકંઠ કરવા લાગ્યાં. રાજસભામાં હલચલ મચી ગઈ, હાહાકારયુક્ત ખળભળાટ, પ્રલાપ શરૂ થયો. આકંઠ વધ્યું, નગરમાં

કોલાહલ મચી ગયો. ભયભીત બનેલા લોકો વિકલ્પો વિચારવા લાગ્યા.
(૨૮૮, ગદ્યખંડ, ૧, ૨૮૮)

આ જોઈને સુભટો પણ કાર્યાકાર્યનો વિચાર કર્યા વગર શસ્ત્રો સંભાળવા લાગ્યા. હાથી-ઘોડા રથ સજાવવા લાગ્યા. નગરને હુલ્લડગ્રસ્ત જાણીને વિજયા પ્રતિહારીએ તરત જ રાજાના વચનથી કોટવાળને બોલાવી શાંતિ સ્થાપવાનો આદેશ આપ્યો. પોતાનું કાર્ય સમજીને કોટવાળે સ્થિર, પ્રચંડ બાહુ ઊંચા કરી નગરના લોકોને ધીરજ બંધાવી. ઠગો, ધૂર્તો નાસવા લાગ્યા, ભયભીત ચોરો પલાયન કરી ગયા. નગરમાં પુનઃ શાંતિ સ્થપાઈ.
(૨૯૦-૯૫)

ઉપચાર કર્યા પછી રાજપુત્રી ભાનમાં આવી. ચેતના પ્રાપ્ત થતાં જ ઊઠીને ભયવિહ્વળ નજરે ચારે બાજુ જોતી રાજાના ખોળામાં બેઠી. એકમાત્ર ઋષભદત્તને જોતી પૂછવા લાગી. “હે સુધર્મબંધુ ! જિનેન્દ્ર મત કુશળ ! ત્યાં ભરૂચમાં સાધુજનો કુશળ છે ને ?” આ સાંભળી ઋષભદત્ત વિચારવા લાગ્યો કે આણે ક્યારેક ભરૂચમાં મુનિઓને વંદન કર્યા હશે અને જાતિસ્મરણજ્ઞાન થવાથી તેને તે યાદ આવ્યું હશે. જવાબ આપતાં તેણે કહ્યું— “હે કમલાક્ષી ! ત્યાં મુનિજનો કુશળ છે. તું ધન્ય છે કે વચન માત્રથી પ્રતિબોધિત થઈ.” આ સાંભળી રાજાને ઘણું કુતૂહલ ઉત્પન્ન (૨૯૬-૩૦૭) થયું. તેમણે આ અંગે સુદર્શનાને પૂછતાં તેણે પોતાનો પૂર્વભવ કહ્યો.

ભરૂચમાં નર્મદા નદી પાસે કોરિંટ નામનું ઉદ્યાન હતું. તેની મધ્યમાં ઘણાં પંખીઓના આશ્રયસ્થાન રૂપ ઘેઘૂર વટ-વૃક્ષ હતું, ત્યાં એક સમળી પણ રહેતી હતી. એક વાર ગર્ભવેદનાથી આકાંત, અતિ દુઃસહ્ય શૂળથી ઉત્પન્ન વેદનાથી પીડાતી તેણે બચ્ચાને જન્મ આપ્યો. ત્યાં તો પ્રચંડ પવન વહેવા લાગ્યો. આકાશમાં ધનઘોર વાદળો છવાયાં. વીજળીના ચમકારા સાથે મુશળધાર મેઘ વરસવા લાગ્યો જે માંડ માંડ સાત દિવસે શમ્યો. પછી ભૂખથી સુકાયેલા શરીરવાળી સમળી ભોજન માટે મ્લેચ્છ વાસ તરફ ગઈ. ત્યાં પહોંચી માંસનો ટુકડો લઈ જેવી તે ઝડપથી ઊડવા ગઈ ત્યાં મ્લેચ્છ દ્વારા બાણથી હણાઈ. વીંધાયેલી હોવા છતાં માંડ માંડ ઊડતી-પડતી જંગલમાં સમોવસરણ ભૂમિ પર પહોંચી. મૃત્યુને નજર સમક્ષ જોતી બચ્ચાંના વિયોગથી પીડાતી કરુણ કંદન કરતી તે સમળી કૂર વિધિને નિંદવા લાગી. (૩૨૩-૩૩૧). ત્યાં તો સુખ-શાંતિના સંગમરૂપ સાધુ યુગલ ત્યાં આવ્યું. હાથ ઊંચા

કરી અભય આપી કહ્યું— “મોહજાળને હણી નાંખ, પરમ હિતકારી અમારાં વચન સાંભળ.” પછી કાનમાં પરમેષ્ઠિ મંગળ મંત્ર કહ્યો. અરિહંત સર્વજ્ઞનું તમે શરણ છે. આજથી તારે આરંભ, પતિ, પુત્ર સર્વથી અને ચાર પ્રકારના આહારથી જીવનના અંત સુધી નિવૃત્તિ છે. મુનિઓના ઉપદેશ અનુસાર તેણે શિવ-સુખ-જનક અરિહંતનું સ્મરણ કરતાં પ્રાર્થના ત્યાગ્યો. તે જ સમગ્રી હું આપની પુત્રીરૂપે ઉત્પન્ન થઈ છું. (૩૦૮-૪૦)

ધર્માધર્મ વિચાર નામક ચતુર્થ ઉદ્દેશક :

પુત્રીની પૂર્વજન્મની સ્મૃતિથી પ્રભાવિત થયેલો રાજા ચંદ્રગુપ્ત વિચારવા લાગ્યો. ક્યાં તે નગરી ? ક્યાં તે મુનિ ? તે વન ક્યાં ? વડ ક્યાં ? બાણથી વીંધાયેલ સમગ્રી, તે વળી અહીં કેવી રીતે ઉત્પન્ન થઈ ? વળી તેને આ જ્ઞાન કેવી રીતે થયું ? આમ વિચારી પુત્રીને સાન્તવન આપતો કહેવા લાગ્યો— “હે પુત્રી ! ખોટો વૈરાગ્ય કરી માતાને દુઃખી ન કરીશ. આ રાજ્યશ્રી અને સમૃદ્ધિનો ઉપભોગ કર.” (૩૪૧-૪૮)

આ સાંભળીને સુદર્શનાએ સંસારની અસારતા વિશે જણાવ્યું. (૩૪૯-૫૬) ત્યાં તો વિદ્વાન પુરોહિત સભામંડપમાં આવી પહોંચ્યા. રાજાને આશીર્વાદ આપી આસનસ્થ થયા. રાજાએ કહ્યું— “હે દ્વિજવર ! મારી આ પુત્રી ધર્માર્થે અરિહંતનું સ્મરણ કરે છે, તો ધર્માર્થી માટે કયો ધર્મ શુભ, કલ્યાણકારી છે તે કહો.” (૩૫૭-૫૮)

પુરોહિતે જણાવ્યું “દયા, ત્યાગ અને સંતોષ ધર્મનું મૂળ છે. પંચ વ્રતનું પાલન કરવું, સદાય દાન આપવું.” પછી તેમણે બ્રાહ્મણ, વૈશ્ય, ક્ષત્રિય, શૂદ્ર અને સ્ત્રીઓના ધર્મ વિશે જણાવ્યું, આજીવિકા માટે ક્યાં કાર્યો કરવાં જોઈએ અને ક્યાં નહિ તે પણ જણાવ્યું. (૩૫૯-૩૮૯)

આ સાંભળી રાજાએ પુત્રીને વિનંતી કરતાં કહ્યું કે આ જ ધર્મ છે. ઘરમાં રહીને તેનું આચરણ કર. વૈરાગ્ય માર્ગે ન જઈશ. હું તારા ધર્મકાર્ય માટે યજ્ઞો કરાવીશ, દાનસત્ર કરાવીશ. (૩૯૦-૩૯૩). પ્રત્યુત્તર આપતા સુદર્શનાએ કહ્યું કે ગુરુ ઉપદેશથી રહિત ધર્મ પરલોક માટે ઉપકારી નથી. તમે જે દાન આપશો તેનું ફળ તમને જ મળશે, મને નહિ. વળી યજ્ઞમાં પંચેન્દ્રિય જીવને હણીને ધર્મ કેવી રીતે થાય ? કદાપિ જીવહિંસાથી ધર્મ થતો નથી. (૩૯૪-૪૦૯). જેને ક્ષુધા, તૃષ્ણા, ભય, દ્વેષ, રાગ, મોહ, ચિંતા, વાર્ધક્ય,

રોગ, મૃત્યુ, ખેદ, સ્વેદ, મદ, રતિ, વંચના, જન્મ, નિદ્રા, ક્રોધ. એમ અઢાર દોષ નથી તે પરમાત્મા દેવાધિદેવ છે. તે જ જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રથી પરિપૂર્ણ અરિહંત છે. (૪૧૦-૪૨૫) જે ત્યાગી છે, જીવાદિ પદાર્થોને જાણે છે, જેણે પંચ મહાવ્રત ધારણ કર્યાં છે, ૧૭ પ્રકારના સંયમ ૨૨ પ્રકારના પરિષદ સ્વીકાર્યા છે, જે અપરિગ્રહી છે, તે જ સાચા ગુરુ છે અને તેમની પાસેથી ધર્મ સ્વીકારવો જોઈએ. (૪૨૬-૪૩૧). અહિંસા, બ્રહ્મચર્ય, જ્ઞાન, ધ્યાન, ક્ષમા, કષાયનાશ, અભયદાન વગેરે ગુણો ગ્રહણ કરવા તે જ સાચો યજ્ઞ છે. (૪૩૨-૪૪૦) આમ પ્રતિપાદિત કરીને સુદર્શના અંતે પોતાનો દંઢ નિશ્ચય કહે છે કે મારે તો હવે ભૃગુકચ્છ જવું જ છે, તે મુનિઓનાં દર્શન કરવા છે, જિન ભવન કરાવવું છે, વિષયસુખથી હવે મારે નિવૃત્તિ છે. (૪૪૧-૪૪૪)

જયધર્મ રાજ-પુત્રી શીલવતી સંવિધાન નામક પંચમ ઉદ્દેશક :

પુત્રીનો આવો નિશ્ચય જાણી રાજાએ સુંદરીને વિનંતિ કરી કે તું એવું કંઈક કહે કે જેથી મારી આ પુત્રી વૈરાગ્ય માર્ગે ન જાય. પ્રત્યુત્તર રૂપે સુંદરી એક કથાનક કહે છે. (૪૪૫-૪૫૧).

ભારત વર્ષમાં અયોધ્યા નામની નગરી હતી. ત્યાં જયધર્મ નામે રાજા હતો. તેને પદ્માવતી નામની પટ્ટરાણી હતી. એક વાર પુત્રાર્થે તે ચિંતામગ્ન હતી, ત્યારે પ્રવ્રજિકાએ તેને સ્નાન માટે ઔષધ આપી પુત્રજન્મની આશા આપી હતી, જે વિફળ નીવડી હતી. (૪૫૨-૬૩) સમય જતાં તેને એક પુત્રી જન્મી. તે રાત્રે કુળદેવતાએ પદ્માવતી રાણીને કહ્યું કે તારી આ પુત્રી સર્વને માટે વંદનીય સાધ્વી બનશે. બાળપણથી જ તે લાવણ્યયુક્ત હતી. સમય જતાં તેણે નવયૌવન પ્રાપ્ત કર્યું. યુવાન પુત્રીને જોઈ રાજા તેને અનુરૂપ વર મેળવવાની ચિંતામાં પડ્યો. (૪૬૪-૭૪)

આમ રાજા જ્યારે ચિંતાગ્રસ્ત હતો ત્યારે કુષ્ણાલનગરીથી આહવમલ્લ રાજાનો આકાશગામી પુત્ર વિજયકુમાર રાજસભામાં આવ્યો. દરમ્યાન શીલવતી પણ પિતાને પ્રણામ કરવા રાજસભામાં આવી. કુમારને જોતાં જ વિચારવા લાગી કે પુણ્યશાળી સ્ત્રી જ આને પતિ તરીકે પામી શકે. ભાવરહિત દૃષ્ટિથી તેણે કુમારને જોયો. પાસે રહેલી સખીઓને તેના વિશે ધીમે ધીમે વાતો કરતી જોઈને પિતાથી લજ્જા પામતી શીલવતી પોતાના

આવાસે ગઈ. (૪૭૫-૪૮૦)

કુલદેવતાનું વચન અને પુત્રીના ભાવને નહિ જાણતાં રાજાએ તેનું વાગ્દાન વિજયકુમાર સાથે કર્યું, શુભ મુહૂર્ત જોવડાવી વિવાહોત્સવની તૈયારીઓ કરાવવા માંડી (૪૮૩-૮૪). દરમ્યાન ઉદ્યાનપાલે ઋતુરાજ વસંતના આગમનની વધામણી આપી. રાજા પણ સપરિવાર વસંતને વધાવવા ઉદ્યાનમાં પહોંચ્યો. જ્યારે તે જળકીડામાં મગ્ન હતો ત્યારે વિજયકુમારના રૂપધારી વિદ્યાધરે શીલવતીનું અપહરણ કર્યું અને સમુદ્ર તરફ ઊડવા લાગ્યો. ત્યાં મધ્યમાં રહેલ વિમલશૈલ પર પહોંચ્યો. ત્યાં તો તરત જ ક્રોધિત વિજયકુમાર તેની પાછળ હાથમાં ખડ્ગ લઈને વિમલશૈલ પર પહોંચ્યો. બંનેનું સમાન રૂપ જોઈને શીલવતી અવઢવમાં પડી ગઈ કે સાચો વિજયકુમાર કોણ ? પણ પાછળ જે આવ્યો તે જ સાચો એમ માની તેના વિજય માટે તે પ્રાર્થના કરવા લાગી. યુદ્ધ કરતાં કરતાં વિદ્યાધર તે સ્થળ છોડીને ભાગ્યો. કુમાર પણ તેની પાછળ ગયો (૪૮૫-૫૧૮). એકલી પડેલી શીલવતીએ ચારે તરફ જોયું. ગભરાતી તે ધ્રૂજવા લાગી. ક્ષણમાત્રમાં જ તે સ્વજનોથી વિખૂટી પડી ગઈ. ચારે બાજુ જોતાં તેને ગાઢ જંગલમાં વસતાં વિકરાળ પશુઓ દેખાવા લાગ્યાં (૫૧૯-૫૨૮). ખિન્ન મને તે વિલાપ કરવા લાગી. થોડી ક્ષણો પછી પોતે જ પોતાની જાતને આશ્વસ્ત કરવા લાગી. પછી આશાચિહ્ન જેવા વસ્ત્રસંકેતને ઊંચા ઝાડ ઉપર સંજ્ઞાપૂર્વક બાંધ્યું. જેથી કોઈક વહાણનો અધિપતિ આ જોઈને તેને મદદ કરે (૫૨૯-૩૮). પછી જિનેન્દ્ર મુનિસુવ્રતનું સ્મરણ કરવા લાગી. ચંદનથી શીલા પર તેમની પ્રતિમા આલેખી પુષ્પોથી પૂજા કરી સ્તુતિ કરવા લાગી (૫૩૯-૪૭).

ત્યાં તો તેણે શુષ્ક પાંદડાનો મર્મર ધ્વનિ સાંભળ્યો. તે તરફ જોયું તો એક શ્રેષ્ઠ પુરુષ પરિજનો સાથે ત્યાં આવી રહ્યો હતો. જિનેન્દ્રને પ્રણામ કરી ત્યાં બેઠો. વિનયપૂર્વક તેના વિશે પૂછવા લાગ્યો. તેની પ્રશ્નાવલિ સાંભળી શીલવતીએ લજ્જાપૂર્વક, આંસુભરી આંખે કશું જ ન પૂછવા વિનંતિ કરી. વણિકકુમાર વિધિની વક્તાને ઉપલંભ આપી, શીલવતીને બહેન બનાવી પોતાની સાથે લઈ ગયો. (૫૪૮-૭૭)

આમ કથાનક પૂરું કરતાં સુંદરીએ પોતાની ઓળખ શીલવતી તરીકે આપી. પોતાને જે આ દુઃખ પડ્યું તેના કારણરૂપે વિષય-સુખને માનતી તે કેવી રીતે અન્યને વિષય-સુખ માણવા પ્રેરી શકે ? અને વળી જ્યારે આ

સુદર્શના વૈરાગ્ય માર્ગે જવા તૈયાર થઈ છે, તો તેને રોકવી નિરર્થક છે.

વળી મારી વાત જો તે નહિ માને તો આ કૃત પુણ્યોની સામે હું તૃણ સમાન બનીશ. તો હે રાજા ! આપ મને આ કાર્ય ન સોંપો. આમ કહેતાં સુંદરીએ પોતાનું વક્તવ્ય પૂરું કર્યું. (૫૭૯-૬૦૩)

નૃપતિ શિલામેઘને જિનધર્મ-બોધિ લાભ નામક છટ્ટો ઉદ્દેશક :

શીલવતીનું કથાનક સાંભળીને રાજાએ કહ્યું— “મારા મિત્ર સમાન નરેન્દ્રની તું પુત્રી છે. મારી આ રાજ્યશ્રી તને સ્વાધીન છે. વિષાદ ન કર. આપત્તિમાં આવ્યા હોવા છતાં મહાન લોકો ગુરુતર સ્થાન પામે છે.”

ઋષભદત્તે પણ કહ્યું કે, જયધર્મ રાજાની પુત્રી એટલે જીતશત્રુ રાજાની ભાણેજ. વિદ્યાધર દ્વારા અપહૃત તેની વહારે ગયેલા કુમારે તેને બધે જ શોધી હતી.

રાજાએ ઋષભદત્તને જિનધર્મ વિશે પૃચ્છા કરી (૬૦૪-૧૩) ત્યાં તો નંદીશ્વર તીર્થમાં જતાં ચારણ શ્રમણ ભવ્ય જીવોને પ્રતિબોધ આપવા રાજ-પરિષદમાં ઊતર્યા. બધા જીવોના ભાવને અવધિપૂર્વક જાણીને શુદ્ધ પ્રદેશમાં સુખપૂર્વક બેઠા. (૬૧૪-૨૩) રાજપુત્રીએ નમન કરી તેમને પૂછ્યું— “હે મુનિવર ! મેં પહેલાંના સમળીના જન્મમાં અતિદારુણ દુઃખ કયા કર્મના કારણે ભોગવ્યું ? કયા કારણે બચ્ચાથી મારો વિયોગ થયો ? નિરપરાધ હોવા છતાં શા માટે હું હણાઈ ! કયાં કર્મથી મને તે સાધુ યુગલ મળ્યું ? નવકાર મંત્ર મળ્યો ? કયા કર્મના કારણે અહીં ઉત્પન્ન થઈ ? ગુણ સહિતનું મનુષ્યત્વ, દુર્લભ જિન-ધર્મ આ બધું કયા કર્મના પ્રભાવે મેં પ્રાપ્ત કર્યું ? (૬૨૪-૬૩૨)

આ પ્રશ્નાવલિ સાંભળી પ્રત્યુત્તર આપતાં મુનિએ કહ્યું કે કર્મથી બંધાયેલા જીવો ભવમાં ભ્રમણ કરે છે. પછી તેમણે દુસત્ત્વ ૮૪ લાખ યોનિઓ દર્શાવી. કર્મ રજજીથી બંધાયેલા મનુષ્યો કયાં કારણોસર નરક, તીર્થંચ, સ્ત્રી, પુરુષ, દેવ યોનિ અને સિદ્ધિ સુખ પામે છે, તે વિસ્તૃત રીતે જણાવ્યું. (૬૩૩-૫૦)

સુદર્શનાનો તૃતીય પૂર્વ ભવ જણાવતાં તેમણે કહ્યું કે તે પૂર્વભવમાં વૈતાઢ્યમાં વિદ્યાધરની વિજયા નામની પુત્રી હતી. એક વાર સખીઓ સાથે જતાં રસ્તામાં તેણે નિરપરાધ-રાંક કુક્કુટ સર્પને અપશુકનના ડરથી માર્યો

હતો. જે ભરૂચમાં તેના પ્રતિવેદક મ્લેચ્છ તરીકે ઉત્પન્ન થયો હતો. ત્યારે તેણે જિનેશ્વર મંદિરમાં સ્વયં ઈન્દ્રને અપ્સરા સાથે પ્રેક્ષણક કરતાં જોયો. નૃત્ય કરતી અપ્સરાનું ઝાંઝર તૂટીને એના ખોળામાં પડ્યું જે એણે ચોરી લીધું. તેથી સમળીના જન્મમાં બચ્યાથી એનો વિયોગ થયો. ત્યારે સુવેગ વિદ્યાધર દ્વારા કરાયેલ શાંતિ જિનેન્દ્રની પૂજા જોતાં તે ભાવથી પુલકિત બની તેથી સમળીના જન્મમાં જિનધર્મ-બોધિ સુખ પ્રાપ્ત કર્યું. ત્યાં જિનાયતનમાં પથખિન્ન સુસાધ્વીની ભાવ-વિનયપૂર્વક વૈયાવચ્ચ કરી હતી જેથી આ સર્વગુણયુક્ત મનુષ્યત્વ પામી. મુનિની ભાવપૂર્વક વૈયાવચ્ચથી પુણ્ય અને શાશ્વત સુખ મળે છે. (૬૫૧-૬૬૮)

પુત્રીનો ત્રીજો પૂર્વ ભવ સાંભળી રાજાએ વિનંતી કરતાં કહ્યું કે મને જિનધર્મ જ્ઞાન આપી મારો ઉદ્ધાર કરો. (૬૬૯-૭૧) મુનિએ જણાવ્યું કે જિનધર્મપરક માણસ વિવેકયુક્ત, જીવદયા વાળો, ગુરુવચનમાં શ્રદ્ધા રાખનાર હોય છે. પછી વિસ્તૃત રીતે પાંચ અણુ પ્રતો, ત્રણ ગુણપ્રતો અને ચાર શિક્ષાપ્રતો વિશે જણાવ્યું. મધ, માંસ, મદિરા અને પંચૂબરી તેમ જ રાત્રિભોજન ત્યાગ વિશે ઉપદેશ આપ્યો. (૬૭૨-૮૨)

ચારણ શ્રમણે જીવના વિવિધ પ્રકારો જણાવતાં ત્રસ, સ્થાવર, મુક્ત જીવ, અજીવ, નવતત્ત્વ આદિનો બોધ આપ્યો. (૬૮૩-૬૮૪) લોકાચારનું પાલન કરી, શ્રાવકે કરવા યોગ્ય નિત્યકાર્ય ભક્તિપૂર્વક કરવા વિશે ઉપદેશ આપ્યો. શ્રાવકનાં નિત્ય કર્મો અને રોજબરોજનાં કાર્યો વિશે વિસ્તૃત રીતે જણાવ્યું. (૬૮૫-૭૨૩)

આમ રાજાને ધર્મ જ્ઞાન આપી ચારણ શ્રમણ નંદીશ્વર તીર્થ પ્રતિ જવા નીકળ્યા.

સિંહલ દ્વીપથી સુદર્શનાનું પ્રવહણારોહણ વર્ણન નામક સાતમો ઉદ્દેશક

ચારણ મુનિએ આપેલ જ્ઞાનગ્રહણ કરીને રાજાએ સભાનું વિસર્જન કર્યું. પછી પુત્રીની ચિંતા કરતાં રાજાએ ઋષભદત્તને પૂછ્યું— “સ્વજન વિયોગી, પર મંડલના આચારને નહિ જાણતી એકાકી, અસહાય મારી પુત્રી કેવી રીતે ભરૂચ જશે ?” ઋષભદત્તનો અનુકૂળ પ્રત્યુત્તર સાંભળી રાજાએ સુદર્શનાની જવાબદારી ઋષભદત્તને સોંપી. (૭૨૪-૭૩૫). ઋષભદત્તે હર્ષપૂર્વક આ વાત સ્વીકારી અને કહ્યું કે જિતશત્રુ રાજાની ભાણી શીલવતી

પણ આ કાર્યમાં સહાયક બનશે. રાજાએ શીલવતીને પણ વિનંતી કરી કે મારી બાળાના સમીહિત કાર્યમાં તું સહાયક બનજે. શીલવતીએ આ વાત સ્વીકારી. પછી રાજાએ પ્રવહણાધિપને તૈયારી કરવાનો આદેશ આપ્યો. (૭૩૬-૪૫)

મુનિવરે આપેલ ઉપદેશ પ્રમાણે વિધિપૂર્વક દેવાર્ચન કરી, દાન આપી, રાજા બેઠો ત્યાં તો રાત્રિ થઈ. મોહિત થયેલી માતા સુદર્શનાને વૈરાગ્ય માર્ગે ન જવા સમજાવવા લાગી. સુદર્શનાએ ચંચળ જીવન તેમજ બાલ્યાવસ્થા, તરુણાવસ્થા અને વૃદ્ધાવસ્થામાં ધર્મ કરવામાં આવતા અવરોધો વિશે જણાવ્યું. વળી કર્મદોષથી જકડાયેલા જીવો ફરી ફરી જન્મે છે. પરંતુ વૈરાગ્ય સ્વીકારી, અનંત શાશ્વત-સુખ પામે છે તે વિરલ હોય છે. વળી કહ્યું—“જો મારા પર સ્નેહ હોય તો જિનેન્દ્ર-ભવન કરાવજો, દાન આપજો, દયા કરજો.” (૭૪૬-૭૮૦)

પ્રભાત થતાં કટકપાલના આદેશથી દરિયાકિનારા તરફ પ્રયાણનું ઢક્ક વગાડવામાં આવ્યું. તેને આનુષંગિક તૈયારીઓ થવા લાગી. પરિવારજનો સાથે રાજા સમુદ્રકિનારે જવા નીકળ્યા. (૭૮૧-૮૧૦) પુત્રી માટે રાજાએ વસાદિ, સુગંધી દ્રવ્યો, રત્ન, સુવર્ણ સુકામેવા, દાસ-દાસીઓ, પ્રચુર અન્નસામગ્રી, યોદ્ધાઓ આદિથી સજ્જ ૭૦૦ વહાણ તૈયાર કરાવ્યાં. (૮૧૧-૮૨૪)

બધી તૈયારી પૂરી થયેલી જોઈ સુદર્શનાએ માતા-પિતાની ક્ષમા યાચી વિદાય માંગી. પુત્રીવિરહના દુઃખથી બેભાન થયેલી માતાને સાન્ત્વન આપી શીલવતીએ કહ્યું કે તારી આ પુત્રી મારી પાસે થાપણરૂપે છે. શીલવતી સાથે સુદર્શના પણ માતા-પિતાને અને નગરજનોને ખમાવીને વહાણમાં ચડી અને સૌએ ભરૂચ તરફ જવા પ્રયાણ કર્યું. (૮૨૫-૮૪૪)

વિજયકુમાર સાધુ સંવિધાન નામક આઠમો ઉદ્દેશક :

પ્રયાણ સમયે વિવિધ વાર્જિત્રોના નાદથી જયતૂરઘોષ ગાજી ઊઠ્યો. સમુદ્ર જેવા દુસ્તીર્ણ, દુસહ્ય, દુઃખનિધિ સમા સંસાર વિશે સુદર્શના શીલવતી સાથે વાત કરી રહી હતી ત્યાં તો વહાણોનો સમૂહ વિમલશૈલ પાસે આવી પહોંચ્યો. અહીં રોકાઈને નિર્યામકો બળતણ અને પાણી માટે કર્મચારીઓને આદેશ આપવા લાગ્યા.

રાજસુતાએ આ પર્વત વિશે આશ્ચર્યથી પૂછતાં શીલવતીએ જણાવ્યું કે વિદ્યાધર દ્વારા અપહૃત હું અહીં મુક્ત થઈ હતી. (૮૪૮-૮૫૫) આ સાંભળી તે સ્થળને જોવા સુદર્શના પર્વત ઉપર ચઢીને ચારે બાજુ વેરાયેલ વનશ્રીને નીરખવા લાગી. ત્યાં પથ્થર પર બેઠેલા નિશ્ચલ મુનિને જોઈને સુદર્શનાએ ભક્તિપૂર્વક પ્રણામ કર્યા. (૮૫૬-૬૩) ધ્યાનમાંથી સંવરિત થયેલા મુનિએ તેનું સ્વાગત કર્યું. નવયૌવનમાં આવું ઉગ્ર તપ અને ચારિત્ર કેમ શ્રદ્ધા કર્યું એવી સુદર્શનાની પૂછાના જવાબમાં મુનિએ જણાવ્યું— “વિષયાસક્ત જીવો આપત્તિ પામે છે. પછી વૈરાગ્ય માર્ગે જાય છે.” વિષયાસક્ત જીવો કેવી રીતે દુઃખ પામે છે, તેનું વિસ્તૃત વર્ણન કરી પોતાનું ચરિત્ર કહેવાનું શરૂ કર્યું. (૮૭૭-૮૨)

ભારત વર્ષમાં કુષાલનગરીમાં આહ્મલ્લ નામનો રાજા હતો. તેને કમલશ્રી નામની પત્ની અને વિજયકુમાર નામનો પુત્ર હતો. કુમારના રૂપથી આકર્ષાઈને એક વિદ્યાધરે બાળપણમાં જ પુત્રાર્થે તેનું હરણ કર્યું હતું. સમય જતાં તે કુમાર નવયૌવનશ્રીને પામ્યો. કુમારનું રૂપ જોઈ વિદ્યાધરીના મનમાં કામ બેઠો થયો. (૮૭૭-૮૮૨) કામાસક્ત એવી તેણે જો કુમાર પોતાની કામના પૂરી કરે તો રાજ્યશ્રી તેમજ સકળ વિદ્યા આપવાની લોભામણી લાલચ આપી. વળી એ પણ જણાવ્યું કે તે આહ્મલ્લ રાજાનો અપહૃત રાજકુમાર છે, તેનો પુત્ર નથી. (૮૮૩-૮૬)

પહેલાં તો આ વાત સ્વીકારી કુમારે તેની પાસેથી બધી વિદ્યાઓ જાણી લીધી. પછી કહ્યું— “તું આજન્મ મારી માતા છે અને હવે વિદ્યાગુરુ પણ. તો આ પાપકાર્ય હું નહિ કરું.” કુમારની આ વાત સાંભળી તેણે રોષપૂર્વક ફરી કામેચ્છા પ્રગટ કરી. આ જોઈ સ્ત્રીઓના દુર્ગુણો વિશે વિચારતાં ગૃહત્યાગ કરવાનો નિશ્ચય કરી તે ગગનમાર્ગે કુષાલાનગરી પહોંચ્યો. (૮૮૭-૯૦)

પોતાની ઓળખ આપી માતા-પિતા ગુરુજનોને વિધિપૂર્વક પ્રણામ કરી પોતાનો વૃત્તાંત કહ્યો. ત્યાં તો દૂત આવ્યો. તેણે આહ્મલ્લ રાજાને જણાવ્યું— “અયોધ્યા નગરીના જયધર્મ રાજાએ આપને ચાકરી માટે બોલાવ્યા છે.” આ સાંભળી ગુસ્સે થયેલા વિજયકુમારને રાજાએ સમજાવ્યો કે જયધર્મ રાજા તેમનો સાધર્મિક અને સન્મિત્ર છે. પિતાની અનુજ્ઞા મેળવી સૈન્ય સહિત થોડા જ દિવસમાં કુમાર અયોધ્યા પહોંચ્યો. (૯૯૧-૯૦૯)

ત્યાં પડાવ નાંખી યોગ્ય સમયે રાજસભામાં સેવકો સાથે પ્રણામ કરવા પહોંચ્યો. દરમ્યાન રાજપુત્રી શીલવતી પણ પિતાને પ્રણામ કરવા સખીઓ સાથે રાજસભામાં આવી. છાની રીતે કુમારને જોતી સખીઓ દ્વારા મશ્કરી કરાતી, લજ્જા પામતી પાછી ફરી. આ જોઈ રાજાએ શીલવતીનું વાગ્દાન વિજયકુમારને કર્યું. (૯૧૦-૯૯૪) વિવાહની તૈયારીઓ શરૂ થઈ.

ત્યાં તો ઉદાનપાલે રાજાને વસંત ઋતુના આગમનનાં વધામણાં આપ્યાં. રાજા પરિજનો સાથે ઉદાનમાં પહોંચ્યો. તે રાજા જ્યારે જલકીડામાં પ્રમત્ત હતો ત્યારે વિદ્યાધરે કુમારના રૂપે શીલવતીનું અપહરણ કર્યું. આની જાણ થતાં જ રાજાએ કોપિત બની હથિયાર સજ્જ કર્યાં પણ આકાશમાં જવા અશક્તિમાન તે યોદ્ધાઓ સાથે જમીન પર આયુધોનો પ્રહાર કરવા લાગ્યો. આકાશગમન જેને સાધ્ય છે તેવા વિજયકુમારને વિનંતિપૂર્વક શીલવતીને છોડાવી લાવવા કહ્યું. (૯૧૫-૯૨૬)

વિદ્યાધરની પાછળ ગયેલા કુમારે વિમલશૈલ પર તેની સાથે યુદ્ધ કર્યું. શીલવતીને ત્યાં જ છોડી ભાગી રહેલા વિદ્યાધરની પાછળ જતાં તે સુરમ્યનગરીમાં રાજભવનમાં પહોંચ્યો. વિદ્યાધર પોતાનો પાલક પિતા છે, જાણી પોતે પિતા પર પ્રહાર કર્યો છે, તે વાતથી મહાશોકમાં ગરકાવ થયો. (૯૨૭-૩૬) તેને સમજાવતાં વિદ્યાધરે કહ્યું “સ્વામીના કાર્ય માટે પ્રહાર કરવો તે તો ક્ષત્રિયનો ધર્મ છે. વળી તું ન હતો જાણતો કે હું તારો પિતા છું. માટે શોક ન કરીશ. તું અહીં આવે એ જ કારણે મેં શીલવતીનું અપહરણ કર્યું હતું. તારી માતાનું ચારિત્ર્ય જાણી હું આજથી જ તેનો અને રાજ્યલક્ષ્મીનો ત્યાગ કરું છું. આ રાજ્ય હવે તને સમર્પિત છે. તું તેનો સ્વીકાર કર.” (૯૩૮-૪૬) કુમારે આ વાતનો વિરોધ કરતાં કહ્યું— “સ્રીના દુર્ગુણોને જાણીને તેને પોતાનો ભોગ કોણ ધરે ? જયધર્મ રાજાને તેમની પુત્રી પાછી સોંપી હું પણ ચારિત્ર્ય ગ્રહણ કરીશ.” તે વિદ્યાધર રાજાએ ગુરુ પાસે દીક્ષા લીધી અને વિજયકુમાર વિમલશૈલ પર આવ્યો (૯૪૭-૯૪૯). વિમલશૈલ પર પાછા આવીને જોયું તો શીલવતી ત્યાં ન હતી. મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે મારું જીવન નિરર્થક ગયું. યુદ્ધમાં પિતાની વિડંબના કરી, શીલવતી પણ મળી નહિ. જયધર્મ રાજાને પણ સંતોષ ન આપ્યો. મારું સુભટ્ટવ નષ્ટ થયું. જિનચરણ આરાધનાથી કીર્તિ મળે છે, તો શાશ્વત સુખની પ્રાપ્તિ માટે તેમ કરવું ઉચિત છે એમ વિચારી ચારિત્ર્ય ગ્રહણ

કર્ચુ. (૯૫૦-૯૬૧)

આ વૃત્તાંત સાંભળી કમલાએ પૂજા કરવા ગયેલી શીલવતીને વધામણી આપી કે તારો વર વિજયકુમાર ઉગ્ર તપ કરતો અહીં જ નિવાસ કરે છે. કમલા સાથે ત્યાં પહોંચી શીલવતીએ વિજયકુમારને ભાવપૂર્વક પ્રણામ કર્યાં. પછી મુનિએ રાજસુતાને જિનધર્મ પાલન કરવા અંગે તેમજ દાન, શીલ, તપ, ભાવન ધર્મ વિશે વિસ્તૃત ઉપદેશ આપ્યો. ત્રણ પ્રકારનું દાન—જ્ઞાનદાન, અભયદાન અને ભત્ત-પાન-સ્થાન દાન વિશે જણાવી તેની મહત્તા સમજાવી. (૯૬૨-૧૦૧૮). આમ ચતુર્વિધ ધર્મની પ્રરૂપણા કર્યા પછી મુનિએ રાજસુતાને વિમલશૈલ પર મુનિસુવ્રત જિનેન્દ્ર ભવન કરાવવા અનુરોધ કર્યો (૧૦૧૯-૩૮). સાધુનું આ વચન સ્વીકારી રાજસુતાએ એક જ દિવસમાં સ્ફટિક શિલાવાણું, ઊંચું, મનોહર, પ્રચુર શિખરાકર્ણ સુમેરુ નામનું ભવન બનાવડાવ્યું. (૧૦૩૯-૪૩). ભવન નિર્માણ કરાવી, મુનિને પ્રણામ કરી સુદર્શનાએ ભરૂચ નગરી પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું.

પૂર્વ ભવ-પરિચિત-મહામુનિદર્શન; જિનભવન નિર્માણ-ઉપદેશ વર્ણન નામક નવમો ઉદ્દેશક :

થોડા દિવસમાં જ વહાણોનો સમૂહ નર્મદાકિનારે પહોંચ્યા. આ જોઈને લોકો વિચાર કરવા લાગ્યા કે સિંહલાધિપતિ ચઢી આવ્યો કે શું ? તરત જ ત્યાં યુદ્ધની તૈયારી થવા લાગી. હાથી, ઘોડા, રથ, યોદ્ધાઓથી સજજ જિતશત્રુ રાજા બંદરે પહોંચ્યો. દૂરથી આ જોઈ સુદર્શનાએ ઋષભદત્તને તેનું કારણ પૂછતાં જાણ્યું કે કંઈક ગેરસમજ થઈ લાગે છે. તેણે તરત જ ઋષભદત્તને વૃત્તાંત જણાવવા મોકલ્યો. (૧૦૪૪-૫૮). પોતાની ઓળખ આપી શ્રેષ્ઠિએ રાજાને રાજસુતા સુદર્શનાના આગમનનો સમગ્ર વૃત્તાંત જણાવ્યો. દરમ્યાન વહાણોનો સમૂહ આવી પહોંચ્યો. સ્તુતિ કરાતી સુદર્શના શીલવતી સાથે રાજા પાસે પહોંચી, યોગ્ય સ્વાગત પામી. ઋષભદત્તે ચંદ્રગુપ્ત રાજાનો સંદેશો સાદર પાઠવ્યો— “પૂર્વ ભવના દુઃખને જાણીને સંસારથી ડરેલી, વિષયસુખને ત્યાગીને મારી પ્રાણપ્રિય પુત્રી તારા નગરે આવી છે. તો યોગ્ય લાગે તેમ કરજો.” (૧૦૫૯-૭૪).

આ સાંભળી રાજા જિતશત્રુએ શીલવતી પર કરાયેલ ઉપકારને યાદ કરી ચંદ્રગુપ્ત રાજાની મહાનત્તા દર્શાવી. તીવ્ર ગતિવાળો ઘોડો અને શીઘ્ર

ગતિવાળો ગજેન્દ્ર એક દિવસમાં જેટલું અંતર કાપે તેટલી જમીન સુદર્શનાને આપી. વળી સમુદ્રકિનારાની બંને બાજુનાં ૮૦૦, ૮૦૦ ગામ ભેટ આપ્યા. (૧૦૭૫-૮૩)

સન્માનિત થયેલ સુદર્શના નગરમાં પહોંચી. (નગર વર્ણન ૧૦૮૪-૮૬). નગરના લોકો દ્વારા વિવિધ પ્રકારે માન પામતી, નમન કરાતી, શ્વાઘા પામતી સુદર્શના પૂર્વે જ્યાં તેને ઉપદેશ મળ્યો હતો, તે ઉદ્યાન તરફ જવા પ્રવૃત્ત થઈ. (૧૦૮૭-ગદ્યખંડ) (ઉદ્યાન વર્ણન ૧૦૮૮-૧૧૧૧) પૂર્વે પોતે જે સ્થળે મરણ પામી હતી તે જોયું. પૂર્વ જન્મને યાદ કરતી દુરાંત સંસાર વિશે મનમાં વિચારતી તેણે મુનિ પાસે પહોંચી વિધિપૂર્વક પ્રણામ કરી સ્તુતિ કરી. (૧૧૧૨-૩૨)

ધ્યાનમાંથી નિવૃત્ત થઈને મુનિએ તેને આશીર્વાદ આપ્યા. નવકાર-લાભ અને નિયમના ફળનું મહત્ત્વ દર્શાવતાં કહ્યું કે તેના કારણે જ તે તિર્યચમાંથી રાજપુત્રી બની, અસાધ્ય એવું જાતિસ્મરણજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી બોધિ પામી. (૧૧૩૩-૧૧૪૬).

પછી મુનિએ વિસ્તૃત રીતે જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર વિશે સમજાવી તેની મહત્તા જણાવી. જ્યાં સુધી આ ચંચળ જીવન છે, ત્યાં સુધી જિનધર્મ પાળી આત્મકલ્યાણ કરવા, જિન ભવન, જિનબિંબ, ચતુર્વિધ સંઘની પૂજા, જ્ઞાનની ભક્તિ અને જિનકથિત દાન આપવા વિશે ઉપદેશ આપ્યો. (૧૧૪૭-૧૧૮૮). વળી અશ્વાવબોધ તીર્થમાં સમવસરણ સ્થાનમાં જિનમંદિરનું નિર્માણ કરાવવા માટે તેને ઉપદેશ આપ્યો અને અશ્વાવબોધતીર્થનું મહત્ત્વ દર્શાવવા તેની કથા કહી. (૧૧૮૯-૧૨૦૩)

“જંબૂદ્વીપમાં મગધ દેશમાં સુમિત્ર નામનો રાજા હતો. તેની પદ્માવતી નામની પત્ની હતી. મુનિસુવ્રત જિનેન્દ્ર શ્રાવણ પૂર્ણિમાએ પ્રાણત કલ્પમાંથી તેના ઉદરમાં પ્રવેશ્યા અને જેઠ વદ અષ્ટમીએ શ્રવણ નક્ષત્રમાં તે જન્મ્યા. સાડા આઠ હજાર વર્ષ સુધી બાલભાવમાં કીડા કરી, પચાસ હજાર વર્ષ સુધી રાજ્ય પાળી, ત્યજી દીધું. ફાગણ સુદ બારસે શ્રવણ નક્ષત્રમાં અપરાહ્ને તેમને જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, ત્યારે તેઓ સકળ લોકાલોકને પવિત્ર અને વિમળ જ્ઞાનથી જોવા લાગ્યા. (૧૨૦૪-૧૨૧૯)”

તેમનો પૂર્વ ભવનો મિત્ર જે કર્મવશાત્ ઘોડો બન્યો હતો તેના

પ્રતિબોધન અર્થે પ્રથમ અહીં (ભૃગુકચ્છ) આવ્યા. તીર્થંકર નગર બહાર સમોસર્યા છે, તે જાણી રાજા જિતશત્રુ પરિવાર સાથે પ્રણામ કરવા ત્યાં પહોંચ્યા. ઘોડા પર આરૂઢ થયેલ જેવો તે રાજા સમોવસરણ ભૂમિમાં પ્રવેશ્યો કે જગદ્ગુરુનો મધુર અવાજ સાંભળી ઘોડો હણહણ્યો. સર્વ ગાત્રથી ઉલ્લાસિત તે ઘોડાની આંખમાંથી આંસુ વહેવા લાગ્યાં અને જિનચરણે જવા માટે તે પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. (૧૨૨૦-૧૨૨૬)

જિનવરને પ્રણામ કરી, યોગ્ય સ્થાન ગ્રહણ કરી અવસર મળતાં રાજાએ પૂછ્યું કે તિર્થંચ પણ આપની વાણી સાંભળીને ઉલ્લાસ પામે છે. તો કહો કે આપની વાણી સાંભળી મારો ઘોડો ભાવોલ્લાસિત અવસ્થાને કેવી રીતે પામ્યો ? ત્યારે તીર્થંકરે (મુનિ સુવ્રત સ્વામીએ) સમ્યક્ત્વમાં સંશયવાળા જડ લોકો કેવી રીતે સંસારમાં ભમે છે તે જણાવતાં અશ્વનો પૂર્વભવ વર્ણવ્યો. (૧૨૨૭-૩૦)

ભરત ક્ષેત્રમાં આવેલા પદ્મિની ખેટકમાં જિનધર્મ મતમાં કુશળ જિનધર્મે શ્રેષ્ઠિ રહેતો હતો. તેને સાગરદત્ત નામનો મિત્ર હતો. મિત્ર સ્નેહવશ તે પણ જિનધર્મમાં રુચિ દાખવવા લાગ્યો. એક વાર ધર્માચાર્યના વચનથી તેણે જિનાલય કરાવી મૂર્તિ સ્થાપિત કરાવી (૧૨૩૧-૩૫). અન્યદા શૈવોએ નિમંત્રણ આપતાં તે શિવભવનમાં પહોંચ્યો. ત્યાં તેણે ઘીના કમળથી પૂજા થતી જોઈ. ત્યારે તેની સાથે ચોંટેલી કીડીઓ પણ નાશ પામતી હતી. આ જોઈ દયાવશ તેણે કીડીઓની રક્ષા કરવા કહ્યું. તેથી કોષિત થયેલ શૈવોએ તેને અપમાનજનક વચનો કહ્યાં. પરિજનોથી લજ્જા પામતો દુભાયેલા મનવાળો તે સાગરદત્ત શ્રેષ્ઠિ પોતાના ભવનમાં ગયો. પછી તે આર્તધ્યાનમાં ચિત્તવાળો બન્યો. આયુષ્ય ક્ષીણ થતાં મરીને તિર્થંચ યોનિમાં જન્મ્યો (૧૨૩૬-૧૨૪૭). ભવસમુદ્રમાં ભ્રમણ કરતો તે તારો પટ્ટ અશ્વ બન્યો છે. પૂર્વ ભવમાં બોલાયેલ વચનો ફરી સાંભળી તેને જાતિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું છે.

આ સાંભળી રાજાએ ઘોડાની લગામ-પલાણ ઉતારી તેને પોતાના મિત્ર તરીકે સંબોધ્યો. ધર્મ સ્વીકારીને જિન નવકારને મનમાં ચિંતવતો મરીને તે અશ્વ નિયમ સહિતનો મહર્ષિક દેવ બન્યો. અવધિજ્ઞાન પ્રયોજી પૂર્વ જન્મ જાણી, પોતાના કલેવરને જોતો, જિનનો ઉપકાર માનતો, તેમના ચરણે નમ્યો. પ્રેક્ષણક સાથે સ્તુતિ કરી તે પોતાના આવાસે ગયો. ભગવાન પણ

બોધ આપી વિહરતા, સાડા આઠ હજાર વર્ષ સુધી ધર્મને પ્રગટ કરતાં, જેઠ કૃષ્ણ નવમીના દિવસે પરમપદને પામ્યા. (૧૨૪૮-૧૨૬૪).

ત્યારે મુનિસુવ્રત જિનેશ્વરે જ્યાં અશ્વને પ્રતિબોધિત કર્યો તે સ્થળ અશ્વાવબોધ તીર્થ તરીકે વિખ્યાત છે, તો અહીં તેમનું મંદિર કરાવવું યોગ્ય છે. આમ કહી મંદિર કરાવવાથી થતા લાભપુણ્ય દર્શાવી મુનિએ સુદર્શનાને મંદિર બનાવવા પ્રેરણા, ઉપદેશ આપ્યો.

તે પછી ગુરુએ મંદિર કરાવવા માટેની અધિકારી વ્યક્તિ અને ક્રિયાવિધિ દર્શાવ્યાં. વળી જિનાલયમાં વિવિધ વસ્તુઓનું દાન આપવાથી થતો લાભ વિસ્તૃત રીતે જણાવ્યો. (૧૨૬૫-૧૨૮૪).

જિનભવન-નિર્માણ વર્ણન નામક દશમો ઉદ્દેશક :

મુનિવરોએ આપેલ ઉપદેશ ભાવપૂર્વક સાંભળીને વિધિપૂર્વક પ્રણામ કરીને સુદર્શના પરિજનો સહિત પાછી ફરી. તેણે કમલાને સિંહલદ્વીપ મોકલી પોતાની આ કુશળ પ્રવૃત્તિ માંતા-પિતાને જણાવવા આદેશ આપ્યો. (૧૨૮૫-૧૨૮૯)

પછી રાજસુતાએ શુભ દિવસે શુભ નક્ષત્રમાં આગમવિધિ પ્રમાણે સર્વ નગરજનોને સન્માનિત કરી સુંદર જિનઘર બનાવવા માટે સૂત્રધારને વિનયપૂર્વક પ્રાર્થના કરી. ઋષભદત્ત શ્રેષ્ઠિને તેના સહાયક તરીકે નીમી વિધિપૂર્વક જયણાથી જિનાલય કરાવવા વિનંતી કરી (૧૩૦૦-૧૩૦૫). ઋષભદત્તે પણ સૂત્રધાર સાથે સમવસરણ સ્થળે જઈને વ્યવસ્થા સંભાળી. જિન ભવન નિર્માણનો પ્રારંભ થતાં જ સુદર્શના ત્યાં પ્રતિ દિવસ જવા લાગી. દીનદુઃખીઓને દાન આપતી તે સતત જનહિતનાં કાર્યો કરાવવા લાગી. નિપુણ કારીગરોને સન્માનિત કરતી, પ્રોત્સાહિત કરતી વિશેષ મૂલ્ય આપવા લાગી અને છ જ મહિનામાં નિર્વિઘ્ને ઊંચું જિનભવન બની ગયું (૧૩૦૬-૧૩૧૪). ૧ ગાઉ પ્રમાણ ભૂમિતલને સ્ફટિક શિલાથી જડીને તેની ઉપર સુવર્ણ, વિવિધ મણિ-રત્નોથી શોભાયમાન એવો સિંહકર્ણપ્રાસાદ કરાવ્યો. સૌમ્ય જિનબિંબ અને રમણીય ૨૪ જિનાલયો કરાવ્યાં (૧૩૧૫-૧૩૨૬). મુનિઓએ દર્શાવેલ વિધિ મુજબ પ્રતિષ્ઠા કરાવી, નંદિતૂર વગાડાવ્યો, ગાયન-વાદન અને નૃત્ય કરાવી મોટો ઉત્સવ કર્યો. (૧૩૨૭-૧૩૪૫)

ત્યારબાદ સુદર્શનાએ જિનધરના વહીવટ માટે યોગ્ય અર્થવ્યવસ્થા કરી. (૧૩૪૬-૫૩) કુશળ માણસોની નિયુક્તિ કરી વિપુલ શાસન લખાવ્યું. (૧૩૫૪-૭૧)

સુદર્શનાનું સુરલોકગમન વર્ણન નામક અગિયારમો ઉદ્દેશક :

આમ જિનમંદિરની સંપૂર્ણ રીતે પ્રતિષ્ઠા કરાવી સુદર્શના રોજ ત્યાં જઈ વિધિપૂર્વક પૂજા કરતી હતી. શીલવતીનાં સૂચન મુજબ તપ-વ્રતાચરણ કરવા લાગી. વિવિધ તપ જેવાં કે આંબીલ, નિરુજસિંહ, પરમભૂષણ, રત્નાવલિ, મુક્તાવલિ, ભદ્ર, મહાભદ્ર, સર્વતોભદ્ર આદિ તપ કરતાં તેણે ૬૦ વર્ષ પૂરાં કર્યાં. (૧૩૭૨-૮૩)

એક વાર તેણે કમલાના આગમનના સમાચાર જાણ્યા. કમલાએ તેને પ્રણામપૂર્વક જણાવ્યું, “હે સ્વામિની, તારા કુશળ સમાચાર, મુનિઓને પ્રણામ આદિ મેં તારા પિતાને જણાવ્યું. તારા કનિષ્ઠ બંધુ વસંતસેનને પોતાનું રાજ્ય સોંપી તેમણે સપરિવાર દીક્ષા સ્વીકારી છે. તારા બંધુ વસંતસેને સંદેશો મોકલાવ્યો છે કે તારે આ ભવાંતરમાં તેને બોધ આપવો. તારી ધાવ માતા પદ્માવતીએ અને તેના પુત્ર વાસવદત્તે પણ સંદેશો પાઠવ્યો છે કે તેમને પણ તમારે જિનધર્મ બોધ આપવો.” (૧૩૮૫-૯૧)

પછી એક વાર તેણે કેટલાંક શારીરિક ચિહ્નો દ્વારા પોતાના મૃત્યુ સમયને નજીક જાણી સર્વ નગરજનોની ક્ષમાપના માંગી, દાન, પૂજન કરાવ્યાં. ફાગણ પૂર્ણિમાએ વિધિપૂર્વક અનશન સ્વીકાર્યું. (૧૯૯૨-૧૪૨૮). (ત્રીઞ્મ વર્ણન ૧૪૨૯-૧૪૩૬) તત્પશ્યાત્ ભાવના ભાવિત કરતી સુદર્શના વૈશાખ સુદ પંચમીએ જિનધર્મ ધ્યાનથી મરીને ઈશાનસુરવિમાનમાં ઉત્પન્ન થઈ. (૧૪૩૭-૫૦)

ચંપકલતાકિન્નરી-નિદાનબંધ નામક બારમો ઉદ્દેશક :

તે પછી શીલવતી પણ પંચમહાવ્રત ગ્રહણ કરીને અખંડ વ્રતનિયમ પાળતી ત્યાં રહેવા લાગી. આયુષ્ય ક્ષીણ થતાં અનશન વિધિથી મરીને ઈશાન વિમાનમાં ઉત્પન્ન થઈ. તેનું આ ચરિત્ર મુનિસુવ્રતના તીર્થમાં વીત્યું. આમ ભરૂચમાં રહેલા સવલિયા વિહારના કાળનું પ્રમાણ ૧૧ લાખ ૯૪ હજાર નવસો બોત્તેર વર્ષનું છે, તેમ મુનિએ ચંપકલતાને જણાવ્યું. (૧૪૫૧-૧૪૬૪).

સુદર્શનાનો નાનો ભાઈ વસંતસેન સિંહલ દ્વીપમાં રાજ્ય કરીને સમય જતાં તપ-ચરણ સ્વીકારીને વિવિધ દેવ-મનુષ્ય સુખ ભોગવતો અત્યારે વૈતાઢ્યમાં દક્ષિણ શ્રેણિમાં ચંદ્રરથ નામના નગરમાં ચંદ્રવેગ નામનો વિદ્યાધર બન્યો. એક વાર ક્રીડા કરતો કરતો તે ભરૂચમાં સવલયાવિહારમાં પહોંચ્યો. ત્યાં પ્રેક્ષણકનો આરંભ થયો. ત્યારે દેવી સુદર્શના દ્વારા સંકેત કરાયેલી અપ્સરાએ તેને ઉપાલંભ આપતાં કહ્યું કે, વિષયસુખના અભિલાષી, મિથ્યાત્વ તિમિરપટલથી અંતરાય યુક્ત આંખોવાળા પ્રત્યક્ષ હોવા છતાં આત્મહિતને જોતા નથી. વારંવાર કહેવાતા છતાં સાંભળતા નથી. (૧૪૬૫-૬૬૭). આ સારગર્ભ વચનો સાંભળી વિદ્યાધર મનમાં વિચારતો હતો ત્યાં તો તેના પ્રતિબોધન અર્થે સ્વયં સુદર્શના દેવીએ કહ્યું કે, પૂર્વભવમાં તું ચંદ્રગુપ્ત રાજાનો પુત્ર હતો ત્યારે તે મને બોધિ આપવા કહ્યું હતું. આ સાંભળી વિદ્યાધરને જાતિસ્મરણજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. (૧૪૮૫-૮૭)

ત્યારે શેત્રુંજયમાં યોજાયેલ સમવસરણમાં વીર જિનેન્દ્ર સમોસર્યા. વિદ્યાધરે તેમની પાસે ભાવપૂર્વક દીક્ષા સ્વીકારી તે સાધુ અત્યારે તારા (ચંપકલતાના) પ્રતિબોધન માટે અહીં આવ્યો છે તે હું ચંદ્રવેગ મુનિ છું. (૧૪૮૮-૧૪૯૫). સુદર્શનાની ધાવ માતા પદ્મા મરીને ભવસમુદ્રમાં ફરીને અત્યારે પાટલિપુત્રમાં પુરુષદત્ત રાજાની પુત્રી છે. સંવેગભાવવાળી તે પરિણય ન હતી ઈચ્છતી. દેવીએ તેને તૈના પ્રતિબોધન અર્થે વિમલશૈલ જવા માટે પાદુકાયુગલ આપ્યાં હતાં, તે તું (ચંપકલતા=પૂર્વભવની ધાવમાતા પદ્મા) અહીં આવી છે. ત્યારે જાતિસ્મરણજ્ઞાન ઉત્પન્ન થતાં તેણે પોતાના પુત્ર વાસવદત્ત વિશે પૃચ્છા કરી. પ્રત્યુત્તરમાં મુનિએ જણાવ્યું કે ભવાટવીમાં ફરતો ફરતો તે વાસવદત્ત અત્યારે સકળશૈલ પાસે આવેલ મલયનગરીનો દુષ્ટમતિ મહાસેન નામનો રાજા છે. તારી સાથે પરિણય માટે સમુદ્રમર્ગે આવી રહેલ તેનું વહાણ તૂટતાં તે પણ અહીં આવ્યો છે. તને જોઈને ક્ષણમાં જ મદનાતુર બનેલો તારા રૂપને જોતો તે આ કિંકેલી વૃક્ષ પાછળ છુપાયો છે. (૧૪૯૬-૧૫૦૬). પોતાનું ચરિત્ર સાંભળી લજ્જિત બનેલો તે મહાસેન રાજા સાધુને શરણે આવ્યો, અને પોતાને જિનધર્મ આપવા વિનંતી કરી. મુનિએ તેને ઉપદેશ આપ્યો. તેણે જિનદીક્ષા સ્વીકારી પરિગ્રહ અને આરંભનો ત્યાગ કર્યો. કાળ કરીને તે અનુત્તર વિમાનમાં સુખ પામ્યો (૧૫૦૭-૧૫૮૩). ચંપકલતા પણ સુદર્શના દેવીના મોહથી પ્રતિદિન પાદુકારૂઢ થઈ મુનિ

સુવ્રતજિનની પૂજા કરતી, સુદર્શનાનું સ્મરણ કરતી, સમય પસાર કરવા લાગી. પોતાના મરણને જાણી તેણે વિચાર્યું કે જિનપૂજાનું જો કોઈ ફળ હોય તો હું સુદર્શના દેવીના ચરણે જાઉં. આમ નિદાન બંધ કરી મરીને તે કિન્નરી બની. મોહથી મોહિત બનેલી મનુષ્યત્વ અને સમ્યક્ત્વથી વર્જિત એવી તે જિનેન્દ્ર ક્ષેત્રમાં ફર્યા કરે છે. (૧૫૮૪-૧૫૮૮).

હે ભાઈ ! આજે તે શ્રી નેમિજિનના વંદન નિમિત્તે આવી છે તે ચંપકલતા હું છું. આ મારું કથાનક છે. મનુષ્યત્વ અને જિનધર્મ પામીને મોક્ષ-સુખ સ્વાધીન હોવા છતાં નિદાન દોષના કારણે હું કિન્નરપદ પામી. (૧૫૮૯-૧૫૯૬).

તેણે ધનપાલને કહ્યું— “મેં તને મારું અને સુદર્શના દેવીનું ચરિત્ર કહ્યું. તું જોજેં કે તારું આ દેવ-દર્શન નિષ્ફળ ન જાય. દેવી સુદર્શનાનું ચરિત્ર રચજે. દેવી સરસ્વતીના પ્રભાવથી તને સ્વયં શક્તિ મળશે.” આમ કહી તે આકાશમાં ઊડી ગઈ. (૧૯૫૭-૧૯૦૦).

ધનપાલ પણ સવારે જાગીને જિનપૂજા કરી ઘેર પાછો આવ્યો. પ્રિયાની પૃથ્થાના જવાબમાં તેણે આ સમગ્ર કથા કહી. ધનપાલની વાત સાંભળીને તેની પ્રિયાએ પણ નેમિજિનને પ્રણામ કરવાની ઇચ્છા દર્શાવી. ધનપાલે તેના આ પ્રસ્તાવનો સ્વીકાર કર્યો. વસંત સુદ તેરસે ગિરનાર (ઉજ્જયંત પર્વત) પર જઈ નેમિજિનની પંચવિધ પૂજા કરી, ભાવપૂર્વક સ્તુતિ કરી તેઓએ ભક્તિપૂર્વક પ્રણામ કર્યા. (૧૬૦૧-૪)

“સુદર્શના ચરિત્ર”માં પ્રાપ્ય કથાઘટકો :

(૧) તિર્યચને મૃત્યુસમયે નવકારમંત્રશ્રવણ, પરિણામે દેવરૂપે અથવા રાજકુટુંબમાં જન્મ.

(૨) અપશુકનની શંકાને કારણે નિરપરાધી પ્રાણીની હત્યા કરવી-પછીના જન્મમાં તેનું ફળ ભોગવવું.

(૩) ચિત્ર જોઈને અનુરાગી થવું અને લગ્ન માટે સંમતિ આપવી.

(૪) કુળદેવી દ્વારા પિતાને જાણ થવી કે પોતાની પુત્રી સાધ્વી થશે, તે વાતનું વિસ્મરણ—લગ્ન માટે પ્રયત્ન—નિષ્ફળતા.

(૫) વિદ્યાધર દ્વારા સુંદર સ્ત્રીનું અપહરણ—અન્ય સાથે યુદ્ધ થતાં

અપહતાનું એકાકી બનવું.

(૬) પૂર્વભવની માતા સાથે લગ્ન કરવા જતાં માર્ગમાં વિઘ્ન—
સાચી વાતની જાણ થવી—વૈરાગ્ય, ચારિત્ર્યગ્રહણ

(૭) પુત્ર દ્વારા પિતા પર પ્રહાર થવો—સાચી વાતની જાણ થતાં
પુત્ર દ્વારા પશ્ચાતાપ.

(૮) પુત્રાર્થે બાળકનું અપહરણ કરવું—તે યુવાન થતાં પાલક માતા
દ્વારા કામયાચના—સંઘર્ષ.

“સુદર્શનાચરિત્ર”માં પ્રાપ્ત થતાં ઉપર્યુક્ત કથાઘટકોમાંથી સુ. ચ.
ના મુખ્ય કથાઘટક “તિર્યચને મૃત્યુ સમયે નવકારમંત્રશ્રવણ—પરિણામે
દેવરૂપે અથવા રાજકુટુંબમાં જન્મ” વિશે પ્રાકૃત સાહિત્યમાં મળતા અન્ય
ઉલ્લેખો આ મુજબ છે.

વિમલસૂરિ કૃત પઉમચરિયં^{૧૨}(૨. સં. લગભગ ઈ. સ. ની ત્રીજી-
ચોથી શતાબ્દી)માં આ કથાઘટકના બે ઉલ્લેખો (૬/૧૦૫ ; ૪૪૫૫/ માં) મળે
છે. ચઉપન્નમહાપુરિસ ચરિયં^{૧૩}(૨. સં. ૯૨૫)માં પાર્શ્વ સ્વામીના ચરિત્રમાં
કમઠ તપસ્વીના પ્રસંગમાં આ કથાઘટક મળે છે. મહાવીર ચરિત્રની પરંપરામાં
પણ કંબલ-સંબલ દેવના પ્રસંગમાં આ કથાઘટકનું નિરૂપણ જોવા મળે છે.
(^{૧૪}આ. ચૂર્ણિ-પૃ. ૨૮૦, આવશ્યક^{૧૫} નિર્યુક્તિ, વિશેષાવશ્યક ભાષ્ય^{૧૬},
કલ્પસૂત્રવૃત્તિ^{૧૭} અને મહાવીર ચરિત્ર વિષયક વિવિધ કૃતિઓમાં પણ આ પ્રસંગ
જોવા મળે છે.) દેવભદ્રાચાર્ય કૃત કથારત્નકોશ^{૧૮}(૨. સં. ૧૧૨૫)માં
શ્રીદેવરાજના વૃત્તાંત અંતર્ગત આ કથાઘટક પ્રાપ્ત થાય છે. (પૃ. ૧૧૬-
૧૧૭). આખ્યાનક મણિકોશ વૃત્તિ^{૧૯}(૨. સં. ૧૧૮૮) અંતર્ગત ગોકથાનક,
પડ્યાખ્યાનક અને ફણાખ્યાનક તેમજ વાસુપૂજ્ય ચરિત્ર^{૨૦} (૨. સં.
૧૨૮૮)માં રોહિણી(દુર્ગા)ના કથાનકમાં આ કથાઘટક ઉપલબ્ધ થાય છે.

ઉપર્યુક્ત કથાઘટક સિવાયના અન્ય કથાઘટકો જૈન સાહિત્યમાં
અત્યંત પ્રસિદ્ધ છે અને એક યા બીજા સ્વરૂપે અનેક કથાઓમાં પ્રયોજાયેલા
જોવા મળે છે.

સાહિત્યિક મૂલ્યાંકન

પ્રસ્તુત કૃતિને મુખ્ય હેતુ શકુનિકાવિહાર તીર્થની મહત્તા સ્થાપિત

કરવાનો તેમજ ધર્મોપદેશનો છે. કર્તાએ સ્વયં આ કૃતિને વૈરાગ્યભાવ ઉત્પન્ન કરનારી નિર્વેદિની કથા તરીકે વર્ણવી છે. (ગા. ૭૭) પરંતુ આ હેતુ પરિપૂર્ણ કરવા માટે સાહિત્યિક કૃતિનું અવલંબન લીધું છે. સુ. ચ. ની સાહિત્ય કૃતિ તરીકેની કેટલાક વિશેષતાઓ નીચે મુજબ નોંધી શકાય.

કથાવસ્તુ ગુંફન :

કવિએ આ કથાને ‘સમય-પ્રસિદ્ધ’ ‘ચતુર્ગતિ ગમનનો નાશ કરનારી’ કથા તરીકે ઓળખાવી છે. કથાની શરૂઆત ધનપાલ અને તેની પ્રિયાથી થાય છે. બહેનના મૃત્યુથી શોકાર્ત બનેલો ધનપાલ વારંવાર ઉજ્જયંત પર નેમિજિનના દર્શને જતો હોય છે. કુતૂહલ વશ તેની પ્રિયા તેને પ્રશ્ન કરે છે કે તમે ત્યાં કોઈ આશ્ચર્ય જોયું ? તેના જવાબમાં સમગ્ર કથાનક કહેવાયું છે.

મૂળ કથા સીધી જ શરૂ થતી નથી. ધનપાલને ચંપકલતા કિન્નરી પોતાના જીવન વિશે કહે છે તેની અંતર્ગત મુનિ દ્વારા મુખ્ય ચરિત્ર નાયિકા-સુદર્શનાનું કથાનક કહેવાયું છે. તેની અંતર્ગત શીલવતી અને વિજયકુમારનું કથાનક વણી લેવાયું છે. સુદર્શનાની દેવગતિએ દર્શાવીને અંતે ફરી શરૂઆતના કથાનક સાથે અનુસંધાન કરી ચંપકલતાના પૂર્વભવ વિશે પણ જણાવાયું છે અને તે દ્વારા કથાને સંકેલી લેવાઈ છે.

આ પ્રકારના ઉપદેશાત્મક ચરિત્ર કાવ્યોમાં સામાન્ય રીતે પ્રચુર પ્રમાણમાં અવાંતર કથાઓ સમાવિષ્ટ થયેલી હોય છે. પરંતુ સુદર્શના ચરિત્રમાં એક પણ ઉદાહરણરૂપ અવાંતર કથા આપવામાં આવી નથી. સુદર્શનાના મુખ્ય કથાનક સાથે જોડાયેલ શીલવતી-વિજયકુમારનું ગૌણ કથાનક આપવામાં આવ્યું છે. અશ્વાવબોધ તીર્થનું મહત્ત્વ દર્શાવવા તેની કથા પણ સંક્ષિપ્તમાં આપવામાં આવી છે. સમ્યક્ત્વમાં લક્ષણો દર્શાવી તેના ઉદાહરણ સ્વરૂપે કથાનકોનાં નામ અપાયાં છે, પણ તેની કથા આપવામાં આવી નથી. જેમકે નિ:શંક માટે સુપુત્રનું ઉદાહરણ, નિ:કાંક્ષા માટે અમાત્ય જિનધર્મ ફળ પ્રતિ સંદેહ ન હોવા માટે આકાશગામી વિદ્યાબ્રહ્મણ માટે ચોરોનું, અવમૂઢ દષ્ટિ માટે સુલસાનું, ચારિત્ર, જ્ઞાન, દર્શન પ્રશંસા, શંસા માટે દમકમુનિ-અભયકુમારનું, તપ, શીલ, વિરતિ માટે, સ્થિરસમ્યક્ત્વ માટે રથનેમિ રાજિમતિનું, મુનિ શીલ પ્રભાવ માટે સુભદ્રાનું કે જેણે ચંપામાં

પ્રતોલી દ્વારો ઉઘાડ્યાં હતાં, વજ્ર સ્વામિનું કે જેમણે દર્શનના પ્રભાવથી દુર્ભિક્ષમાં પણ ચતુર્વિધ સંઘને ભક્ત-પાન આપ્યું હતું, દુર્ગતા નારીનું કે જેણે એક જ જિન પ્રણામથી દેવત્વ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. અહીં માત્ર આ બધી કથાઓનો નામનિર્દેશ જ થયો છે.

શીલવતી અને વિજયકુમાર બંનેનાં કથાનકો તેમના મુખેથી જ અલગ અલગ કહેવાયાં હોવા છતાં એકસૂત્રતા જળવાઈ છે. શીલવતીનું અપહરણ થયા પછી વિમલશૈલ પર વિજયકુમાર અને વિદ્યાધરના યુદ્ધ પછી વિદ્યાધરની પાછળ ગયેલા વિજયકુમારના વૃત્તાંતથી તેમજ તે પછી બની ગયેલ ઘટનાઓથી શીલાવતી અનભિજ્ઞ હોય છે. તે જ રીતે વિજયકુમારના જીવનમાં બનેલી બધી જ ઘટનાઓ પહેલાં વર્ણવાઈ ન હતી જે વિજયકુમાર પોતાના કથાનકમાં વર્ણવે છે. એટલે શીલવતી-વિજયકુમારનું કથાનક સળંગ ન નિરૂપાતાં બંનેના મુખેથી કહેવાયું છે. આમાં ક્યાંક પુનરુક્તિ લાગે છે ખરી પણ બંને કથાનકો જુદી જુદી રીતે કહેવાયાં છે. તેથી કથાનકમાં આ સાહજિક રીતે જ ગૂંથાઈ ગયેલાં છે. આમ મુખ્ય કથાના જ એક ભાગરૂપે શીલવતી વિજયકુમારનું કથાનક અપાયું છે. અહીં તે કૃત્રિમ રીતે પ્રયોજાયું હોય તેમ લાગતું નથી.

ચંપકલતા કિન્નરીના કિસ્સામાં જોઈએ તો તેનો પૂર્વભવ પણ દર્શાવાયો છે. પ્રથમ ઉદ્દેશકમાં તેણે પૂછેલા પ્રશ્નના જવાબમાં સમગ્ર સુદર્શનાચરિત્ર વર્ણવાયું છે. પરંતુ મુનિ ચંડવેગ પોતે જ પોતાના અને ચંપકલતાના વિમલશૈલ પરના આગમનના પ્રયોજન વિશે કહેતાં જણાવે છે કે તેઓ ચંપકલતાને પ્રતિબોધ આપવા જ ત્યાં આવ્યા છે. વળી તે મુનિ ચંડવેગ પણ પોતાના પૂર્વજન્મની વાત કરે છે. આ બધાં પાત્રો ભૂતકાળમાં સુદર્શનાના જીવન સાથે સીધાં જ સંકળાયેલા હતાં. મુનિ ચંડવેગ એટલે સુદર્શનાનો કનિષ્ઠ ભ્રાતા વસંત સેન, ચંપકલતા કિન્નરી એ પૂર્વભવની પુરુષદત્ત રાજાની પુત્રી અને મહાસેન રાજાની વાગ્દત્તા. તેના બીજા પૂર્વભવમાં તે સુદર્શનાની ધાવ માતા પદ્મા હતી. મહાસેન રાજા પૂર્વભવમાં વસંતસેનનો સહાયક અને ધાવમાતા પદ્માનો પુત્ર હતો અને પૂર્વજન્મથી અનભિજ્ઞ એવો તે પૂર્વ જન્મની માતાને જ પરણવા માટે ઉત્સુક હતો. સુદર્શનાનો સૌથી નાનો ભાઈ વસંતસેન; તેનો સહાયક (પદ્માધાઈનો પુત્ર) અને પદ્મા ધાઈ એ ત્રણેએ કમલા સાથે સુદર્શનાને સંદેશો મોકલાવ્યો હતો કે જન્માંતરમાં અમને પણ

બોધિ આપજો. તે અનુસાર સુદર્શના જન્મ ચક્રમાં પરિભ્રમણ કરતાં વસંતસેનને વિદ્યાધર(ચંદ્રવેગ)ના જન્મમાં પ્રતિબોધિત કરી ધર્મમાર્ગે વાળે છે. ચારિત્ર્ય ગ્રહણ કરી તે ધર્મમાર્ગે પ્રયાણ કરે છે અને અવધિજ્ઞાનથી પદ્મા ધાઈ અને તેના પુત્રને જાણીને તેમને પ્રતિબોધ કરવા તે વિમલશૈલ પર આવે છે. ત્યાં તેઓ ચંપકલતાને તેનો પૂર્વભવ જણાવે છે. રાજા મહાસેન પણ પૂર્વભવનું વૃત્તાંત જાણીને લજ્જિત બની, મોહનો ત્યાગ કરી, ચારિત્ર્ય ગ્રહણ કરે છે. દેવી સુદર્શનાની નિત્ય પૂજા કરતી ચંપકલતા પણ હંમેશા દેવી સુદર્શનાની સેવામાં જ રહેવાનું નિદાન કરે છે. પરિણામે કિન્નરી બને છે.

આમ પહેલાં ઉદ્દેશકમાં ચંપકલતા કિન્નરીથી શરૂ થયેલી કથા અંતમાં તેની જ કથાથી પૂરી થાય છે. તેમાં પણ ઔચિત્ય જોવા મળે છે. કથાનું સમાપન ધનપાલે કરેલ સ્તુતિથી થાય છે.

રસ :- સુ. ચ.નો પ્રધાનરસ શાંત છે. કરુણ, શૃંગાર અને વીરરસનું ગૌણરૂપે આલેખન થયું છે. બાણથી હણાયેલી મરણાસન્ન સમળીનો વિલાપ (ગાથા ૩૨૮-૩૩૧) તેમજ અપહૃતા, એકાકી શીલવતીનું આકંઠ (ગાથા ૫૨૮-૫૩૨) કરુણરસનું અને વિજયકુમાર ખેચર વચ્ચેના યુદ્ધ પ્રસંગો- (ગાથા ૫૧૮-૫૨૪)માં વીરરસનું નિરૂપણ જોવા મળે છે. વસંતોત્સવ દરમ્યાન જલકીડાના વર્ણનમાં શૃંગારરસની આછેરી ઝલક મળે છે. (ગાથા ૫૦૨-૫૦૮). સાધુયુગલ પાસેથી એકાગ્ર ચિત્તે નવકાર શ્રવણ કરી, સર્વ આસક્તિ અને બંધનો ત્યાગ કરી મૃત્યુ પામતી સમળી, શાંત ચિત્તે ચંદન રસથી મુનિ સુપ્રતસ્વામીની છબી આલેખી પૂજામાં મગ્ન બનતી શીલવતીના શબ્દચિત્રમાં શાંત રસની અનુભૂતિ થાય છે.

શૈલી :- સુ. ચ. માં સરળ અને પ્રાસાદિક શૈલી દૃષ્ટિગોચર થાય છે. અલ્પસમાસયુક્ત સંઘટના છે. ક્યાંક સમાસબહુલતા છે પણ માધુર્યના કારણે પઠાવલિ કિલ્લિ બનતી નથી. ગાથાબદ્ધ કાવ્યમાં વચ્ચે વચ્ચે ગદ્યખંડો પણ પ્રયોજાયા છે. નાનાં નાનાં વાક્યો દ્વારા જે તે વિષયનું અસરકારક અને તાદૃશ્ય નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. ક્યારેક વિશેષણોની હારમાળા સર્જને કવિ ધારી અસર ઉપજાવે છે. ઉદા. રૂપે જોઈએ તો વિજયકુમારની પાલક માતા વિદ્યાધરી માટે પ્રયોજાયેલ વિશેષણો (ગદ્યખંડ-૪); ચંદ્રવેગ વિદ્યાધરના પ્રતિબોધ માટે અપ્સરાઓ દ્વારા અપાયેલ ઉપાલંબ, (ગદ્યખંડ-૮) મહાસેન રાજાને ચંદ્રવેગ મુનિ દ્વારા અપાયેલ

વૈરાગ્યપરક ઉપદેશ (ગદ્યખંડ-૧૨).

કેટલેક સ્થળે સંસ્કૃત^{૨૧} અને અપભ્રંશ^{૨૨} ભાષાનો પ્રયોગ થયા છે. વ્યસ્ત સમસ્ત પ્રકારની પ્રશ્નોત્તરી પણ આપવામાં આવી છે (૨૬૧-૬૬). ક્યારેક ધર્મોપદેશના નિરૂપણમાં કવિ ઉક્તં ચ, ધર્મણ્યં ચ આગમે, ઉક્તં ચ ઋષિભિઃ, ધર્મણ્યં જિનાગમે વગેરે શબ્દ પ્રયોગ કરીને જે તે નિરૂપણને સમર્થન અને આધાર આપે છે.

વર્ણન :- સુ. ય. માં મહાકાવ્યની પરંપરા અનુસાર વિવિધ વર્ણનો પ્રયોજાયાં છે. જેમકે પ્રકૃતિવર્ણન, નગરવર્ણન, કીડાવર્ણન, ઘટનાવર્ણન, વ્યક્તિવર્ણન વગેરે. સુ. ય. માં નીચે મુજબનાં વર્ણનો પ્રાપ્ત થાય છે.

પ્રકૃતિ વર્ણન :- વર્ષાવર્ણન-(૩૧૩-૩૨૧); વસંત વર્ણન-(૪૯૫-૫૦૧); ગ્રીષ્મવર્ણન-(૧૪૨૯-૧૪૩૬); વિમલ પર્વત પરના જંગલનું ભયાવહ વર્ણન-(૫૨૨-૫૨૮); વિમલ પર્વત પરના જંગલનું રમણીય-વર્ણન (૮૫૮-૮૬૧); કોરંટ ઉદ્યાન વર્ણન-(૧૦૯૮-૧૧૧૨); સૂર્યાસ્ત ચંદ્રોદય વર્ણન-(૭૪૮-૭૫૬); સૂર્યોદય ચંદ્રોદય વર્ણન-(૭૯૪-૭૯૭).

સ્થળ વર્ણન :- સિંહલદ્વીપનું વર્ણન (૯૧-૧૦૦); શ્રીપુરનગર વર્ણન (૧૦૧-૧૧૨); અયોધ્યાનગરીનું વર્ણન (૪૫૨-૪૫૪); ભરૂચ નગર વર્ણન (૧૦૮૪-૧૦૯૫) સુવ્રતસ્વામિ મંદિર (સવલિયા વિહાર) વર્ણન (૧૩૧૫-૧૩૨૧.); -

ઘટનાઓનું વર્ણન - કીડા વર્ણન :- હુલ્લડગ્રસ્ત નગરનું વર્ણન (ગદ્યખંડ-૧, ૨૮૯-૨૯૫); સુભટોની શસ્ત્રસજ્જતાનું વર્ણન - (ગદ્યખંડ-૨); મરણાસન્ન સમળીનો વિલાપ - (૩૨૮-૩૩૧); જલકીડા વર્ણન - (૫૦૨-૫૦૮); ભરૂચ પ્રયાણ કરતી સુદર્શનાનો વિદાય આપવા જઈ રહેલા રાજા અને લોકો તેમજ રસ્તામાં સર્જાતા કોલહલનું વર્ણન (૮૦૪-૮૦૯); વહાણોના પ્રયાણ સમયની પ્રવૃત્તિઓનું વર્ણન - (ગદ્યખંડ-૩; ૮૪૫-૮૪૮); વહાણો લાંગરવાના સમયની પ્રવૃત્તિઓનું વર્ણન (૧૦૬૦-૧૦૬૩);

વ્યક્તિવર્ણન :- સુદર્શનાનું નખશિખ વર્ણન - (૨૬૯-૨૮૧,) કામાસક્ત સ્ત્રીઓના દુર્ગુણોનું વર્ણન - (ગદ્યખંડ નં-૪, ૫); (૮૯૧-૮૯૯, ૯૪૧-૯૪૫.); મુનિગણ વર્ણન - (૧૧૧૪-૧૧૨૪).

વિવિધ વર્ણનોમાં કર્તાની કવિત્વશક્તિ ખીલી ઊઠી છે. આ વર્ણનો

ખૂબ લાંબાં, નીરસ કે સમાસ પ્રચુર નથી પણ ઉપમા, ઉત્પ્રેક્ષા, રૂપક આદિ અલંકારો યથોચિત પ્રયોગના કારણે તે હૃદયંગમ બની રહ્યાં છે. આ વર્ણનો કવિ સમય અનુસાર કરવામાં આવ્યાં છે. મનના ભાવોને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રસંગ કે સ્થળનું વર્ણન કરાયું છે. જેમકે વિમલ પર્વત પર એકાકી, અપહૃતા શીલવતીને વન ભયાનક લાગે છે, તો પરિજનોથી વીંટળાયેલી અને કુતૂહલથી વિમલ પર્વત પર વિહાર કરતી સુદર્શનાને તે રમણીય લાગે છે. હુલ્લડગ્રસ્ત નગરનું પણ આબેહૂબ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. જેમકે-

“આવું અનપેક્ષિત અસંભવિત બની ગયેલું જોઈને ભય વિહ્વળ બનેલા સભાજનો એકાએક ખળભળી ઊઠ્યા. હાહાકાર યુક્ત કોલાહલ થયો, પ્રલાપ શરૂ થયો, આર્કંદ વધ્યું, નગરમાં કોલાહલ મચ્યો. ત્યારે તત્કાળ ઉત્પન્ન થયેલા ભયથી વિચલિત થયેલાં અને ખિન્ન, તરલ આંખો વાળા અનેક લોકો વિકલ્પ યુક્ત ઉપાયો વિચારવા લાગ્યા. ઠેક ઠેકાણે વૃદ્ધ વણિકો ગુપચુપ મંત્રણા કરવા લાગ્યા. મંત્રીઓ તેમને રોકવા લાગ્યા, વસ્ર સંચય કરનાર દોશી તફડંચી કરનારાઓથી આશંકા કરવા લાગ્યા,.... જાત જાતનાં કાંસાનાં વાસણોનો ખડકલો થવા લાગ્યો,..... દુકાનોને તાળાં વસાયાં, ચોરોનો પ્રભાવ વધવા લાગ્યો.....” (ગદ્યખંડ-૧)

અલંકારો :- સુ. ચ.માં કવિએ વિવિધ અલંકારોનો પ્રયોગ કર્યો છે જેમાં ઉપમા, ઉત્પ્રેક્ષા, રૂપક, દૃષ્ટાંત, અર્થાંતરન્યાસ, વ્યતિરેક, સ્વાભાવોક્તિ, પરિસંખ્યા, યથાસંખ્ય, એકાવલી, શ્લેષ, સંસૃષ્ટિ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. બહુધા સાદૃશ્યમૂલક અને શૃંખલામૂલક અલંકારો પ્રયોજાયા છે. ઉપમા, પરિસંખ્યા અને ઉત્પ્રેક્ષાનો વધુ પ્રયોગ જોવા મળે છે. ધર્મોપદેશ નિરૂપણમાં કવિએ પ્રસિદ્ધ અને પરંપરાગત ઉપમાઓ અને રૂપકનો પ્રચુરતાથી ઉપયોગ કર્યો છે.

ભાષા :- સુદર્શનાચરિત્રની ભાષા અન્ય શ્વેતાંબર પ્રાકૃત કથા કૃતિઓની સમાન જૈન મહારાષ્ટ્રી પ્રાકૃત છે. વળી તેમાં અપભ્રંશ ભાષાની પણ કેટલીક છાંટ અને તત્કાલીન બોલાતી ભાષાની અસર વરતાઈ આવે છે. ઘણા દેશ્ય શબ્દો પણ પ્રયોજાયા છે. ગુજરાતી ભાષામાં વપરાતા કેટલાક શબ્દોનું પ્રાચીન સ્વરૂપ પણ અહીં જોવા મળે છે.

સમગ્ર કથાકૃતિ જૈન ઉપદેશાત્મક રચના હોવાથી સ્વાભાવિકપણે

અર્ધમાગધી ભાષાના અને મૂળ આગમસાહિત્યમાં વપરાયેલ પારિભાષિક શબ્દોની ભરમાર અહીં જોવા મળે છે. અર્ધમાગધી ભાષાના નીચે મુજબના લક્ષણો અહીં જોવા મળે છે.

ય- શ્રુતિ - મધ્યવર્તી અલ્પપ્રાણ વ્યંજનો લોપ થતાં શેષ રહેલ અ કે આ મોટા ભાગે ય કે યા માં બદલાય છે. ક્વચિત્ ઉદ્ભૂત ઙ-ઐ-ઑ- ના યિ, યે, યો પણ મળી આવે છે. રહિયો (૧૪) જયે (૧૭૮) મધ્યવર્તી ગ ક્વચિત્ યથાવત્ રહેલો જોવા મળે છે. જેમકે નિરોગો (૮૨), વિઓગા (૭૩૨), ક્યારેક મધ્યવર્તી ક્-ગ માં બદલાયેલો જોવા મળે છે. ઇંગંતિ (૧૪૩), ઇગા (૧૫૯), કાગિણી (૧૫૯૪), પઙ્કિવહગો (૬૫૩), પહાવગો (૧૦૦૧). ક્યારેક મધ્યવર્તી ત્ યથાવત્ રહેલો જોવા મળે છે. પ્પસૂતા (૫૮૭), અતિસરલ (૮૪૪) મહતિ (૫૫૯) ક્યારેક મધ્યવર્તી મ્ યથાવત્ રહેલો જોવા મળે છે. પમાવ (૫૭૪, ૯૯૮, ૯૯૯, ૧૦૭૪), પમ્વેણ (૧૬૦૦) ક્યારેક મધ્યવર્તી ર્ નું લ્ માં પરિવર્તન જોવા મળે છે. ચલણ (૪૨૫, ૫૦૫, ૬૨૦), દાલિદૂ (૪૫૯). કેટલાક શબ્દોમાં પ્રારંભિક તાલવ્ય વ્યંજનનું દંત્ય વ્યંજનમાં પરિવર્તન જોવા મળે છે જુગુપ્સા માટે દુગંછ. યથાખ્યાત શબ્દ માટે અહમ્ક્રાય (ગદ્યખંડ ૧૨) શબ્દ પ્રયોજાયો છે. સંબંધક ભૂતકૃદંત માટે એકવાર ત્તા પ્રત્યય વપરાયેલો જોવા મળે છે. વંદિત્તા (૭૦૭).

સુદર્શનાચરિત્રમાં કેટલાંક પદ્યો અપભ્રંશ ભાષામાં પ્રયોજાયાં છે. (૧૪૪૦-૧૪૫૦ અને ગદ્યખંડ ૧૧ પછી) આ સિવાય પણ અપભ્રંશ ભાષાના કેટલાંક તત્ત્વો જોવા મળે છે. ક્યારેક મ્=વ્ અને મ્=ર્વ પ્રયોજાયેલ જોવા મળે છે. જેમકે - કંવલ (૧૨૩૭), સંગાવ (૨૫૩), સાવિ (૪૫૭), ધંવરા (૪૯૮), ક્યારેક સામ્વિ, સમ્વલિયા, ધમ્વરા એમ લખાયેલ પણ જોવા મળે છે. પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ પ્રથમા એક વચનમાં ડ કારાંત શબ્દો મળે છે. બાલૂ (૭૬૭), ધિચ્ચુ (૧૦૧૨). દુડ, (૨૩૬) પુંજુ (૫૫૫) અંધુ (૧૧૫૧). તદ પ્રથમ પુ. એકવચન માટે “સુ” (૧૨૪) વપરાયો છે. ષષ્ટિ વિભક્તિ એકવચન માટે “તણવ” (૫૪૧) પર પ્રત્યય જોવા મળે છે. સર્વનામ “અસ્મદ્” પ્ર.પુ. એકવચન માટે એક વાર ‘હૂં’ પ્રયોજાયું છે. સંબંધક ભૂતકૃદંત માટે “ઈવિ” પ્રત્યય વિપુલ પ્રમાણમાં પ્રયોજાયો છે.

ગુજરાતી ભાષાની કેટલીક અસર પણ જોવા મળે છે. જેમકે વ્યંજનોને અસંયુક્ત કરવાનું વલણ અહીં જોવા મળે છે. દુલહ (૬૧, ૭૨૧),

પોખરિણિયા (૧૦૯) સોખ (૧૫૯), જનમા (ગદ્યખંડ-૪), ફગુણ (૧૨૧૬), ફાગુણ (૨૧૮). અપભ્રંશ ભાષા તરફથી ગુજરાતી તરફ ભાષાની ગતિ થતાં તત્સમ શબ્દોનો પ્રયોગ શરૂ થયો. અહીં કેટલાક તત્સમ શબ્દોનો પ્રયોગ જોવા મળે છે. કુટુંબવાસ (ગદ્યખંડ-૧૨) કુટુંબપોષણ (ગદ્યખંડ-૧૧) કરુણ (૬૨૯), નાલિકેર (૮૧૮). લઘુતાકારક પ્રત્યય લ ઉમેરાયેલ જોવા મળે છે. જેમકે - સરલેણ (૩૨૬). યુવતી માટે જુવઈના બદલે જુવાણી (૧૧૦૫, ૧૨૫૭) શબ્દ પ્રયોજાયેલો જોવા મળે છે. રવાનુકારી શબ્દોનો ઉપયોગ થયેલો જોવા મળે છે. કઢકઢંત (૧૪૩૧) કિલ કિલ કિલંત (૫૨૫), ધિણધિણંત (૭૬૪).

સુદર્શનાચરિત્રમાં ઘણા દેશ્ય શબ્દો પ્રયોજાયેલા જોવા મળે છે. (જુઓ પરિશિષ્ટ-૮) તેમાંય ગુજરાતી અર્થછાયા ધરાવતા ઘણા શબ્દો મળી આવે છે જે નીચે પ્રમાણે છે :-

આરોપ (૮૨૩), આવિંત-જંત (૧૨૫), ઉંડ (ગદ્યખંડ-૯), ઉચ્છિણ્ણ (ક્રીનું) (૧૦૭૬), ઉત્તરિઅ (૨૩૦), ઉલ્લવણ (૪૧૬), ઓજા (૨૧૦), ઓછું (૫૫૪), કઢકઢંત (૧૪૩૧), કરોડ (૧૩૧૮), કુટું (૧૦૮૮), કુટુંવાલ (૨૮૨), કોટબદ્ધ (૧૩૬૫), ખડક-ખડકિજજંતિ (ગદ્યખંડ-૧), ખલ-ખલેહ (૨૧૩), ખાણય (૮૪૮), ખારો (૪૫૮), ખિલ્લર (૧૪૩૧), ખુરુપ્પ (=ખુરપી) (૨૨૫), ગલ્લ (=ગાલ, ૮૩૭), ગાઊંય (=ગાઉ-૧૩૧૫), ગોઠિય (=ગોઠી-૧૪૩૭), ઘડિયા (- ઘડી-૭૮૩), ઘરકમ્મ (૭૦૩), ચ્છીયા (૨૮૨), જવારય (૧૩૨૭) ટાર (૮૦૮), ઠોકારો (૧૧૦૧), ઢોલિય (ગદ્યખંડ-૧), તિય(૫૧૩), તુકખાર, તોકખાર (૨૪૬, ૨૪૮), દયાલુ (૭૮૮), દાણ (૮૧૨), પકખર (- પાખરવું-૧૦૪૮), પકુય (-પાકુ-૮૦૮), પેટ (૮૦૮), ફોકળ (૮૧૮) બઈસારિયા (૧૪૨), બેડાડંડો (૮૫૨), મંદર (=બંદર, ફારસી-ગુજ.-૨૨૮), માઉસિયા (૬૧૧), મૂસલપ્પમાણ (=મૂશળધાર-૩૧૪), મોટું (=મોટું, ગદ્યખંડ-૨), રિંચ્ચ (=રીંછ-૧૧૪૫), રાસ (૮૫), લૂણિય (=લુણી-૬૮૨), વિયર (=વીરડો-૧૪૩૩), વેડલા (=બેડલી-૮૧૮), સુવાસિણી (૧૩૩૦), હલબોલો (ગદ્યખંડ-૧).

સુદર્શના ચરિત્રની ભાષાની કેટલીક અન્ય લાક્ષણિકતાઓ આ મુજબ જોવા મળે છે. આઘ ન મોટા ભાગે જળવાઈ રહ્યો છે. ક્વચિત્ જ ગ્માં

પરિવર્તિત થયો છે. ણિણવિ (૫૨૮), ણમેવિ (૧૨૨૬) ક્વચિત્ બન્ને વૈકલ્પિક રૂપે એક સાથે જોવા મળે છે. ણિઘિણ અને નિઘિણ (૫૨૯) ણિય અને નિય (૪૫), ણયનાઈ (૧૧૩૧). મૂળ સંસ્કૃત શબ્દમાંનો ણ વ્યંજન પણ ક્વચિત્ ન્ માં બદલાયેલો જોવા મળે છે. સુવન્ન (૧૧૮૦) કીન્હ, વન્નુજ્જલા, વન્નિજ્જણ ગદાખંડ-૩), લાવન્ન (૧૧૯૧). મરણ શબ્દ સાથેના સાદૃશ્યથી જન્મ માટે પણ જમ્મણ (૬૨, ૭૧૧) શબ્દ પ્રયોજાયો છે. તેજ રીતે સોક્ષ્મ ના સાદૃશ્યથી દોક્ષ્મ વપરાયેલ છે. દોક્ષ્મયા (૭૪૪). આજ્ઞાર્થ બીજો પુરુષ એકવચન માટે એક વાર હ અને સુ બંને પ્રત્યય એકસાથે જ પ્રયોજાયેલા જોવા મળે છે. સાહેહસુ (૮૬૭). હેત્વર્થ કૃદંતનો પ્રત્યય ઙ-ઙં નો પ્રયોગ સંબંધક ભૂતકૃદંત માટે કરવામાં આવ્યો છે. નાઙં (૭૪), દાઙં (૭૦), દદ્ઙં (૧૦૫૩), ચવિઙં (૭૭૩) બે સ્થળે ગહિતું, મણિતું (૪૬૨) જોવા મળે છે.

સુદર્શનાચરિત્રમાં ધર્મોપદેશને લોકભોગ્ય બનાવવા અને સરળતાથી સમજાવવા માટે અનેક સુભાષિતો, દૃષ્ટાંતો, લોકોક્તિઓ, રૂઢિપ્રયોગો પ્રયોજાયેલા જોવા મળે છે જે તત્કાલીન બોલાતી ભાષાનું પ્રતિબિંબ પાડે છે. સુ. ચ. માં મળતા કેટલાક શબ્દ પ્રયોગો જે આજે પણ ગુજરાતી ભાષામાં જોવા મળે છે તે નીચે મુજબ છે.

एस दुक्ख-कुस्डो उवरिं णिणवडिओ सहसा (૧૨૫)

મારા પર એકાએક આ દુઃખનો ડુંગર પડ્યો.

“દુઃખનો ડુંગર તૂટી પડ્યો” એ શબ્દપ્રયોગ આજે પણ ગુજરાતી ભાષામાં વપરાય છે.

जमेण किं अज्ज संभरीओ ? (૫૧૩)

શું આજે તને જમે યાદ કર્યો છે ? ગુજરાતી ભાષામાં આજ અર્થમાં “તું આજે મરવાનો થયો છે” -એ શબ્દપ્રયોગ વપરાય છે.

ता जाया से दिवसा (૧૮૮)

“ત્યારે તેને દિવસ થયાં”, ગુજરાતી ભાષામાં ગર્ભવતી સ્ત્રી માટે “દિવસ રહ્યા છે” એ શબ્દપ્રયોગ પ્રસિદ્ધ છે.

दिवसे दिवसे लायण्ण-कंति पूरिज्जमाण अंगेहि.... (૨૦૫)

કોઈપણ ક્રિયાની ગતિશીલતા બતાવવા માટે “દિવસે દિવસે”

શબ્દપ્રયોગ ગુજરાતી ભાષામાં પણ વપરાયેલો છે.

પવાઇઓ અચશ-પડહો (૧૩૬)

“અચશનો પડો વગાડ્યો” અપકીર્તિના અર્થમાં આ શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ થાય છે. “અપજશનો ઢોલ પીટાવ્યો” એવો પ્રયોગ ગુજરાતીમાં મળે છે.

સુદર્શનાચરિત્રમાં મળતી લોકોક્તિઓ નીચે મુજબ છે.

૧૧. અણ્ણો ભુજઇ ભોજ્જં અન્નો કહ પાવઇ તિત્તિ ? (૩૧૧)

૧૨. કિં કોદ્દવે પડ્ણે કયા વિ લુણિજ્જણે સાલી ? (૪૦૮)

શું કોદરા વાવીને ક્યારેય શાલી લણાય કે ?

ગુજરાતીમાંથી આજ અર્થની- “બાવળ વાવો તો કેરી ન મળે” કહેવત પ્રસિદ્ધ છે.

૧૩. કમ્પતરુણો અહિઓ રયણં કો પાવિડં ચવઇ ? (૫૧૭)

કલ્પતરુથી પણ અધિક એવું રત્ન પામીને કોણ તેને છોડી દે ?

૧૪. કોડીએ કાગિણી કિણઇ (૧૫૧૪)

૧૫. દારુણ મહારયણં કિણંતિ કચ્ચં (૧૫૧૩)

“કોટિ (મહોરો) દ્વારા ઝકિણી (કોડી) ખરીદે,

“મહારત્ન આપી કાય ખરીદે”

૬. જિયંતસ્સ મિલઇ જીવંતો - (૫૬૬)

“જીવતાને જીવતો મળ્યો” ગુજ.માં આજ અર્થમાં “જીવતો નર ભદ્રા પામે” કહેવત પ્રચલિત છે.

૭. સમીહિય કજ્જં અસહાયણં ણ સિજ્જેઇ” (૧૩૦૩)

સહાય વગરનાઓનું સમીહિત (હાથમાં લીધેલ) કાર્ય સિદ્ધ થતું નથી. ગુજ.માં પણ “વાડ વિના વેલો ન ચડે” એ આ અર્થમાં જ પ્રચલિત છે.

સમગ્રતયા ભાષા સરળ અને પ્રવાહી છે. ક્યાંય કૃત્રિમતા કે આયાસ જણાતો નથી, તે કવિનો પ્રાકૃત ભાષા પરનો અપ્રતિમ કાબૂ દર્શાવે છે. વળી કવિએ આ કૃતિની ભાષામાં તત્કાલીન ભાષામાંથી રૂઢિપ્રયોગો અને કહેવાતો

મૂકીને જોમવંતી બનાવી છે. કવિએ ઠેર ઠેર જૈન ધર્મ વિષયક અનેક સિદ્ધાંતોને તો સુભાષિતોમાં ગૂંથ્યાં જ છે, પરંતુ તે ઉપરાંત સામાન્ય નૈતિક ઉપદેશ આપતા અનેક સુભાષિતો પણ આપ્યાં છે. (જુઓ પરિશિષ્ટ-૯) આમ સુદર્શનાચરિત્રની ભાષા તેના ઉપદેશાત્મક કથાસ્વરૂપે અનુરૂપ છે.

છંદ :- સુદર્શનાચરિત્રમાં મુખ્યત્વે પ્રસિદ્ધ ગાથા છંદ પ્રયોજાયો છે. જ્યાં સંસ્કૃત ભાષામાં નિરૂપણ થયું છે, ત્યાં બહુધા અનુષ્ટુપ છંદ વપરાયો છે. એક વાર (૩૮૧ માં) ઈન્દ્રવજ્રા છંદ પ્રયોજાયો છે. ગાથા ક્રમાંક - ૧૨૫૮-૫૯ અને ૧૩૫૫-૬૭માં ગાથા (સં. આર્ચા) છંદ પ્રયોજાયો છે.

કૃતિમાં બે વાર અપભ્રંશ ભાષા પ્રયોજાઈ છે, તેમાં છંદનું બંધારણ નીચે મુજબ જોવા મળે છે.

ગાથા ક્રમાંક-૧૪૪૦-૧૪૫૦ અને ૧૫૨૭/૧ માં ૧૭, ૧૭ માત્રાના ૪ ચરણ અને અન્યાનુપ્રાસ જોવા મળે છે.

ગાથા ક્રમાંક-૧૫૨૭/૨ માં ચાર ચતુષ્કલ ૧૬ માત્રાના એવા ચાર ચરણ અને અન્યાનુપ્રાસ જોવા મળે છે.

ધર્મનિરૂપણ

સુ. ચ. ના કથાપોતના વ્રણાટનો મુખ્યતંતુ જ ધર્મોપદેશ છે. કથામાં આવતાં મુખ્યપાત્રોના ચરિત્રનિરૂપણમાં કુશળતાપૂર્વક ઉપદેશને ગૂંથવામાં કવિ સફળ રહ્યા છે. જૈન ધર્મના સિદ્ધાંત અને આચારવિષયક લગભગ બધાં જ મુખ્ય પાસાંઓને તેઓ સ્પર્શ્યા છે. સાથે સાથે લોકાચાર, ધાર્મિક ઉત્સવો અને મંદિરની પ્રતિષ્ઠાવિધિની વિગતો પણ વર્ણવાઈ છે. સામાન્ય પ્રજાને કથારસ સાથે ઉપદેશ આપવો અને કૃતિના સાહિત્યિક તથ્યની પણ જાળવણી કરવી મુશ્કેલ છે. પરંતુ કવિની વિશેષતા એ છે કે તેઓ આ બધું ખૂબ સરળ ભાષામાં અને સચોટ ઉદાહરણો દ્વારા દર્શાવી શક્યા છે. સિદ્ધાંતોનું આલેખન સરળ અને સંક્ષિપ્ત (નવતત્ત્વ-ગાથા. ૬૮૯-૯૪; જીવના પ્રકારો ૬૮૩-૮૮) તેમજ આચાર નિરૂપણ કંઈક વિસ્તૃત રીતે કરવામાં આવ્યું છે. દાન તેમજ જ્ઞાન, દર્શન, ચરિત્રનું અતિ વિસ્તૃત નિરૂપણ ક્યારેક નીરસ બની રહે છે.

વિવિધ પ્રકારના તપ (૧૩૭૯-૧૩૮૪); નવકાર પ્રભાવ (૫૭૧-૭૬, ૧૧૩૭-૧૧૪૬); પ્રતીકાત્મક યજ્ઞ^{૨૩} (૪૩૧-૪૩૮); અરિહંતના

ગુણો (૪૧૧-૪૨૫); ગુરુનાં લક્ષણો (૪૩૧-૪૩૮); જીવોની ક્રમશઃ મુક્તિ (૭૮-૮૮); સમ્યક્ત્વના અતિચાર (૧૫૪૨-૧૫૫૨); મિથ્યાત્વ (૧૫૫૩-૫૮); ક્ષમાપના (૧૪૧૫-૧૮); નિદાનબંધ દોષ (૧૫૮૨-૮૬); ચાર પ્રકારના ધ્યાન (૧૨૪૨-૪૭); કળિકાળની ઋતુઓ સાથે તુલના (૧૫૧૮-૨૨); અવસર્પિણીકાળમાં લોકોની મોહાસક્તિ (ગદ્યખંડ ૧૦); સ્ત્રીઓના દુર્ગુણો (૮૮૧-૮૫; ૮૪૧-૪૫, ૬૪૮) વગેરે વિષયોનું યથોચિત સ્થળે ક્યાંક વિસ્તારથી તો ક્યાંક સંક્ષેપમાં આલેખન કરાયું છે.

લગભગ દરેક ધર્મમાં સંસારની અસારતા અને વૈરાગ્યમાર્ગની ઉત્કૃષ્ટતા દર્શાવવામાં આવી છે. ભોગની તુલનાએ વૈરાગ્ય અને ત્યાગને શ્રેષ્ઠ ગણવામાં આવ્યો છે. આ કૃતિમાં પણ વૈરાગ્યમાર્ગની ઉત્કૃષ્ટતાનું નિરૂપણ વૈવિધ્યસભર ચોટદાર ઉપમાઓ અને ઉદાહરણોના કારણે અસરકારક બન્યું છે.

ભોગોપભોગનું જુગુપ્સાકારક વર્ણન (૧૫૧૫-૧૮) તેમજ ઈન્દ્રિયોમાં આસક્ત જીવનું મૃત્યુ કેવી રીતે થાય છે તે દર્શાવવા માછલી, પતંગિયું, હરણ, ભમરો અને હાથીનું પ્રસિદ્ધ ઉદાહરણ પ્રયોજાયું છે. (૪૮૧-૪૮૦)

રાજસુતા સુદર્શનાએ કરાવેલ શકુનિકાવિહારની કાળગણના પણ આપવામાં આવી છે. મુનિસુવ્રત સ્વામિના તીર્થમાં આ વિહાર બન્યો, પછી નમિ, નેમિ પાર્શ્વ અને વીરજિનેન્દ્રના તીર્થનો સમય ગણાવી કવિ સવલિયા વિહાર તીર્થના કાળનું પરિમાણ અગિયાર લાખ ચોરાણું હજાર નવસો બોતેર વર્ષનું ગણાવે છે. (૧૧૫૪-૧૧૬૩)

સુ. ચ.માં નિરૂપિત વિસ્તૃત ધર્મોપદેશ આ મુજબ છે. પુરોહિતે રાજસુતાને ગૃહસ્થધર્મ વિશે આપેલ ઉપદેશ અને સુદર્શનાએ દર્શાવેલ વૈરાગ્યમાર્ગની શ્રેષ્ઠતા (ઉદ્દેશક-૪); નવતત્ત્વ નિરૂપણ, શ્રાવકનાં પ્રતો, શ્રાવકની નિત્યક્રિયા (ઉદ્દેશક-૬); સંસારની અસારતા (ઉદ્દેશક-૭); દાન, શીલ, તપ, ભાવના (ઉદ્દેશક-૮); જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર, નવકારં પ્રભાવ, નિયમ પ્રભાવ, દાન પ્રભાવ વિષયક ઉપદેશ તેમજ જિનબિંબ કરાવવાથી મંદિરમાં વિવિધ વસ્તુઓનું દાન કરવાથી મળતું ફળ (ઉદ્દેશક-૯); વૈરાગ્યમાર્ગની બ્રાહ્મતા અને ધર્માધર્મનું ફળ (ઉદ્દેશક-૧૨). ઉપર્યુક્ત નોંધ જ્યાં વિસ્તૃત ધર્મોપદેશ નિરૂપાયો છે તેની જ છે. જ્યારે બે ચાર ગાથામાં જ

ઉપદેશ અપાયો હોય તેવાં ઘણાં સ્થાનો છે. ઉપદેશ કે ધર્મનિરૂપણની એકપણ તક કવિ જવા દેતા નથી.

સુ. ચ. માં વિવિધ પાત્રો દ્વારા દેવ અને ગુરુને વંદના કરતી વખતે કરાયેલ સ્તુતિ આ મુજબ છે. મુનિસુવ્રતસ્વામીની સ્તુતિ (૫૯-૬૬; ૫૪૩-૫૪૬; ૧૩૯૯-૧૪૧૨, ૧૨૫૮-૫૯.) સંસ્કૃતમાં, સુદર્શનાએ કરેલી ગુરુસ્તુતિ (૧૧૨૮-૩૧), સુદર્શનાદેવીની અપ્સરાઓ દ્વારા કરાયેલ સ્તુતિ (૧૪૪૦-૫૦; ૧૪૮૨-૮૩) નેમિજિનની સ્તુતિ (ગાથા ૧૬૦૪ પછી)

સુ. ચ. માં અન્ય ધર્મ વિષયક સ્પષ્ટ ઉલ્લેખો જોવા મળતા નથી. ક્યાંક અછડતા ઉલ્લેખો જોવા મળે છે. ચોથા ઉદ્દેશકમાં ગૃહસ્થધર્મની ચર્ચા કરતા પુરોહિત જે વિચારો રજૂ કરે છે. તેમાં હિંદુ ધર્મના પ્રસિદ્ધ ગ્રંથ મનુસ્મૃતિની સ્પષ્ટ છાપ વર્તાય છે. (૩૫૯-૩૮૩)

મિથ્યાત્વની ચર્ચા કરતાં કવિ અનાયાસ જ ચાર્વાક દર્શનનો ઉલ્લેખ કરે છે. જેમકે— ‘આ લોક અને પરલોકને નહિ ગણતો, જીવ-અજીવ, પુણ્ય-પાપને નહિ માનતો, પંચભૂતોને આત્મા માનનાર મિથ્યાત્વદષ્ટિવાળો છે. (૧૫૫૩). ધર્મર્થે ગિરિ, સરિતા, જલ, પૃથ્વી, પવન, તરુ, પશુઓને વંદન કરતો ધર્મના પરમ અર્થને નહિ જાણતો વિવેકરહિત છે. (૧૫૫૪) વળી વ્યંતર, મુગલ, ગ્રહ, ગોત્રદ્વેષતા, પિતૃપૂજા (૧૫૫૬) આદિનો ઉલ્લેખ લોકધર્મ તરફ અંગુલિનિર્દેશ કરે છે. આ સિવાય અન્ય ધર્મવિષયક વિશિષ્ટ ઉલ્લેખો સુ. ચ.માં પ્રાપ્ત થતાં નથી.

સુ ચ.માં નિરૂપિત સાંસ્કૃતિક વિગતો :-

અશ્વાવબોધ અને શકુનિકા તીર્થની ઉત્પત્તિ તેમજ મહત્વ દર્શાવતી આ કૃતિ મુખ્યત્વે બે રાજકુમારીના જીવનચરિત્રને વર્ણવે છે. તેથી સ્વાભાવિક રીતે જ અહીં જનસમાજના ચિત્રણની અપેક્ષાએ રાજપરિવારનું વિશેષ વર્ણન પ્રાપ્ત થાય છે. તેમ છતાંય તત્કાલીન સમાજ અને સંસ્કૃતિના જે કેટલાક અંશો અહીં ઝિલાયા છે તેની નોંધ આ પ્રમાણે છે.

સમાજ:-

સુ. ચ.માં ચાતુવર્ણ સમાજનો ઉલ્લેખ મળે છે. વળી કઈ વર્ણના લોકોએ ક્યાં ક્યાં કાર્યો કરવાં જોઈએ તેની નોંધ પણ મળે છે. (૩૭૨- અહીં સ્પષ્ટ રીતે મનુસ્મૃતિની^{૨૪} અસર જોઈ શકાય છે. સ્ત્રીઓ વિશે વાત કરતા

કર્તા મનુસ્મૃતિના પ્રસિદ્ધ શ્લોક^{૨૫}નો સીધો જ પ્રાકૃત અનુવાદ ભણિયં ચ એમ કરીને આપે છે.

બાલત્તણમ્મિ તાઓ ભત્તારો જોયણમ્મિ રક્ષેહ્ ।

વિદ્ધત્તણમ્મિ પુત્તો સચ્છંદાઓ ન નારીઓ ॥

વળી સ્ત્રીઓ માટે પતિ જ દેવતા છે એમ કહેવાયું છે (ગાથા-૩૮૭). તેઓએ સંગ-કુસંગ, મંત્ર, કુકથાનો ત્યાગ કરવો, વિનોદરહિતતા અને ઘરકામની વ્યસ્તતામાં જ તેમનું સતીત્વ છે.

પુત્રીના લગ્નની ચિંતા રાજાને પણ સતાવે છે. આ પ્રસંગે કન્યાના માતાપિતાએ કયા કયા પ્રકારની મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે છે તેની વિગતો પણ નિરૂપાઈ છે. (૪૬૬-૪૭૪) સ્ત્રીઓ માટે લગ્ન કરવા અનિવાર્ય ગણાતા પરંતુ વૈરાગ્યમાર્ગે વળેલી સ્ત્રીઓ માટે કોઈ બંધન ન હતું.

ગુરુઓને વંદન કરવા ભૃગુકચ્છ જઈ રહેલી સુદર્શનાને તેના પિતાએ ૭૦૦ વહાણ ભરીને વિવિધ વસ્તુઓ આપી હતી તેની વિગતો રસપ્રદ છે. જેમાં ૧૦૦ વહાણ ભરીને વિવિધ વસ્ત્રો, ૧૦૦ વહાણમાં કપૂર, કસ્તૂરી, કુમકુમ, કાલાગરુ અને સુગંધિત ચંદનનાં પાત્રો, ૨૦૦ વહાણ ભરીને રત્નો તેમજ મૂલ્યવાન સુવર્ણપાત્રો, ૧૦૦ વહાણમાં નિપુણ દાસીઓ તેમજ ગાયન-વાદનમાં નિપુણ વિલાસિનીઓ, ૧૦૦ વહાણ ભરીને ઘી, તેલ, અનાજ, ઈંધણ-પાત્રો, ૩૦ વહાણ ભરીને ઈલાયચી, કંકોલ, તમાલપત્ર, સોપારી, નાળિયેર, ખજૂર, દ્રાક્ષ, જાતિક્ષણ વગેરે, ૨૨ વહાણ ભરીને વિવિધ આયુધો જેવા કે લોહમય બાણ, ભાલા, મુદ્ગલ, તલવાર, ધનુષ્ય-બાણ, તીક્ષ્ણ શસ્ત્રો; ૩૦ વહાણમાં કવચયુક્ત યોદ્ધાઓ, સામંત, મંત્રી, ભૃત્ય વગેરે, ૮ વહાણ ભરીને વિવિધ શયનાસન જેમાં પાલખી, સુખાસન, તળાઈ, ઓશિકા, વસ્ત્રમંડપ (તંબૂ) વગેરે પુત્રી માટે તૈયાર કરાવ્યાં. વળી જિતશત્રુ રાજા માટે સુવર્ણ, રત્ન, નેત્રાંશુ કપૂર તેમજ દ્રાક્ષ, ચંપક, હરિચંદન, જાતિક્ષણ, ફોક્ષણ વગેરે વૃક્ષોના રોપાઓ ભરીને પાંચ વહાણ તૈયાર કરાવ્યાં. (ગાથા ૮૧૩-૮૨૪)

આના ઉપરથી સહેજે અનુમાન કરી શકાય કે લગ્ન વખતે પણ પુત્રીને આ રીતે જ સુવર્ણ, રત્ન, પાત્રો, વસ્ત્ર, વિવિધ સુગંધી દ્રવ્યો, મેવા વગેરે આપવામાં આવતા હશે.

કેટલાંક રીત-રિવાજો અને શુકન-અપશુકનના ઉલ્લેખો પણ જોવા મળે છે. જેમ કે નવજાત શિશુનું નામકરણ તેના જન્મના ૧ મહિના પછી કરવામાં આવતું (ગાથા ૨૦૪), કોઈકના પ્રયાણ વખતે દુઃખી થઈ રડવું, કંદન કરવું એ અમંગળ ગણાતું (૮૩૩), કુક્કુટ સર્પનું દર્શન અપશુકન મનાતું (૬૫૨), છીંક આવે તો અનર્થના નિવારણ માટે તરત જ ઈષ્ટ દેવતાનું નામ લેવામાં આવતું (૨૮૪), સંતાનપ્રાપ્તિ માટે ઔષધિસ્નાન કરવામાં આવતું (૧૬૩).

આ કૃતિ વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન કરનારી નિર્વેદકારી કથા હોવાને કારણે અહીં વિવિધ ઉત્સવો અને ક્રીડાઓના ઝાઝા ઉલ્લેખો મળતા નથી. વસંતના આગમનને વધાવવા નગરજનો અને રાજા ઉદ્યાનમાં જાય છે તેનો એક વાર ઉલ્લેખ થયો છે. અહીં જળક્રીડાનું વર્ણન મળે છે. (૫૦૩-૫૦૮). શીલવતીના વિવાહોત્સવની તૈયારીનું વર્ણન માત્ર એક જ ગાથામાં મળે છે જેમાં વિવિધ પ્રકારના ભોજ્ય પદાર્થોની તૈયારી, રસ્તાઓ પહોળા કરાવવા અને ભવનોને ધોળાવવાનો નિર્દેશ છે. (ગાથા. ૫૦૦).

ધાર્મિક ઉત્સવોના વિશેષ ઉલ્લેખ મળે છે. પરદેશથી ધનોપાર્જન કરી ક્ષેમ કુશળ-પુત્ર પાછો આવતા, દોહદપૂર્તિ માટે, મંદિરની પ્રતિષ્ઠાના પ્રસંગે અષ્ટાક્ષિકા મહોત્સવના ઉલ્લેખો મૂળે છે.

સંતાનોને શિક્ષણ આપવાની શરૂઆત પાંચમા વર્ષમાં થતી. પાંચમા વર્ષમાં પ્રવેશતી સુદર્શનાને અભ્યાસ માટે ઓજ્જા શાળા એટલે કે ગુરુકુળમાં મોકલવામાં આવે છે. રાજા ગુરુને વિનંતીપૂર્વક કહે છે કે થોડા જ દિવસમાં આને લક્ષણ, હંદ અને કળાઓ શીખવાડો. અન્ય પ્રસંગે અશ્વશાસ્ત્ર (૨૪૬-૫૩) સ્વપ્રશાસ્ત્ર (૧૭૭-૧૮૭), આકાશગામી વિદ્યા, સામુદ્રિક જ્યોતિષ, મંત્રવિદ્યા આદિના ઉલ્લેખો મળે છે.

અર્થોપાર્જનનાં સાધનો લેખે કેટલાક વ્યવસાયના એકાદ બે નિર્દેશ મળે છે, જેમાં ધાતુવાદ, રસાયણવાદ, કૃષિકર્મ, ધૂમકર્મ, રસાંજન, કુમંત્રવાદ, વશીકરણ, ખન્યવાદ, વૈદક, ક્ય-વિક્ય, સોર્વાણિક, કાપડિયો, કંસારો વગેરેના નામોલ્લેખ મળે છે. ક્યારેક રાજ્યમાં અશાંતિ, અવ્યવસ્થા સર્જાય ત્યારે ઠગો, ધૂર્તો, તશ્કરો, ગ્રંથિછેદક, તફડંચી કરનારા વગેરે પ્રવૃત્ત બનતાં. (ગદ્યખંડ-૧)

વ્યાપાર માટે જળમાર્ગે પરદેશમાં જવાના ઘણા સંદર્ભો પ્રાકૃત સાહિત્યમાં મળે છે. અહીં પણ શ્રેષ્ઠિ ઋષભદત્ત ભરૂચથી વિવિધ વસ્તુઓ લઈને વ્યાપાર માટે સિંહલદ્વીપમાં જાય છે. ત્યાં સંજાણ, મિશ્ર, બબ્બર વગેરે બંદરોમાંથી વિવિધ વસ્તુઓ ભરેલાં વહાણોની આવનજાવન રહેતી હતી. બબ્બર બંદરેથી પરવાળા, પટ્ટસુત્ત; શિકોતર અને તેજ દ્વીપથી રંશમીવસ્ત્ર, દ્રાક્ષ, મંજિષ્ઠ, ખજૂર; કરહાડ, ચોલ, કુંકણ, મલય, કટહ વગેરે દ્વીપોમાંથી સુવર્ણ, કપૂર, નાળિયેર, હાથીદાંત, ફોફળ, હરિચંદન વગેરે સિંહલદ્વીપમાં આવતાં. અહીં ઋષભદત્ત શ્રેષ્ઠિના વહાણનું વિસ્તૃત વર્ણન મળે છે. વળી જ્યારે વહાણ લાંગરે અને પ્રસ્થાન કરે ત્યારે થતી વિવિધ પ્રક્રિયાઓનું સૂક્ષ્મ ચિત્ર ઉપલબ્ધ થાય છે.

ગુપ્તચર ચંદ્રગુપ્ત રાજા પાસે વહાણનું વર્ણન કરતાં કહે છે— શ્રેષ્ઠિ ઋષભદત્તનું વહાણ ઊંચું, શ્વેત ધજાપતાકાથી સુશોભિત હતું. તેની ચારે બાજુ વાઉવટ્ટ-વાવટા ફરકતા હતાં, ઊંચી અટ્ટાલિકાઓ હતી તે ચારે બાજુ કવચથી સુરક્ષિત હતું. સ્થાને સ્થાને યોદ્ધાઓ હોવાને કારણે દુર્ગાઘિ હતું. તેના ત્રણ મોટા કૂવાથંભ, સાત સઢ અને ત્રીસ લોહમય લંગર હતાં. કૂવાથંભ પર યોદ્ધા માટે પાંજરાં હતાં જેમાં ચારે બાજુ અસ્ત્ર-શસ્ત્ર અને ફરતાં વિષમ યંત્રો હતાં. વિવિધ વસ્તુઓ ભરેલી વીસ હાટ હતી, પચાસ કાષ્ટગ્રહ તેમજ એક ઊંચું ભવન હતું. ચાર વાટિકા હતી, ૧૦ પ્રેક્ષાદાર અને વસ્ત્ર, ઈધણ, અનાજ, ઘી, તેલ આદિ અગણિત માત્રામાં હતાં. (૨૨૨-૨૩૦)

જહાજમાં યુદ્ધ માટેની સામગ્રી તેમજ શસ્ત્રસરંજામના સંગ્રહના ઉલ્લેખ પરથી અનુમાન કરી શકાય કે જળમાર્ગે યાંચિયાઓનો સામનો કરવો પડતો હશે. વહાણ તૂટી જવાથી કે અન્ય કોઈ દુર્ઘટનાને કારણે સમુદ્ર વચ્ચેના કોઈ ટાપુ પર આશ્રય લઈ રહેલ વ્યક્તિ ઊંચા વૃક્ષ પર વસ્ત્રચિહ્ન બાંધતી જેથી સમુદ્રમાં જતાં આવતાં વહાણોમાંથી કોઈકની નજર પડતાં સહાય માટે આવી શકે. આને ભિન્ન પોત કે ભગ્નપોત ધ્વજ કહેવાતો.

વહાણ માટે વિવિધ શબ્દો પ્રયોજાયા છે જે તેના પ્રકાર દર્શાવે છે જેવા કે— પવહણ, જાણપત્ત, વેડુલ્લા, ખુરુપ્પિયા, બોહિત્ય, પોત, ખરકુલ્લા, આવર્ત, બેડાડંડ વગેરે.

વહાણના પ્રયાણ વખતે થતી ક્રિયા-પ્રક્રિયાનું સુંદર શબ્દચિત્ર આ

રીતે અપાયું છે.

..... પ્રવહણાધિપને બોલાવવામાં આવ્યા, નિર્યામકો(સુકાની)ને સંતુષ્ટ કરાયાં, તંગર ઉપાડ્યું, સઢો ઊભા કરાયાં, સઢના દોરડા ખેંચવામાં આવ્યાં, ... સફેદ ધ્વજ ઊભા કરાયા, દિશાઓને જોવામાં આવી, રાત્રે આકાશમાં નિશ્ચલ ધ્રુવને સાધવામાં આવ્યો, વારંવાર સંકેત કરતાં સુકાનીઓ હુકમ કરવા લાગ્યા, પ્રવહણનાં છિદ્રોના અવલોકનાર્થે વારંવાર તેમને ડુબાડવામાં આવ્યા, પ્રથમ સંકેત માટે કાળી રાત્રીએ મશાલ દર્શાવવામાં આવી, જળચરોને પ્રતિકૂળ અવાજ કરવામાં આવ્યો. સન્માનિત સુભટોને લઈ જવાયા, તેઓ તીક્ષ્ણ આયુધો સંભાળવા લાગ્યા. કવચબદ્ધ નિર્ભય યોદ્ધાઓ મહાથંભના અગ્રભાગ પર રહેલાં પાંજરાં પર ચઢવા લાગ્યા. સંઘાણ યંત્ર (સુકાન) ચાલુ કરાયાં. નિર્યામકોએ દરેક કર્મચારીને વહાણમાં જવાનો આદેશ આપ્યો. કોઈક દોરડા લઈ જતું હતું, કોઈક તેની ગાંઠો તપાસતું હતું, કોઈક મત્સ્યો જોતા હતાં, બીજા કેટલાક દિશાઓ જોતા હતા, કોઈક કહેતું અરે આગળ મત્સ્ય છે વહાણ ખસેડો, તો અન્ય તેની સૂચનાનો અમલ કરતા હતા. આમ સઢમાં દક્ષિણ પવન ભરાવાથી પવનની ગતિને જીતતાં પ્રવહણો નિર્વિઘ્ને જવા લાગ્યાં. (ગદ્યખંડ-૩)

આ કૃતિમાં મુખ્યત્વે રાજકુમારીની કથા હોવા છતાં તેમાં તત્કાલીન રાજકીય પરિસ્થિતિનું સમગ્ર કે વિસ્તૃત ચિત્રણ મળતું નથી. યુદ્ધની કોઈ ઘટના આ કૃતિમાં આકાર લેતી નથી. પરંતુ યુદ્ધની તૈયારીનું વર્ણન મળે છે. ગુરુઓને વંદન કરવા ભરૂચ પહોંચેલી રાજકન્યા સાથે ૭૦૦ વહાણનો કાફલો જોઈને ત્યાંના રાજા જિતશત્રુ શંકા કરે છે કે સિંહલદ્વીપનો રાજા ચઢાઈ લઈને આવ્યો કે શું ? પૂર્વ તૈયારીરૂપે તે પણ પોતાની સેનાને સજ્જ કરે છે. સાચી વાતની જાણ થતાં રાજકન્યાનું ભવ્ય સ્વાગત કરે છે. એક દિવસમાં શીઘ્રગતિ ઉત્તમ અશ્વ અને હસ્તિ જેટલું અંતર કાપે તેટલી જમીન તેમજ કિનારાના ૮૦૦ ગામ તેને ભેટ આપે છે.

અહીં પરંપરાગત આયુધોનો નિર્દેશ મળે છે, જેવાં કે, અસિ, કૃપાણ, ભાલો, કોદંડ (ધનુષ્ય) ખડ્ગ, તૂણિર, નારાય, મોગ્ગર.

આ કૃતિમાં પ્રેક્ષણક, નૃત્ય, વાદ્ય, ચિત્રકળા, સ્થાપત્ય આદિ લલિત કળાઓના કેટલાક ઉલ્લેખો મળે છે. દેવાલયોમાં પ્રભુ સમક્ષ પૂજાના એક

ભાગરૂપે સ્તુતિની સાથે પ્રેક્ષણક કરવામાં આવતું તેના ત્રણેક વાર ઉલ્લેખો મળે છે. અપ્સરા દ્વારા કરાયેલ આ પ્રેક્ષણક-નૃત્યમાં ઝલ્કિત્ત કરણાનો નિર્દેશ છે. ધાર્મિક તેમજ સામાજિક ઉત્સવો વખતે કરાતાં નૃત્યોનો પણ ઉલ્લેખ છે. લોકનૃત્ય રાસનું વર્ણન પણ અહીં મળે છે. સિંહલદ્વીપની સમૃદ્ધિ અને લોકોનું વર્ણન કરતાં કવિ કહે છે- શરદની રાતોમાં ગામની શેરીઓમાં ખેડૂતની સ્ત્રીઓ તાળીઓના અવાજ સાથે રાસ ગાય છે. વાઘોમાં કંસાલ, કાહલ, ઝલ્લરી, ઢક્ક, તિલિમ, ત્રિસ્વરી, તંતી, તૂર, પટ્ટ, પડહ, પણવ, ભંભા, જયઘંટા, ભેરિ, મઉંદ, મડંબ મદલ મહાસંખ, વાંસળી, વીણા અને હુડુક નો ઉલ્લેખ છે.

અહીં નગરરચના અને ભવનોનું વર્ણન મળે છે જેમાં કેટલાક સ્થાપત્યના કેટલાક પારિભાષિક શબ્દો પ્રયોજ્યા છે જેવાકે - પ્રાકાર, બાઈ, કપિશીર્ષ, અઢાલિકા, ગોપુર, સિંહદ્વાર, ચતુષ્ક, ત્રિક, પ્રતોલિ, તોરણ, મકરતોરણ, શિખર, છજજય, મત્તવારિણિ વગેરે.

સુદર્શનાએ નિર્માણ કરાવેલ જિનાલય(સિંહકર્ણ પ્રાસાદ)નું વિસ્તૃત, સુંદર વર્ણન મળે છે. (૧૩૧૫-૧૩૨૬). વળી મંદિરની પ્રતિષ્ઠાના પ્રસંગે ભવ્ય ઉત્સવનું આયોજન કરાયું હતું. પ્રતિષ્ઠા વિધિનું વર્ણન તત્કાલીન ધાર્મિક પરંપરાનો નિર્દેશ કરે છે. ઉત્તમ, કુલવાન, ભક્તિવાન, બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરતાં, સંપૂર્ણ દેહવાળા, શ્વેતવસ્ત્રધારી બત્રીસ સુશ્રાવકો અને આઠ કુલીન સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ મસ્તક પર પાણી ભરેલા કળશ લઈ જિનપૂજાવિધિ કરી. અહીં માત્ર મંદિર નિર્માણથી જ કાર્ય સમાપ્ત થતી નથી. તેના નિભાવ માટેની આર્થિક વ્યવસ્થા પણ વિચારાઈ છે. તેના વહીવટ માટે ભંડારી પંચકુલિક, લેખક વગેરે સચિવો તેમજ ભક્તિવંત પૂજારીની નિમણૂક કરવામાં આવી. સુદર્શનાએ પોતાને ભેટ મળેલ ગામો તેમજ ઘોટકપુર અને હસ્તિમુંડકપુર આર્થિક નિભાવ માટે સમર્પિત કર્યા. સાથે સાથે ગરીબો માટે સર્વપ્રકારના ભોજન સહિતની દાનશાળા કરાવી. કુશળ વૈદ્યો અને ભોજન તેમજ ઔષધની વ્યવસ્થાવાળી ચિકિત્સાશાળા પણ બનાવી. ચતુર્વિધ સંઘ માટે બધી જ વ્યવસ્થા કરી. વળી વિવિધ પુષ્પયુક્ત ઉદ્યાનોની રચના કરાવી સાથે સાથે માળી-તંબોળી વગેરે માટે હાટો પણ બનાવડાવી. આમ તે કાળે ધર્મની સાથે સાથે સામાજિક અભિગમોને પણ ધ્યાનમાં લેવાતા હતા તેનું સ્પષ્ટ ચિત્ર અહીં આલેખાયું છે.

પ્રત્યેક કૃતિમાં કર્તાના સમકાલીન સમાજ-જીવનનું ચિત્રણ કોઈક પ્રકારે આવી જતું હોય છે. પરંતુ ધાર્મિક પૃષ્ઠ ભૂમિ ધરાવતી કૃતિઓમાં સમગ્ર પૂર્વ પરંપરા કર્તાની દૃષ્ટિ સમક્ષ હોવાથી તેની કૃતિમાં પૂર્વકાલીન કેટલું અને કર્તાના સમયનું કેટલું તે તારવવું અધૂરું હોય છે. અહીં સુ. ચ.માં પ્રતિબિંબિત સમાજનું આદ્યું ચિત્ર દર્શાવ્યું છે. સંભવ છે કે તેમાંની કેટલીક વિગતો પૂર્વપરંપરામાંથી આવી હોય. કૃતિના રચના કાળ પછી પણ સદીઓ સુધી આમાંની કેટલીક પરંપરાઓ જળવાઈ રહેલી જોવા મળે છે.

અશ્વાવબોધ તીર્થ અને શકુનિકાવિહાર :-

તીર્થ સંબંધી સ્વતંત્ર રચનાઓનો પ્રારંભ ઈ. સ.ની ૧૧મી સદીથી મનાય છે. તે પછી ચૈત્યપરિપાટિ, તીર્થયાત્રા વિવરણ, તીર્થમાળા, સ્તવનો વગેરે કૃતિઓ મળે છે. સુ. ચ. પણ આવી જ એક ભરૂચમાં આવેલ અશ્વાવબોધતીર્થની મહત્તા સ્થાપિત કરતી કૃતિ છે.

ભારત વર્ષના અતિપ્રાચીન નગરોમાં ભરૂચનો ઉલ્લેખ મળે છે. પુરાણોમાં, ત્રિપિટકમાં અને જૈન આગમોમાં પણ ભરૂચનો ઉલ્લેખ મળે છે, જેનું અપર નામ ક્યાંક ભૃગુકચ્છ કે ભૃગુપુર તરીકે મળે છે. એલેક્ઝાન્ડ્રિયન ગ્રીકમાં તેનો ઉલ્લેખ BARYGAZA ના નામથી થયો છે. પ્રાચીન કાળથી જ આ નગર હિંદુ બૌદ્ધ અને જૈન ત્રણેય ધર્મનું કેન્દ્ર, મહત્ત્વનું પ્રસિદ્ધ બંદર તેમજ વ્યાપારનું કેન્દ્ર હતું.

વીસમા તીર્થકર મુનિસુવ્રતસ્વામીના જીવન સાથે જોડાયેલી ઘટનાને કારણે અશ્વાવબોધ તીર્થ અસ્તિત્વમાં આવ્યું હતું. આ અંગેના સાહિત્યિક ઉલ્લેખો નીચે મુજબ મળે છે.

(૧) ચઉપન્નમહાપુરિસચરિયં^{૨૬} (૨.સં. ૯૨૫), (૨) અમમ-સ્વામિ ચરિત્રં^{૨૭} (૨.સં. ૧૨૫૨), (૩) ત્રિષષ્ટિશલાકાપુરુષ ચરિત્રં^{૨૮} (૨.સં. ૧૨૧૬-૨૮).

દિગંબર પરંપરાની ‘શલાકાપુરુષ ચરિત્ર’ વિષયક કૃતિઓમાં અશ્વાવબોધ તીર્થનો ઉલ્લેખ મળતો નથી. પ્રસ્તુત સંદર્ભો પરથી અશ્વાવબોધ તીર્થનું અસ્તિત્વ સં. ૯૦૦ પૂર્વે હોવાનું અનુમાન કહી શકાય.

શકુનિકા વિહારના ઉલ્લેખો સં. પ્રા. સાહિત્યમાં નીચે મુજબ મળે છે.

૧. શકુનિકા વિહારનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ જયસિંહસૂરિ કૃત ધર્મોપદેશમાલા^{૨૮} (૨.સં. ૮૧૫)માં સમયજ્ઞસાધુ કથા અંતર્ગત છે.

અતિથિ સિરિલાઽ-દેસ-ચૂડામણિભૂયં અણેગ-દિવ્વ-ચ્છેરયાણગયં સઝલિયાવિહાર-હિટ્ઠિય-સણ્ણિહિય-પાડિહેર-મુણિ સુવ્વય તિત્થયર-પડિમા-વિભૂસિયં ધરુપચ્છં નામ મહાનયરં તિ ।

પુવ્વ-ભવ-સઝલિયાણ સિંઘલા-દુહિયાણ કારિયં તત્થ ।

તુગં જિણાણભવણં નામેણં સુદંસણાણ ત્તિ ॥

(૨) પ્રસિદ્ધ અપભ્રંશકથા “વિલાસવર્ણકહા”ના રચનાકાર, બપ્પભટ્ટી સૂરિની પરંપરાના સિદ્ધસેન સૂરિએ સં. ૧૦૨૩માં “સકલ તીર્થ સ્તોત્રની રચના કરી હતી^{૩૦}. તેમાં ભરૂચનો તીર્થ તરીકે ઉલ્લેખ મળે છે.

કચ્છે મરુચચ્છમ્મિ ય સોરઠુ-મરહદ્ઠ-કુંકળથલિસુ । -૩૨

(૩) દેવભદ્રસૂરિ (ગુણચન્દ્રગણિ)એ સંવત ૧૧૫૮માં ભરૂચના મુનિ સુવ્રત ચૈત્યાલયમાં “કહારયણ કોશ”^{૩૧}ની રચના કરી હતી તેવો ઉલ્લેખ તેની પ્રશસ્તિમાં મળે છે.

(૪) શ્રી ચંદ્રસૂરિ રચિત મુનિ સુવ્રત સ્વામી ચરિત્ર^{૩૨} (પ્રા.) - રચના સંવત ૧૧૮૩માં શકુનિકા વિહારનો ઉલ્લેખ આ રીતે મળે છે.

एस पएसो होही नीसेसाणं पि भवियणं लोयाण ।

अस्वावबोह तित्थत्तणेणं भुवणम्मि विक्खाओ ॥ १०३७८

इह संवलिया विहारो नामेण भवित्सए जिणाययणं ।

आगयाम्मि काले सुदंसणा विहिय सन्निज्झं ॥ १०३७९

હર્ષપુરીય ગચ્છના અભયદેવસૂરિના આદેશથી શાંતુએ ભરૂચમાં સમલિકાવિહારમાં સોનાના કળશો ચઢાવ્યા હતા તેવો ઉલ્લેખ પ્રશસ્તિમાં મળે છે.

वरणंगसुयं-संतुय-सचिवं भणिऊणं जेणं भरुयच्छे ।

सिरि-संवलिया-विहारे हेममया रोविया कलसा ॥ १०९०३

(૫) વાદિદેવસૂરિના શિષ્ય રત્નપ્રભસૂરિએ ઉપદેશમાલા દોઢટ્ટી ટીકાની રચના^{૩૩} ભરૂચમાં અશ્વાવબોધ તીર્થમાં વીર જિનેશ્વર આગળ મુનિ સુવ્રત સ્વામિના ભક્તિયોગથી શરૂ કરી વિ. સં. ૧૨૩૮^{૩૪}ના મહામાસમાં

પૂરી કરી હોવાની વિગત તેની પ્રશસ્તિમાં મળે છે. આ ઉપરથી અનુમાન કરી શકાય કે આ સુવ્રતસ્વામીનું મંદિર શકુનિકાવિહાર જ હશે.

(૬) અજ્ઞાત કવિ કૃત સુદર્શના ચરિત્રની સં. ૧૨૪૪ની તાડપત્રીય પ્રત મળે છે જે શકુનિકા વિહારની ઉત્પત્તિની કથા વર્ણવે છે. (જેના પરથી પ્રસ્તુત સંપાદન કરવામાં આવ્યું છે.

(૭) નરેન્દ્રપ્રભસૂરિ કૃત અલંકાર મહોદ્દધિ (૨.સં. ૧૨૮૨)ની (૭) પ્રશસ્તિમાં તેજપાલે આ સુવ્રતપ્રાસાદમાંની દેવકુલિકાઓ પર સુવર્ણના ધ્વજદંડ કરાવી આપ્યા હતા તેની નોંધ મળે છે^{૩૫}.

ભૃગુનગરમૌલિમળ્લનમુનિસુવ્રતતીર્થનાથભવને યઃ ।

દેવકુલિકાસુ વિશાંતિમિતાસુ હૈમાનકારયદ દળ્લઢાન્ ॥

એક વાર તેજપાલ ભરૂચમાં શકુનિકા વિહારમાં મુનિસુવ્રત સ્વામીની યાત્રા કરવા ગયા હતા. ત્યાં જયસિંહ સૂરિએ તેમની પ્રશસ્તિરૂપ શીઘ્રકાવ્ય રચ્યું હતું. જયસિંહ સૂરિએ પ્રાર્થના પણ કરી હતી કે જે મંદિરોનો જીર્ણોદ્ધાર થયો છે તેના ઉપર આપ સુવર્ણધ્વજ-દંડ મુકાવજો. તેજપાળે વસ્તુપાલની અનુમતિ લઈને આ કાર્ય કર્યું હતું.

(૮) દેવેન્દ્રસૂરિ કૃત સુદર્શના ચરિત્રની રચના સં. ૧૩૨૭ પહેલાં થઈ હતી જે ઉપર્યુક્ત રચનાની અનુકૃતિ છે.

(૯) પ્રભાચન્દ્ર રચિત પ્રભાવક ચરિત્રમાં (૨. સં. ૧૩૩૪)

(અ) કાલકસૂરિ ચરિત્ર અંતર્ગત ભૃગુકચ્છના બલમિત્ર રાજાના વર્ણનમાં શકુનિકાવિહારનો ઉલ્લેખ મળે છે^{૩૬}.

શ્રીમચ્છકુનિકા તીર્થસ્થિતં શ્રીમુનિસુવ્રતમ્ ।

પ્રણમ્ય તચ્ચરિત્રાચ્છાદિભિર્નૃપમબોધત્ ॥

(બ) વિજયસિંહસૂરિ ચરિત્રમાં અશ્વાવબોધ તીર્થ અને શકુનિકાવિહારની ઉત્પત્તિ વિશે વિસ્તૃત નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં સુદર્શનાનું કથાનક તેના પૂર્વભવ સાથે નિરૂપવામાં આવ્યું છે^{૩૭}.

વળી આ વિહારના જીર્ણોદ્ધારની વિગતો પણ તેમાં અપાઈ છે—
“આર્ય સુહસ્તિના શિષ્ય કલહંસ સૂરિના ઉપદેશથી રાજા સંપ્રતિએ અને તેના પછી સિદ્ધસેન દિવાકરના ઉપદેશથી વિક્રમાદિત્યે આ તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર

કરાવ્યો હતો. વીર સંવત ૪૮૪માં ભરૂચના રાજા બલમિત્ર-ભાનુમિત્રના શાસનકાળમાં આચાર્ય ખપુટાચાર્યે બૌદ્ધો પાસેથી આ તીર્થ છોડાવ્યું હતું. આન્ધ્ર દેશના સાતવાહન રાજાએ આ તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવેલો અને પાદલિપ્ત સૂરિએ એના ધ્વજદંડની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી.

વિજયસિંહ-સૂરિના સમયમાં અંકલેશ્વરમાં દાવાનળ પ્રગટ્યો અને તે પ્રસરતાં કાષ્ટમય શકુનિકાવિહાર ભસ્મસાત્ થયો. પાષાણ અને પિત્તળની દેવ પ્રતિમાઓ પણ સર્વાંગે વિશીર્ણ થઈ. ત્યારે વિજયસિંહસૂરિએ તીર્થોદ્ધાર માટે બ્રાહ્મણ, વેપારી અને વૈશ્ય પાસેથી દાન માંગી આ વિહારનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હતો.”

પ્રભાચંદ્ર પાસે એવી અનુશ્રુતિ હોવી જોઈએ કે જેના પરથી તેમણે શકુનિકાવિહારના જીર્ણોદ્ધારની વિગતો આપી છે. તે પ્રમાણે શકુનિકાવિહારની પ્રાચીનતા વીર સંવત ૪૬૪ સુધીની માની શકાય. પરંતુ આ તથ્યને ચકાસવાનાં ઐતિહાસિક સાધનો આપણી પાસે ઉપલબ્ધ નથી.

(૧૦) મેરુતુંગાચાર્ય રચિત “પ્રબંધ ચિંતામણિ”(ર.સં.૧૩૬૧)માં કુમારપાળ પ્રબંધમાં રાજપિતામહ આમ્રભટ પ્રબંધમાં શકુનિકાવિહારના જીર્ણોદ્ધારની વિસ્તૃત વિગત આ પ્રમાણે મળે છે^{૩૮}.

“કુમારપાળના રાજ્યકાળમાં એક વાર ઉદયન મંત્રી સૌરાષ્ટ્રના સાઉંસર (ઠાકોર)ની સાથે યુદ્ધ કરવા ગયો હતો ત્યારે શત્રુંજય પર યુગાદિ દેવને વંદન કરવા ગયો હતો. દેવાચર્યન કરીને વિધિપૂર્વક ચૈત્યવંદન કરવામાં ઉદયનમંત્રી મગ્ન હતો ત્યારે દીપાવલિમાંથી સળગતા દીવાની વાટ લઈને એક ઉંદર કાષ્ટમય પ્રાસાદના દરમાં પ્રવેશવા જતો હતો. તેને રક્ષકોએ રોકતા થયેલા અવાજથી ઉદયન મંત્રી ધ્યાનભંગ થયા. હકીકત જાણી તેમણે વિચાર્યું કે જો આવું બને તો આ કાષ્ટમય પ્રાસાદનો નાશ થશે તેથી તેમણે તે મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાનો મનમાં નિશ્ચય કર્યો.

સઉંસર (ઠાકોર) સાથેના યુદ્ધમાં ઉદયનમંત્રી ઘવાયો. પોતાનો મૃત્યુ સમય જાણી તે કરુણ સ્વરે રડવા લાગ્યો. લોકોએ તેનું કારણ પૂછતાં તેણે જણાવ્યું કે શત્રુંજય અને શકુનિકાવિહારના જીર્ણોદ્ધારની મારી ઈચ્છા અધૂરી રહી. દેવઋણ લઈને જ હું મૃત્યુ પામીશ કે શું ? ત્યારે ત્યાં રહેલા લોકોએ તેમને જણાવ્યું કે તમારા પુત્રો વાગ્ભટ અને આમ્રભટ અભિગ્રહ લઈને આ

તીર્થોદ્ધાર કરાવશે. પછી તેઓ શાંતિથી મૃત્યુ પામ્યા.

પિતાની અંતિમ ઈચ્છા પ્રમાણે વાગ્ભટે સંવત ૧૨૧૧માં શત્રુંજય તીર્થનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો હતો.

તે પછી આમ્રભટે ભૃગુકચ્છમાં શકુનિકાવિહારના જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય શરૂ કરાવ્યું. તેના પાયા ખોદતાં જમીન ધસી પડતાં કેટલાક મજૂરો મૃત્યુ પામ્યા. ત્યારે આમ્રભટે પોતાની નિંદા કરતાં, પુત્ર અને પત્ની સાથે તે પ્રાસાદના પાયામાં જંપાપાત કર્યો. તેના આ સાહસથી વિઘ્ન ટળી ગયું. પછી શિલાન્યાસપૂર્વક આખોય પ્રાસાદ ત્રણ વર્ષમાં બંધાઈ ગયો. તેના કળશ-ધ્વજદંડની પ્રતિષ્ઠાનો મહોત્સવ ઊજવાયો ત્યારે પાટણથી શ્રીસંઘ સાથે રાજા કુમારપાળ અને હેમચંદ્રાચાર્ય પણ આવ્યા હતા.

(૧૧) જિનપ્રભસૂરિ કૃત વિવિધતીર્થકલ્પમાં (૨.સં. ૧૩૬૪-૮૮) અશ્વાવબોધ તીર્થકલ્પમાં અશ્વાવબોધ તીર્થની ઉત્પત્તિની કથા સાથે શકુનિકા વિહારની ઉત્પત્તિની કથા પણ આપવામાં આવી છે. અહીં સુદર્શનાની કથા વિસ્તૃત રીતે તેના પૂર્વભવ સાથે આપવામાં આવી છે^{૩૯}.

(૧૨) પુરાતન પ્રબંધ સંગ્રહમાં “મંત્રી ઉદયન પ્રબંધમા”^{૪૦} ઉદયનમંત્રીએ બે મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાનો અભિગ્રહ લીધો હતો તેનો ઉલ્લેખ મળે છે. અહીં શકુનિકા વિહારના બદલે “મુનિસુવ્રતપ્રાસાદ” એવું નામ મળે છે. “રાણક-આંબડ પ્રબંધમાં”^{૪૧} આમ્રભટે મુનિશ્રી સુવ્રતસ્વામિના પ્રાસાદનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હોવાની વિગતો મળે છે. તેના પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં રાજા કુમારપાળ અને હેમચંદ્રાચાર્યએ ભાગ લીધો હતો.

(૧૩) “કુમારપાલચરિત્ર સંગ્રહ” અંતર્ગત (અ) સોમતિલકસૂરિ કૃત કુમારપાલદેવ ચરિત્રમાં(૨. સં. વિક્રમના ચૌદમા શતકનો અંતભાગ)^{૪૨} ઉદયનમંત્રીએ કાષ્ટના ચૈત્યનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. તેના મૃત્યુ પછી વાગ્ભટે શત્રુંજયમાં અને આમ્રભટે ભરૂચમાં શકુનિકાવિહારનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો હોવાની નોંધ મળે છે.

(બ) પુરાતનાચાર્ય સંગૃહીત ગદ્ય-પદ્યમય રચના કુમારપાલ પ્રબોધ-પ્રબંધમાં^{૪૩} (લે.સં. ૧૪૬૪) આમ્રભટે પિતાના પુણ્ય માટે ભૃગુકચ્છમાં શકુનિકાવિહારનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યાની નોંધ મળે છે.

(૧૪) પુરાતન પ્રબંધ સંગ્રહમાં “વસ્તુપાલ તેજપાલ પ્રબંધ”માં પણ

તેજપાલે શકુનિકાવિહારની દેવકુલિકામાં ૭૨ સુવર્ણમય ધ્વજદંડ અને કળશ કરાવ્યા હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે.^{૪૪}

(૧૫) જિનમંડન ગણિ કૃત કુમારપાળપ્રબંધમાં (૨. સં. ૧૪૮૨) પણ પૂર્વોક્ત વિગતોનું જ નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. પરંતુ તેમાં જીર્ણોદ્ધારનું વર્ષ સંવત ૧૨૨૨ આપ્યું છે.^{૪૫}

ઈ. સ. ૧૮૨૭માં અલ્લાઉદ્દીન ખીલજીએ ગુજરાત પર હુમલો કર્યો ત્યારે ગુજરાત મુસલમાનોને હસ્તક થયું, ત્યારે આ શકુનિકાવિહારનો નાશ કરવામાં આવ્યો હોવાના ઉલ્લેખો મળે છે.

ઈ. સ. ૧૮૬૫-૬૬માં ગુજરાતના અવશેષોનો સર્વે કરવા આવેલા બરજેસ 'આર્કિયોલોજીકલ સર્વે ઓફ વેસ્ટર્ન ઈન્ડિયા' પુસ્તકમાં નીચે મુજબ નોંધ આપે છે^{૪૬}.

Probably early in the raids begun by 'Alaud-din Khilji in 1297, the city of Bhroach fell into the hands of conquerors. They destroyed the Hindu temple and probably, as tradition relates, on the site of one of them, founded the Jami Masjid, building it chiefly of the materials of the Hindu and Jain shrines. On the capture of Bhroach in, 1803, some of English troops were quartered in it, and it does not seem to have been used for worship since.....the beautiful carved ceilings are so blackened with soot that it is scarcely possible to recognise the wonderful richness and variety of their patterns. probably un-equalled in India.

“ભૃગુકચ્છ-ભરૂચનો શકુનિકાવિહાર” નામક લેખમાં^{૪૭} શ્રી ઘનપ્રસાદ મુનશી આજથી લગભગ પચાસ વર્ષ પૂર્વેની આ જામામસ્જિદની સ્થિતિની વિસ્તૃત વિગત નીચે મુજબ આપે છે.

“મુસલમાનોના રાજ્યતંત્ર નીચે પણ કાયમ રહેલી હિંદુ કળાનું આમાંથી સૂચન થાય છે. જુમ્મામસ્જિદની લંબાઈ ૧૨૬૬ અને પહોળાઈ પર ફૂટની છે. અડતાલીશ થાંભલાની સરખી હાર છે અને તે ઉપર અગાશી છે અને ત્રણ ભવ્ય ઘુમ્મટ છે. છત ઉપર આબુના વિમળ વસહીમાં જે સુંદર કોતરણી છે તેવી કોતરણી છે. થાંભલામાં શિલ્પની કારીગરી અને કળા અદ્ભુત છે. થાંભલા ઉપરના પાટમાં જૈન અને હિંદુ ધાર્મિક જીવનના

કેટલાંએ દશ્યો કોતરેલાં છે. નીચેની પગથાર સાદી છે. સિદ્ધરાજ અથવા કુમારપાલે ભરૂચનો કોટ બંધાવેલો તેનો પથ્થર અને આ મસ્જિદની દીવાલનો પથ્થર એક જ છે, અને એક જ સમયના છે. ભીંતે ત્રણ આરસના મહેરાબ છે. મધ્ય મહેરબાની કોતરણી સુંદર છે. તેમાં અરેબિક ધર્મના કલમા કોતરેલાં છે. બે દરવાજા છે અને ઉત્તર તરફનો દરવાજો જૈન દેવળનો છે. દ્વારપાળ-યક્ષ દંડ લઈને ઊભેલા છે. આખું દ્વાર આરસનું છે. કેટલીક કળા ઘસાઈ ગઈ છે. ઉંબરો આરસનો છે અને પ્રતિમાના આરસની ઝાંખી કરાવે છે.

દ્વાર ઉપર ઉત્તર તરફના ધુમ્મટની નીચે હી.સ. ૭૨૧(ઈ. સ. ૧૩૨૧)નો અરેબિક શિલાલેખ આ પ્રમાણે મળે છે.

“તમામ દુનિયાના સુલતાન ગયાસુદ-દુન્યા વદ દીન(ગયાસુદીન)ના સમયમાં દૌલતશાહ મોતમદ બૂતમારા(બૂતુમારા)ને આ જગ્યા પ્રાપ્ત થઈ (એનો) સાલ સાતસો એકવીશ હતો.”

“..... પુરાતત્વની દૃષ્ટિએ આ મસ્જિદના સ્થળનું બારીક અવલોકન કરતાં અને તેની વિશિષ્ટતા જોતાં આંબડ ભટે પથ્થરનું બંધાવેલું શકુનિકાવિહાર આ જ સ્થળ હોય એમ મારો પોતાનો અભિપ્રાય છે.”

ઉપર્યુક્ત વિગતો પરથી આટલું તારવી શકાય.

(૧) સંવત ૯૧૫માં કે તે પહેલાં શકુનિકાવિહાર નામક જિનપ્રાસાદ ભરૂચમાં હતો.

(૨) આ વિહાર કાષ્ટમય હતો. ઉદયન મંત્રીએ તેનો જીર્ણોદ્ધાર કરવાનો અભિગ્રહ લીધો હતો.

(૩) ઉદયન મંત્રીનું મૃત્યુ થતાં પિતાના પુણ્યાર્થે આમ્રભટે સંવત ૧૨૧૧થી ૧૨૨૨ વચ્ચે શકુનિકાવિહારનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હતો.

(૪) મોહમ્મદ તઘલખે તેનો નાશ કરી તેના અવશેષોનો ઉપયોગ જુમ્મામસ્જિદ બનાવવામાં કર્યો હતો.

(૫) શકુનિકાવિહારનો સમય સંવત ૯૧૫(ઈ. સન. ૮૫૯)થી ઈ. સન. ૧૨૯૭ સુધીનો આંકી શકાય.

હાલ ભરૂચમાં આ જુમ્મામસ્જિદ પુરાતત્વ વિભાગના તાબા હેઠળ છે.

ટિપ્પણ :-

૧. પત્ર ક્રમાંક ૪૪, ૬૫, ૭૪, ૧૩૩, ૧૮૦ બે વાર લખાયા છે.
૨. Operation in Search of San. Mss. in the Bombay Circle Vol. I.-
Extra number of the Bombay branch of the Royal Asiatic Society-
August, 1882-March, 1883.
Prakashak-Bombay; Society's Library Appendix-1, P. 75.
૩. Catalogue of Palm-leaf manuscripts in the Santinatha Jain
Bhandar, Cambay-Part-2. ed. by Muni Punyavijayaji. 1-Ed.
Baroda, Oriental Institute, 1966 (G.O.S. No.149)
૪. જિનરત્નકોષ, હ.દ.વેલણકર. ભાંડારકર ઓરિએન્ટલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂના. પૃ.
૧૯૪૪
૫. સુદંસણાયરિયમ્, દેવેન્દ્ર સૂરિ, સંપા. ઉમંગવિજયગણિ, પ્રકા. ફૂલચંદ ખીમચંદ,
વળાદ, ૧૯૩૨.
૬. જુઓ સુદંસણા ચરિયં, દેવેન્દ્રસૂરિ પૃ. ૨૮૨
૭. જૈન સાહિત્ય કા બૃહદ્ ઇતિહાસ ભાગ-૬, ગુલાબચંદ્ર ચૌધરી. પાર્શ્વનાથ વિદ્યાશ્રમ
શોધસંસ્થાન, વારાણસી, ૧૯૭૩. પૃ.૩૬૪
૮. ગુર્વાવલી-મુનિ સુંદરસૂરિ, હર્ષચંદ્ર ભૂરાભાઈ વારાણસી, વીર સં. ૨૪૩૭. શ્લોક
૧૦૭-૧૨૦
૯. સુદર્શના ચિત્ર ગદ્યબંધ વિજયલલિતસૂરિ, આત્મવલ્લભ જૈન ગ્રંથ સીરીઝ-૧૩
૧૦. જુઓ પ્રકરણ-૧
૧૧. જુઓ પ્રકરણ-૬
૧૨. પઉમ ચરિયં, વિમલસૂરિ; સંપા. હર્મન જેકોબી, મુનિ પુણ્યવિજયજી. - પ્રાકૃત
ગ્રંથ પરિષદ, વારાણસી, ૧૯૬૨. પૃ. ૬૪, ૩૧૬.
૧૩. ચઉપન-મહાપુરિસચરિયં, શીલાંકાચાર્ય સંપા. અમૃતલાલ ભોજક: પ્રાકૃત ગ્રંથ
પરિષદ; વારાણસી, ૧૯૬૧, પૃ. ૨૬૨.
૧૪. આવશ્યકચૂર્ણિ-પ્રકા. ઋષભદેવ કેશરીમલ, રતલામ, ૧૯૨૮-૨૯, ભાગ-૧, પૃ.
૨૮૦.
૧૫. આવશ્યક નિર્ધુક્તિ-પ્રકા. વિજયદાનસૂરિ જૈન સીરીઝ, સૂરત, ૧૯૩૯-૪૧.
ગાથા-૪૭૦-૪૭૨.
૧૬. વિશેષાવશ્યકભાષ્ય-પ્રકા. ઋષભદેવ કેશરીમલ, રતલામ, ૧૯૩૬. ગાથા
૧૯૨૪-૨૬.

૧૭. કલ્પસૂત્રવૃત્તિ, વિનયવિજય-જૈન આત્માનંદ સભા, ભાવનગર, ૧૯૧૫, પૃ. ૧૩૩.
૧૮. કથારત્નકોશ, દેવભદ્રાચાર્ય, જૈન આત્માનંદસભા, ભાવનગર, ૧૯૫૧. પૃ. ૧૧૬-૧૧૭.
૧૯. આખ્યાનક મણિકોશવૃત્તિ, આત્રસૂરિ. સંપા. મુનિ પુણ્યવિજયજી. - પ્રાકૃત ગ્રન્થ પરિષદ, વારાણસી, ૧૯૬૨. પૃ. ૧૩૦-૧૩૫.
૨૦. વાસુપૂજ્યચરિતં, વર્ધમાનસૂરિ જૈનધર્મ પ્રસારક સભા, ભાવનગર, ૧૯૧૦. સર્ગ ૪. ૧૦૭૫-૭૬-પૃ. ૪૪૨.
૨૧. ગાથા ક્રમાંક- ૨૫૯-૨૬૨; ૨૬૪; ૨૬૭, ૩૬૦-૩૬૫; ૩૬૭-૩૭૦; ૩૭૪-૭૫૦; ૩૮૧; ૪૨૦-૪૨૨; ૧૨૫૮-૫૯; ૧૩૫૫-૭૧.
૨૨. ૧૪૪૦-૧૪૫૦; ગદ્યાખંડ ૧૧ પદ્ધી
૨૩. ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર-૧૨/૪૪
૨૪. મનુસ્મૃતિ ૧૦/૭૫-૮૦; ૧૨૩]
૨૫. મનુસ્મૃતિ ૧૦૭૫-૮૦; ૧૨૩]
૨૬. ચઉપનનમહાપુરિસચરિયં, શીલાંકાચાર્ય, સંપા. અમૃતલાલ ભોજક. પ્રકા. પ્રાકૃત ગ્રંથ પરિષદ, વારાણસી, ૧૯૬૧. પૃ. ૧૭૩.
૨૭. ભાવિ જિનેશ્વર અમમસ્વામિ ચરિત્ર, મુનિ રત્નસૂરિ, સંપા. વિજયકુમુદસૂરિ.- પ્રકા. શારદા મુદ્રણાલય, અમદાવાદ. સં. ૧૯૯૮ (૧૯૪૨). પં. મણિવિજય ગ્રંથમાળા ક્રમાંક ૫. - સર્ગ ૪/૨૭. પૃ. ૧૨૮-૧૨૯.
૨૮. ત્રિષષ્ટિશલાકા પુરુષ ચરિત્ર, હેમચંદ્રાચાર્ય. પ્રકા. જૈનધર્મ પ્રસારક સભા, ભાવનગર, ૧૯૬૨. પર્વ ૬; સર્ગ ૭. શ્લોક ૨૨૦. પૃ. ૨૧૮.
૨૯. ધર્મોપદેશમાલા વિવરણ, જયસિંહસૂરિ, સંપા. લાલચન્દ્ર ગાંધી. પ્રકા. સિંધી જૈન શાસ્ત્ર શિક્ષાપીઠ, મુંબઈ, ૧૯૪૯. સિંધીજૈન ગ્રંથમાલા; ૨૮. પૃ. ૧૬૦.
૩૦. સંપા. ૨.મ.શાહ સંબોધિ વોલ્યુમ ૭-પૃ. ૯૫.
૩૧. કહારયણકોશ - સંપા. મુનિ પુણ્યવિજયજી. પ્રકા. આત્માનંદ જૈન સભા. ભાવનગર. ૧૯૯૪. પૃ. ૩૪૯.
- કંચણ કલસં વિહિસય મુણિ સુવ્વય ભવણ મંડિયમ્મિ પુરે ।
મરુચ્છે તેહિં દ્વિર્ણહિં એસનીઓ પરિસર્મત્તિ ॥૮॥
૩૨. મુનિ સુવ્રતસ્વામી ચરિત્ર-સંપા. રૂપેન્દ્રકુમાર પગારિયા. પ્રકા. લા.દ.ભા.સં. વિદ્યામંદિર. અમદાવાદ. ૧૯૮૯.
૩૩. ઉપદેશમાલા દોઘટ્ટી - સંપા. હેમસાગરસૂરિ.-મુંબઈ. આનંદહેમ જૈન ગ્રંથમાળા

१८५८.

प्रकृता समर्थिता च श्री वीर जिनाग्रतो भृगे पुरेऽसौ ।
अश्रावबोध तीर्थे श्री सुप्रत पर्युपास्तिवशात् ॥१०

३४. विक्रमाद्धसुलोकार्क वर्षे माघे समर्थिता ।
३५. अलंकार भडोदधि, संपा. लालचंद्र भगवानदास गांधी. गायकवाड ओरिअेन्टल सीरीज, १८४२. पृ. परिशिष्ट-५.
३६. प्रभावक्यरित्र, प्रभाचंद्र; संपा. जिनविजय मुनि, प्रका. सिंधी जैन ग्रंथमाला, १८४०. पृ.
३७. प्रभावक्यरित्र, प्रभाचंद्र; संपा. जिनविजय मुनि, प्रका. सिंधी जैन ग्रंथमाला, १८४०. पृ. ४१
३८. प्रबंध चिंतामणि, मेरुतुंगाचार्य, संपा. जिनविजय मुनि. प्रका. सिंधी जैन ज्ञानपीठ, कलकत्ता, १८४०. पृ. ८७-८८.
३९. विविधतीर्थ कल्प, जिनप्रबसूरि, संपा. जिनविजय मुनि. सिंधी जैन ज्ञानपीठ, शांतिनिकेतन, १८३४. पृ. २०.
४०. पुरातन प्रबंध संग्रह, पृ. ३२. संपा. जिनविजय मुनि. सिंधी जैन ज्ञानपीठ कलकत्ता, १८३६.
४१. पुरातन प्रबंध संग्रह, पृ. ३८.
४२. कुमारपालचरित्र संग्रह, संपा. जिनविजयमुनि. सिंधी जैन शास्त्र शिक्षापीठ, मुंबई, १८५६. - पृ. २६-२७.
४३. कुमारपाल चरित्र संग्रह - पृ. १०१.
४४. पुरातन प्रबंध संग्रह - पृ. ६२
४५. कुमारपाल प्रबंध, जिनमंडनगाधि, प्रका. आत्मानंद जैन ग्रंथमाला, भावनगर, १८१५, पृ. ७४.
४६. आर्कियोलोजिकल सर्वे ऑफ वेस्टर्न इन्डिया - भाग. ६. पृ. २२८.
४७. जैन सत्यप्रकाश वर्ष ७- अंक १-२-३ (१८४१) पृ. ८३.
४८. जैन सत्यप्रकाश वर्ष ७-१-२-३ (१८४१) पृ. १८२.

अन्नाय-कइ-विरइयं पाइयभासाबद्धं

सुदंसणा चरियं

अज्ञातकवि विरचित प्राकृत भाषा बद्ध
सुदर्शनाचरित्र

अन्नाय-कइ-विरइयं
सुदंसणा चरियं

दुल्लह-मणुयत्त-सामग्गी-कहा-संबधो नाम-पढमो उद्देशो

(। ब)-----म----- य कमलं ।

-----॥१॥

--त्थि अज्ज वि---व दाण सा(भा ?)विय-मणेहिं ।

भविएहिं भमस (?)-----॥२॥

----- हि चा (ता ?) रण-तरंड-तुल्लाणं ।

सुर-महियं पायकमलं बावीस-जिणं (जिणाणं ?) वंदे ॥३॥

-----पणमह निम्मल-तव-जलण-जलिय-घणकम्म... ।

-----॥४॥

-----ल निग्गया वाणी ।

ससि-किरण-कंति-धवला सा जयउ सरस्सइ(ई) देवी ॥५॥

(२अ) वइरोट्टा विसहर-विस-पणासणी विसहरेहिं परियरिया ।

धरणोरगिंद-पत्ती उवसग्ग-खयंकरी जयउ ॥६॥

सारय-ससि व्व कित्ती णहंगणे जीए सुव्वइ सुरेहिं ।

जीए चरियं एयं सा जयउ सुदरिसणा देवी ॥७॥

नंदंतु महाकईणो------(र)चिउं पसिद्धीए ।
मंदमइणो वि विरयंति किं पि इह जण-विणोयत्थं ॥८॥

गुरुएहिं परिग्गहिओ जम्हा----- ।
----- ॥९॥

-----चंद व्व परोवयारिणो सुयणा ।
(२ब) दोसे वि गुणे पयडंति पायडे जे खलाणं पि ॥१०॥

दोसे गेण्हंति चयंति तह गुणे जे परस्स कव्वेसु ।
तं निदोसं तेहि वि कयं जओ ते वि णंदंतु ॥११॥

सुयणाण गुणा दोसा खलाण भणिण्ण किं इमेणऽम्हं? ।
सव्वो वि हु इत्थ जणो निय-पयइ-पइट्ठिओ होइ ॥१२॥

जइ वि जणो सुकएसु कव्वसु एय-रसिओ करेइ उवहासं ।
देवी-सुदंसणाए सुचरियं बहुमाण-बुद्धिए ॥१३॥

एयं तह वि मए जण-निव्वेयकरं जयम्मि विक्खायं ।
छंदालंकार-सुसद्द-वज्जिएणावि भणियव्वं ॥१४॥ जुयलं ॥

अलि-हंस-(३अ) मीढं-सेहुल-मय-साण-समा-जयंतु सोयारा ।
अहि-चालणि-महिस-बिराल-गय-समा ठंतु परिसाए ॥१५॥

भम्भ्यच्छ-णिवेसिय-तुंग-विउल-सिरिसवलिया-विहारस्स ।
देवी सुदंसणाए चरियमिणं जण ! निसामेह ॥१६॥

जह सा पढमे जम्मे विजया विज्जाहरी य वेयड्ढे ।
जह तीए निरवराहो कुक्कुडसप्पो हओ तत्थ ॥१७॥

जह तत्थु[ज्] जाण-वणे जिणभवणे संतिनाह-वर-पूया ।
दट्ठण पुलइयंगा भत्तिपरा त(३ब)क्खणे जाया ॥१८॥

पह-खिण्ण-साहुणीए वेयावच्चं कयं जहा तीए ।
लद्धं सुबोहि-बीयं पूया सद्दहण-विणएणं ॥१९॥

जह तत्थ जिणाययणे सुखहु-पडियं च नेउरं गहियं ।
जह सा मरिऊण तओ भुरयच्छे संवलिया जाया ॥२०॥

जह सा वंदणदत्ते कयनिलया पसविया वडे तुंगे।
 आमिस-लुद्धा पहया कुक्कुडसप्पेण मिच्छेण॥२१॥
 जह सा मरिऊण तओ सिंण-णियम पहावओ नरिंदसुया।
 सिंहलदीवे जाया जाईसरणं जहा जायं॥२२॥
 माया-पियरे पडिबो(४ब)हिऊण साहेवि पुव्वभवचरियं।
 सीलवईए सहिया सिंघलदीवाओ जह चलिया ॥२३॥
 जह रयणायर-मज्झे विमल-महापव्वयस्स सिहरम्मि।
 कारवियं जिणभवणं विजयकुमारस्स पणएण॥२४॥
 जह भरुयच्छे पत्ता ते मुणिणो वंदिऊण भावेण।
 मुणि सुव्वयस्स तुंगं करावियं जह जिणाययणं॥२५॥
 छट्ट-ऽट्टम-दसम-दुवालसेहिं तव-नियम-चरण-करणे(४-ब) हिं।
 अणसण-विहिणा जह सा मरिऊण सुरालयं पत्ता॥२६॥
 तह एसा तीए कहा समय-पसिद्धा बुहेहिं पणत्ता।
 आयण्ह चउगइ-गमण-नासणी जण! ममाहितो॥२७॥
 सुयण-चलण (वयण ?)-कमल-बोहण-रवि व्व सुहय'अदिट्ट-दोसेयं।
 अकलंकिया वि सारय-ससि व्व अच्छेरयब्भूया॥२८॥
 एत्थेव भरहखित्ते अत्थि गिरी नंदिवद्धणो नाम।
 तस्सऽगेय-दिसाए दियवर-ठाणं हिरण्णउ (५अ)रं॥२९॥
 नामेण वद्धमाणो जिणधम्म-परायणो तहिं आसि।
 साहिय-भुयंग-मंतो पुत्तो[य]धणेसरो तस्स॥३०॥
 नेमिकुमारो तस्स य बीओ नामेण वद्धमाणो त्ति।
 ताण कणिट्ठो संसार-भीरुओ नाम धणपालो॥३१॥
 जिणधम्म-गुण-पहिट्ठो चउगइ-संसार-वास-संतट्ठो।
 मिच्छत्त-भय-पणट्ठो जिणिंद-धम्मम्मि पत्तट्ठो॥३२॥

सिव-सुख-हेउ-सम्मत्त-रण-^१कर-नियर-धवलिय(५अ)-सरीरो ।
परिगलिय-सयल-संकाइ-दोस-गुरुभत्तिवंतो य ॥३३॥

संसार-भीरुयाए विन्नत्तो निय-पियाए सो सुहय ।

^२उज्जिते नेमिजिणो चिरं तए वंदिओ आसि ॥३४॥

सच्चं? तत्थ सुणिज्जइ कक्कर-कप्पाड-विसम-सिहरेसु ।

अज्ज वि वंदिज्जइ किन्नेहिं ज्ञाणट्टिया मुणिणो ॥३५॥

सच्चं? अज्ज वि सिरिनेमिनाह ^३भ्रवणम्मि पुलइयंगाओ ।

पारद्ध-पिच्छणाओ वरच्छराओ प(६अ) णच्चंति ॥३६॥

सच्चं? ^४अइरावय-खर-खुरग-खुम्मियसु खोणिदेसेसु ।

निज्झर-झरंत-सलिल-प्पवाह-झंकाररव-मुहलो ॥३७॥

तं निसुणिऊणं जंपइ धणपालो सुर्यणु! सच्चमिणं सच्चं ।

अण्णं पि महच्छरियं जं दिट्ठं तं निसामेह ॥३८॥

अण्णम्मि ^५दिणेऽहं निय-सहोयरी-जाय-मरण-गुरु-सोओ ।

एणागिओ वि पत्तो उज्जितं महीहरं रम्मं ॥३९॥

पूएवि नेमिनाहं निसाए कय-नियम-सुह-पसुत्तो हं ।

पेच्छामि दिव्वरूया नारी जिणमंदिरे पत्ता ॥४०॥

तीए वि सुसर-वीणा-तंती सारेवि कररुहगेहिं ।

थुणिऊण वीयरायं अहं च संभासिओ सुहयं ॥४१॥

भणियं च मए भयवइ! ^६संपय का तं? समागया कत्तो? ।

दिव्वा किं माणुसिया? (६ब) का विज्जा? कं च तुह नामं? ॥४२॥

भणियं च तीए भाउय ! अउव्वमेयं कहाणयं मज्झ ।

मणुयत्त-वज्जिया ^७परिभमामि जह तह निसामेह ॥४३॥

एत्थेव भरह-खेत्तस्स दाहिणा अत्थि महिहरो मलओ ।

तस्स नियडे पसिद्धा मलया नामेण वर-नयरी ॥४४॥

१. करि. २. ओजिते. ३. भ्रवणम्मि. ४. अइरावइय. ५. दिणेहिं. ६. संवय. ७. परिभवामि.

तत्थ महासेण-निवो पाडलि-नयराहिवेण आणत्तो ।
 जह अत्थि मज्झ धूया परिणयणं सा न इच्छेइ ॥४५॥
 अण्णदिणे मह चित्तयर-दिण्ण-दल-वट्टियाए तुह रूवं ।
 दड्ढूण साणुराया ससंभमा सा खणे जाया ॥४६॥
 नाऊण साणुराया तुज्झोवरि सा मए तुमं दिण्णा ।
 परिणयणत्थमिमीए आवेज्जसु साहिए दिवसे ॥४७॥
 तद्दूय-वयणमायण्णिऊण सयणाण साहिउं क(७अ)ज्जं ।
 चलिओ परिणयणत्थं पंचेहि सुजाणवत्तेहिं ॥४८॥
 पडिकूल-पवण-पेल्लिय-दहदिसि-^१खित्तेसु जाणवत्तेसु ।
 कह कह वि विमल सेले एगं निन-पवहणं पत्तं ॥४९॥
 सुह-कंखिरो नरिंदो पडिओ विसमावईण संदेहे ।
 अहवा विसयासत्ता सत्ता पावंति दुक्खाइं ॥५०॥
 जल-संगयं दुरंतं विहडिय-संघाण-^२तुट्ट-गुणजालं ।
 कुकलत्तं व कुजाणं खणेण चत्तं णरिंदेण ॥५१॥
 (७-ब) गुरु-मच्छ-कच्छ-जलयर-जम्म-जरा-जलिय-जलहि-भव-मज्झे ।
 पत्तो सुमाणुसत्तं व कह व रन्ना विमलसेलो ॥५२॥
 छुह-तण्हा-सुसिय-तणू सहिओ निय-परियणेण जा राया ।
 आरुहइ विमलसेले ता पिच्छइ जिणहरं तुंगं ॥५३॥
 तस्स य पुरओ वावी तत्थ जलं ^३सो पिएवि सुविसत्थे ।
 जा ठाइ सिलावट्टे ता पेच्छइ पाउया-जुयलं ॥५४॥
 चिंतइ जो इह भवणे को वि सुरो एइ देवया-भत्तो ।
 तस्स सिद्धस्स(८-अ) एयं मन्निज्जइ पाउया-जुयलं ॥५५॥
 जा पविसइ से भवणं पाउय-पडिबिंब-मगणुल्लगो ।
 वर-रूय-लक्खण-धरं ता पेच्छइ इत्थिया-रयणं ॥५६॥

१. खित्तेसु. २. संदेहो. ३. तुह. ४. से.

लायण्ण-रूय-^१जोव्वण-सोहग्ग-गुणेहिं जेण निम्मविया।
 गुण-कित्तणे समत्थो इमाए जइ सो वि न हु अण्णो।।५७।।
 सा मुणिसुव्वयदेवं भाउय! अच्चेवि सेय-कमलेहिं।
 ति-पयाहिणं च काउं संथवणं कुणइ भावेण।।५८।।
 (८-ब) जयदेव! जयजिणेसर! जय निज्जिय-चउ-कसाय-दिढ-मल्ल।
 जय मोह-तिमिर दिणयर! जय जय मुणिसुव्वय-जिणिंद।।५९।।
^१जय सुव्वय! सिरि-माणिक-किरण-पिंजरिय-पाय-वर-जुयल।
 जय जम्म-जरा-वज्जिय! जय जय कम्मधेण-हुयास !।।६०।।
 पेच्छंति तुमं जे नेय पाणिणो कप्पपायवब्भहियं।
 दालिद्द-दुक्ख-दोहग्ग-परिभवं ताण किं दुल्लहं।।६१।।
 जे य(९-अ) पुणो जम्मण-मरण व्वाहि-रोगेहि ते ण मुंचंति।
 तं तेसिं तं पि फलं निएवि नो भाविओ ज्जं च।।६२।।
 नरयगइ-गमण-दुक्खं संभरियं तह मणं न दुम्मेइ।
 मणुयत्तं पत्तेण वि नेय जहा तं न पत्तोसि।।६३।।
 वह-बंध-मारण-^३ताडणाइं सहिरुण तिरिय-दु-(९-ब)क्खाइं।
 पत्तम्मि मणुयजम्मे न पाविओ तं मए नाह!।।६४।।
 अह पाविरुण गुरु मोहियञ्छिणा जं न सामि ! सद्दहिओ।
 तं एयं मह दुक्खं जायं संसार-वासम्मि।।६५।।
 पुण्णेहि कहव पत्तो सवूहिओ सामि! ^४मोक्ख-सुह-निलय।।
 भव-दुक्खेधण पावय! प(१०-अ)यच्छ नेव्वाण-सुक्खाइं।।६६।।
 शुणिरुण सा जिणिंदं भाउय! जा नियइ तत्थ चउपासे।
 एगम्मि वर-पएसे ता दिट्ठो मुणिवरो तीए।।६७।।
 तव-लच्छि-भूसियंगो उवविट्ठो निम्मले सिलावट्ठे।
 संजम-सिरीए नज्जइ ससहर-मणि-कंति-सम-देहो।।६८।।

१. जोयण. २. जइसुव्वइ. ३. ताडणाइं. ४. मोख.

भक्तिभर-पुलइअंगा सा बाला मुणिवरं नमेऊण।
 विहिय-करयंजलिउडा उवविट्ठा तस्स पय-मूले।।६९।।
 तीए वि धम्मलाहं दाउं मुणिणा पउंजिओ अवही।
 विण्णायं जह एसा मणुयभवा पुच्छिया कुसलं।।७०।।
 भणियं च तीए भयवं ! कुसलं मह तुम्ह दंसणेणावि।
 अज्ज कयत्थो जम्मो सुलद्ध-मणुयत्तणं सुलहं।।७१।।
 परमेयं मह संसेह कोउयं केण एत्थ गिरिसिहरे।
 ए(१०-ब) रिस-विचित्त-भवणं करावियं सुव्वयजिणस्स।।७२।।
 राया वि महासेणो तीए रुएण हरिय-मण-भावो।
 किंकेल्लि-दुमंतरिओ अवलोयइ तीए वर-रूयं।।७३।।
 नाउं पच्छण्ण निवं वयणं सुणिऊण चंपयलयाए।
 भणियं मुणिणा भव्वे! जइ एवं ता निसामेह।।७४।।
 विउसेहिं भव्वभवियाण संसियाओ कहाओ चत्तारि।
 जम्हा हु अणेग-रुई एसो लोओ दुराराहो।।७५।।
 पढमा आखेवकरी बीया वैक्खेव-भावसंजणणी।
 तइया निव्वेयकरी संवेगकरी चउत्थी वा।।७६।।
 एयाणं मज्झे तुज्झ संगया जा हवेइ कमलच्छि !।
 वेरगभाव-जणणी निव्वेयकरी निसामेह।।७७।।
 जीवो कालो कम्मं अणाइ तिहुयण-गुरु[११अ]हिं निद्धिं।
 कालस्स इमं वस्सं (विस्सं?) उयरत्थं चिद्धए सव्वं।।७८।।
 जीवो अणाइ-^१निहणो देहं पावेइ कम्म-संगेण।
 दुक्कम्म-बंध-बद्धो अणेगहा भमइ संसारे।।७९।।
 तस-थावराणं मज्झे जीवो पुण्णेहि पावइ तसत्तं।
 लहु-कम्मो य तह च्चिय पावइ पंचेदियत्तं च।८०।।

मणुयत्तं च तओ जइ पुण्ण-विहीणो-ण अज्ज-खित्तम्मि।
 लद्धे वि अज्ज खित्ते न कुलं जाई बलं रूयं ॥८१॥
 (११ब) एयं पि अहव पावइ अप्पाऊ अहव होइ वाहिल्लो।
 दीहाऊ नीरोगो हवेइ जइ पुण्ण-जोएण ॥८२॥
 पत्तो सुमाणुसत्ते वि दंसणावरण-कम्म-दोसेण ।
 न य पावइ जिण-धम्मं विवेय-परिवज्जिओ जीवो ॥८३॥
 लद्धूण वि जिण-धम्मं दंसण मोहणिय-कम्म-उदएण।
 संसय-सम्मत्त-जडो गुरु-वयणं नेय सद्दहेइ ॥८४॥
 अह निच्चल-सम्मत्तो जहट्टियं सद्दहेइ गु. [१२अ]रु-वयणं।
 नाणावरणस्सुदए संसिज्जंतं न बुज्जेइ ॥८५॥
 चारित्तमोहणीए खीणे तव-संजमं च जो कुणइ।
 सो पावइ मुत्तिसुहं इय भणियं धुयकिलेसेहिं ॥८७॥
 इय एवमाइ सव्वं कमेण नाऊण दुल्लहं सुयणु।
 सहलीकरेह जिणवर-धम्मम्मि सुलद्ध-मणुयत्तं ॥८८॥
 इय भरुयच्छ-नयर-निवेसिय-सिरि संवलिया(१२-ब)
 विहारस्स सुदरिसणा-चरिए दुल्लह-मणुयत्त-सामग्गी
 कहा-संबंधो नाम पढमो उद्देसो सम्मत्तो ॥१॥

सुदरिसणा-जम्मुप्यत्ति-वण्णणो नाम दुइओ उद्देसो

एयं जिणिंदभवनं करावियं जीए नियमभावेण।

देवी सुंदसणाए तीए चरियं निसामेह॥८९॥

जंबूदीवे दीवप्पईवए भारहम्मि दाहिनयं।

धम्म-ऽत्थ-काम-मोक्खाण कारणं मज्झिमं खंडं॥९०॥

तस्स य दाहिण भाए-रम्मो रयणायरस्स तीरम्मि।

सिंघल^१दीवो दीवो रमणीओ तीयस-परिओसो॥९१॥

कसण-मुहा पय-पूरा स(१३अ)मुण्णया जणमणाहिरामयरा।

नारी-पओहरा इव ^२पओहरा जत्थ वरिसंति॥९२॥

अहवा-

समए समए सुहयं अणुकूला पाउसम्मि सस्साणं।

पामर-जणाभिरामं वरिसंति घणा घणा जत्थ॥९३॥

आसाइय-पामर-नारि-निवह-नीसेस-सास-संघाओ।

दुव्वाय-ईति-रहियो निप(प्फ)ज्जइ जत्थ सरयम्मि॥९४॥

सारय-ससि-किरण-तुसार-सित्त-गत्ताहिं पामर-वहूहिं।

गाम रच्छासु गिज्जइ रासो कय-ताल-सद्देहिं॥९५॥

तग्गीयाअण्णण-हरिय-माणसा जत्थ गाम-रच्छासु।

निवसंति सया मुइया ससि-किरणासासिया हरिणा॥९६॥

(१३-अ) धण-नागवल्लि-मंडव-पूर्इफल-फलिय-तरु-समूहेहिं।

कमल-वण-खंड-मंडिय-सरेहि संभंत-सुर-निवहो॥९७॥

रयणासउ त्ति रयणायरेण गाढं अपाय-भीएण।

लहरी-भुय-डंडालिंगिओ व्व जत्तेण चउपासं॥९८॥

जो सयल-संपया-बद्ध-^३निबिड-धण-नेह-पुण्ण-दीवो व्व।

नाणाविह-रयण पहा-खंडिय-दालिद-तम निवहो-॥९९॥

१. देवो. २. पओहरा. ३. तग्गीया. ४. निवड.

इय-पउर-रिद्धि-पमुइय-जणोह-परिवसिय-गाम-नयरे वि ।
 तत्थेगो च्चिय दोसो कर-सदो जं 'गइंदाणं ॥१००॥
 तत्थ पुणो वर-नयरं वण्णइ जह सुरगुरू पयत्तेण ।
 तह वि जंपेमि मइ-वज्जिओ वि जह तं नि(१४अ) सामेह ॥१०१॥
 कणयमय-मयर-तोरण-विरइय-सिहि-कीर-सारियाहिं पि ।
 सरिस-^३विहवेण ण मुणइ जत्थ जणो नियय-भवणाइं ॥१०२॥
 भवणुच्छंगे सरणागयं पि रवि-किरण-पसर-भयभीयं ।
 कवलिज्जइ जत्थ तमं थंभट्टिय-मणि-मयूहेहिं ॥१०३॥
 णिद्धिद्व-दविण-संखा भुवणोवरि-रइय-धवलचिंधेहिं ।
 तं संसिज्जइ अमराण संपया नयर-लोएहिं ॥१०४॥
 घर-सिहर-मत्त-वारण (१४-ब)तोरण-थंभग-रइय-रयणेहिं ।
 रयणायरो कलिज्जइ जला^३वसेसो कओ विहिणा ॥१०५॥
 भासिज्जइ पंजर-सारियाहिं सत्थत्थ-नीइ-कुसलाहिं ।
 आगमणे पाहुणयाण सविणयं सागयं जत्थ ॥१०६॥
 *कवि-सीसय-जंतऽट्टालएहिं चलणेहिं जत्थ दुल्लंघो ।
 चाउद्दिसि-पायारो विणिम्मिओ *फालिम-सिलाहिं ॥१०७॥
 निम्मल-जलोह-पूरिय-दुल्लंघा खाइया वि जा तत्थ ।
 कलि-कलु[१५अ]स-वारणे णं परिट्टिया धम्मरेह व्व ॥१०८॥
 सुकईहिं सया बंधो जत्थ परं किज्जए सुकव्वाणं ।
 कयदोसो जत्थ परं गहिज्जए राहुणा चंदो ॥१०९॥
 जत्थ सया पर दंडो सुछत्त-चिंधाण नेय लोयाण ।
 जत्थ परलोयतत्ती मुणीण परिचत्त-संगाणं ॥११०॥
 हट्ट-ऽट्टालय-गोउर-चउक्क-तिय-चच्चरेहिं रमणीयं ।
 उवहसिय-सुरविमाणं व सिरिउरं नामं तं नयरं ॥१११॥

१. गयंदाणं. २. वहिवेणण. ३. ०विसेसो. ४. कव सीस. ५. फालम.

तत्थेगो च्चिय दोसो कसाय-परिणामदुक्ख-भीयाहिं।
 माणंसिणीहिं माणं चइज्जए पणय-कुवियाहिं।।११२।।
 तत्थ नरिंदो दुस्सह-पयाव-पडिवक्ख-दप्प-विद्दवणो।
 नामेण चंदउत्तो लोय-पसिद्धो सिलामेहो।।११३।।
 जो बालवियण(१५ब)-अहिसेय-पट्टबंधेहिं ने(ते?)यवण सरिसो।
 चाय-नय-सच्च-विक्रम-बलेणं परिविच्चिय-पयावो।।११४।।
 जुवईण जो बुहाणं सत्तूणमणुक्कमं मणे वसइ।
 कामो व्व गुरु व्व रवि व्व रइसु विज्जा-पयावेण।।११५।।
 सत्तूण भयं भय-वज्जिओ वि जो देइ हरि-किसोरो व्व।
 सुयण-कुमुयाण सारय-ससि व्व भिच्चाण सुनिहि व्व।।११६।।
 लोयाण पूरियासो आसाबंधो व्व तह य बंधूण।
 मित्ताण य कप्प-सुपायवो व्व तह कामधेणु व्व।।११७।।
 तस्सेगो च्चिय दोसो णरवइणो पणइ [ज]णाण उवरिम्मि।
 कयावराहाण वि जं न होइ रोसो वि 'कइयावि।।११८।।
 चारित्त-सील-गुण-रयण-भूसिया सयण-जणिया[१६अ]-परिओसा।
 नामेण चंदलेहा एण च्चिय तस्स 'पिय-दइया।।११९।।
 सोहग्गिमाए पढमा पढमा रूएण सव्व-नारीणं।
 गुरु-विणय-भत्ति-जुता दयावरा सव्व-भूएसु।।१२०।।
 सीलेण सई पुण्णेहिं संपया वर-गुणाण भवणं व्व।
 रूएण मयण-घरिणि व्व बंदिणाणं च सुनिहि व्व।।१२१।।
 तीए सह सो राया पंच-पयाराण विसय-सुक्खाणं।
 फलमणुहवेइ जा तत्थ कमलवय[१६ब]णे ! सिलामेहो।।१२२।।
 तीए कमेण संपुण्ण-लक्खणा सुयणु ! सत्त वर-पुत्ता।
 रूव गुण-विणय-कलिया जाया सिरि चंदलेहाए।।१२३।।
 ता अण्ण-दिणे तित्थंकराण भवणेसु तत्थ नयरम्मि।
 नामेण चंदसेठी करेइ विविहाउ पूआओ।।१२४।।

१. कईया. २. प्रिय दईया. ३. सुरवाणं.

रच्छा-चउक्क-तिय-चच्चरेसु घोसावए अमारीओ ।
 दीणाण दुत्थियाणं इच्छाए देइ दाणाइं ।।१२५।।
 तस्स य वद्धावणए वच्चइ सव्वो(१७अ)वि पमुइओ लोओ ।
 आविंत-जंत-वंदण-सएहिं लब्भइ न मगो वि ।।१२६।।
 तं पेच्छिऊण भणिया कमला सिरि-चंदलेह-देवीए ।
 एयं १वद्धावणयं सेट्ठि-घरे केण कज्जेण? ।।१२७।।
 भणियं तीए २सामिणि ! पुतो एयस्स चंद-सेट्ठिस्स ।
 आवज्जिऊण दविणं समागओ अज्ज कुसलेण ।।१२८।।
 भणियं च चंदलेहाए 'सुयणु ! तुज्झ वि य जुज्जए गमणं ।
 लोयायार-विरुद्धो पावइ सव्वो वि उवहासं' ।।१२९।।
 आइट्ठाए तीए गंतूणं चंद-से(१७ब)ट्ठि-वणिनाहो ।
 वद्धाविऊण तुरियं पुणो वि वद्धाविया देवी ।।१३०।।
 ३सामिणि एयस्स घरे वच्चइ जं पमुइओ जणो सव्वो ।
 वद्धावणय-छलेणं अवलोयए इत्थिया-४रणं ।।१३१।।
 सा ५इत्थिया किसोयारि! सिट्ठिस्स सुएण जा इहाणीया ।
 अमर-विलयाण मन्ने परिहव-ठाणं च रूयेण ।।१३२।।
 न वि हसइ नेय जंपइ अवलोयइ नेय पमुइयं लोयं ।
 ६हरिणिं व्व जूह-भट्टा चिट्ठइ अवहरिय-चित्ता सा ।।१३३।।
 जो जो तीए रूयं अ(१८अ)वलोयइ नट्ट-माणसो सो सो ।
 पासट्ठिओ य चिट्ठइ तीए पडिलिहिय-जक्खो व्व ।।१३४।।
 तव्वयणायण्णण-पमुइयाए देवीए पभणियं सुयणु ! ।
 जइ एवं ता वच्चसु पुणो घरं चंद-सेट्ठिस्स ।।१३५।।
 चंद-सेट्ठिस्स पुत्तो सपरियणो लहु पहाय-समयम्मि ।
 आमंतसु सह तीए-भोयण-कज्जेणं कमलच्छि! ।।१३६।।

१. वद्धावयण. २,३. साम्बिणि,. ४. रणयं. ५. इच्छिया. ६. हरणि.

कमलाए तहा तं मण्णिरुणं गंतूण सेट्ठि-भवणम्मि।

चंद-सेट्ठिस्स पुत्तो निमंतिओ देवि-वयणेण।।१३७।।

जाए पहाय-समए सरसे पउणीकए सु-भोज्जम्मि।

हक्कारिओ य तुरीओ सपरिय(१८ब)णो चंद-सेट्ठि-सुओ।।१३८।।

सा सुंदरी वि गुरु-गउरवेण कह कह व आगया तत्थ।

दूराओ सच्चविया देवीए चंदलेह व्व।।१३९।।

भुंजाविऊण सव्वो वि परियणो तोसिऊण चंद-सुओ।

परिहाविऊण वत्थे पुणो वि संपेसिओ भुवणं।।१४०।।

सा सुंदरी किसोयरि ! भणिया देवीए महुर-वयणेहिं।

‘चिट्ठसु मुहुत्त-मेत्तं जा उच्चियं तुज्झ अवणेमि’।।१४१।।

एवं भणियं गुरु-गउरवेण देवीए दाहिण-करेण।

गहिऊण नियय-सिंहासणम्मि बइसारिया सुमई।।१४२।।

एंगंति ‘मिउ-वयणेहिं जंपि(१९-अ)या एरिसम्मि वय-विहवे।

का एसा तुह चिंता न मुयसि जं सुयणु ! तं सोयं।।१४३।।

कं दुक्खं तुह नियगाणमंस्मि(नियमाणसम्मि) जं एरिसं च तुह देहं।

जेण कलिज्जसि मुद्धे सिंसिरे हिम-दड्ढ-नलिणी व्व’।।१४४।।

कहकह वि जंपियं तीए सुयणु ! लज्जा-पएण किमिमेण।

साहु-जण-निंदणिज्जेण तेण किं जंपिएणित्थ।।१४५।।

अण्णं जं भणसि तुमं साहीणं मज्झ साहिमो सव्वं।

ता मा मणम्मि[१९-ब] थेवं पि कुणसु खेयं कुरंगच्छि !।।१४६।।

भणियं च-

विसयासत्तो पिय-विरह-जलण-जालावलीहिं डज्झंतो।

पावेइ जणो दुक्खं मयच्छि ! ता किं वियारेण।।१४७।।

भणियं च चंदलेहाए सुयणु ! सच्चं इमं अलमिमिणा।

तं मज्झ ‘जेट्ठ बहिणी गउरविया पणइयाणं पि’।।१४८।।

एत्थंतरम्मि सेट्ठी वि आगओ 'ज्झत्ति पाहुड-विहत्थो।
 सासंको सो 'सभओ (२०-अ) देवि विण्णवइ विणएण॥१४९॥
 सामिणि ! समुद्द-मज्झे विसमे गुरु-विमलसेल-सिहरम्मि।
 एगागिणी रुयंती एसा दिट्ठा मह सुएणं॥१५०॥
 पडिवज्जिऊण बहिणी नाउं विज्जाहरेण अवहरिया।
 कस्स व निवस्स 'धूया इहाणिया सुंदरी एसा॥१५१॥
 धूय व्व मज्झ एसा गउरविया निय-गुणेहिं सविसेसं।
 जा चिट्ठइ तुह पासे सगउरवं तं पि ता नियसु॥१५२॥
 सुणिऊण सेट्ठि-वयणं भ(२०ब) णियं सिरि-चंदलेह-देवीए।
 'तुह दुइया हं धूया सेट्ठि! भयं मा करिज्जासु'॥१५३॥
 संतोसिऊण सेट्ठी पउरं दाऊण तहय्य तंबोलं।
 भणियं देवीए पुणो एवं चिय सेट्ठि ! कायव्वं॥१५४॥
 भवणम्मि गओ सिट्ठी ताणं दोणहं पि एक्कमेक्केणं।
 सम-सोक्ख-दुक्खियाणं सुहेण दियहा अइकंति॥१५५॥
 अण्णम्मि दिणे सा 'णट्ठ-माणसा जाव चिट्ठए देवी।
 ता सुंदरीए भणिया सुयणु ! तुमं केरिसी चिंता॥१५६॥
 (२१अ) अवमाणं किं तुह पिययमेण पणएण दंसियं अज्ज?।
 किं पणइयाण मज्झे केण वि तुह खंडिया आणा?॥१५७॥
 तव्वयणायण्णण-जंपिरीए देवीए पभणियं वयणं।
 मज्झ सुयाण सहोयरि ! एगा वि सहोयरी नत्थि॥१५८॥
 ता एगा मह धूया पुन्न-नियोएण हवइ जइ सुयणु ! ।
 ता इय उड्डं मह विसय-संग-सोखेहिं पज्जंतं॥१५९॥
 ता मज्झ कुणसु तं कं पि ओसहं जेण गब्भ-संभूर्इ।
 जायइ एगा धूया सुंदरि ! एह तुह पसाएण॥१६०॥

१. ज्झत्ति. २. सुभओ. ३. धूया. ४. ण्णट्ठ.

तं वयणं सोऊणं भणियं तह सुंदरीए न हु एयं।
 मज्झ वि जणणी जइया पुत्तत्थे १चिंतमावन्ना॥१६१॥
 (२१ब) १पव्वाइयाए भणिया ओसह-ण्हवणेहिं तुज्झ वरपुत्तो।
 होसइ मयच्छि ! किं जंपिण्ण भणियं कयं ण्हवणं॥१६२॥
 मूलकेसेया कंटयारिया(?)एग-वण्ण-१गोखीरं।
 दाऊण गया पावा तह वि न पुत्तो समुप्पन्नो॥१६३॥
 ता सुयणु ! विउल-रिद्धीउ हुंति पुत्ता वि पत्तदाणेण॥
 देहं च वाहि-रहियं पाविज्जइ अभय-दाणेण॥१६४॥
 ता अज्ज तुमं कुलदेवयं च रयणीए सुयणु ! भत्तीए।
 आराह १पुत्तिदाणं १संसह अहवा नियाणं से॥१६५॥
 भणियं च चंदलेहाए 'सुयणु! कज्जं च तुज्झ सच्चमि(२२अ) णं।
 जो तुज्झ कुले देवो मज्झ वि सो अज्जपभिउ त्ति'॥१६६॥
 सुणिऊण सुंदरीए उववासं तह करेवि भत्तीए।
 संभरिया नरदत्ता तित्थे सिरि-सुव्वय-जिणस्स॥१६७॥
 कुल-देवयाए रयणीए दंसणं दंसिऊण उल्लवियं।
 'सुंदरि ! तुह बहिणीए हविस्सए-सोह(२२-ब)णा धूया॥१६८॥
 मह दंसणस्स सुंदरि ! एसो वि हु पच्चओ इह णु पयडो।
 चंचु-कय-कुसुममाला पविसेहिइ संवलिया भुवणे'॥१६९॥
 दाऊण दंसणं सुंदरीए कमलच्छि ! रयणि-विरयम्मिं।
 जाए पहाय-समए अमरावासं गया देवी॥१७०॥
 घुट्टे मंगलस(२३अ)द्दे सा सुमई चंदसेट्टि-भुवणाओ।
 पहसिय-वयणा सिरि चंदलेह-भवणम्मि संपत्ता॥१७१॥
 दाहिण-करेण कुलदेवयाए सेसं च तीए भु(उ)वणेवि।
 पहसिय-वा[य]णा अद्धासणम्मि देवीए उवविट्ठा॥१७२॥

१. चिन्त. २. पव्वाइयाए. ३. गोक्षीर. ४. सुत्ति. ५. संसइ.

सिरि-चंदलेह देवीए सुविणयं आयेण निद्धिं।
 'सुंदरि ! पहाय-समए जं दिद्धं तं निसामेह॥१७३॥
 अज्ज रयणीए सुंदरि! सुवण्णमयि-संवलियाए सहस ति।
 वियसंत-कुसुममाला खिविया मह खंधदेसम्मि॥१७४॥
 इत्थंतरम्मि(२३ब) पडु-पडह-भेरि-काहल-हुडुक्क-सद्देण।
 पडिबोहिया किसोयारि ! बंदिणकय-मंगल-रवेण॥१७५॥
 आयण्णिऊण एयं पडिवयणं सुंदरीए 'उल्लवियं।
 देवीए मज्झ संसेवि दंसियं सुविणयं तुज्झ॥१७६॥
 एयस्स सुयणु ! सुविणंतरस्स फलमित्थ तुज्झ साहेमि।
 दह-पंच-दिवस-मज्झे नीसंदेहं फलं अत्थि॥१७७॥
 'निसुणेह पढमरयणीए जे नरा सुव्रिणया सुपेच्छंति।
 पावंति फलं ते वरिस-सूइयं ताणं सुहमसुहं॥१७८॥
 (२४अ) बीयम्मि रयणि-जामे फलाइं पावंति अद्धमे मासे।
 वरिसद्धेण य ततिए चउत्थ-जामम्मि मासद्धे॥१७९॥
 वसह-गय-सीह-तुरया अहवा पेच्छंति नवरं विहगं।
 अह कणयमयं किं पि वि ता रिद्धी होइ पुत्तेण॥१८०॥
 जाणं च फलं वर-कुसुम-मालिया को वि देव-संभूओ।
 उवणेइ रयणि-विरमे ताणं रिद्धीए पुत्ता य॥१८१॥
 अहव सरोवर-मज्झे नलिणी-पत्तम्मि पायसं हिट्ठो।
 जो भुंजइ सो पावइ रज्जं दासो वि पुढवीए॥१८२॥
 जइ कह व देव-भव(२४ब)णे धवलहरे खीरपायवे चडिओ।
 पडिबुज्झइ ता पावइ लच्छी खलु नरवरिदाओ॥१८३॥
 सर-दह-तलाय-कूयं भूएहिं जो अहव लंघए उयहिं।
 नर-सुर-सोक्खं भोत्तुं कमेण सो तरइ संसारं॥१८४॥
 अन्नं च-

१. ओलवियं. २. न सुणेहिं.

वेयाल-भूय-डाइणिनाहुर-सिंगिण य तिक्ख-सत्थेहिं।
 भेसिज्जइ सो(जो ?) विसमावईसु सो निवडए विवसो।।१८५।।
 एसा संवलिया तिरिययोणि-दुक्खाइं सुयणु ! चइऊण।
 जा पत्ता तुह भवणे हविस्सए तुज्झ सा धूया।।१८६।।
 एसा वि कुसुममा (२५अ)ला तुह खंधे तीए जा परिक्खित्ता।
 चारित्त-‘शील-कलिया सा तुज्झ सुहंकरा होही।।१८७।।
 सुणिऊण इमं देवी सुहेण जा गमइ सुयणु ! कइ वि दिणे।
 ता जाया से दिवसा कुलदेवीए पसाएण।।१८८।।
 इय संतुट्टा देवी गब्भं उव्वहइ जाव सा सुयणु ! ।
 ता डोहलओ तीए जण-सुक्खकरो समुप्प(२५ब)न्नो।।१८९।।
 रच्छा-चउक्क-तिय-चच्चरेसु दुहियाण देइ दाणाइ ।
 जिणमंदिरेसु अट्टाहियाउ विहिणा करावेइ।।१९०।।
 साहूण भत्त-पाणोसहाऽसणाईणि परम-भत्तीए।
 अणवरयं सा देवी फासुय-दाणाइं तह देइ।।१९१।।
 इय संतुट्टा देवी मणोरहे धूरिऊण इच्छाए।
 ‘जंपेइ सुयणु ! सुंदरि ! सुहओ जिणदेसिओ धम्मो’।।१९२।।
 (२६अ) भणियं च सुंदरीए ‘धम्मो जो जिणवरेहिं पणत्तो।
 सो सिवसुहाण मूलं मोहस्स वियंभियं सेसं।।१९३।।
 जत्थुप्पत्ति-विणासो जीवाणं कम्म-परिणई विविहा।
 ठिइ-आउ-काल-संखा जाणिज्जइ मुक्ख-मगो वि’।।१९४।।
 एवं च तीए सुहया अहिया वोलंति जाव नव-मासा।
 ता सोहणम्मि दिवसे सुहेण देवी लहु पसूया।।१९५।।
 गुरु-दिवसे रिक्खे वीसमम्मि सुहए सुसिद्ध-जोगम्मि।
 तवणिज्ज-पुंज-वण्णा उप्पण्णा निम्मला धूया।।१९६।।

१. शील. २. जंपेह. ३. उपण्णा.

सयल-जण-जणिय-सोखं सुयणयण-सुबंधवाण तद्विसं।
 उवसमिय-जणणि-सोयं उवसग्ग-खयंकरं जायं।।१९७।।
 वद्धाविओ नरिंदो पउमा-धावीए गुरुय-रहसे(२६ब) ण।
 रण्णा वि तीए दिण्णं सव्वंग-विहूसणं विविहं।।१९८।।
 आइडं नरवइणा वद्धावणयं च सिरिउरे नयरे।
 विविह-पाहुड-विहत्यो हिड्डो तहिं वच्चए लोओ।।१९९।।
 वद्धावणयं राया वद्धावणयं च करेइ परितुड्डो।
 मेल्लावइ बंदियणं िरणं परिच(च्च)यइ सव्वाणं।।२००।।
 घोसावेइ अमारी दाणं दुहियाण देइ इच्छाए ।
 परिओसइ सुयणयणं सम्माणइ णयरलोयं च।।२०१।।
 वजंत-तूर-मंगल-रवेण नच्चंति तद्धणि-सत्थेण।
 दह-दियहाइं किसोयरि ! वद्धावणयं कयं रण्णा।।२०२।।
 देवीए तओ पउमा-धाविं सम्माणिरुण दाणेहिं।
 भणिया एसा बाला वद्धउ लहु तुह पसाएण।।२०३।।
 एगम्मि गए मासे संपत्ते सोहणे तथा (२७अ)दिवसे।
 बालाए सुंदरीए विहियं च सुदरिसणा नामं।।२०४।।
 दिवसे दिवसे लायण्ण-कंति पूरिज्जमाण-अंगेहिं।
 वद्धइ संपुण्णंगा चंदो व्व कला-विसेसेणं।।२०५।।
 चंदेण जहा रयणी सरोवरं सुरहि-सेयं-कमलेहिं।
 सोहइ तह सा जणणी उच्छंगठियाए बालाए।।२०६।।
 कुमुयाण जहा चंदो सूरु कमलाण संपया विउला।
 सुयणाणं तह रिद्धी सुदरिसणा सुयणु ! पयडेइ।।२०७।।
 एवं सुहेण जा जंति तीए वरिसाइं पंच अहियाइं।
 ता सोहणम्मि दिवसे विउसो भणिओ नरिदे(२८अ)ण।।२०८।।

१. रूणं. २. सुंदरिए. ३. सेइ.

एसा मह पाणपिया धूया निय-जीवियस्स अब्भहिया ।
 लक्खण-छंद-कलाओ जाणावह थोव-दिवसेहिं ।।२०९।।
 इय नच्चंत-विलासिणि-वज्जंत-सुसद्-गहिर-तूरेहिं ।
 चिंतामणि व्व बाला ओज्झा-सालाए संपत्ता ।।२१०।।
 इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिय-सिरि-संवलिया-विहारस्स
 सुदरिसणा-चरिए सुदरिसणा-जम्मुप्पत्ति-वण्णणो नाम
 दुइओ उद्देसो सम्मत्तो ।।२१।।

पुव्व-भव-संभरणो नाम-तइओ उद्देसो

अण्णम्मि दिणे सामंत-मति-भड-विउस-जुवइ परियरिओ ।
 राया सुहासणत्थो विण्णत्तो सुयणु ! विजयाए ।।२११।।
 सो देव च(२८ब) रो वेलाउलाउ सिहराउ रयण-सेलस्स ।
 पहसिय-वयणो तुह दंसणुच्छुओ चिद्धइ दुवारे ।।२१२।।
 नरवइणा भणियं मा खल्लेह सो मज्झ पवहणागमणं ।
 साहेइ गरुय-प(प्प)साय-कंखिओ आगओ एत्थ ।।२१३।।
 लद्धाएसाए सो मयच्छि! पडिहारियाए विजयाए ।
 उव्वे(?ए)सिओ पणामं करेवि रायस्स उव्विद्धो ।।२१४।।
 विण्णवइ चरो नियमेण तुज्झ नरनाह! रयणगिरि-सिहरे ।
 निवसामि सया साहेमि तह य तुह पवहणागमणं ।।२१५।।
 संजाण-मिस्सामगर(?) -बब्बर-कूला पवहण-सयाइं ।
 (२९अ) आवेति पवाला पट्टसुत्त-बहु-भंड-भरियाइं ।।२१६।।
 सिक्कोत्तर-दीवाए तेज-कोसियारओ-दक्ख-मंजिद्धा ।
 खज्जूर-नित्त-भरियाइं पवहणाइं पहुप्पंति ।।२१७।।

करहाड-चोड-कुंकण-मलय-विसा(?) कडह-दीव-सिहराओ ।
 आवेति कणय-कप्पूर-पडिवालस्स भरियाइं ।।२१८।।
 १नालियर-दंत-फोफल-हरियंदण-सार(२९ब)भंड-भरियाइं ।
 एरिस-तुंगाइं नरिंद ! इंति गुरु-पवहण-सयाइं ।।२१९।।
 एरिस-तुंगेहिं वि पवहणेहिं न य मज्झ कोउयं जायं ।
 एण पुणो अज्जागण मह वड्ढिओ हरिसो ।।२२०।।
 अज्ज पहाए पासेमि देव ! जा उत्तरामुहं सुइं ।
 एणं च पवहणं दिड्ढिगोयेरे ताव मह पडियं ।।२२१।।
 धवलधय-च्छत्त-चामर-चउपास-फुरंत-वाउवट्ठोहिं ।
 (३०अ)तुंगट्ठालोमालिय-धएहिं तं सुर-विमाणं व्व ।।२२२।।
 चउपासेसु नरेसर ! पक्खरियं पक्खम्लहिं १निबिडाहिं ।
 ठाणे ठाणे सुनिउत्त-भड-समूहेहि दुगेज्झं ।।२२३।।
 तिन्नि गुरु-कूयथंभा सत्त सिढा लोहनंगरा तीस ।
 कूयथंभोवारि पंजराइं सुहडाण(३०ब) जुज्झत्थं ।।२२४।।
 चउपासोलइय-खुरूप-कुंत-कोदंड-तोण-जुयलेहिं ।
 विसमं विरइय-चउपास-विसम-परिभमिर-जंतेहिं ।।२२५।।
 पत्तासा(?)वीस नरिंद ! वीस हट्ठाइं भंड-भरियाहिं ।
 कट्ठाहराइं पंचास तुंग भवणं तहा एणं ।।२२६।।
 चत्तारि वाडियाओ दह दह १पेच्छा(३१अ) हराइं पासेसु ।
 धिय-तेल्ल-सस्स-वत्थिंधणाण संखा वि न हु तत्थ ।।२२७।।
 इय एरिसं च तं जाव पवहणं १सच्चवेमि खणमेगं ।
 अप्फालिय जय-तूरं संपत्तं मंदेरे ताव ।।२२८।।
 निज्जामय-वयणेणं खलियं तं पवहणं सुवीरेहिं ।
 लंबेवि सिढा खित्ता चाउदिसिं नंगरा ज्झत्ति ।।२२९।।
 जो तत्थ धणेसो देव! देवि (३१ब) निज्जामयस्स परिओसं ।
 उत्तरिओ रयणायर-तीरे कय-मंगलाचारो ।।२३०।।

१. नालियरल. २. निवडाइं. ३. पच्छाहराइं. ४. सच्चमेमि.

सो तुम्ह दंसणत्थं धणवइ जा एइ पाहुड-विहत्थो ।
 ता पढमं आगतुं मए वि वद्धाविओ देव! ॥२३१॥
 चर-वयणेण णरिंदो साणंद जाव किं पि उल्लवइ ।
 विजयाए पुणो पडिहारियाए विणएण विण्णत्तो ॥२३२॥
 'देव ! तुह 'सीहबारे धणेसरो को वि(३२अ)पाहुड-विहत्थो ।
 तुह पाय-कमल-दंसण-समुच्छुओ चिट्टइ दुवारे' ॥२३३॥
 भणइ णरिंद 'कमलच्छि ! जो इमेणऽम्ह धणवई सिट्ठो ।
 सो एसो ता दंसेह मज्झ लहु मा विलंबेह' ॥२३४॥
 राय-वयणेण सिट्ठी विजयाए पणमिऊण विणएण ।
 भणिओ 'कुणसु पसायं गम्मउ लहु देव-पयमूले' ॥२३५॥
 सो उसहदत्त-सिट्ठी सहिओ भिच्चेहिं पाहुड-विहत्थो ।
 'लखिज्जइ नरवइणा जिण-धम्म-नरिंद-दूउ व्व ॥२३६॥
 पारसिय-तेय-गज्जणयसंभवे ढोइऊण नरतुरए ।
 धणउ व्व पहु-सयासे पत्तो अत्थाण-भूमीए ॥२३७॥
 कालागरु-वर-जागरूय(१) कुंकुमं भयनाहि-ढोयणयं ।
 ढोएवि कय-पणामो उवविट्ठो आसणे विउले ॥२३८॥
 गुरु-गउरवेण संभासिऊण दाऊण पवर-तंबोलं ।
 उल्लवियं नरवइणा 'धणेस! तुह सागयं कुसलं' ॥२३९॥
 भणियं च सेट्ठिणा 'तुम्ह दंसणेणावि राय ! मह कुसलं ।
 तह सागयं च कुसलं प(३२ब)रियण-सहियस्स सविसेसं ॥२४०॥
 'नरवइणा तह य पुणो वि जंपियं 'तुम्हमागयं कतो? ।
 कत्थ निवासो 'साहेह कोउयं अम्ह अइ-गुरुयं ॥२४१॥
 भणियं च सेट्ठिणा 'पुहइनाह ! उत्तर-दिसाए अइरम्मो ।
 नामेण लाडदेसो तत्थ पुरं नाम भरुयच्छं ॥२४२॥

१. सीहबारे. २. लखिज्जइ. ३. मयणनाहि. ४. नरवयणा. ५. सागयं. ६. सोहेह.

जं पिच्छिऊण अमरा वि हुंति सिद्धिलायरा य ठाणेषु।
 वर-कणय-समिद्धो जणोह-सुवसियं अमर-परिओसं॥२४३॥
 मुणिसुव्वय-सांवि-जिणिंद-पाय-पडिबिंब-कय-पवित्ताओ।
 भरुयच्छ-महानयराउ देव! एत्थागओ 'एण्हिं'॥२४४॥
 दाऊण कणय(३३अ)-कच्चोलएण पुणु सुयणु ! तस्स तंबोलं।
 उल्लवियं नरवइणा 'धणेस! अइ-सोहणा तुरया'॥२४५॥
 नाइत्तएण भणियं पारसगज्जणय-संभवा ए ए।
 उत्तरदिसि-संभूया बहु-तेया जच्च-तोक्खारा॥२४६॥
 बज्झंति जस्स बारे सत्तु-सिरी देव! तस्स साहीणा।
 वा लक्खणं इमाणं आयण्णह तह पयत्तेण॥२४७॥

तं जहा-

पिहु-उण्णयं विसालं भालयलं तह उं तियं जेसिं।
 ते तुक्खारा भणिया तुरया रवंधुद्धरा सत्थे॥२४८॥
 वंक्कमीवा मुह-नालि-संकडा थूल-बहुला खुरा (३३ब) जे।
 कण्णंतर-संक्किणा दीहर-केसा य लहु कण्णा॥२४९॥
 रत्तच्छ-अहिय दप्पा-पसत्थ-उर-सरिस-दक्खिणावत्ता।
 परिहव-पयं रिऊणं जुज्झम्मि जयंकरा पहुणो॥२५०॥
 आसण्ण-कक्खावत्ता जयंकरा हुंति देव! सत्तूणं।
 किण्हं च तालुदेसं जेसिं सिंगिं सिरे तह य॥२५१॥
 वामावत्तो जेसिं वियडे तह उयर^३ पुच्छमूलम्मि।
 ते तुरया निय पहु-महिलियाण दरिसंति सिय-वत्थं॥२५२॥
 ए ए पुणो पसत्था तुरया संपुण्णमलक्खणा सुहया।
 जाणिहसि सयं णरवर ! आ(३४अ)रूढो सत्तु-संगावे'॥२५३॥
 इय राया जा तुरयाणं लक्खणं सुणइ सेट्ठि-वयणाओ।
 आवज्जिय-सयल-कला सुदरिसणा ताव संपत्ता॥२५४॥

१. तुम्ह पयमूले. २. नरवयणा. ३. उपर.

दूराउ च्विय पुहईसरेण आणंद-पूर-नयणेण।
 सच्चविया जं विज्जाहरि व्व देहस्स कंतीए॥२५५॥
 'चिरयाल-दंसणाओ ३साणुकंठा सगगिरा बाला।
 उच्छंगे सा बहु-मण्णिऊण ठविया नरिंदेण॥२५६॥
 पिच्छंतस्स वि धूयं निवस्स नयणाइं चटुल-लक्खाइं।
 (३४ब) पावंति नेय तित्तिं चूयवणे छप्पय-कुलं व॥२५७॥
 परिओसिऊण भणिया 'खेयकरं मा करेह तं माणं।
 विज्जाकए किसोयरि ! न कया तत्ती मए तुज्झ'॥२५८॥
 उक्तं च तया 'तात ! प्रत्यक्षं धर्म-विनय विघ्नकरम्।
 को जानन्नऽभिकुरुते श्रुत-शील-विनाशनं मानम् ?॥२५९॥
 ज्ञात्वा कवित्व-पटुता वक्तृत्वं दक्षता च तज्जनकः।
 हृष्टो वदति 'गुणाढये! प्रश्नमिदं कीदृशं कथय?॥२६०॥

तद्वयथा-

कः क्रमते गगनतलं (३५अ) किं क्षय-वृद्धिं दिने दिने याति।
 कश्चाङ्गान्यनवरतं प्रियविच्छे रागिणां दहति'॥२६१॥

व्यस्तसमस्तं चिन्ततः

ज्ञात्वा कथितं च तया 'गगने निर्याति तात ! विख्यात।
 क्षय-वृद्धिमेति दिवसं, प्रियरहितं दहतिविरहश्च॥२६२॥

विरहः'।

सुदरिसणा(ए) भणियं ताय! इमं मज्झ संतियं एणं।
 ३पण्होत्तरं वियाणह निरुवियं रूवसिद्धीए॥२६३॥

तद्वयथा-

'बोध्यं दैवमवल्ग वल्गु फलदं कः प्रत्ययः कर्मणि ?
 संबोध्यस्तु कथं बुधाः ? सु(३५ब) ररिपुः किं श्लाघ्यते भूभृताम् ?॥२६४॥

१. चिरकाल. २. साणुकंठा. ३. पण्होत्तर.

किं चान्यवतामहो ? १क्षितिभृता लोकैः सदा निन्द्यते ?
 व्यस्तं व्यस्तसमस्त कंचन ततो ज्ञात्वा ममावेधतां ॥२६५॥
 भणियं च २नरवइणा 'कुवलयच्छि ! पण्होत्तरं एयं।
 विसमं विउसाण वि दुब्भेयं ता साहह ३कोउयं मज्झ' ॥२६६॥
 कथितं च तथा, तात ! -अयशः

बुद्धिमतीं ता दृष्ट्वा राजा चिन्तयति मानसे सुचिरं।
 कः कृतपुण्यश्चास्याः प्रापयितव्यो वरः प्राज्ञः ॥२६७॥
 जाय-गुरु-कोउओ धणवई वि बाला(३६अ)ए लक्खणं नियइ।
 जं जं तीए अंगे तं तं सुहयं सुउण्णं च ॥२६८॥
 मच्छंकुस-जव-कुलिसुद्धरेह-कमलंकियं सुपायतलं।
 आरत्त^४सिणिद्धुण्णय-णहेहिं चलणा विरायंति ॥२६९॥
 सम-जाणु-रोम-रहियं वित्थिनं करि करो व्व जंघ-जुयं।
 समचउरंसं विउलं वित्थिणं तह नियंबं च ॥२७०॥
 मज्झ-पएसे सुवलित्तयं च जं विरइयं पयावइणा।
 आरोहणे नव(३६ब) ५जोव्वण-सिरीए ६सोवाण-पंति व्व ॥२७१॥
 पीणुत्तुंग-पयोहर-जुयलं किं सहइ रायधूयाए।
 रंको व्व जहा हारो गलत्थिओ लहइ न हु मग्गं ॥२७२॥
 वण्णेण सिरिस-कुसुमं केलीगब्भं ७व कोमलत्तणेण।
 परिहवइ बाहु-जुयलं बालाए रूय-गुण-कलियं ॥२७३॥
 जव-कुलिस-मच्छ-चक्कुद्धरेह-कमलंकियं च वित्थिणं।
 ८रुत्तुपलं व बालाए करयलं सहइ सुह कलियं ॥२७४॥
 (३७अ) ९कंबुग्गीवायारो कंठो कंठो व्व सहइ कलस्स।
 दिप्पंत-रूय-सोहं कवोल-जुयलं विसालं च ॥२७५॥
 पक्क-बिंबाहरोट्टे फुरंत-किरणुज्जला सुदसणाली।
 नं विहुमस्स उयरे रेहइ हीराण पंति व्व ॥२७६॥

१. क्षितिभृतां. २. नरवयणा. ३. कोऊय. ४. सणिद्ध. ५. जोवण. ६. सोव्वाण. ७. व्व. ८. र्तुपल. ९. कंचु.

जह किंपि किंपि रवि-किरण-नियर-प(३७ब)सरेण वियसियं कमलं ।
 तह ईसि-ईसि-हसिएण नज्जे तीए मुह-कमलं ॥२७७॥
 रत्तंत-सवण-पत्तं सविब्भमं पम्हलं विसालं च ।
 लोयण-जुयलं सोहइ थिरालि-पंकय-सुपत्तं व्व ॥२७८॥
 चंदद्ध-कला-सरिसं भालयलं सालयं सउन्नं च ।
 न य उन्नयं न निमियं(३८अ) लक्खिज्जइ सोक्ख-भवणं व ॥२७९॥
 सुहुमा कुडिला नीला अकक्कसा नेय-जुयल-संभूया ।
 अइ-दीहरा न लहुया १सिणिद्ध-मिउ-संचिया केसा ॥२८०॥
 मिउ-कुडिल-केस-१इया अलया ३भमरावलि व्व रेहंति ।
 ४अहवा कुडिल-सहावा उत्तिम-ठाणं न पावंति ॥२८१॥
 (इय जा रायसुयाए सुलक्खणं नियइ उसहदत्तो सो ।
 ता परवसस्स च्छी(या) संजाया तस्स-सहस्स ति ॥)*
 इत्थंतरम्मि तियडुय-तिहला-संजविय-ओसह-विहत्थो ।
 सत्थत्थसत्थ-कुसलो समागओ अवसरे विज्जो ॥२८२॥
 आसन्न-विज्ज-तिव्वोसद्धण गंधेण उसहदत्तस्स ।
 कहकह वि खलंतस्स वि नीहरिया दारुणा च्छीया ॥२८३॥
 'हाच्छी' भणेवि देवो अरिहंतो तेण सरणमुल्लवियं ।
 तं वयणं सुणमाणा जाया संभंत-चित्ता सा ॥२८४॥
 चिंतइ देव-विसेसो अरिहंतो सेट्ठिणा समुच्चरिओ ।
 एसो मए वि निसुओ कस्स व पासाउ कइयावि ॥२८५॥
 ५इय-रूद्ध-वाय-म(३८ब)ण-काय-६पसरा बाला विचिंतए जाव ।
 मणसा बंधइ लक्खं पुव्व-भवो ताव संभरिओ ॥२८६॥
 ७सा संभरेवि दारुण-८दूसह-गुरु-तिरिय-संभवं दुक्खं ।
 कंपंत-सव्व-गत्ता धस ति धरणीयले पडिया ॥२८७॥

१. सणिद्ध. २. रईया. ३. भम्वरा. ४. अथवा. ५. ईय. ६. पसरंत. ७. सो. ८. दुसह.

★ प्रतभां आ गाथा भूंसीने तेने स्थाने २८२-२८३ नंबर क्भांडनी गाथा उभेराई छे.

दङ्गण धरणि-पडियं निय-धूयं मुच्छिओ नरिंदो वि।

जणणी य बंधवा परियणो वि आकंदए करुणं।।२८८।।

तओ तं तारिसं ^१अण-विक्खणियं असंभावणियं दङ्गण, भय-विसंतुलो सहसा संखुद्धो अत्थाण-लोओ, समुच्छलिओ हाहारव-गब्भिणो कलयलो, पयट्टो पलावो, पवड्ढिओ आकंदो, वियंभिओ नयरे हलबोलो। तओ तक्कालुप्पण-भय-वियल-वुन्न वयण-तरल-नयणा य नाणा-विहय(?जण)-वि(३९अ) यप्प-चिंतिय-उवाया। ठाणे ठाणे निहुयं निहुयं मंतेतिं थेर-वणिया य। संवरिज्जंति नेसत्थिय-पसो(ह)रिया आसंकिज्जंति नाणाविह-दोसीय-वत्थ- संचया। पु(?उ)त्ताविज्जंति सोवन्निय-पउ-सुवण्ण-संधाया, (३९ब) खडकिज्जंति नाणाविह-कंसुक्कुरडया, पलायंति ढोलियया तालिज्जंति हट्टाईं, पहवंति तक्खरा।

अवियं

भय-वियलुव्व(व्वि?)ण्ण-पडंत-धंत-गुरु-मोट्ट-पिट्ट-लोट्टंता।

अवुण्ण-थेरा वणिया(४०अ) संबाहिज्जंति तरुणेहिं।।२८९।।

अण्णं च-

अत्थाण-मंडवे निसुणिऊण सुहडेहिं कलयलारावं।

अमुणियकज्जाकज्जेहिं संभरिज्जंति सत्थाइं।।२९०।।

तओ सन्निज्जंति सुहडा, पक्खरिज्जंति तुरंगमा, गुडिज्जंति मत्तमायंगा, सज्जिज्जंति संदणा, पसंसिज्जंति निज्जिय-पर- पक्ख-दप्पद्धुरा निब्भय-भडा, पच्चारिज्जंति पमाइया, वाइज्जंति सन्नाह-भेरिओ, उच्छलिओ रणतूर-निघोसो, संचलिओ सुहड-कित्ति-संसयपरो मागह-जणो,(४०ब) निरुविज्जंति नयर-पउली-दुवारेसु ठाणंतराईं, ^२पलायंति कायरा। गद्यखंड-२

अवि य—

निवडाविय-^३निविड-गुडा धुय-मुहवड-संकुडंत-कुंभयडा।

^४नासंति कायर-गया मोडंता विडव-संधायं।।२९१।।

१. आण. २. पलाइंति. ३. निवड. ४. नासंता.

इत्थंतरम्मि संखुहिय-पट्टणं जाणिकुण विजयाए।
 सहस त्ति कुट्टवालो आणत्तो राय-वयणेण ॥२९२॥
 तेणावि मुणिय-कज्जेण सायरं ज्झत्ति कुट्टवालेण।
 उज्झिय-थिर-थोर-करेण धीरविज्जंति पुर-लोआ ॥२९३॥
 नासंति ठगा धुत्ता भय-भीया तक्करा(४१अ) पलायंति।
 बज्झंति कोंठ तोडा(?) गंठिच्छेया पलायंति ॥२९४॥
 गय-तुरय-रहिय-पाइक्क-जोह-‘सामंत-मंति-भड-सुहडा।
 सव्वे वि मुणिय-कज्जा सत्थावत्था(?बद्धा)खणे जाया ॥२९५॥
 पउर-कप्पूर-वासिय-हरिचंदण-मयणणाहि-सित्तंगा।
 पवणासासिय-देहा चउपासं निव-सुया नियइ ॥२९६॥
 ‘सुहमानिलेण पु(४१ब)ण लद्ध-चेयणा उट्टिकुण भय-विहला।
 पासं पलोयमाणी उवविट्ठा सुंदरी अंके ॥२९७॥
 सा उसहदत्त-नाइत्तयस्स वयणं पुणो पुणो नियइ।
 हरिणि व्व जूह-भट्टा चिट्ठइ अवहरिय-चित्ता सा ॥२९८॥
 दुहियं पि जणणि-जणयं न दुक्खियं धीरवेइ सुयणयणं
 एणं च उसहदत्तं संभासइ महर-वयणेहि ॥२९९॥
 ‘अव्वो सुधम्म-बंधव ! जिणिंद-मय-कुसल ! कुसलमिह तुज्झ।
 भस्यच्छ-महानयराओ संपय सा(?आ)गयं कइया? ॥३००॥
 तत्थ निब्बुय-रयाणं कंदप्प गइंद-हरिकिसोराणं।
 कुसलं परोवयारेक्कचित्त(४२अ)-‘धुयमोह-साहूणं’ ॥३०१॥
 सुणिकुण तीए वयणं सो सेट्ठी जिणवरिंद-मय-कुसलो।
 चिंतइ इमीए कइया भस्यच्छे वंदिया मुणियो ॥३०२॥
 अह किं चुज्जं संसार-पउर-वसवत्तियाण जीवाणं।
 तं नत्थि जं न दिढ-कम्म-रज्जु-बद्धाण संभवइ ॥३०३॥

१. सामंत. २. सुहमानलेण. ३. पुलोयमाणी. ४. सुंदरी. ५. अंके. ६. धूय. ७. वसवन्नि.

ता नूणं तत्थ पुरे पुव्व-भवे मुणिवराण पासम्मि।
 कइयावि सुयं एयं जाईनाणेण संभरियं।।३०४।।
 इय चिंतिऊ(४२ब)ण एयं भणियं नाइत्तएण कमलच्छि !।
 'तत्थ भरुयच्छ-नयरे कुसलं तेसिं वर-मुणीणं।।३०५।।
 धण्णा तुमं किसोयरि ! कुदिट्ठि-कुलसंभवा वि जिण-धम्मे।
 अमुणिय-जिणिंद-गुण-^१कित्तणा वि वयणेण पडिबुद्धा ।।३०६।।
 इय एरिस पुव्व-दिट्ठ-जाय-गुरु-कोउओ नरिंदो वि।
 जंपइ 'पुत्त ! किमेयं कइया दिट्ठं सुयं कइया।।३०७।।
 भणियं सुदरिसणाए 'आयण्णह ताय! ^२तत्थ भरुयच्छे।
 सरि-नम्मया-(४३अ) समीवे नामं कोरिंटमुज्जाणं।।३०८।।
 मज्जे तस्सुत्तुंगो विसाल-गहिरो वड-हुमो अत्थि।
 बहु-सउण-^३गणावासो तत्थेगा संवलिया वसइ।।३०९।।
 सा तत्थ कयावासा समए गुरु-गब्भ-वेयणा^४कंता।
 अइ-दूसह-सूलुप्पण्ण-वेयणा पसविया दुहिया।।३१०।।
 गुरु-पसव-दुक्ख-वियणा-करालियाए पिओ वि न सहाओ।
 अह दुक्खियाउ सच्चं आजम्मं हुंति(४३ब)नारीओ।।३११।।
^५विलवंती पि स-दुक्खं पंखा-जुयलेण झंपिवि सुयाए।
 तम्मोह-मोहिय-मई मणम्मि जा किं पि चिंतेइ।।३१२।।
 ता मुक्क-चंड-पवणो दह-दिहि उच्छलिय-धूलि-संघाओ।
 पसरंत-मेह-जालो समागओ पाउसो कालो।।३१३।।
^६सिहि-गल-निहेहिं सयलं पि नहयलं 'छाइयं सुमेहेहिं।
 वरिसंत-निवड-मुसल-^७प्पमाण-धाराहिं महिवीढं।।३१४।।
 (४४अ) कत्थइ ^८सिहिणो तडुविय-मंडवा विहिय-मेह-पडिसद्दा।
 नच्चंति दीहरोरालि-रंजिया मेह-सद्देण।।३१५।।

१. कित्तिणा. २. तत्थ. ३. तुंगो. ४. गुणावासो. ५. कंता. ६. विलवंता. ७. सिहिं
 ८. च्छाइयं. ९. पम्माण. १०. सुहिणो.

गिंभ-तव-तविय-देहाइं पाउसागमण-पमुइय-मणाइं ।
 पिउ पिउ भणंति कत्थइ करुणं बप्पीहय-कुलाइं ॥३१६॥
 कत्थइ माणंसिणि-माण-गंठि(४४ब)-विहवण-कोइला म्हुरं ।
 वाहरइ पहिय-पिय-दीण-घरिणि-मण-वज्ज-दंडो व्व ॥३१७॥
 सिय-वाय-गहिय-कंपंत-देह-धारा-करालिय-सरीरा ।
 पत्थंति वासयं-पंथिया वि पर-मंदिरे दीणा ॥३१८॥
 अलिउल-निहम्मि गयणे चवला किह विज्जुला चम(४४/१अ)केइ ।
 खण-दिट्ठ-नट्ठ-रिद्धि व्व चंचला मंदउन्नाणं ॥३१९॥
 गहिर-घण-सिहि-कलयलाराव-भीरुया तहय रायहंसा वि ।
 वच्चंति माणसं गलिय-माण-संसइय-नेहा वि ॥३२०॥
 वियसंत-सुयंध-कयंब-के(य)इ-^१गंधड्ड-पवण-सुरहि-जलं ।
 सुरहि-जलासासिय-गिंभ(४४/१ब)-तविय-अहिसित्त-महिवीढं ॥३२१॥
 कह-कह व सत्त-रत्तं ^२विलंबिओ वरिसिऊण जा मेहो ।
^३च्छुह-सुसिय-तणू सा ^४ता संवलिया नियइ चउपासं ॥३२२॥
 संकुचिय-सव्व-गत्ता वि कहव गयणंगणं समुडेवि ।
 भोयण-कए वराया मिच्छा-वासं अघावासं ॥३२३॥
 (४५अ) जं हड्ड-चम्म-वस-रुहिर-विरस-दुप्पेच्छ^५-मासखंडेहिं ।
 विगराल-करंकोवरि-निबद्ध-^६गिद्धालि-कलरावं ॥३२४॥
 चउपास ^७भमंत-सिवा-रउद्दयप्फेक्कार-भीसणं पत्ता ।
 गहिऊण मास-खंडं झडत्ति जा गयणमुडेइ ॥३२५॥
 वाम-करग-ट्टिय-चंड-चाव-गुण(४५ब)-निसिय-तिक्ख-सरलेण ।
 आयण्ण-वियट्टिय-मगणेणं पहया उरे ताव ॥३२६॥
 बाण-विद्धा वि सा सुयणु ! सवलिया लहु सरंतरं एणं ।
 उडुंत-^८पडंती कह व काणणुदेसमवसरणा(?रिआ) ॥३२७॥

१. गंधड. २. विलंपिओ. ३. च्छुह. ४. ता. ५. दुप्पेच्छ. ६. गिद्धो. ७. भवंत. ८. पडंता.

डिंभोवरि गय-नेहा विनिवडिया सवलिया महीवीढे।
 (४६अ) विलवेइ वियलिया सा करुणं ^१अइकरयर-सरेणं॥३२८॥
 चिंतइ हा विहिनिग्घिण ! विणा मए किन्न तुज्झ पज्जत्तं।
 मह दीणाए सरिसो तुह साहीणो न किं अण्णो॥३२९॥
 अहमा किं तुज्झ मए दुट्ठ ! कओ को वि एत्थ ^२अवराहो?।
 एमेव निरवराहा जेण हयाऽहं तए पाव!॥३३०॥
 मज्झ परोक्खे डिंभाइं ताइं अमुणिय-^३सुजीवियासाइं।
 अकयउन्नाइं कह ताइं ^४दइय ! संपइ ^५गमिस्संति॥३३१॥
 विलवेइ अहोरत्तं बाण-हया जाव सवलिया ताव।
 सुह-संगमो व ता(४६ब) साहु-जुवलयं तत्थ संपत्तं॥३३२॥
 उब्भेवि करो भणियं मुणीहि महाभयं ^६नूण ^७पओसे।
 वज्जेह मोह-जालं परम-हियं सुणह ^८मह वयणं॥३३३॥
 कण्णंतरम्मि ठाऊण तेहिं परमेट्ठि-मंगलं भणियं।
 अरिहंतो तुह सरणं सव्वण्णू भवण-नाहो जो॥३३४॥
 अज्ज-पभिई आरंभ-पुत्त-पई-परियणस्स-सव्वस्स।
 चउविह-आहारस्स वि जावज्जीवं च निव्विती॥३३५॥
 अरिहंत इमं वयणं गिण्हह भत्तीए मंगलं परमं।
 इह लोए अत्तिहरं सिव-सुह-जणण च पर-लोए॥३३६॥
 इय एरिसाइं दुक्खाइं जाणि(४७अ)उं भाविऊण मह वयणं।
 अरिहंतं सरह मणे इय भणियं मुणिवरिंदेहिं॥३३७॥
 तं मुणि-वयण-^९विणिग्गय-वयणं अरिहंत-देवया नामं।
 भावेण सा सरंती ^{१०}ज्झडित्ति पाणेहिं परिचत्ता॥३३८॥
 मुणि-वयण-बद्धलक्खा मरिउं सा सवलि(४७ब) या सुकयउन्ना।
^{११}उप्पन्ना तव धूया एसा हं संपय ताय !॥३३९॥
 सुइ-सुमारिय-मित्तेण वि जिणिंद-वयणेणं एरिसा रिद्धी।
 जइ पुण सया सरिज्जइ तो ^{१२}देइ सुहाइ विउलाइं॥३४०॥

१. अयकर. २. उवराहो. ३. सुजीवीयासाइं. ४. दहय. ५. गमिस्संति. ६. भण. ७. मओसे.
 ८. से अरिहंत. ९. विणग्गय. १०. ज्झडित्ति. ११. उपन्ना. १२. देइं.

इय भरुयच्छ-नयर-निवेसिय-सिरि-संवलिया-विहारस्स
सुदरिसणा-चरिए पुव्व-भव-^१संभरणो नाम तीओ उद्देसो ^२सम्मत्तो ।३।

धम्माधम्म-वियारो नाम-चउत्थो उद्देसो

तं पुव्व-जम्म-संभार-भावियं निय-सुयं सुणेऊण।
चिंतइ राया हा किं सव्वं बालाए मह कहियं॥३४१॥
अहवा तं कत्थ पुरं कत्थ मुणी तं वणं वडो कत्थ।
कह अरिहंतो देवो पुव्व-भ(४८ब) वो कत्थ बालाए॥३४२॥
कह सवलिया वि संती विद्वा बाणेण मुक्क-पिय-पाणा।
कत्थेत्थ समुप्पण्णा एसा एयं कहं नाणं॥३४३॥
इय चिंतिऊण राया परिओसइ निय-सुयं पयत्तेण।
जंपइ पुत्त ! किमेयं ? अलियं मा कुणह वेरगं॥३४४॥
एसा जणणी तुह दुक्ख(४९अ)-दुक्खइया परियणो वि कय-सोओ।
एयाओ बाल-वयंसियाओ संठवह चय सोयं॥३४५॥
एयाइं तुंग-वर-मंदिराइं एसा वि विउल-राय सिरी।
उवभुंजह सहिया सहियणेणं मा कुणह वेरगं॥३४६॥
निय-दइय-कर-विलग्गा परिणयण-सिरीए भूसिय-सरीरा।
सहियायणेण सहिया आणंदं जणह ज[ण]णीए॥३४७॥
जाइ-कुल-रूय-सोहा विज्जा-विन्नाण-लच्छि-गुण-कलिया॥
आणावडिच्छए परियणे वि कह कुणसि वेरगं'॥३४८॥
सुणिऊण राय-वयणं सुदरिसणा भणइ ताय! संसा(४९ब)रे।
सव्वमसारं एयं सरिसं तरु-चवल-छायाए॥३४९॥

१. संभरणे. २. समात्तो.

कितीए सिरीए जा खणेण विहडेइ पिसुण-मिति व्व।
 देहं पुण दुग्गंधं हवेइ भोगेहिं किं तेहिं॥३५०॥
 किंपागफल-समाणेहिं तेहिं किं तह असार-भोगेहिं।
 सयणेहि वि किं कज्जं अदंसणं जाण मरणंते॥३५१॥
 जाइ-^१सुकुलेहि किं तेहिं एत्थं जं हवइ कम्मदोसेण।
 विप्पो वि हवइ मिच्छो मेच्छो वि दिओ सुकम्मेण॥३५२॥
 रूएण तेण किं जोयणम्मि जं हवइ भूसणाईहिं।
 रो[ए]हिं होइ ^२अबलो ^३चलेण किं तहय सारेण॥३५३॥
 (५०अ)विज्जा-विन्नाण-गुणेहिं तेहिं किं जे न धम्म-कज्जम्मि।
 ता कह कीरउ गव्वो, कुल-बल-सिरि-जाइ-रूएहिं॥३५४॥
 परमत्थओ य निय-जणणि-जणय-सुहि-बंधवा विभव-बंधो।
 आहरण भूसणाइं रगे नड-वेस-सरिसाइं॥३५५॥

भणियं च आगमे-

सव्वं गेयं विलवियं सव्वं नट्टं विडंबणा।
 सव्वे आभरणा भारा सव्वे कामा दुहावहा'॥३५६॥
 (५०ब) एत्थंतरम्मि विउसो ^४पुरोहिओ आगओ तमत्थाणं।
 दिण्णासणो बइट्ठो मंतं भणिऊण रायस्स॥३५७॥
 भणिओ निवेण 'दियवर ! धम्मो धम्मट्टियाण को सुहओ।
 मह धूया जेणेसा धम्मत्थे सरइ अरिहंतं'॥३५८॥
 भणियं दिएण 'नरवर ! मूलं धम्मस्स होइ जीवदया।
 सच्चं पर-धण-दारस्स वज्जणं तह य संतोसो॥३५९॥

उक्तं च ऋषभिः-

(५१अ)अहिंसा सत्यमस्तेयं त्यागो मैथुन-वर्जनम्।
 पशैतानि पवित्राणि सर्वेषां धर्मचारिणाम्॥३६०॥

१. सुकलेहि. २. अचलो. ३. चलेण. ४. परोहिओ.

एस गिहित्याण कओ धम्मो परिवार-पोसण-रयाणं ।
तदाणेण गिहित्याण होइ धम्मो सया देव !।३६१।।

तथा च-

खण्डनी पीषणी चुल्ली उदकुम्भ-प्रमार्जनी ।
पश्रसूना गृहस्थस्य तेन स्वर्गे न गच्छ(५१ब)ति।।३६२।।

न्यायेनोपार्जयेद्रव्यं त्रिभागं तस्य कारयेत् ।

रक्षेदेकं व्ययेदेकं धर्मे चैकं नियोजयेत्।।३६३।।

दुहियाण दुत्थियाणं छुह-तण्हा-पीडियाण दीणाणं ।

रवि-कर-पवित्त-दिवसे दाणं देयं न रयणीए।।३६४।।

अब्रह्मचारिणे पात्रे यो दासं दातुमिच्छति ।

स दग्ध्वा चन्दनं मूढो भस्मना लाभमिच्छति।।३६५।।

(५२अ)हुयवह-पूया पियराण तप्पणं न्हाण-पिंड-कज्जं च ।

रवि-करपवित्तमेयं दिवस-कयं बहु-फलं होइ।।३६६।।

उक्तं च-

दिवसस्याष्टमे भागे मन्दीभूते दिवाकरे ।

नक्तं तद्विजानीयान्न नक्तं निशि-भोजने।।३६७।।

यतः-

सर्वस्य धर्मकार्यस्य साक्षिभूतो दिवाकरः ।

तस्मात् कारयेद् धर्म साक्षिभूते दिवाकरे।।३६८।।

त्रयी-तेजोमयो भानुरिति वेदविदो विदुः ।

तत्करैर्यत् पवित्रं स्यात् तत् शुभं कर्ममाचरेत्।।३६९।।

नैवाहुतिर्न च स्नानं न श्राद्धं देवतार्चनम् ।

दानं वा विहितं रात्रौ भोजनं तु विशेषतः।।३७०।।

(५२ब) एसो गिहत्थ-धम्मो पयडो नरनाह ! तुह मण्क]हिओ ।

धम्मोवएसगा तह य निसुणि गुरुणो विसेसेण।।३७१।।

तं जहा-

जीवदया-गुण-कलिया खंति-परा जे तिकालमज्झयणं।
कुव्वंति नियम-सहिया बंभच्चेरं च पालंति॥३७२॥

सज्जाय-^१ज्ञाण-निरया तिकाल-संज्झयया य वेय-विऊ।
गिण्हंति न निव-दाणं कुणंति न हुकरिसणारंभ॥३७३॥

उक्तं च-

संवत्सरेण यत् पापं कुरुते मत्स्य-बन्धकः।

अधोमुखेन काष्ठेन तद्दिनैकेन लाङ्गली॥३७४॥

यतो धर्मोत्तमो विप्रो गुरु-देवेषु भाषिणम् (देवैः भाषितम्)।

वर्जितं तेन (५३अ) विप्रस्य कर्षणं धर्मकर्षणम्॥३७५॥

तिल-लोह-कणय-पुरिसं गो-भूमि-परिग्गहं च जुत्तहलं।

एयं खु महादाणं आजम्मं जे न गेण्हंति॥३७६॥

भणियं च-

अप्प-भारेणं जाणं सुहेण जह तरइ सायरं दुगं।

अप्प-परिग्गह-भूओ तारइ विप्पो वि तह स-परं॥३७७॥

अन्नं च-

सेवा-वाणिज्ज-किसि-धूमकम्म-वेज्जत-नट्ट-गेयाइं।

(५३ब) धाउव्वाय-^२रसंजण-कुमंतवायं वसीयरणं॥३७८॥

वेयाण विक्कयं जे इमाइं वज्जंति पावकम्माइं।

ते विप्पा गुरुणो णरवरिंद ! भणिया सुसत्थेसु॥३७९॥

तह य-

छ-क्कम्म-रया विप्पा पढंति पाढंति दिंति दाणाइं।

गिण्हंति अप्प-दाणं कुणंति जन्नं करावंति॥३८०॥

तथा च-

१. ज्ञाण. २. रसंजण.

ये क्षान्त-दान्ताः श्रुति-पूर्ण-कर्णा जितेन्द्रियाः प्राणिवधे निवृत्ताः ।
(५४अ) प्रतिग्रहे सङ्कुचिता ग्रहस्तास्ते ब्राह्मणास्तारयितुं समर्थाः ॥३८१॥

तह खत्तिया वि नरवर ! तिकम्म-अहियारिणो सया हुंति ।
दाणाइं दिंति विज्जा पढंति जन्नं करावंति ॥३८२॥

नाएण सयल-लोकं सया वि पालंति हुंति धम्मपरा ।
रक्खंति अणायारं करेण लोकं न पीडंति ॥३८३॥

जूयं मंसं मज्जं वेसा-पारद्धि-परधण-कलत्तं ।
इह-पर-लोक-विरुद्धं चयंति तह खत्तिया नूणं ॥३८४॥

विज्जा-वाणिज्ज-कला-सेवा-विण्णाण सुहइ कम्माइं ।
वइसा कुणंति नरवर ! (५४ब) नय-धम्मपरा सया हुंति ॥३८५॥

बंधण-खत्तिय-वइसाण वज्जियं करिसणं विवण्णस्स ।
एयं किलिद्ध-कम्मं पामर-लोयाणं निदिद्धं ॥३८६॥

सुद्धा वि देव-गुरु-भत्ति-तप्परा हुंति देंति दाणाइं ।
महिलाउ पुणो भत्तार-देवयाओ सया हुंति ॥३८७॥

एसा य तुज्झ धूया धण्णं जीए णु बालभावे वि ।
निव्विन्न-काम-पुरिसोच्चियम्मि धम्मे मणं जायं ॥३८८॥

तुह य-

दारिदियस्स दाणं पहुणो खंती अगव्विओ नाणी ।
जोयणवंतस्स तवो जीवेसु दया इमं सत्तं ॥३८९॥

(५५अ) सुणिऊण विप्प-वयणं भणइ निवो 'पुत्त' ! एरिसो धम्मो ।
घरवास-संठिया वि हु करेह मा वच्च वेरगं ॥३९०॥

अह कारवेमि जन्ने पुत्तय ! धम्मत्थमेत्थ तुह कज्जे ।
दीणाण दुत्थियाणं सत्तुकारं करावेमि ॥३९१॥

जाइ-कुल-रूय-विज्जा भडावलेवेण जो नीव-पहाणो ।
अज्जा-विहिओ पुत्त य तुज्झ वरो लहु गवेसेमि ॥३९२॥

१. स्तुति. २. कर्णी. ३. किलिद्ध. ४. दारिदिय. ५. खंति.

ता मा कुण उव्वेयं निरत्थयं सुयणु ! जणणि(५५ब)जणयाणं ।
 अन्नं पि जं तुमं भणसि तुज्झ सव्वं करावेमि ॥३९३॥
 सुणिऊण राय-वयणं सुदरिसणा भणइ'ताय ! निय-चित्ते ।
 एमेव सोय-जणणं कह करसि निरत्थयं खेयं ॥३९४॥
 जो जाणइ जस्स गुणे सो तं दूरट्ठियं पि आयरइ ।
 गयण-ट्टिए वि चंदे कुमुय-वणं पावइ पबोहं ॥३९५॥
 सो सोहणो त्ति धम्मो जो किज्जइ दिट्ठ-पच्चय-गुरुहि ।
 ता कह कीरउ धम्मो अमुणि(५६अ)य-गुण-गुरु-सगासाओ ॥३९६॥
 सुगुरूवएस-रहिओ परलोय-हिओ न होइ सो धम्मो ।
 इह-लोए वि हसिज्जइ अगूढ-गुज्झं 'व सिहि-नट्टं ॥३९७॥
 अन्नं च-
 दुहियाण दुत्थिया णं जइ दाणं देसि निय-विभूर्इए ।
 ता किं तेणऽम्ह फलं तुज्झ वि सो ताय! खलु धम्मो ॥३९८॥
 लोए एस प(५६ब)सिद्धी दिण्णं पुत्तेण लब्भए दाणं ।
 अण्णो भुंजइ भोज्जं अन्नो कह पावए तित्तिं? ॥३९९॥
 ता खलु सयं सुपत्ते काले खेत्ते वि सोहणं दाणं ।
 भावेण ताय ! दिन्नं बहु-फलं अत्तणो होइ ॥४००॥
 अह कारवेसि जन्ने मज्झ कए ताय! धम्म-कज्जेण ।
 जन्नेण कहं(५७अ) धम्मो जत्थ हुणिज्जंति बहुजीवे ॥४०१॥
 जन्ने हुणेवि जीवे निरावराहे वि साहिओ धम्मं ।
 सगं सुहेण गम्मइ तवेण किं ताय ! कायव्वं ॥४०२॥
 जइ 'पंचिंदिय-वह-बंधणेहिं वच्चंति माणवा सगं ।
 ता जो रक्खइ जीवे सो वच्चइ ताय ! किं नरयं ॥४०३॥
 अह भणसि जन्न-हुणिया सुरालयं जंति एत्थ ते पसवा ।
 ता वण-दवग्गि-दड्ढा पसवा वि सुरालयं जंति ॥४०४॥

अह भणसि जन्न-हुणिया मंत-पहावेण जंति ते सगं।
 ता डाइणि-मंताकरिसिया वि वच्चंति किं सगं॥१४०५॥
 ता सव्वं अलि(५७ब)यमिणं जीवा निय-कम्म-परिणइ-वसेण।
 पावंति दुक्ख-सोक्खाइं कम्म-फलिणो सया जीवा॥१४०६॥
 होज्जा जलणे वि जलं विसहर-दाढाए होज्ज अमयं पि।
 होज्जा ससस्स सिंगं न हु धम्मो जीव-हिंसाए॥१४०७॥
 अकएहिं महा-तव-संजमेहिं णं विज्जए कहं सगो।
 किं कोद्वे पइण्णे कया वि लुणिज्जए साली?॥१४०८॥
 जइ सुर-सोक्खं लब्भइ अकय-तवेहिं पि जीव-वहणेण।
 ता किं रज्जं मुत्तुं तवं पकुव्वंति सप्पुरिसा॥१४०९॥
 निसुणेह ताय ! तइया मुणीहिं जो मज्झ साहिओ देवो।
 (५८अ) भव-जलहि-जाणतुल्लो धम्मो वि हु सव्व-जीव-हिओ ॥१४१०॥
 जो पुत्त-कलत्तासा-निबद्ध-दिढ-बंधणेहिं न हु बद्धो।
 वच्छत्थलम्मि न हओ कया वि[हु]अणंगबाणेहिं॥१४११॥
 जो कइया वि न भयओ करेणं उव्वहइ पहरण-विसेसं।
 जो पह-खीणो कइया(५८ब) आरुहइ न वाहणं जाणं॥१४१२॥
 सत्तास-रहारूढो १पइदियहं जो न कमइ ग(य)णयलं।
 जस्स न उदयउत्थमणं खंडण-गहणं न कइया वि॥१४१३॥
 बुद्धो व्व अक्ख-माला-विहूसिओ गहिय-जोगमुदो-करो।
 न ज्झायइ परम-पयं उव्वहइ न पोत्थ(५९अ)यं छत्तं॥१४१४॥
 इत्थ निवाणी कुवी अनुसिंचइ ऊसूरि(?)।
 तह निहसा निह खमि न सिजइ(?)॥१४१५॥
 दूरि एओ संसार-पलिवणं वि ह दुहेहि(?) पलित्तु(?त्तुं)
 ता सिंचिज्जइ ३धम्म-जलं ३तं उल्लवण-निसेत्तु(?मित्तं)॥१४१६॥
 जो पुत्त-कलत्ताभरण-वाहणारूह(५९ब)ण-पहरण-विमुक्को।
 परिचत्त-सयल-चिंतो सो देवाणं महादेवो॥१४१७॥

१. पयदियहं. २. धम्मं. ३. त.

जो 'भंजइ काम-गइंद-कुंभ-दिढ-दारणेक-सीहो व्व।
 कोह-महानल-विज्झवण-सार-गुरुपलय-मेहो व्व।।४१८।।
 लोह-भुयंगम-गरुडो व्व(६०अ)मोह-तरु-भंजणेक-हत्थि व्व।
 गुरु-माण-सेल-निच्चूणेक दिढ-वज्जदंडो व्व।।४१९।।
 सर्वज्ञः सर्वगुरुः सर्वीशः सर्व-सौख्य-दातां च।
 सर्व-नत-पाद-पद्मः सुसर्वदः सर्व-जीव-हितः।।४२०।।
 क्षुधा तृष्णा भयं द्वेषो रागो मोहश्च चिन्तनम्।
 जरा रुजश्च मृत्युश्च खेदः स्वदो महोरतिः।।४२१।।
 वञ्चनं जननं निद्रा क्रोधो अष्टादशं ध्रुवा।
 (६०ब) एते यस्य न विद्यन्ते परमात्मा स उच्यते।।४२२।।
 इय अट्टारस-गुरु-दोस-वज्जिओ सयल्ल-कम्म-मल-मुक्को।
 वण्ण-कला-सर-रहिओ निरंजणो क्रो वि परमप्पा।।४२३।।
 सो देवाणं देवो केवल-नाणावलोइय-पयत्थो।
 कुवल्लय-फलं व्व सव्वं पि तिहुयणं जो करे नियइ।।४२४।।
 सासय-सुक्ख-निहाणं अप्पडिहय-नाण-दंसण(६१अ)-चरित्तो।
 तियसिंद-नमिय-चलणो अरिहंतो ताय ! सो देवो।।४२५।।
 निसुणेह तथा गुरुणो उज्झिय-घर-वास-पुत्तय-कलत्ता।
 परिचत्त-विसय-संगा जीवाइ-पयत्थ-गइ-भावा।।४२६।।
 दुद्धुर-पंच-महव्वय-गुरु-भारुव्वहण-धीर-धूर-धवला।
 सतरसविह-संजम-सील-भार-निव्वाहण-समत्था।।४२७।।
 दूसह-बावीस-परीसहाण परिसहण-वर-महासत्ता।
 वि(६१ब)ज्झविय-कोह-जलणा-निरुद्ध-मण-वाय-काय-पहा।।४२८।।
 सज्झाय-ज्ञाण-वावड-परायणा-नियम-संजमुज्जुत्ता।
 खम-दम-संतोस-परा तिण-मणि-रय-कणय-समभावा।।४२९।।
 परिचत्त-राग-दोसा परिसोसिय-चउ-कसाय-ववसाया।
 आहार-मेत्त-कय-दिण-परिग्गहा मुणिवरा भणिया।।४३०।।

१. भुंजई. २. गुरुयलय. ३. नतःपाद. ४. महोरतिः. ५. मत्त.

एरिस-गुरुहिं कहिओ जन्नो धम्मत्थियाण भवियाण।
इह-प(६२अ)र-लोय-हिओ जो सो जन्नो ताय! निसुणेह॥१४३१॥

छव्विह-जीव-दयाए काऊण विहीए मंडवं सुहयं।
सच्चं वयणं उज्झेवि जुंसरं तस्स मज्झम्मि॥१४३२॥

खमा दया तवो सच्चं बंभचेरं च नवविहं।
हाणं पंचविहं कुज्जा जल-ण्हाणं चयह मय-करं॥१४३३॥

उवसम-विवेय-संवर-पवित्त-कुंडाइं तिन्नि काऊण।
झाणं जलणं च तहा पज्जालह नाण-धिय-सित्तं॥१४३४॥

कोहो माणो माया लोहो तह राग-दोस कामो वि।
हुणिरुण इमे पसवे भक्खह खंती-पुरोडासं॥१४३५॥

बंभचेर-महव्वयं ^१सुपवित्तं संति-^२पाणि[६२ब]यं गहिउं।
अह पक्खालह पावं जह देहे पुण न संभवइ॥१४३६॥

सव्व-^३जीवाण अभओ एसा तह दक्खिणा वि दायव्वा ।
जो हवइ एत्थ धम्मो इमेण^४ जन्नेण सो सुहओ॥१४३७॥

एसो विहीए जन्नो किञ्जंतो बहु-फलो हवइ ताय!
परिभाविऊणं एयं निरत्थयं करह मा खेयं॥१४३८॥

तह य-

दया-विहीणो धम्मो धम्म-विहीणा वि होइ जा लच्छी।
लच्छिं विणा विलासा पज्जत्तं तेहिं मह ताय !॥१४३९॥

उक्तं च-

वीतरागो महादेवो ब्रह्मचर्यं महाव्रतम् ।

महादानं दया भूतैर्ब्रह्मचारी महागुरुः॥१४४०॥

अ(६३अ)ण्णं च रूय-जोयण-गुण-कलिओ जं तए वरो कहिओ।
तं पुव्व-भवे वि मए अणुहूयं विसय-सोक्ख-फलं॥१४४१॥

१. सुपवित्तंसु. २. वाणियं. ३. जीव्वाजं. ४. इम्मेण.

ता गंतव्वं हि मए भरुयच्छे ते मुणी वि दड्डव्वा।
 कायव्वं जिण-भवणं पज्जतं विसय-^१सोक्खेहिं॥४४२॥
 (६३ब)लद्धे सुमाणुसत्ते बुहेहिं तं किं पि एत्थ कायव्वं।
 जेण जर-मरण-वाही पुणो वि देहे न संभवइ॥४४३॥
 जायंति मरंति भमंति ठंति जायंति पुणरवि मरंति।
 जिण-सासणम्मि कित्ती(६४अ) विरला भुवणे पयासंति॥४४४॥

इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिय-सिरि-संवलिया
 विहारस्स सुदरिसणाचरिए धम्माधम्म-वियारो
 नाम चउत्थो उद्देशो सम्मत्तो॥४॥

जयधम्मराय-धूय-सीलवई-संविहाणो नाम पंचमो उद्देशो

सत्थत्थ-नीइ-वित्थरिय-नय-समत्थं निएवि निय-धूयं।
 सा संघं सप्परिहास-पेसलं भणइ नरनाहो॥४४५॥
 'सुंदरी! अदिट्ठ-दुक्खा वि जह तुमं तह वि अवसरावडियं।
 जंपसु महग्घमेगं सु(६४ब)हासियं सुंदरं वयणं॥४४६॥
 'तुम्ह पसाएणेसा उप्पन्ना कुवल्यच्छि! मह धूया।
 तह भणसु महुर-वयणेहिं वच्चए जह न वेरगं॥४४७॥
 भणियं च जओ महिलायणस्स कज्जेण सव्व-महिलाओ।
 तन्नत्थि नूण जं दुक्करं पि सुयणु! प्पकुव्वंति॥४४८॥
 सुणिरुण राय-वयणं जहडियं सुंदरीए उल्लवियं।
 'एरिस-कज्जे अम्हारिसेहिं न हु किं पि भणियव्वं॥४४९॥
 तहवि जंपेमि जं (६५अ) किं पि एत्थ पावइ नेय उवहासं।
 आयण्णह तं नरवर ! मुहुत्त-मित्तं ममाहितो॥४५०॥

१. सोखेहिं. २. तं तह. ३. कुलवय.

इह विसय-^१सोकख-लुद्धाण जाइं दुक्खाइ हुंति नरनाह ।
 विसमाइं ताइं अंते सुविसम-विस-कंदलि-समाइं ॥४५१॥
 अत्थेत्य भरह-वासे सासय-जिण-भवण-तुंग-पाया(६५ब)रा ।
 बहु-रयण-धण-समिद्धा अवज्झ-नयरी जय-पसिद्धा ॥४५२॥
 ससि-कर-तुसार-सिच्चंत-थोर-थण-वट्ट-नट्ट-मग्गाहिं ।
 दुक्खेण जत्थ गम्मइ वासहरं लडह-विलयाहिं ॥४५३॥
 मज्झ 'पएसंतर-भज्जमाण-भीयाहिं जत्थ जुवइहिं ।
 कहकहव चलि(६५/१अ)ज्जइ सवण-पत्त-नेत्ताहिं वि सदुक्खं ॥४५४॥
 तत्थ नरिंदो हरिवंस-कुल-मुणालालि-बोहण-^३रवि व्व ।
 रिउ-वग्ग-भग्ग-दप्पो आणंदिय-सयल-जण-निवहो ॥४५५॥
 सत्थत्थ-पयासिय-नय-वरो वि जो नय-वरो न सत्तूण ।
 सत्तु-पणासिय-विहवो विहव-सुहासीण-सव्वंगो ॥४५६॥
 मुणिसुव्वय-^४सांवि गुणाणुराय-रंजिय-मणो महा-सत्तो ।
 मिच्छत्त-तिमिर-भाणु व्व नरवई नाम जयधम्मो ॥४५७॥
 उयहि व्व जो न खारो ताववरो जो सया न भाणु व्व ।
 मेरु व्व जो न थट्टो कर्लीकिओ जो न चंदो व्व ॥४५८॥
 (६५/१ब) कित्ती सुरलोयावहि सत्तु-पयावहि ^५सुपोरुसं जस्स ।
 भत्ती जिणपणमावहि दालिद्-खयावही चाओ ॥४५९॥
 तस्स नरेसर ! रायाहिराइणो सयल-लोय-सुहयस्स ।
 अंतेउर-प्पहाण दईया पउमावई नाम ॥४६०॥
 सा अन्नदिणे पुत्तस्स कारणे जाव चिन्तमावन्ना ।
 पव्वाइयाए भणिया हविस्सए तुज्झ वर-पुत्तो ॥४६१॥
 एयं भणितुं तीए ण्हवणं काऊण ओसहं दिण्णं ।
 गहितुं पूया-दविणं खणेण अहंसणा जाया ॥४६२॥
 तह वि न तीए पउमावईए पुत्तो नरिंद ! उप्पण्णो ।
 कालेण सयं धूया(६६अ) उप्पण्णा सोहणा जाया ॥४६३॥

१. सोखं. २. पयेस. ३. रव्वि. ४. साम्बि. ५. सुपोरसं.

कुल-देवयाए रयणीए संसियं 'कुवलयच्छि! तुह धूया।
 सव्वाण वंदणिज्जा हविस्सए साहुणी एसा॥१४६४॥
 जम्म-दियहाउ लायण्ण-रूय-सोहग्ग-गुण(६६ब)समिद्धीए।
 नव-जोवण-सिरि-सोहं पत्ता कालेण सा बाला॥१४६५॥
 दड्डूण नियय-धूयं राया चिंतइ इमीए धूयाए।
 अणुरूओ कोवि वरो पावेयव्वो कहं एत्थ?॥१४६६॥
 इय एवं वर-लंभो(६७अ)ववाय-चिंता-हुयास-संतत्तो।
 अवलोयइ राय-सुए जे जे विण्णाण-गुण-कलिए॥१४६७॥
 चिंतइ विसण्ण-चित्तो जइ वि सउण्णाउ हुंति धूयाओ।
 तह वि गुरु-आवईणं पढम-पयं पंडियाणं पि॥१४६८॥
 जइ कह वि बाल-भावे विअंगुला, चरण-कर-विहीणा वा।
 काणच्छी कुज्जा पंगुला य जायाए किं ताए॥१४६९॥
 (६७ब) अहवा संपुण्णंगा पावेयव्वो वरो वि कह सहसा ।
 पत्ते वि वरे कत्तो निव्विग्धं होइ वीवाहो॥१४७०॥
 अह[च]निविग्धं जइ परिणिया दोसेहिं दूहवा होइ।
 अह सूहवा वि कहमवि सुहंकरा नेय सुय-रहिया॥१४७१॥
 देसंतरं व वच्चइ भत्तारो अहव होइ वाहिल्लो।
 कालेण मरइ अह तो वयणिज्जाणं न पज्जंतो॥१४७२॥
 (६८अ) भणियं च
 *बालत्तणम्मि ताओ भत्तारो जोयणम्मि रक्खेइ।
 विद्धत्तणम्मि पुत्तो सच्छंदाओ न नारीओ॥१४७३॥
 पत्थावे संग-कुसंग-मंत-कुकहा-विणोय-रहियाणं।
 घर-कम्म-वावडाणं सइत्तणं होइ नारीणं॥१४७४॥
 इय चिंता-गहिय-निवस्स(ओ)लगाए कुणाल-नयरीए।
 आहवमल्लंगरुहो विजयकुमारो तहिं पत्तो॥१४७५॥

१. कुलवच्छि. २. वंदणिज्जा. ३. वियंगुला. ४. बालत्तणमि.

આવાસિયમ્મિ કડા સહિઓ સો પરનિએહિં(?પરિયણેહિં)નરનાહ !।

કય-સિંગારો જયધમ્મ-રાણો અવસરે પત્તો।।૪૭૬।।

દૂરાડ કય-પણામો પુચ્છિજ્જંતો ય રાણા કુસલં।

દિન્નાસણે બડ્ઢો નહ-વિજ્ઞા-લદ્ધ-માહપ્પો।।૪૭૭।।

એત્થંતરમ્મિ જયધમ્મ-રાય-ધૂયા નરિંદ! સીલવર્ડે।

સુવયંસિયાહિં સહિયા સમાગયા તાય-પાસમ્મિ।।૪૭૮।।

તં પિચ્છીઠ્ઠણ કુમરં સીલવર્ડે ચિંતવેદ્ કય-ઉણ્ણા।

એસો જીએ દર્ડેઓ હવિસ્સએ સા જએ નારી।।૪૭૯।।

ભાવ-રહિયાએ દિટ્ઠી પસરડે બાલાએ જહ વિ કુમરમ્મિ।

પાસ-ટ્ટિએહિં તહવિ હુ તહ ત્તિ પરિભાવિયં સહસા।।૪૮૦।।

તહ ય-

વયણ-પુરટ્ટિય-રૂએ પસરડે દિટ્ઠિ સુમુણિવરાણં પિ।

તત્થ મણ-ભાવ-દોસો રક્ખેયવ્વો વિરુદ્ધો જો।।૪૮૧।।

(૬૧અ) અહ રૂએણ વિ પસરો પસરેણ ર્ડે ર્ડેઈં સંસંગો।

સંગેણ ગલડે સીલં પણદ્ધ-સીલાણ સંસારો।।૪૮૨।।

અવિ ય-

રસ-રૂય-ગંધ-ગેયં ફરિસ-સુહાસત્તિ-વિસય-સોક્ખેહિં।

જહ જીવા જંતિ ધયં નરિંદ ! તહ તે નિસામેહ।।૪૮૩।।

તં જહ-

મહુરત્તયાણ ભોયણ વિવિહ-રસાસત્ત-મૂઢ-મચ્છુ વ્વ।

(૬૧બ) રસણેદિય-સુહ-લુદ્ધો મરણં પાવેદ્ ગલ-ગહિઓ।।૪૮૪।।

વિબ્ભમ-વિલાસ-સોહમ્મ-રૂય-લાયણ્ણ-કંતિ-સાવેક્ખો।

પરરૂયાસત્ત-મણો પાવડે મરણં પયંગો વ્વ।।૪૮૫।।

કલ-મહુર-ગેય-વર-જુવડે-નેઝારાવ હરિય-ચલચિત્તો।

સવણ-સુહાસત્ત-મણો પાવડે હરિણો વ્વ ધલુ મરણં।।૪૮૬।।

(૭૦અ)મયણાહિ-કુસુમ-કુંકુમ-કાલાગરુ-સુરહિગંધ-લુદ્ધ-મણો।

નાસ-સુહાસત્ત-મણો પાવડે 'ભંગુ વ્વ તહ મરણં।।૪૮૭।।

૧. ભંગુ સુધારીને છપ્પડ કરેલું દેખાય છે.

सयणासण-सम्मदण-जुवई-जण-संग-^१सुक्ख-कय-चित्तो ।
 फरिसिंदिय-सुह-^२लुद्धो करि व्व पावेइ खलु मरणं ॥४८८॥
 एक्केक्क-विसय-संगो वि राय! अइ-राग-दोस-पज्जलिओ ।
 जीवं पाडइ नरए किं पुण पंचेहिं उवहुत्ते? ॥४८९॥
 (७०ब) इय एवं पंच-पयार-विसय-सुह-कंखिरो सया जीवो ।
 अलहंतो विरइ-सुहं पुणो पुणो भमइ संसारे ॥४९०॥

तह य-

रसणिदिय-बंध-वयं मोहणियं दुद्धरा वि मण-गुत्ती ।
 चउरो इमाए सहसा सिज्झंति जए सउण्णाणं ॥४९१॥
 सणियं सणियं पासट्टियाण मिउ जंपियं कलेऊण ।
 (७१अ) लज्जंती निय-पिउणो नियय्त्वासं गया बाला ॥४९२॥
 अमुणंतो निय-कुलदेवयाए वयणं च निय-सुया-भावं ।
 जयधम्मो निय-धूयं विजयकुमारस्स लहु देइ ॥४९३॥
 गणिऊण सुह-मुहुत्तं कुणंति पउणाइं जाव भोज्जाइं ।
 विउलीकरंति रच्छा-मुहाइं धवलंति भवणाइं ॥४९४॥
 ता अण्ण-दिणे उज्जाणपाल-पुरिसेण पुहइ(७१ब)वालस्स ।
 विन्नतं ^३सामिय ! सिसिर-नरवरो पवसिओ अज्ज ॥४९५॥
 कलयंठि-गहिर-सुस्सर-सरेण पसरंत-पाडला-गंधो ।
 पत्तो वसंत-राओ माणंसिणि-माण-विद्दवणो ॥४९६॥
 दाहिण-पवणो वि वसंत-कीलणायास-खिन्न-जुवईणं ।
 करइ सुहं अणुकूलो अवगाहिय-कुसुम-मयरंदो ॥४९७॥
 कत्थइ वियसिय-साहार-मंजरी सहइ ^४भंवर-कुला-गहिया ।
 कामुय-मण-विद्दवणा सुचाव-लट्ठि व्व मारस्स ॥४९८॥
 कत्थइ वियसिय-किंसुय-वणाइं नज्जंति वण्ण-साराइं ।
 महु-मयण-पियाणं नं कुसुंभ-रत्ताइं वत्थाइं ॥४९९॥

१. सुख. २. लद्धो. ३. भोजाइ. ४. साम्विय. ५. भम्वर.

કત્થઈ મહુરાલાવા મહુરં વાહરઈ પરહુયા સુવણે ।
 ગંધવ્વિણિ વ્વ કંદપ્પ-રાઈણો ગેયમુચ્ચરઈ ॥૫૦૦॥
 ઇય એવં દેવ ! વસંત માસ-^૧સુહ-^૨મજ્જણુચ્છુઓ લોઓ ।
 કય-સિંગારો ચલિઓ ^૩ગાયંતો ચચ્ચરિ-પયાઈ ॥૫૦૧॥
 (૭૨બ) સુણિઠ્ઠણ તસ્સ વયણં રાયા રઘ્વલ્લહમ્મિ ઉજ્જાણે ।
 કય-સિંગારો સહ પરિયણેણ પત્તો ય્વણદ્વેણ ॥૫૦૨॥
 કય-સિંગારાઠ વિલાસિણીઠ ઝા નિયઈ પમુઘ્ઠઓ રાયા ।
 તા સુરહિ-ગંધ-વાસિય-જલેણ વચ્છત્થલે પહઓ ॥૫૦૩॥
 અણ્ણા વિ પોઠ-જુવઈ હરિચંદણ-બહુલ-વાસિય-જલેણ ।
 વંચેવિ નીર-ઘાયં હણઈ નિવં પઢિપહારેણ ॥૫૦૪॥
 અણ્ણા વિ સમુક્ખિત્તેક્ક-ચલણ-પઢિયં પિ નેઠરં હિઢ્ઢા ।
 સચ્ચવઈ નેય સચ્ચવઈ નિય-પિયં નીર-ધારાહિં ॥૫૦૫॥
 (૭૩બ) અણ્ણા વિ વજ્જ-મણિ-જઢિય-કુંડલં નિવઢિયં પિ કન્નાઓ ।
 સચ્ચવઈ નેય મજ્જણ-જલસ્સ ગહણુચ્છુયા જુવઈ ॥૫૦૬॥
 અણ્ણા વિ જઈ કુમારં ગંધુદ્ધુર-બંહલ-ચંદણ-રસેણ ।
 'સીલવઈએ દઈયં' ભણેવિ વચ્છત્થલે હણઈ ॥૫૦૭॥
 ઇય રાયા ઝાવુક્ખિત્ત-માણસો રાય-મજ્જણારંભે ।
 વિજ્ઞાહરેણ હરિયા સીલવઈ કુ(૭૩બ)મર-રૂપેણ ॥૫૦૮॥
 તા નિજ્ઞંતી ગયણે કુમાર-સંકાએ યેયરં ભણઈ ।
 પરિહાસો વિ ન જુત્તો અમુણિય-ચલ-ચિત્ત-નારીણં ॥૫૦૯॥
 તા મુંચ લહું મં ઝા ન કોઈ પેચ્છઈ ઇમાણ મજ્ઝામ્મિ ।
 લજ્ઞામિ અહં નિય-જણિ-જણય-સુવયંસિયાણં પિ ॥૫૧૦॥
 વિજ્ઞાહરો-સસંકો ઝાણંતો વિક્કમં કુમારસ્સ ।
 વેયઙ્ગ-પહં(૭૪બ) મોતું ચલિઓ રયણાયર-પ્પમુહં ॥૫૧૧॥
 ઝા પત્તો સો સભઓ સમુદ્દ-મજ્ઝાઢિએ વિમલ-સેલે ।
 તા કરવાલ-વિહત્થો પત્તો પઢીએ લહુ 'કુમરો ॥૫૧૨॥

૧. સુહ. ૨. મજ્જણુચ્છુઓ. ૩. ગાઈતો. ૪. પહં બે વાર છે. ૫. કુમાર.

दट्टोड्ड-भिउडि-भीसण-पहासुरो उद्धकेस-रत्तच्छो ।
 जंपइ रे रे तियहर! जमेण किं अज्ज संभरिओ? ॥५१३॥
 ते दोवि सरिसरूए पेच्छंती सरिस भूसणाहरणे ।
 सा चिंतइ सीलवई इमाण मज्झम्मि को कुमरो^१ ॥५१४॥
 मन्नेवि जया कुमरो एसो जो आगओ कुढे पच्छा ।
 ता जइ मज्झ सइत्तं हव(७४ब)उ कुमारो हु जयवंतो ॥५१५॥
 विज्जाहरो वि चक्कं दाहिण-हत्थेण भामिउं तस्स ।
 जा खिवइ ता कुमारो वंचेवि नहं समुप्पइओ ॥५१६॥
 तिक्ख-खगेण मउडो कुमरेण य पाडिओ य जा तस्स ।
 मोत्तूण राय-धूयं नट्टो विज्जाहरो ताव ॥५१७॥
 पट्टीए तस्स ^२कुमरो वि धाविओ ^३कोव-जलण-पज्जलिओ ।
 रे ठाहि ठाहि तीयहर ! जंपंतो फ़रूस-वयणाइं ॥५१८॥
 सा बाला सीलवई चउपासं जा नियइ नरनःह! ।
 ता नेय तं पएसं न नयरिया(७४/१अ) ने[य] उज्जाणं ॥५१९॥
 न य जणणी नेय वयंसियाओ ताओ वि नेय जयधम्मो ।
 म य रज्जं परिवारो खणेण दूरीकयं सव्वं ॥५२०॥
 अह सो वि नेत्थ ^४कुमरो आसाबंधु व्व जो कुढे आओ ।
 अहिययरं तं दुक्खं जिणेसए किंऽत्थ जिप्पिसइ ॥५२१॥
 तं सव्वमपिच्छंती जा पासं नियइ राय ! सीलवई ।
 नंगूल-प्फालिय ^५महितलं च ता नियइ पंचमुहं ॥५२२॥
 कत्थइ य घुरुहरंतं नियइ वराहं च अ(७४/१ब)हिमुहं इंतं ।
 दसण-गोलइय-करं करि-जूहं नियइ गज्जंतं ॥५२३॥
 सिंगगुक्खणिय-सिलं वुक्कंतं नियइ दुट्ट-वण-महिसं ।
 तरु-चलिय-चवल-वुक्कंत-कइ-समूहं पलोएइ ॥५२४॥
 फण-फुक्कार-मुयंतं दुप्पेच्छं नियइ कत्थइ फणिदं ।
 समुहितं-किलिकिलंतं वेयालं नियइ विकरालं ॥५२५॥

१,२,४. कुमार. ३. कोय ५. वम्महितलं.

कथइ फेक्कारंतं वसंत-लुद्धं पलोयइ पि(७५अ)सायं।
कथइ १विगडाणण-रउद् व्व हु डाइणि-समूहं ॥५२६॥

एवं तदंतवंगवक्ख १गवय कय-सद्-पूरिय-१निगुंजं।
पडिसद्-दीहरोरालि-भीसणं पव्वयं नियइ ॥५२७॥

पवणाहयं पि पत्तं णिएवि कंपंति सव्व-गत्तंता।

चिंतइ असरणयाहं सरणं कत्थित्थ वच्चांमि? ॥५२८॥

हा विहि! णिग्घिण ! निग्घिण ! मुक्का एणागिणी कहं एत्थ ।

किं कोइ मए कइया तुज्झ कओ दुट्ठ ! अवरारो ? ॥५२९॥

अवि य-

एणं पि जइ वि थोवं दुक्खं अन्नो न साहिउं तरइ।

मज्झ पुणो सव्वाइं १विहिवि(७५ब)हिय-गुरूयाइं दुक्खाइं ॥५३०॥

अहवा इमेण विहिणा जणस्स पासातु मज्झ दुक्खाइं।

वेसंभमुवगएणं समप्पियाइं पयत्तेण ॥५३१॥

इय एवं सा भय-वेविरी वि गुरूयावईसु पडिया वि ।

धीरेइ सा नरेसर ! अत्ताणं अत्तणो चेव ॥५३२॥

तं जहा-

किं अण्ण-भवे नियमो काऊण न पालिओ मए विहिणा ।

नासोऽत्थ जीवियासा न पुणो वि समप्पिओ तस्स ॥५३३॥

वेसंभमुवगओ वा मित्तो किं वंचिओ मए कइया ।

अह किं कइया कुमई कस्स व मायाए १उवइवसि(७६अ)या ॥५३४॥

अहवा किं जणणीए परिहासेणावि वल्लह-सुयाइं ।

विच्छोइयाइं सहसा आहरणं कस्स किं हरियं ॥५३५॥

अह जं पुव्व-निबद्धं निवडइ मड्ढावि तं खु जीवाणं ।

ता सहियव्वं किं विलविएण एमेव रण्णम्मि ॥५३६॥

इय चिंतिऊण नरवर ! सीलवई १वत्थ-चिंधं उब्भेवि ।

सण्णाए तरूयरग्गे आसाबंधो व्व तं चिंधं ॥५३७॥

१. विगराणण. २. गवइ. ३. निगुंजं. ४. विहिय-विहि. ५. ओइवसिया. ६. चिंध.

मा को वि इमं कइया निएवि(७६ब) करुणाए पवहणाहिवई ।
जइ एह इह पएसे तेण समं जामि ता वसिमं ।।५३८।।

अवलंबिज्जइ अह नूण साहसं आवइ-गएहिं पि ।

अह विहवमि अगव्वो कायव्वा धीरिमा वसणे ।।५३९।।

कम्मट्ट-गंठि-निट्टवण-पंच-परमेट्टि-घुट्ट-नवकारा ।

भव-जलहि-जाण-तुल्लं च सरइ सा १सुव्वय-जिणिंदं ।।५४०।।

एगमि वर-पएसे सिलायले आलिहे(७७अ)वि जिण-पडिमं ।

मुणिसुव्वयस्स १तणयं सपरिकरं चंदण-रसेण ।।५४१।।

सयवत्त-सुरहि-कुसुमेहिं भावओ विरइऊण वर-पूयं ।

कय-पंचंग-पणामा थुणेइ गंभीर-वाणीए ।।५४२।।

तं जहा-

जय मुणिसुव्वय सुव्वय मुणि-वंद-दंसिय-सिव-मग्ग ।

सिव-मग्ग-रह-सुसारहि रहिय-जर-मरण वर-नाण ।।५४३।।

वर-नाण-पयासिय-पुण्ण-पाव पा(७७ब) विंधणोह-संजलण ।

संजलण-कोह-जलहर जलहर-निग्घोस-सम-सद्द ।।५४४।।

सम-सद्द-पबोहिय-सव्व-जीव जीवाइ-दिसिय-नव-तत्त ।

तत्तमय-विमल-वर-तणु तणु-तिण-परिसेसियासेस ।।५४५।।

इय थुणिओ चउ-गइ-गमण-णासणा खिविय सयल-भव-दुक्ख ।

भव-दुक्खेधण-पालय ! पयच्छ निव्वाण सुक्खाइं^३ ।।५४६।।

।। संकलिया संथवण-कुलयं ।।

थु(७८अ)णिऊण जिणवरिंदं पंच-नमोक्कार-तप्परा राय ! !

जा चिड्डइ सीलवई जिण-पुरओ सा समाहियए ।।५४७।।

ता तरुण-तरणि-कर-नियर-सुसिय-तरु-पत्त-मम्मरा-रावं ।

सणियं सणियं सोउं निएइ जा देव! तप्पमुहं ।।५४८।।

ता एणो वर-पुरिसो वर-वत्थाहरण-भूसिय-सुदेहो ।

१तमि पएसे नरवर ! सुभिच्च-परिवारिओ पत्तो ।।५४९।।

१. सुव्वइ २. तणयं. ३. सुखाइं. ४. तमि.

इय सो वि जिणिंदं पणमिऊण कय-पढम-वंदणो तीए।

दिन्नासणो बइड्डो नासन्नो नाइदूरम्मि।।५५०।।

भणियं तेण सविणयं (७८ब) मयच्छि ! का तं सि एत्थ निवसेसि।

एगाणिणी कलिज्जसि नलिणि व्व 'सरोवर-ब्भट्टा ।।५५१।।

अहवा किं तं पायालवासिणी किं सुर-वहु व्व किं सुयणु !।

किं मणुय-भवा विज्जाहरेण हरिऊणिहाणीया?।।५५२।।

विसमेरिसम्मि सेले 'उयही-मज्झट्टिए कहं पत्ता।

अइ-गुरुयं किं कज्जं कत्थ निवासो सुया कस्स?।।५५३।।

अन्नं च

ओच्छुट्ट-चिहुर-भर-कुसुम-दाम-पंजरिय-कुंकुम-सुवत्था।

कीस कलिज्जसि सुंदरि ! मज्जण-जल-भेण्ण-मुह-सोहा।।५५४।।

तुट्ट-गुण-तरल-पगलंत-हार-मुत्ताहलालि-कय-सोहा।

कीस 'कलिज्जसि मुट्ठे निय-जसपुंजुं व्व विकरंती।।५५५।।

तव्वयण-जणिय-गुरु-माण-गंठि-(७९अ)पूरिज्जमाण-कंठाए।

'लज्जानमिय-सिराए कहकहव खलंत-वायाए।।५५६।।

नयणंसु-वारि-सिंच्चंत-पीण-सुपओहरोरु-जुयलाए।

उणहुणह-दीह-नीसास-मेल्लिरीए समुल्लवियं।।५५७।।

जे भाउय ! विसय-सुहाहिलासिणो विरइ-सुक्खमलहंता।

पावंति महा-वसणा ते वि किं तुमह कहियव्वं।।५५८।।

परिभाविऊण एयं तुमं पि मा वित्थरेण पु(७९ब)च्छिहसि।

एसा महति कुकहा जाणिहसि जणस्स पासाओ।।५५९।।

अण्णं च

गरुया वि सोयणीया आवइ-वडिया हवंति 'सव्वाणं।

चंदो वि गहण-काले दीणो जोइज्जइ जणेण।।५६०।।

'जंपइ वणिय-कुमारो सच्चं एयं तए समुल्लवियं।

उवहासं जणइ जणे णिय-दुक्खं वज्जरिज्जंतं।।५६१।।

१. सरोवर. २. उयट्टा. ३. कलज्जसि. ४. लज्जो. ५. सच्चाणं. ६. जंपति.

तहवि निसुणेह सुंदरि ! दुक्खं अइ-दुक्खि(८०अ)यं परं दड्ढं।
सुहिए अइ-सुहियं च य हरिस-विसाओ न कायव्वो।।५६२।।

जे आवईसु धीरा विहवम्मि अगव्विया अमच्छरिणो।
पर-वसणे सुसहाया ते पुरिसा पुरिस-गणणाए।।५६३।।

किं चुज्जं जं इह 'आवईओ चिट्ठिओ हुंति मणुयाणं।
खंडण-गहणऽत्थवणं पावइ चंदो वि कम्म-वसा।।५६४।।

संजोगस्स वियोगो जम्मो मरणस्स कारणं नूणं।
विहवस्स वि निहणत्तं जराए जोयण-सिरि रूद्धा।।५६५।।

ता मा कुण उव्वेयं सुयणु ! जियंतस्स मिलइ जीवंतो।
सो धीरो जो आवइ-गओ वि अवलंबए सत्तं।।५६६।।

अण्णं च

सुहियं वि णडेइ विही दुहियं दूह्वइ तह विसेसेण।
(८०ब) न चयइ बालं विद्धं परिणयवयसं णिवं भिच्चं।।५६७।।

न इ मंतवाइ-विज्जं नीरोयं नेय चेयइ वाहिल्लं ।
विणडेइ निग्घिणो एस हयविही किंऽत्थ सोएण?।।५६८।।

कित्तिय-मित्तं एयं सोयव्वं सुयणु! मणुयवासम्मि।
संसारो जं नूणं दुक्ख-निहाणं कओ विहिणा।।५६९।।

तणु-तिणविलग-जल-लव-समाणयं जीवियं च लायणं।
लच्छी वि चला चवलच्छि! निच्चला सुकिय-परिवाडी।।५७०।।

अहवा-

रक्खस-पिसाय-डाइणि-विंतर-वेयाल-भूय-गहिया वि।
गह-रिक्ख-पीडिया वि हु निव-तक्कर-विंद-धरिया वि।।५७१।।

वण-जलण-डज्झमाणा विडलोय-गय-सीह-वग्घ-गसिया वि।
सर-दह-तलाय-जलनिहि-मज्झे जइ(८१अ)निवडिया कह व।।५७२।।

अहवा जइ खर-पवणुद्धुया वि जे भिण्ण-जाणवत्ता वि।
गुरु-रोग-गहिय-देहा दरिद-चिंताए जे गहिया।।५७३।।

ते सव्वाइं किसोअरि! इमाइं नाणाविहाइं दुक्खाइं ।
लंघंति इह खणद्धे जिण-नवकार-प्पभावेण ॥५७४॥

अण्णहा-

कत्थेसो विमलगिरी कत्तो मह पवहणं च इह पत्तं ।
ता तुह पुण्ण-वसा खलु जिण-नवकार-प्पहावेण ॥५७५॥

तह य-

(८१ब) ता दहइ मयण-दाहो दुह-चिंता-डाइणी वि ता छलइ ।

ता भमइ भव-समुद्दे जिण-नवकारं न जा सरइ ॥५७६॥

ता मा कुण उव्वेयं तुज्झ कणिट्ठो हवे अहं बंधू ।

मणुयत्तणं व पत्तो एस गिरी उयहि-मज्झम्मि ॥५७७॥

एसो संसार-समो य जलनिही मज्झ जाणवत्तेण ।

जिण-वयण-समेण तुमं तरह मए लहु सहाएण ॥५७८॥

इय एवमाइ सोआवहार वयणं सुणेवि वणियस्स ।

भणियं तीए (८२अ) भाउय! हियं तए जंपियं जुत्तं ॥५७९॥

अवि य-

जो विहलियं विलंबइ आवइ-वडियं च जो समुद्धरइ ।

सरणागयं च रक्खइ तस्स जसो निम्मलो भुवणे ॥५८०॥

इय अप्प-हियं सा चिंतिऊण निव ! जाणवत्तमारूढा ।

संसारो व्व समुद्दं तरेवि सा आगया इत्थ ॥५८१॥

वणिय-कुमारेण तया सहोयरी मण्णिऊण निय-पिऊणो ।

साहेवि ती(८२ब)ए चरियं धूय व्व समप्पिया देव ! ॥५८२॥

जा जयधम्म-नराहिव-धूया नामेण देव ! सीलवई ।

सा हं संपइ नामेण सुंदरी एत्थ निवसामि ॥५८३॥

नामस्स य परिवडिया तुह भवणे सुह पियाइं कुव्वंती ।

चाडुय-सएहिं साणु व्व भुंजिमो निव ! परायत्ता ॥५८४॥

१. एवमाय. २. सोहविहार. ३. भाऊय. ४. आसागया.

पच्चंत-वास-गुरु-दुक्ख-दुक्खिया सयल-सुक्ख-परिचत्ता ।
 निय-सयण-वग्ग-चुक्का चि(८३अ) ड्ढामि नरिंद ! दोक्खेण ॥५८५॥
 ताव कुलीणा 'गुरुया विउसा सोहग्ग-रूय-गुण-कलिया ।
 सुह-सील-धम्म-निरया जा णिय-ठाणं न मुच्चंति ॥५८६॥
 अण्णं च-

हिमगिरि-वर-प्पसूया? जय-पयडा किल जणम्मि सुपवित्ता ।
 सुहिया वि सया महिला वहइ जलं अमर-सरिय व्व ॥५८७॥
 ता राय! नियय-दुक्खं संसिज्जइ कह जण[८३ब]स्स एमेव ।
 पत्थावमुवगयं तुज्झ साहियं गउरवारहितो ॥५८८॥

सहि! चंदलेहि ! तइया तए वि जं पढम-दंसणे पुट्टं ।
 तुह साहियं किसोयरि ! तं एवं अँवसरावडियं ॥५८९॥

इय एरिस-दूसह-दुक्ख-दुक्खियाए मए मयंकमुहि ! ।
 जीविज्जइ जं तुज्झं पणय-परिओस-वस-विसयं ॥५९०॥

कुल-देवयाए वयणं न पालियं जं(८४अ)मए तया अहवा ।
 तं एयं दूसह-वज्ज-वडण-दुक्खं मए पत्तं ॥५९१॥

ता जे विरइ-विरत्ता रइ-मय-मत्ता विलास-गय-चित्ता ।
 विसयासत्ता सत्ता पत्ता ते पउर-दुक्खाइं ॥५९२॥

दिट्ठे वि विसय-सुह-कारणम्मि मह देव एरिसं दुक्खं ।
 जइ सेविज्जंति पुणो ता दुक्खं देंति नरयम्मि ॥५९३॥

विसय-पसाएण मए एरिस-दुक्खाइं (८४ब) देव ! पत्ताइं ।
 'सयं संबुद्ध-इमीए कह विसय-सुहं उवइसामि ? ॥५९४॥

एसा वि तुज्झ धूया सुदरिसणा मुणिय-पुव्व-भव-दुक्खा ।
 मह वयणेण नराहिव! परिणयणं कह व इच्छेइ ? ॥५९५॥

सत्थत्थ-कला-विण्णाण-जाणिरी मुणिय-जिण-मय-विसेसा ।
 संसारुव्विग्ग-मणा परम्मुही विसय-सोक्खाणं ॥५९६॥

१. गरूया. २. प्पसूता ३. नयरम्मि. ४. सुबुद्ध.

ता देव! इमीए सयं प(८५अ)तो सिव-सोक्ख-कारणं धम्मो ।
 कप्पतरुणो वि अहिओ रयणं को पाविउं चयइ? ।।५९७।।
 अह कहमवि मह वयणं तुह धूया जइ न कुणइ नरनाह !।
 कयउण्णाणं पुरओ हवामि तणु-तिण-समा ज्झत्ति ।।५९८।।

अवि य-

जंपंतो वि-हियत्थं न गणिज्जइ जं तण व्व लोएण ।
 निदोसस्स वि दोसं ठवेति जं अलिय-वाएण ।।५९९।।
 जं जम्मो नीय-कुले १जोयणवंतस्स जं च दारिदं ।
 चारित्त-रूय-रहियं जं च कलत्तं च पडिकूलं ।।६००।।
 जं वाहिल्लं देहं जं च विओगो समं संबंधूहिं ।
 जं च पवासो वसणं सया वि सेवाए निव्वहणं ।।६०१।।
 जं (८६अ)मोक्खत्तं दूयत्तणं च जं भोयणं परायत्तं ।
 तं एयं सव्वं पाव-पुंज-तरुणो फलं रोदं ।।६०२।।
 एएण कारणेणं भणामि नो, तुह सुयं पयत्तेण ।
 अब्भत्थणाए भंगो आज्जम्मं दहइ गरुयाणं ।।६०३।।

इय-भरुयच्छ-नयर-निवेसिय-सिरि-३संवलिया-विहारस्स
 सुदंसणा-चरिए जयधम्मराय-धूय-३सीलवई-संविहाणो नाम पंचमो
 उद्देसो सम्मत्तो ।।

नरवइ-सिरि-सिलामेहस्स जिणधम्म-बोहिलाह-वण्णणो नाम छट्ठो
उद्देशो

नय-हेउ-जुत्ति-पुव्वं कहाणयं सीलवईए सुणिऊण।
भणियं 'सिंघलवइणा(८६ब) 'धवलच्छि! सुसंगयं लवियं॥६०४॥
महि-निवडिया वि करिणो तीरंति ण लंघिउं तुरंगेहिं।
'इयराण समा आवइ-गया वि न हु हुंति जे गरुया॥६०५॥
ता मा कुणसु विसायं धूया सि तुमं नरिंद-तिलयस्स।
जस्साऽऽणं नरवइणो सिरेण तिलउ व्व धारिंति॥६०६॥
सो अम्हाण वि मित्तो तुमं पि मह कुवलयच्छि! गउरविया।
एसा मह 'रायसिरी साहीणा तुज्झ सव्वा वि॥६०७॥
अवि य-

आवइ-गया वि गय-संपया वि देसंतरं च पत्ता वि।
ठाण-चुया वि गरुया(८७अ) ठाणं पारिंति गरुययं॥६०८॥
उसहदत्तेण भणियं एसा जयधम्म'राइणो धूया।
जियसत्तु-भाइणेई दिव्व-वसा एत्थ निवसेइ॥६०९॥
मज्झ वि सुभाइणेई एसा पुण्णेहि इह मए पत्ता।
कुढि लग्गाम्मि कुमारो सव्वत्थ गवेसिया तइया॥६१०॥
सिंघल'वइणा भणियं एसा णु सुदरिसणाए माउसिया।
अहमेत्थ परो एणो तुम्हे सव्वे वि निय-सुयणा॥६११॥
इय एवमाइ सोयावहार-वयणेहिं सुं(८७ब)दरिं-'साहिय।
भणियं निवेण भ[ग]वइ! जिण धम्मो केरिसो भणिओ॥६१२॥
अवि य-

जानेयव्वं सव्वं, कायव्वं जइ हवेइ सोहणयं।
पठमं नाऊण जणो पच्छा कज्जं समायरइ॥६१३॥

१. सिंघल वयणा. २. इयराणं. ३. रायसिरा. ४. आवइगय ५. रायणो ६. वयणा. ७. सहितुं.

इत्थंतरम्मि चारण-समणो नंदीसरम्मि वच्चंतो ।
 धम्मत्थियं नरिंदं गयणत्थो नियइ--भव्वो ॥६१४॥
 सो परमावहिनाणी भावं नाऊण तस्स नरवइणो ।
 चिंतइ जिणिंद-धम्मोवएस-दाणं पि मह तित्थं ॥६१५॥
 (८८अ)जिण-भवण-बिंब-पूया दाण-दया-भावतित्थ-^१जत्ताणं ।
 धम्मोवएस-दाणं अहियं भणियं जिणिंदेहिं ॥६१६॥
 एणं पि जो पबोहइ पावासत्तं जिणिंद-धम्मम्मि ।
 सव्व-जीवाण दीण्णं अभय-महादाणमिह तेण ॥६१७॥
 धम्मोवएस-दाणं जिणेहिं भणियं इमं महा-दाणं ।
 सम्मत्त-दायगाणं पडिउवयारो जए नत्थि ॥६१८॥
 सम्मत्त-महादाणं जीवे जो देइ धम्म-बुद्धीए ।
 तन्नत्थि जए जं तेणं न य विढत्तं सुहं ^२पुण्णं ॥६१९॥
 तियसिंद-नमिय-चलणा वि जिणवरा जं(८८ब) ति जोयण-सहस्सं ।
 जीवस्स बोहणत्थं एगस्स वि पाव-दुहियस्स ॥६२०॥
 पडिबोहिओ य जीवो धम्मं आंयरइ वज्जए पावं ।
^३जम्मे जम्मे सुहिओ हब्रेइ सासय-सुहं लहइ ॥६२१॥
 इह भव्वो एस सपरियणो वि राया विणट्ठ-मिच्छत्तो ।
 ता पडिबोहेयव्वो सुदरिसणा तह विसेसेण ॥६२२॥
 इय चिंतिऊण सुइरं चारण-समणो जणेण थुव्वंतो ।
 धम्मस्स साहणत्थं अवयरिओ राय-परिसाए ॥६२३॥
 सव्वेहिं थुणिज्जंतो सुद्ध-पएसे सुहेण उवविट्ठो ।
 मुणिय-नी(८९अ)सेस-जय-जीव-भाव-परमावहि-पहाणो ॥६२४॥
 सो उसहदत्त-सुंदरि-सुदरिसणा-पमुह-राय-परिसाए ।
 नमिऊण पुणो विनएण पुच्छिओ राय-धूयाए ॥६२५॥
 'भयवं सुधम्म-बंधव! निव्वाण-सुहाण कारण! मुणिंद! ।
 धन्नाहं जं दिट्ठं पाव-हरं तुम्ह पय-कमलं ॥६२६॥

१. जं ताण. २. पुण्णं. ३. जंमे जंमे.

ता साहेह सुमुणिवर ! भस्य(८९ब)च्छे पुव्व-संवलिया-जम्मे।
तं अइ-दारुण-दुक्खं पत्तं कम्मेण केण मए।।६२७।।

केण य निय-डिंभाणं 'विओइया पसविया वि सहसत्ति।
बाणेण हया कम्मेण केण अकयावराहा वि।।६२८।।

करुणं कंदंतीए आवइ-वडियाए दीण-वयणाए।
पत्तं सुसाहु-जुयलं अत्ति-हरं केण कम्मेण।।६२९।।

(९०अ) 'मा भाहि' जंपमाणेहिं तेहिं सपरोवयार-निरएहिं।
नवकारो नियम-जुओ अत्ति-हरो एहिं मह दिण्णो।।६३०।।

केण य कम्मेण तओ मुणि-वयणं भावणाए भावैति।
पंच-नमोकार-परा उप्पन्ना एत्थ निव-भवणे।।६३१।।

गुण-सहियं मणुयत्तं लद्धुण मुणिंद! केण कम्मेण।
दुल्लह-ज्जिणंद-धम्मो पुणो मए पाविओ सहसा'।।६३२।।

मुणिऊण तीए वयणं भणइ मुणी मुणिय-कम्म-परिणामो।
(९०ब) 'लब्भंति दुक्ख-सुक्खाइं सुयणु! जह तहनिसामेह।।६३३।।

राग-द्वेस-निहित्तो जीवो चउविह-कसाय-पज्जलिओ।
दढ-मोह-रज्जु-बद्धो आरंभ-परिग्गहासत्तो।।६३४।।

परपरिभव-निंदा-परविवाय-परधण-कलत्त-गय-चित्तो।
जीव-वह-बंध-निरओ निबद्ध-कम्मो भवं भमइ।।६३५।।

तं जहा-

'पुढवीकाएसु सत्तसु जोणि-लक्खेसु जल-निकायाणं।
पवण-काएसु सत्तसु सत्तसु तह तेय-काएसु।।६३६।।

वणसइ(९१अ)-अणंतकाएसु तह य चउवीस-जोणि-लक्खेसु।
बेइंदिय-तेइंदिय-चउरिंदिय दु दु य लक्खेसु।।६३७।।

सुर-नरय-तिरियवासो चउरो चउरो कमेण लक्खेसु।
ईसा-विसाय-वह-बंध-मारि दुक्खाइं वि सहेइ।।६३८।।

१. विउव्विआ. २. जिणंद. ३. पुढवि.

दो सत्त मणुयलक्खेसु तहय निय-कम्म-नियलिओ जीवो ।
 परिभमइ सरण-रहिओ जम्मण-मरणेहिं अक्कंतो ॥६३९॥
 इय एवमाइ दूसह चउरासी-जो[९१ब]णि-लक्ख-दुक्खाइं ।
 विसहंतो भमइ जिओ धणियं संसार-कूवम्मि ॥६४०॥
 जो जत्थ जहा जीवो वच्चइ कम्मेण जेण कमलच्छिं ।
 निय-कम्म-रज्जु-बद्धो आयण्णह तं विसेसेण ॥६४१॥
 तं जहा-

सढचित्तो दुड्डमई विवरीयं कुणइ तह य गुरूवयणं ।
 न सुणइ परलोय-हियं माइल्लो वच्चे नरए ॥६४२॥
 वाया-मण-काएण य परिग्गहं कुणइ हणइ बहु-जीवे ।
 वसणासत्तो लोही नीसीलो वच्चे तिरिए ॥६४३॥
 दुड्डक(९२अ)साओ कूरो माया-कवडेहिं जो परं मुसइ ।
 पुरिसो वि होइ महिला दोहग्ग-कलंकिया दुहिया ॥६४४॥
 'धम्मपरा रिउ-भावा गुरु-भत्ता सील गुण-समाउत्ता ।
 महिला वि होइ पुरिसो सोहग्ग-सुरूय-गुण-कलिओ ॥६४५॥
 हरि-करह-वसह-पसवाण कुणइ निळ्ळंछणं अहम्मो जो ।
 मरिउं सो पइ-जम्मं नपुंसको होइ(९२ब) दुह-भाई ॥६४६॥
 अक्खुद्धो दाण-रओ न कुणइ 'कोवं न भासए अलियं ।
 तव-विहरिओ 'निबंधइ मणुयत्तं सव्व-जीवहिओ ॥६४७॥
 दुक्कर-^१तव-नियम-सुसंजमेहिं दुद्धर-महावएहिं पि ।
 उवसम-गुणेहि जुत्तो जीवो पावेइ देवत्तं ॥६४८॥
 खविय-कसाय-चउक्को परिसोसिय-पुण्ण-पाव-पब्भारो ।
 उप्पन्न-विमल-नाणो(९३अ) सिद्धि-सुहं सासयं लहइ ॥६४९॥
 इय संखेवेण 'मए तुह 'कहियं सुयणु! कम्म-फलमेयं ।
 जह तत्थ तए पत्तं दुक्खमहं तं निसामेह ॥६५०॥

१. धम्मा. २. कोयं.. ३. णिबंधइ. ४. वव. ५. मह. ६. कहिओ.

वेयङ्क-सेल-सिहरे दाहिण-सेढिए तइय-जम्मम्मि।
 विज्जाहरस्स धूया आसि तुमं नाम तह विजया॥६५१॥
 उत्तर-सेढीए तए सुरम्म-नयरीए सहि-सगासम्मि।
 वच्चंतीए तइया कुक्कुड-सप्पो पहे दिट्ठो॥६५२॥
 (९३ब) जं सो तए वराओ भएण वावाइओ निरवराहो।
 तं सो भरुयच्छ पुरे पडिवहगो तुह समुप्पन्नो॥६५३॥
 तत्थेव तए दिट्ठं दक्खावण-मज्झ-संठिय तुंगं।
 रिसह-जिणेसर-भवणं १रम्मं चउवार-कय-सोहं॥६५४॥
 तत्थ सयं सुरनाहो सहिओ सुर-सुंदरीहिं पेच्छणयं।
 दिट्ठो तए कुणंतो २उप्पणं कोउयं तुज्झ॥६५५॥
 तत्थ ठिया जा पिच्छसि पिच्छणयं जिणहरम्मि कयनट्ठं।
 (९४अ) अमरच्छराए ता तह उक्खित्त-विचित्त-करणाए॥६५६॥
 चलणाउ तीए तुट्ठेवि नेउरं निवडियं तुहुच्छंगे।
 गहिऊण तं तुमं ३ज्झत्ति उट्ठिया तस्स ठाणाओ॥६५७॥
 तस्स फलेणं किसोयरि! नेउर-रयणावहार-दोसेण।
 तुह संवलियाए जाओ विच्छोओ सह ४सिलिंबेहिं॥६५८॥
 तत्थ वेयङ्क-सेले ५सुवेग-विज्जाहरेण जिण-भवणे।
 संति-जिणिंदस्स कया विचित्त-पूया तए दिट्ठा॥६५९॥
 पिच्छंती जिण-पूयं सहसा जं पुलइयाणुभावेण।
 तेण जिण-धम्म-बोही पत्तो तइया तए सुहओ॥६६०॥
 (९४ब) तह य-
 सुर-मणुय-सिद्धि सुक्खं जीवा पावंति जं च लीलाए।
 ते भवण-बिंब-पूया-सुधम्म-सद्दहण-करणेण॥६६१॥
 तत्थेव जिणाययणे पह-खिन्न-सुसाहुणीए भावेण।
 वेयावच्चं विणएणं जं कयं तीय सुयणु! तए॥६६२॥

१. रमं. २. उपणं. ३. ज्झत्ति. ४. सलिव. ५. सुवेग.

तं सव्व-कलागम-आउ-संजुयं रोग-रहियं मणुयत्तं।
तेण तए संपत्तं उत्तम-कुल-जाइ-संजुत्तं ॥६६३॥

अवि य-

भावेण मुणीण कए वेयावच्चे हवेइ जं पुन्नं।
भरहाहिवं पि 'बल-पोरिसेणं तं तुलइ लीलाए ॥६६४॥
भणियं जि[९५अ]णिंदचंदेहिं तह य भवियाणं नवविहं पुण्णं।
अन्नं वत्थं पत्तं आलय-सयणासणं विउलं ॥६६५॥

वेयावच्चं संघस्स वंदणं जिण-कहाए आणंदो।
एयाणं तुज्झं पुण्णं जिण-पूयाए सदहणं ॥६६६॥

भणियं च-

अगुणिज्जंतं नाणं नासइ दाणं च धणविहूणस्स।
न हु वेयावच्च-कयं सुहोदयं नासए कम्मं ॥६६७॥
परिभाविऊण एयं अप्प-हियं तह पुणो करेज्जासु।
(९५ब)जेण जर-मरण-रहिया सासय-सुक्खाइं पावेसि' ॥६६८॥

इत्थंतरम्मि राया सपच्चञ्चं निय-सुयाए तइय-भवं।
सोउं मुणिणा कहियं 'जाय-महा-कोउओ भणइ ॥६६९॥

'धम्मोवएस-बंधव! भयवं! जाणंति नाणिणो सव्वं।
सच्चं जिणिंद-धम्मे ण तवस्स दुस्सज्झयं किं पि ॥६७०॥

ता भव-समुद्द-पडियं ममं पि उद्धरह तह पयत्तेण।
भव-जलहि-जाण-तुल्लो संसह जिणदेसिओ धम्मो' ॥६७१॥

(९६अ)भणइ मुणिंदो 'नरवर! जइ एवं ता सुणेह अप्पहियं।
सुविवेय-गुण-पहाणा जिणधम्म-परा नरा होंति ॥६७२॥

अवि य-

जस्स न सुयं विवेओ भव-सय-दुलहं पि सो लहेऊणं।
सुहय-जिण-धम्म-रयणं हारइ जम्मं च रोरो व्व ॥६७३॥

(१६ब)जो न य तिव्व-कसाओ संवेगो जस्स 'मोक्ख-सोक्खाणं।
निव्वेओ भववासाउ जस्स करुणा वि जीवेसु।।६७४।।

जीवाजीव-पयत्थे गुरु-वयणे जस्स अत्थि सदहणं।
तस्स य जिणिंद-धम्मो उवइट्ठो कुणइ भव-नासं।।६७५।।

सो(१७अ)[ध]म्मो पंच-पवित्त-परम-रयणेहिं भासिओ सुहओ।
पालिज्जंतो विहिणा सासय-सुक्खाइं जो देइ।।६७६।।

तं जहा-

जीवेसु दया, सच्चं सुहासियं जं हवेइ जीवहियं।
परदव्व-परिच्चाओ, परिहारो पर-कलत्तस्स।।६७७।।

परिगह-परिमाणं तह एयाइं अणुव्वयाइं निव! पंच।
धम्मस्स साहणत्थं जिणिंद-चंदेहि कहियाइं।।६७८।।

दिसि-परिमाणं च तहा भोग-पमाणं च संचियं वियं।
चउविह-अणत्थदंडो वज्जेयव्वो पयत्तेण।।६७९।।

गुणव्व(१७ब)याइं।

सामाइयं च जाणह-देस-पमाणं च पोसहं चउहा।
अतिहिभागो मुणीणं इमाइं सिक्खावय-वराइं।।६८०।।

इय दुल्लह-पंचाणुव्वयाइं सुगुणव्वयाइं निव! तिन्नि।
सिक्खा-वयाइं चत्तारि एस जिण-देसिओ धम्मो।।६८१।।

महु-मंस-मज्ज-लूणिय-^३पंचुंबरि-रयणि-भोयणं चयह।
जीवाजीव-पयत्थे सुणेह तह कुणह सदहणं।।६८२।।

निसुणेह राय! जीवा दुविहा संसारिणो तहा मुत्ता।
संसारिणा य दुविहा तसा य तह थावरा भणिया।।६८३।।

(१८अ)बेइंदिय-तेइंदिय-चउरो पंचेंदिया तसा चउहा।
भू-जलानल-पवण-वणसइ पंचविह थिर-जीवा।।६८४।।

मुत्ता पनरस-भेया तित्थे सिद्धा अतित्थसिद्धा य।
तित्थगर-ठाण सिद्धा अतित्थगर-ठाणसिद्धा य।।६८५।।

१. मोख-सोखाणं. २. पंचुंबरि. ३. जलाणाल.

सयमेव-बुद्ध-सिद्धा(९८ब) अण्णे पत्तेय बुद्ध-सिद्धा य ।
 तह बुद्धबोहि-सुसिद्धा सलिंग-सिद्धा य ॥६८६॥
 तह अण्ण-लिंग-सिद्धा गिहि-लिंगेणावि सासयं सिद्धा ।
 इत्थी-लिंगे सिद्धा नरलिंगेणावि जे सिद्धा ॥६८७॥
 तह य नपुंसग-सिद्धा(९९अ)सिद्धा जे के वि एग-समयम्मि ।
 अणेग-समएसु जे सिद्धा ते भणियव्वा सिद्धा ॥६८८॥
 ए ए सिद्धा जाणह पंचविहा हुंति तह अजीवा य ।
 १धम्मत्थिकायरूवा अधम्मकायत्थिया अण्णे ॥६८९॥
 आगासत्थि-सकाया पोगल-काया य पंचमो कालो ।
 ए ए सुणह अजीवा कहिया भव-गहण-महणेहिं ॥६९०॥
 (९९ब)देहं सुहं सुपुण्णं पावं दुह वेयणाए निदिट्ठं ।
 पंचिंदियाणं इच्छा नायव्वो आसवो एस ॥६९१॥
 तह संवरो वि जाणह इंदिय-इच्छा-निरोह-करणं च ।
 तह णिज्जरा वि दुविहा सन्धिंतर-बाहिरा भणिया ॥६९२॥
 संसार-कारणाणं कम्माणं समुच्चओ मुणह बंधो ।
 सयल-सुहासुह-कम्माणं जो खओ जाण सो मोखो ॥६९३॥
 (१००अ)नव-तत्ताइं नरेसर ! इमाइं सव्वण्णु-भासिय-वराइं ।
 जाणेयव्वाइं सुसावएण जि[ण]धम्म-कुसलेण ॥६९४॥
 लोय-विरुद्धाइं तहा रक्खियव्वाइं निव ! पयत्तेण ।
 निंदा न य कायव्वा रीढा जणपूय-पुरिसाणं ॥६९५॥
 लोय-विरुद्धेण समं संगो कइयावि नेय कायव्वो ।
 नेय कुवासे भोगो देसायारो न चइयव्वो ॥६९६॥
 सइ सामत्थे मुणिणो वसणे मोणं न (१००ब)चेव कायव्वं ।
 इह-परलोय-विरुद्धं राय-विरुद्धं च चइयव्वं ॥६९७॥
 इय एवमाइ नरवर ! लोय-विरुद्धाइं चयह दूरेण ।
 एसो संखेवत्थो तुज्झ मए साहिओ धम्मो ॥६९८॥

अण्णं पि राय! निसुणह पइ-दिवसं सावण्ण कायव्वं।
जम्मि कए भत्तीए पयणुत्तरो होइ संसारो ॥६९९॥

तं जहा-

जत्थ पुरे जिणभवणं समय-विऊ साहु-सावया जत्थ।
तत्थ सया वसियव्वं पवर-जसं इंधणं जत्थ ॥७००॥

(१०१अ)पडिबुद्धेण पहाए नवकारो सावण्ण सरियव्वो।
संभरियव्वाइं तओ पंचेवाणुव्वय-वराइं ॥७०१॥

पक्खालिय-कर-चलणो कडिल्लवत्थं चएवि 'सूइभूओ।
घर-पडिमाउ जिणाणं पमज्जए वयण-कय-कोसो ॥७०२॥

कुसुमेहिं पूइऊणं धूवं उग्गाहिऊण भावेणं।

विहिणा वंदेवि तओ पच्चक्खाणं पुणो सरइ ॥७०३॥

पुणरवि(१०१ब)कय-सिंगारो 'धूवऽक्खय-सुरहि-कुसुम-कय हत्थो।
वच्चइ जिणिंद-भवणे परिहरियासेस-घर-कम्मो ॥७०४॥

सत्थालंकार-सचित्त-वाहणाईणि सव्व-चिंधाइं।

मोत्तूण सीह-वारे पविसइ कय-उत्तरासंगो ॥७०५॥

जय जय जयं भणंतो नमेवि ति-पयाहिणं करेऊण।

पुणरवि कय-मुहकोसो करेइ पूयं जिणिंदस्स ॥७०६॥

उग्गाहिऊण 'धूवं (१०२अ) पंचहिं सक्कत्थएहिं वंदित्ता।

वंदेवि मुणिवरिंदे पच्चक्खाणं पुणो सरइ ॥७०७॥

अपुव्वं जिण-वयणं सुणेइ भत्तिं करेइ जिण-भवणे।

पनरस-कम्मादाणे वज्जेवि करेइ घर-कम्मं ॥७०८॥

भोयण-काले पुणरवि जिण-पडिमा पूइऊण कुसुमेहिं।

उग्गाहिऊण 'धूयं नेवज्जं ढोयए सव्वं ॥७०९॥

तह साहु-सावयाणं दुत्थिय-'दुहि(१०२ब)याण बाल-विद्वाणं।

सत्तीए देवि दाणं विहिणा भुंजइ सपरिवारो ॥७१०॥

१. सुयइ. २. ३. ४. धूयं. ५. दुहिहियाण.

भुंजइ पुणो वियाले अट्टम-भाए दिणस्स नियमेण ।
 निय-परिवारस्स तहा एस विही दंसए निच्चं ॥७११॥
 जिण-पडिमाण निसाए धूवं उग्गाहिऊण भावेण ।
 पडिवज्जिय-समभावो सज्जायं कुणइ भव-भीओ ॥७१२॥
 दुपय-चउप्पय-धण-धण्ण-वत्थु-दिसि-भोग-गहिय-परिमाणं ।
 दिण-वरिस-जम्म-नियमं निउणं पइदियहमणुसरइ ॥७१३॥
 गुरु-साहु-सावयाणं गुणवंताणं(१०३अ)गिलाण-विद्वाणं ।
 भावंतो समयत्थं वेयावच्चं कुणइ हिट्ठो ॥७१४॥
 पंचविह-विसय-सुक्खं उवभुंजइ परिमिएसु दिवसेसु ।
 तिव्वाहिलास-विरओ परिवज्जइ पंचसु तिहीसु ॥७१५॥
 चिंतइ सयणिय-ठिओ सुह-ज्झाणं एत्थ भव-समुद्दम्मि ।
 कहव भमंतेण मए लद्धो जिण-देसिओ धम्मो ॥७१६॥
 ता संसार-समुदं तरेवि जिण धम्म-जाणवतेण ।
 अक्खय-निव्वाण-पुरे सासय-सोक्खं लहिस्सामि ॥७१७॥
 (१०३ब) इय पउर-गुणङ्क-वियङ्क-विरइयाणंत सावय-विहीए ।
 संखेवरूइण मए उद्धरियं मदमइणावि ॥७१८॥
 एयं पि जस्स गरुयं गरुयं कम्माण संचयं तस्स ।
 लहुयं पि धम्म-कज्जं अइगरुयं गरुय-कम्माणं ॥७१९॥
 अहवा भव-दुक्खेधण-पावय-जिणिंदचंद-चलणेसु ।
 जो कुणइ परम-भत्ती पयणुतरो तस्स संसारो ॥७२०॥
 सावयधम्मस्स निच्चकिरिया ।
 एसो सावय-ध(१०४अ)म्मो भव-सय-दुलहो लहेवि नरनाह ! ।
 आजम्मं पालिज्जह जिं पावय सासय-सुहाइं ॥७२१॥
 अवि य-
 एसो वि य जिणधम्मो थिर-भत्ती जं सया वि सउणाणं ।
 चाओ दोसाण तहा समभावो सव्व-जीवेसु' ॥७२२॥

१. पयदिय. २. परमिएसु.

इय नरवर-पमुहा(१०४ब)णं धम्मं साहेवि चारण-मुणिंदो ।
नंदीसरस्स समुहं उप्पइओ सामलं गयणं ॥७२३॥

इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिय-सिरि-संवलिया-विहारस्स
सुंदसणाचरिए नरवर-सिरि-सिलामेहस्स जिणधम्म-
बोहिलाहवण्णणो नाम[१०५अ] छट्ठो उद्देशो समत्तो ॥

सिंघलदीवाओ सुंदसणाए पवहणारोहण-वण्णणो नाम सत्तमो उद्देशो

इत्थंतरम्मि जिणधम्म-वर-महा-लाह-पमुइओ राया ।
आएसइ विजया नाम सायरं सुयणुं ! पडिहारी ॥७२४॥
बहुविह-पसाय तोसविए सयल-सामंत-मंति-भड-निवहे ।
अत्थाणं नरवइणा विसज्जियं वियसियासेण ॥७२५॥
कय-बहु-बहु-सम्माणा सुहडा निय-मंदिरेसु वच्चंता ।
रायपहे वीर सिलं खिवंति गयणे भुय-बलेणं ॥७२६॥
(१०५ब)कोवि बुहो बुह-सय-जणिय-कय-चित्तो सुकव्व-गय चित्तो ।
वच्चंतो रायपहे समुहं पि न णियइ मत्त-गयं ॥७२७॥
अण्णो छट्ठंसणमुणिय-भाव-विण्णाय-सयल-परमत्थो ।
दाणं दिंतो वच्चइ रायपहे लद्ध-जयपत्तो ॥७२८॥
वारविलासिणीओ रणंत-कंची-कलाव-सोहाओ ।
वच्चंति रायमगे नेउर-रव-पूरिय-दिसाओ ॥७२९॥
अवि य-
कीए वि पओहर-जुयल-पीडिओ तुट्टिऊण वर-हारो ।
वीणइ-भिच्चो व्व चल(१०६अ)णेषु निवडिउं लुलइ महिवीढे ॥७३०॥

इय भड-विउस-विलासिणि-विसज्जियासेस-विविह-परिसाए।
परिमिय-सहा-निविट्ठो धणनाहं भणइ नरनाहो।।७३१।।
‘एसा मह पाण-पिया बाला निय-जीवियस्स अब्भहिया।
अमुणिय-सुयण-विओगो अमुणिय-परमंडलाचारा।।७३२।।
अमुणिय-परकुलधम्मा अइट्ठ-दुक्खा अणुज्झिय-कलावा।
परिसेसियावमाणा कय-सम्माणा सया सुहया।।७३३।।
ता कह भरुयच्छे उसहदत्त ! ‘असहाइणी य मह धूया ।
(१०६ब)एगागिणी गमिस्सइ एयं संसह पयतेणं।।७३४।।
ता तुज्झ मए सव्वायरेण एसा ‘समप्पिया सुहया।
कुसलेण ‘जहा निवसइ तत्थ तुमं तह कुणिज्जासु’।।७३५।।
नाइत्तएण भणियं ‘नरिंद ! अइसोहणं समुल्लवियं।
मुणिणो सव्वत्थ विआयरेण सीसेण बुज्झंति।।७३६।।
एसा य पुणो दिढ-सील-रयण-कवयावगहिय-सरीरा।
(१०७अ) नवकार-पभाव-पणट्ठ-दुट्ठ-सव्वोपसग्गा य।।७३७।।
अण्णं एसा चारित्त-रयण-गुण-भूसिया य सीलवई।
जियसत्तु-भाइणेई सहाइणी तुज्झ धूयाए।।७३८।।
विहिय-पढमोवयारो ‘कहाणयं सीलवईए सुणिऊण।
तुज्झोवरि सप्पणओ हविस्सए.राय! जियसत्तू।।७३९।।
ता मा करेह खेयं ‘जो तुह सव्वंगयाए निय-सुयणो।
धम्मपरो वि कयन्नु साहम्मिय-वच्छलो सो उ।।७४०।।
(१०७ब)‘सीलवई वि य सम्माणिऊण राएण पभणिया सुयणु!।
तुज्झ वि कज्जं एयं अम्हेहिं न किं पि भणियव्वं।।७४१।।
इय जाणिऊण एयं जइ वि ‘सदुक्खं ठिया तुमं एत्थ।
तह वि समीहिय-कज्जे ‘सहाइणी होह बालाए’।।७४२।।

१. असहायिणी. २. सुमप्पिया. ३. जट्ठा. ४. कहायणयं. ५. यो. ६. सीलवइ. ७. दुखं. ८. सहाहिणी.

भणियं सीलवईए पुणो पुणो कह नरिंद! तज्जेसि।
 एसा कुसल-पउत्ती थोय-दिनेहिं पि निसुणेसि।।७४३।।
 ता वच्चउ एसा नरवरिंद सुहयं समीहियं कुणउ।
 (१०८अ) सम-सुक्ख-दोक्खियाए इमाए पढमं हविस्सामि'।।७४४।।
 इय एवमाइ सव्वा निव्विती-निय-मणम्मि कारुण।
 आएसिऊण तह पवहणाहिंवं उट्टिओ राया।।७४५।।
 उसहदत्तेण सहिओ पढमं कारुण मज्जणं सुहयं।
 देवच्चणं च विहिणा करेइ तह मुणिवरुद्धिं।।७४६।।
 इच्छाए देवि दाणं सुहेण सुह-भोयणं च कारुण।
 निय-परिमिएहिं सहिओ मयच्छि ! जा ठाए एगंते।।७४७।।
 ता तुरिय-तुरिय मह समय-घडिय-पहरेहिं निज्जिय-पया(१०८ब)वो।
 आवइ-पडिओ व्व रवी अवर-दिसी-सरणमावण्णो।।७४८।।
 मउलिज्जंति सपणयं सूरत्थवणम्मि पंकय-वणाइं।
 अहवा निय-पहु-विरहे णासइ विहवो किमच्छरियं।।७४९।।
 अण्णोण्ण-विओ^१उप्पन्न-विरह-जलणेणं बुज्झमाणाइं।
 करुणं कंदंति सरोवरेसु तह चक्कवायाई।।७५०।।
 चक्कवइ करुण-सर-गलिय-माण-महिला ^२व दइय-चलणेसु।
 निवडइ दूसह-विरहग्गि-भीरू कावि विणएण।।७५१।।
 कत्थइ ^३सउणिय-कुलाइं सुपण्ण-छाया-दुमे निलुक्कंति।
 (१०९अ) अहवा सयावि ठाणं हवंति सउणाण जे तुंगा।।७५२।।
 नासिय-रवि-कर-विहवो पसरइ घण-कसिण-तिमिर-संघाओ।
 मिच्छत्त-पडो वा भव्व-जीव-जिण-धम्म-रहियाणं।।७५३।।
 इत्थंतरम्मि सिय-किरण-नियर-^४पसरेण तिमिरमवणंतो।
 आणंदिय-सयल-जिओ सुणिहि व्व समुग्गओ चंदो।।७५४।।
 पुव्वापर-दिसि-पसरंत-चंद-जुण्हा पयासए गयणं।
 उभय-^५कुलुज्जोयकरी निम्मल-सीला सुनारि व्व।।७५५।।

१. उपन्न. २. वि दहय. ३. सउयणिं. ४. यसरेणं. ५. कुलज्जोयकरी.

वियसंति ससि-करा(१०९ब)सासियाइं कुमुयाइं लद्ध-विहवाइं ।
पहु-दंसणेण अहवा पावइ सव्वो वि चिर-रिद्धी ॥७५६॥

इय एरिस-रयणि-समागमम्मि देवीए चंदलेहाए ।

गुरु-मोह-मोहियाए सुदरिसणा सायरं भणिया ॥७५७॥

कुल देवयाए दिन्ना मज्झ तुमं पुत्ति ! गुरुय-पुण्णेहिं ।

ता मा कुण उव्वेयं मणोरहे सुयणु ! पुरेह ॥७५८॥

अज्ज वि न तुमं सुवयंसियाहिं सह विउल-भवण-रच्छासु ।

दिट्ठा मए किसोयरि ! 'कंदुय-(११०अ)-कीलाए कीलंति ॥७५९॥

अज्ज वि कय-सिंगारा न मए दिट्ठा वसंतमासम्मि ।

पिय-सहयरीहिं सहिया मज्जण-जल-भिण्ण-मुह-सोहा ॥७६०॥

अज्ज वि न मए परिणयण-लच्छि-वच्छंकिया ससिंगारा ।

दिट्ठा दाणं दिंती [न] श्रुव्वंति बंदिदिदेहिं ॥७६१॥

ता मा वच्चसु वच्छे ! एयं सव्वं पि तुज्झ साहीणं ।

अण्णं पि जं दुसज्झं तं सव्वं सुयणु ! साहेमि ॥७६२॥

भणियं(११०ब) सुंदसणाए 'मणुयत्तं जइ वि सव्व-गुण-कलियं ।

जिण धम्म-वज्जियाणं निरत्थयं रण्णं-कमल व्व ॥७६३॥

अवि य-

असुइ-विलित्त-सरीरो पय-पाणाउलिय-वयण-दुग्गतो ।

मच्छीहिं भणिभणितो कह धम्मं कुणइ बालत्ते ॥७६४॥

विसयासत्तो रत्तो कामासत्तो सुभोय-गय चित्तो ।

पर-धण-दारासत्तो विस(१११अ)य-महाजलणं संतत्तो ॥७६५॥

णव*जोवण-मयमत्तो संसार-दुक्खमगणंतो ।

अलहंतो विरइ-सुहं कह धम्मं जोवणे कुणइ? ॥७६६॥

विद्वत्तणे वि बालुव्व वयण-लालावगुंडिय-सरीरो ।

जंपइ लल्लविलल्लं गय-दंतो कंपियावयवो ॥७६७॥

१. कंदूय. २. श्रुव्वंती. ३. णव. ४. जोइण.

सद्दिज्जंतो वि पुणो पुणो य कह कह व देइ पडिवयणं ।
बहुविहव(१११ब)गव्विओ ईसरो व्व विद्वत्तणे पुरिसो ॥७६८॥

जर-जज्जरिय-सरीरो पुत्तायत्ताए सयल-रिद्धीए ।

अगणिज्जंतो निय-परियणेण कह कुणउ सो धम्मं ॥७६९॥

इय ए ए दोसा हुंति सुयणु ! मणुयत्तणस्स पच्चक्खा ।

ता जोयणे वि धम्मो किज्जइ इच्छा-निरोहेण ॥७७०॥

जम्मे जम्मे जीवो अविसण्णो लहइ दुक्ख-सोक्खाइं ।

सा(११२-अ)सय-सुहं न पावइ जम्मण-मरणेहिं अक्कंतो ॥७७१॥

अन्नं पि तुमं निसुणह कुटुंबवासस्स कारणं अम्मे ।

पंचदियहाइ कारण-वसेण गुरु-मोह-दोसेण ॥७७२॥

अवि य-

देवाण कोवि चविउं समागओ कोवि 'नरयवासाओ ।

तिरिय-जोणीय-अण्णो अण्णो तह मणुयवासाओ ॥७७३॥

माया मरेवि धूया, धूया माया, पिया वि तह पुत्तो ।

पुत्तो मरेवि जणओ उप्पज्जइ कम्म-दोसेण ॥७७४॥

(११२ब) बंधू वि पई, स-पई वि बंधवो, निय-सुओ वि भत्तारो ।

भत्तारो निय-पुत्तो मरिऊण हवेइ मोहेण ॥७७५॥

आहार-भूसणाहरण-लोह नडियाइ पंच-दिवसाइं ।

गुरु-मोह-मोहियाइं निवसंति कुटुंबवासम्मि ॥७७६॥

वच्चंति पुणो मरिऊण अहव-विहव-क्खए वि अणणत्थ ।

निय-कम्म-नियलियाइं पुणो वि जो जत्थ सो तत्थ ॥७७७॥

अविय-

अइ-गरुय-किलेसोवज्जिओ वि अत्थो सया विरोहकरो ।

पयमेगं (११३अ) पि असारो न वच्चए सह मरंतेण ॥७७८॥

सुयणा वि मरण-काले सकज्ज-णिरया परम्मुहा ठंति ।

अत्थत्थिया सुया वि हु कलहाहिमुहा खणे ठंति ॥७७९॥

ससणेहा वि स-भज्जा होहिति अमंगलं भणेऊण।
 न छिवइ मय-पइदेहं गवेसए अत्थ-ठाणाइं ॥७८०॥
 ता मा करेह खेयं घर-वासो पाव-^१रज्जु-गल-वासो।
 एसो कुटुंब-पासो(११३ब) ववहरय-रिणस्स सारिच्छो ॥७८१॥
 इय संसार-सरूवे ^२असार देहेण सारमप्पहियं।
 जं किज्जइ तं लाहो भाडय-कय-सकड-तुल्लेण ॥७८२॥
 अवि य-
 ते धण्णा तुंग-पयोहरालसायत्त-तरल-नयणाहिं।
 मोहिज्जंति न मणवल्लहाहिं रइ-कुसल-दइयाहिं ॥७८३॥
 ते धण्णा पंचिंदिय-तुरंगमा तिविह-डंड-वग्गाए।
 संतोस-महा-णं(११४अ)दणवणम्मि खंचेवि चारंति ॥७८४॥
 ते धण्णा काम-गइंद-दुसह-दप्पं स-बंध-गुत्तीहिं।
 दलिऊण खमा-सहिया कुव्वंति तवं महा-सत्ता ॥७८५॥
 ते धन्ना दूसह-चउकसाय-जलणं सु-खंति-^३ण्णीरेणं।
 विज्झविऊणासेसं कुणंति-^४कम्म-खयमसेसं ॥७८६॥
 ते धण्णा राग-दोस-मोह-दिढ-पास-बंधणं निबिडं।
 संसार-कारणं तोडिऊण वच्चंति परमपयं ॥७८७॥
 ता णूण मए वि सुजणणि जम्म जर-मरण-वाहि-भीयाए।
 सासय-सुहं अणंतं अणुसरियव्वं पयत्तेण ॥७८८॥
 जइ मह ^५उवरि सणेहो जिणिंद-भवणाइं ता करावेज्ज।
 दाणं च देज्ज विविहं जीवेसु दयालुया होज्ज ॥७८९॥
 (११४ब) मुत्तं जिणिंद-धम्मं ण य सुयणो को वि कस्स संसारे ।
 'अथवा सासय-जलणो ससणेहो होइ लोयम्मि ॥७९०॥
 इय जा जणणिं बाला पडिबोहइ धम्मसार-वयणेहिं।
 ता वीणा-संख-पहाय-सूर-सदो समुच्छलिओ ॥७९१॥

१. रज्ज. २. आसर. ३. ण्णीरेणं. ४. उयरि. ५. अथव.

जय जय सद्दो मागह-जणेण भट्टेहि कव्व-निग्घोसो ।
विहिओ वर-वारविलासिणीहिं तह मंगलाचारो ॥७९२॥
इत्थंतरम्मि तक्कालोइयं पढियं पहाय-मंगलं मुहल-मागहेण
तं जहा-

णिसि-दिवस-घडिय-पहर-च्छलेण मणुयाण आउमयं गलइ ।
इय जाणिऊण तुरिया जिणिंद-^१धम्मज्जया होह ॥७९३॥

पिय-संग-सुहं दिवसा(११५अ)गमम्मि पावंति चक्कवायाइं ।
मिल्लंति तरुयरग्गचलणेहिं विहंगम-^२कुलाइं ॥७९४॥

^३नखत्त-कुमुय-लच्छी मउलिज्जइ मउलियम्मि ससिबिंबे ।
अह सकलुसाणं संगेण परिहवो होइ ^४किं चुज्जं ॥७९५॥

रविकर-नियरोसारिय तिमिरं संचरइ गिरिवर-गुहासु ।
सरणं पत्तं खुदं पि अहव रक्खंति जे गरुया ॥७९६॥

दिणयर-कर-नियरासासियाइं वियसंति कमल-संडाइं ।
अवियप्पं होइ फलं अहवा पडिवण्ण-निव्वहणे ॥७९७॥

(११५ब)जाए पहाय-समए आइइं सुयणु ! कडयवाल्सस ।
दिण्णा पयाण-ढक्का पुडं वेलाउलाहि मुह ॥७९८॥

सण्णिज्जंति य सुहडा तुरया पुरिसेहिं पक्खरिज्जंति ।
सज्जिज्जंति रहा तह गया गुडिज्जंति गज्जंता ॥७९९॥

इय सण्णद्धे कडए राया देवच्चणं करेऊण ।
उसहदत्तेणं सहिओ आरूढो संदणे सुहए ॥८००॥

तह चंदलेहदेवी उच्छंग-ठियाए नियय-धूयाए ।
सीलवईए-सहिया(११६अ) आरूढा सुहय-जंपाणे ॥८०१॥

रायकुमारा सत्त वि मंतियणो तह विलासिणी-निवहो ।
सव्वो वि नयर लोओ सुंदसणाए समं चलिओ ॥८०२॥

इय वेलाउल-समुहो राया परिवार-संजुओ सुयणु ! ।
संचलिओ नं रयणा[य]रु व्व परिचत्त-मज्जाओ ॥८०३॥

१. धम्मजुय. २. कुलाइं. ३. नखत्त. ४. क.

अवि य-

कथइ मत्त-गइंदो करहारूढं च पाडए थेरं।

अण्णो वि रह-वराओ उल्लूरइ चिंध छत्ताइं॥८०४॥

मत्त-गय-सद्द-तट्ठो करहो तासेइ कथइ बइल्लं।

करहारट्ठिय-पणट्ठ-कंठालं पाडइ बइल्लो॥८०५॥

नट्ठ-बइल्लेण खरस्स पाडियं लगडयं व दट्ठूणं।

वाहरइ रंधणी हा हया स मारेसि कुक्कुडओ॥८०६॥

सा चोवण्णस्स खरस्स लगडयं मच्छरेण पाडिवि।

जंपइ न मए संपइ सहाइणी मह तुमं जाया॥८०७॥

(११७अ) जर-जज्जरिय-सरीरा सीय-केसा पडिय-दसण-लुय-णासा।

उच्छुट्ट-टार-कय-पेट्ट-पट्टया कुट्टणी रडइ॥८०८॥

इय एरिस गुरु-कलयल-खेण रयणगिरि-सेल-नियडम्मि।

निय-परिवार-समेओ पत्तो वेलाउले राया॥८०९॥

सव्वो सव्वत्थ सुवित्थरेण सुपएस कय सुहावासो।

गुड्डर-गुलिणीया मंडवेहिं आवासिओ लोओ॥८१०॥

एत्थंतरम्मि णिज्जामएण १पत्थाव(११७ब)मुवगयं सहसा।

विण्णत्तं पहु ! पउणी कयाइं वर-पवहण-३सव्वाइं॥८११॥

सुणिऊण तस्स वयणं नरनाहो उसहदत्त-धणवइणो।

मुत्तूण सव्व-दाणं पउरं परिपाहुडं देइ॥८१२॥

वर-रयण-कणय-कप्पूर-वत्थ-हरिचं३दणाइ-दाणेहिं।

तं पूइऊणं सिट्ठिं समप्पिया तस्स निय-धूया॥८१३॥

मंकणय-नेत्तपट्ट-णियवत्थ-दोछडियं-पडियं-पट्टाणं।

एणं सुपवहण-सयं भरियं धूया-कए रण्णा॥८१४॥

(११८अ) अण्णम्मि पवहण-सए कप्पूर-सुमयणनाहि-भंडाइं।

कुंकुम-कालागुरु-सुरहि चंदणं राइणा खित्तं॥८१५॥

१. पत्थाववमुगयं. २. सव्वाइं. ३. हरिंदणाइ.

पवहण-सयाइं तह दुन्नि रयण-बहु-कणय-सार-भंडस्स॥
 एगम्मि तहा पवहण-सयम्मि विण्णाणिया १चेडिया॥८१६॥
 (११८ब) धिय-तेल्ल-सस्स-२इंधण-जलस्स भाण-सिय-दास-चेडाणं।
 गायण-वायण-सुविलासिणी य पवहण-सयं-एणं॥८१७॥
 एला-कंकोल-तमालपत्त-फोफल-नालिकेराणं।
 खज्जूर-दक्ख-जाईफलाणं भरियं विचित्ताणं॥८१८॥
 (११९अ) नाराय-कुंत-मुग्गर-असि-तूणाजुयल-तिक्ख-सत्थाणी।
 सण्णाह-कवय-सन्नाह नियाणं बावीस वेड्डल्ला॥८१९॥
 सन्नद्ध-बद्ध-कवयाण भिच्च-सामंत-मंति-३सुहडाणं।
 आवत्ता तीस सुपंडियाणं पउणा कया रण्णा॥८२०॥
 जंपाण-सुहासण-वट्टतूलि-चाउरि-मसूरियाणं च।
 अड्ड खुरुक्का गुडुर-गुणिणिया(?)मंडवाणं च॥८२१॥
 बहु-कणय-रयण-नेत्तंसु विविह-वर-पाहु(११९ब) डाण साराणं।
 जियसत्तु-नियस्स ४कए निरुविया पंच खरकुल्ला॥८२२॥
 कप्पूर-दक्ख-चंपय-हरिचंदण-जाइ-फोफिल-तरूणं।
 आरोपाणं तह पंच पवहणाइं ५सुयाणुनाइ॥८२३॥
 इय सत्त-सयाइं सुपवहणाणं धूया-कए नरिदेण।
 पउणीकयाइं धण-कणय-वत्थ-६रयणाण भरिऊण॥८२४॥
 इय एवमाइ सव्वं सुदंसणा जाणिऊणं तं पउणं।
 विहिय-करंजली-उडा संभासइ सवि(१२०-अ)णयं ७जणयं॥८२५॥
 ताय ! मए जं न कओ विणओ दुल्लिय-गोड्डि-रसियाए।
 तं मज्झ खमसु संपइ अणाण-पउरं तु बालत्तं॥८२६॥
 अम्मे ! तुमं पि जं उयर-संठियाए मए किलेसविया।
 तं मज्झ-खमसु जम्हा पडिउवयरिउं ८ण सक्कामो॥८२७॥

१. चडिया. २. ईंधण. ३. मुहडाण. ४. काए. ५. सुय अणुनाइं. ६. रयया रयणा ७. जणयां ८. ण्ण.

अवि य-

आजम्मं सुकियं पि हु एगस्स वि जणणि ग(१२०-ब)ब्भ मूलस्स।
न समं संपइ अम्हाणं तं पि ण हु मंदउण्णाणं।।८२८।।

सुणिरुण तीए वयणं गलंत-नयणंसु-सित्त-वच्छयलो।
जंपइ राया 'वच्छे ! पुणो तुमं कत्थ दीसिहसि'।।८२९।।

जणणी वि माण-मोग्गर-गुरुय-पहाराहय व्व सहस त्ति।
वियलंत-सव्व-गत्ता धसत्ति धरणीयले पडिया।।८३०।।

चंदण-रसेण सित्ता सुहु(१२१अ) माणिल-लद्ध-चेयणा देवी।
भणिया सीलवईए 'अमंगलं कुणह मा सुयणु !'।।८३१।।

धूया-वियोग-हुयवह-धूम-सिहाउलिय-वयण-नयणो।
कह कहव चंदलेहाए जंपियं गग्गर-गिराए।।८३२।।

जइवि मह सत्त पुत्ता तुज्झ वियोयग्गि-डज्झमाणाइं।
अंगाइं तुज्झ दंसण-जलेण कह वि विज्झविस्संहि।।८३३।।

भणियं सुंदसणाए अम्मि तुमं मा पुणो पुणो रुयसु।
कमला तुह पयमूले एसइ पडिकुसल-कहणत्थं।।८३४।।

सील(१२१ब) वईए दाऊण 'साइयं चंदलेहदेवीए।
भणियं णासो व्व मए समप्पिया एस तुह धूया'।।८३५।।

तह सप्पणयं देवी वि पभणिया कहव सीलवइयाए।
अज्ज समप्पइ नेहो एयं उण दंसणं सुयणु!।।८३६।।

वज्ज-घडियं व्व पियसहि ! मह हिययं जं न जाइ सयखंडं।
तं अज्ज वि तुज्झ विओय-पउर-दुक्खं सहेयव्वं।।८३७।।

तुम्हऽम्ह दीह-विरहग्गि-जालिओ कुवलयच्छि! नेह-दुमो।
दुक्खिंधण-संजलिओ अति-सरलो दज्जइ वराओ।।८३८।।

एया(१२२अ)रिसं असारं संसारे जाणिरुणं सव्वं पि।
सारे जिणिंद धम्मे, समुज्जया होज्ज सुयणु ! तुमं।।८३९।।

एयारिस-सुहय-सुहासिएहिं संभासिरुण सा देवी।
 खामेवि नयर-लोरं सीलवई पवहणे चडिया।।८४०।।
 तह जणणि-जणय-बंधव-नयरजणं सहियणं च खामेवि।
 सीलवईए सहिया सुदंसणा पवहणे चडिया।।८४१।।
 अविय-

कय-विविह-तव-विसेसा परिसेसिय-निविड-कम्म-घ(१२२ब)णजाला।
 'अमरच्छरू व्व णज्जइ देवविमाणं व्व आरूढा।।८४२।।
 उसहदत्तो वि सेट्ठी णरवइणो चंदलेहदेवीए।
 विणएण कय-पणामो चडिओ निय-पवहणे सुयणु!।।८४३।।
 इय पुणरवि पुण दंसण-पणाम-जण-जणिय-मण-चमुक्कारा।
 रायसुया भरुयच्छे सिंघलदीवाओ संचलिया।।८४४।।

।। इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिय सिरि संवलिया विहारस्स-
 (१२३अ) सुंदससणा-चरिए सिंघलदीवाओ सुदंसणाए पवहणारोहण-
 वण्णणो नाम सत्तमो उद्देशो सम्मत्तो।।

विजयकुमार-साहु-संविहाणो नाम अट्टमो उद्देशो।

इत्थंतरम्मि पडु-पडह-भेरि-काहल-हुडुक्क-ढक्का-रव-बहिरिय
 गयणंतरालो अप्फालिओ जय-तूर-सद्धो। गायंति महर-सरा गायणा, नच्चंति
 घण-पीण-पओहरालस-विणिज्जिय-रइ-रुय-सोहाओ सवणपत्तंत-तार-तरल-
 नयणाओ वर-जुवई(१२३ब) ओ, दिन्नए महादाणं, पढंति मुहलगा मागहा,
 वण्णंति गुणविसेसयं फफावय(?)।

सरस-ससि-किरण-वन्नुज्जला वेन्निजेज्जए राय-सुयाए कित्ती,
 'संमाणिज्जंति पवहणाहिवा, तोसिज्जंति णिज्जामया, उक्खिप्पंति णंगरा,

१. अमरच्छु. २. समाणिज्जंति.

उब्भिज्जंति सियवडा, णिउज्जंति गाढयरं सिढ-वेळ्ळिओ, संचारिज्जंति हरिणि-
सढाओ, उब्भिज्जंति धवल-चिंधायवत्ताइं, साणुकूल पवण पसा(१२४अ)
हणत्थं १तुंगट्टालयसु णिवेसिज्जंति सुहुम-वाउव्वट्टया, पुलोइज्जए दिसाभाओ,
साहिज्जए निसाए गयणे निच्चल २धुवचक्कं कय संकेया पुणो पुणो सदिज्जंति
निज्जामया, पवहण-छिड्डावलयणत्थं वारं वारं जले णिबुड्ढंति निज्जामया,
पठम-संकेयक(र)णत्थं ३परोप्परं दरिसिज्जंति किन्हरयणीए जलण(१२४ब)-
सरियाओ। ४अप्फालिज्जए मच्छ-कच्छ मगर जलयरणं पडिंकूलो भाणय
सद्दो, पक्खरिज्जंति पवहणाइं, व(?स)ज्जिज्जंति कय-५समाणा सुहडा,
संभालिज्जंति तिक्खाउहाइं, आरूहंति महा-थंभग-णिवेसिय-पंजरेसु सण्णद्ध-
बद्धकवया ६नियभडा, चालिज्जंति संघाण(?) जंताइं।

अवि य-

णिज्जामएहिं भणिया सव्वे सव्वा(१२५अ)येरेण सव्वत्थ।
चाणक्का णिय निय-पवहणेसु वच्चंति कम्मारा।।८४५।।
हरिणीओ को वि सारइ संभालइ को वि हरिणिगंठीओ।
सच्चवइ कोवि मच्छं दिसिभायं नियइ अण्णो वि।।८४६।।
अण्णो वि भणइ रे रे पुरओ मच्छो खलेह बोहित्थं।
अण्णो वि तस्स ७वयणेण मच्छ-पडिंकूल(१२६ब)मायरइ।।८४७।।
इय दाहिण-पवणाऊरियाइं जणणि व्व जणिय-सुक्खाइं।
णिज्जिणिय-पवणगइ-पवहणाइं वच्चंति निव्विग्धं।।८४८।।
गुरु-लहरि-मच्छ-कच्छव-भुयंग-८जीवाइ संकुलं रोदं।
दड्ढण समुदं भणइ निवसुया सीलवइ! अम्मे।।८४९।।
संसारु व्व समुदो दुत्तारो दूसहो दुरालोओ।
(१२६अ) दुक्खनिही दुरहिगमो तरिज्जए बुद्धि कु[स]लेहिं।।८५०।।
अह पिसुणो व्व सकलुसो दुप्पडियारो जडत्त-कय-संगो।
रुद्धो अलद्ध-मज्झो अणोवयारी य विस-णिलओ'।।८५१।।

१. तुमदालय. २. धुय. ३. परोपरं. ४. अफालिज्जए. ५. समाणा. ६. कवयाइ. ७.
निभयडा. ८. वयणेन. ९. जीवाइं.

इय एरिसं समुद्दं निएइ जा सुयणु! रायधूया सा।
 ता इत्थ विमल-सेले बेडाडंडो खणे पत्तो।।८५२।।
 (१२६ब) खलिऊण एत्थ ते पवहणाइं निज्जामएहिं आइड्डा।
 इंधण-जलस्स तइया चडिया कम्माराया सुयणु !।।८५३।।
 भणियं रायसुयाए 'अम्मे सीलवइ! उवहि-^१मज्झम्मि।
 तुंगो वण-संच्छण्णो को एसो पव्वओ रम्मो।।८५४।।
 भणियं सीलवईए 'पुत्तय ! विज्जाहरेण हरिऊण।
 (१२७अ)मुक्काऽहं जत्थ पुरा एसो विमलगिरि सो पयडो।।८५५।।
 तं निसुणिऊण भणियं सुदंसणाए मयच्छि ! जइ एवं।
 ता दट्ठव्वो एसो तं च पएसं विसेसेणं।।८५६।।
 इय सीलवइ-समेया कमलाए खंध-द्रेसमणुलगा।
 आरूढं तं सेलं रमणीयं नियइ चउपासं।।८५७।।
 तं च ^२केरिसं?
 निज्झर झरंत-सलिल-प्पवाह-^३झंकार-^४तिसिय-गंधव्वं।
 गंधव्व तिसरि-महुर-सर-हरिय-सुर-जुवइ-मण-भावं।।८५८।।
 मण-भावुल्लसिय-पणच्चमाण सु(१२७ब)र-^५जुवइ-रम्म-सुपएसं।
 सुपएससीण-महोरंगगणा-गेय-रमणीयं।।८५९।।
 अवि य-
 कत्थइ किन्नर-कररुह-छिप्पंत-सुवीण-तंति-महुर-सरं।
 महुर-सर-गलिय-मण-माण-गंठि-विज्जाहरि-निवहं।।८६०।।
 अण्णं च जत्थ रवि-किरण-भीरुयं गिरिगुहासु लुंकं पि।
 कवलिज्जइ दिव्वोसहि समूह तेण तम-णिवहं।।८६१।।
 इय विज्जाहर-सुर-सिद्ध-जक्ख-गंधव्व-कय-सु-वासम्मि।
 जा तत्थ विमलसेले परिसक्कइ सुयणु! रायसुया।।८६१अ)।।
 ता एगम्मि पएसे तव-^६तेयुल्लसिय-सारय(१२८अ)ससिव्व।
 विमल-सिलापट्टे^७ सुरगिरि व्व एणो मुणी दिट्ठो।।८६२।।

१. मज्झम्मि. २. केसरिसं. ३. ज्झंकार. ४. तसिय. ५. जुवइ. ६. पुल्लसिय. ७. वट्टे.

दडूण तं मुणिदं तस्सोवरि-जाय-गरुय-बहुमाणा ।
 चिंतइ कोवि सउण्णो चिड्डइ इह १ज्ञाण-गय-चित्तो ॥८६३॥
 गुरुभत्तिपुलइअंगा तस्स पणामं करेमि(?वि)जा ठाइ ।
 संवरिय-ज्ञाण-मुणिणा दिण्णो तां धम्मलाहो से ॥८६४॥
 भणियं मुणिणा तुह सुयणु! सागयं मुणिय-पुव्व-जम्माए ।
 भरुयच्छे मुणि-वंदण-कए तुमं सुयणु! संचलिया ॥८६५॥
 भणियं रायसुयाए एवं भयवं ! तए णु जं मुणियं ।
 सयल-जग-जीव-भावं पि णाणिणो अह वियाणंति ॥८६६॥
 ता साहेहसु भयवं(१२८ब)सुहयं तव-चरण-कारणं एयं ।
 रयणायरस्स मज्जे समागओ कह तुमं एत्थ? ॥८६७॥
 अवि य-

इय एरिस नव-३जोव्वण-सिरीए सव्वंग-रुद्ध-देहो वि ।
 निम्मल-तव-य(?)र[थण]-फुरंत-लच्छि-वच्छंकिओ कीस ॥८६८॥
 लायण्णासंचिय-रुय-सोह-निज्जिणिय-कामएओ वि ।
 कंदप्प-गइंदंकुस-सरिसं किं वहसि चारित्तं? ॥८६९॥
 तव-सिहि-पज्जालिय-पाव-५पुंज-वर-नाण-लद्ध-माहप्पो ।
 भणइ मुणिंदो भद्दे! जइ एवं ता निसामेह ॥८७०॥
 सव्वो वि विसय-विसहर-कराल-दड्डुग्ग-डसिय-वच्छयलो ।
 विसय-विस-घारियंगो निवसइ विसमावइ-पराए ॥८७१॥
 (१२९अ)तह आवईसु दुक्खं हवंति तह वेयणाउ दुक्खेण ।
 गुरु-वेयणा-विसिण्णो वेरगं वच्चे जीवो ॥८७२॥
 वेरगाओ सुबोहो हवइ विवेओ सुबोह-मइ-जणिओ ।
 सुविवेय-भाविय-मई जीवो जिण-धम्ममणुसरइ ॥८७३॥
 सो पुण धम्मो दुविहो जइ-धम्मो दसविहो समाइट्ठो ।
 बारसविहो य भणिओ सावय-धम्मो जिणिं देहिं ॥८७४॥

१. ज्ञाण. २. ताव. ३. जुव्वण. ४. पुंज.

घरवास-संठियाणं भोगासत्ताण कत्थ परलोगो ।
 इय भाविऊण एयं गि(१२९ब)ण्हंति तवं महासत्ता ॥८७५॥
 इय संखेवेण मए तुह कहियं वित्थरेण णिसुणेह ।
 विसयासत्ता सत्ता दुक्खं पावंति जह सुयणु! ॥८७६॥
 अत्थेऽत्थ भरहवासे कुणाल-^१णयरी जयम्मि सुपसिद्धा ।
 जीए जिण-चलण-कमलंकिया धरा सरइ सक्को वि ॥८७७॥
 तत्थ नरिंदो दुव्वार-वइरि-वारण-निवारण-मइंदो ।
 सुयण-जण-कुमुय-चंदो आहव-मल्लो जये पयडो ॥८७८॥
 तस्स पिया कमलसिरी निम्मल-चारित्त-रयण-कय-सोहा ।
 एक्को च्चिय(१३०अ)ताए सुओ विजयकुमारो समुप्पन्नो ॥८७९॥
 बालत्तणे वि रुयत्तणाओ विज्जाहरेणं हरिऊण ।
 पुत्तत्थिएण नीओ ^२सुरम्म-नयरीए वेयङ्के ॥८८०॥
 णिय-दइयाए पुत्तो समप्पिओ सो कमेण वड्ढंतो ।
 कालेणं सुयणु ! पत्तो नव-जोअण-लच्छि-वर-सोहं ॥८८१॥
 सुकला-कलाव-कलियं कीलंतं नियइ(१३०ब)जह कुमारं ।
 विज्जाहरीए तह तह मणम्मि मयणो वियंभेइ ॥८८२॥
 अवि य-

तं एयारिसं वर-रूय-लक्खण-धरं कुमारं ^३दइणं अकुसलयाए
 सीलस्स, अनिम्मलयाए चारित्तस्स, अपउणयाए पइविणयस्स, अच्चासत्तीए
 कामस्स, दोगइ-प(१३१अ)ह-गमण-कुसलाए, सुगइ-पुरी-मह-पंथ-गमण-
 पंगुलाए, उभय-कुल-कलंक भूयाए, जंपियं तीए कामासत्तीए विज्जाहरीए-^४भो
 भो सुहय! सुणेह मे वयणं जओ अब्भत्थिय-सुरा परोवयार-णिहया पर-
 समीहियत्थ(१३१ब) संपाडणुज्जुया, पर कज्जनिरया हवंति सप्पुरिसा ।

तो वेयङ्कसिहरोवरि एरिसं ठियाए भुयण-तिलय-भूयाए जय-
 संपयावास-भूयाए इमीए सुरम्म-नयरीए दुल्लह-रायसिरी-सुह-संपत्ति-कारणं
 अत्तणो सुह-हेउभूयं(१३२अ)अणेय^५जणमावज्जिय-बहु-पुण्ण-दुल्लहं
 सव्वंगेणावि अवितहं कायव्वं तए मह वयणं । गद्यखंड ४

१. णयरी. २. सुरंभ ३. देइणं. ४. जनमा.

इय जंपिऊण विज्जाहरीए मयण-सर-भिन्न-हिययाए।
 भणियं विलास-^१वच्छलय ! मज्झ वयणं निसामेह॥८८३॥
 मणुयत्तणस्स सारं देहं जं रोग-वज्जियं होइ।
 उवभोग-दाण-सारं वित्तं वित्ताहिवाणं च॥८८४॥
 नवजोवणस्स सारं पिय-संगो ता करेह मह' वयणं.
 आहवमल्लस्स सुओ(१३२ब) ^३इहाणिओ तं मह पिणं॥८८५॥
 ता एयं निय-नव-जोयणं तुमं सह मए मयंकमुह ! ।
 सहलीकरेह सिज्झंति जेण तुह सयल-विज्जाओ॥८८६॥
 तं वयणं सोऊणं विजयकुमारेण चिंतियं हद्धी।
 मुत्तूण जिणं सव्वं वसीकयं मयण-बाणेहिं॥८८७॥
 पढमं तेणावि तहत्ति मन्नियं हुंति सयल-विज्जाओ।
 भणियं वाया वि तुमं आजम्मं मज्झ खलु जणणी॥८८८॥
 अण्णं च तुह पसाएण जं मए ^३जाणि(१३३अ)याओ विज्जाओ।
 अज्ज-दीयहाओ तं मह विसेसओ गुरूयण-ट्ठाणं॥८८९॥
 नाऊण ^४निच्छयं तस्स तीए रोसेण पभणियं वच्छ!।
 कामासत्ता वि तुमं मा ^४इच्छह मह तुमं पत्तो'॥८९०॥
 तव्वयण-जणिय-गुरु-कोउएण कुमारेण चिंतियं महिला।
 कामासत्ता कवडेण णत्थि तं जन्न खलु कुणइ॥८९१॥
 हरेइ धणं मारेइ नियपई अहिलासेइ(१३३ब) पुन्नं पि।
 भक्खेइ वा विरुद्धा मइलीय-चित्ता सया महिला॥८९२॥
 अवि य-
 असुइत्त-कूड-कवडं वंचयणं निद्वयत्त-मय-लोहो।
 कामासत्ति-वबंधो एयाणं महिलिया-ठाणं॥८९३॥
 मरणं विएस-गमणं दारिदं बंधणं च दोहगं।
 चिर-संसार-निवासो हवेइ महिलाण संगेण॥८९४॥

१. वच्छयल. २. इहाणिउं. ३. जाणियाउ. ४. निच्छियं.

ता जइ तायस्स इमं संसेमि न सद्देहे(१३३/१अ)इ मह ताओ ।
लीला-वयणेण वि महिलियाण सव्वो वि पत्तियइ ॥८९५॥

चिद्धामि जह विरोहो अहवा वच्चामि सच्चयं एयं ।

इय वसण-संकडे किं करेमि पडिओ गइंदो व्व ॥८९६॥

अहवा ताएण समं नूणं धम्मत्थ-मोक्ख-विघयरो

दोस-निलओ विरोहो परिहरियव्वो पयत्तेण ॥८९७॥

अन्नं च-

कोहाविद्धो मारइ लोहासत्तो य हरइ सव्वस्सं ।

माणिल्लो सो य नरो मायावी डसइ सप्पो व्व ॥८९८॥

एसा(१३३/१ब) कामासत्ता माया-बहु-कवड-चित्तिय-उवाया ।

चत्त-नय-लज्ज-करुणा वज्जेयव्वा किमन्नेणं ॥८९९॥

इय चिंत्तिऊण एयं विज्जा-विन्नाण-लद्ध-माहप्पो ।

गहिऊण खग-रयणं उप्पइओ गयण-मग्गेण ॥९००॥

पेच्छंतो पुर-पट्टण-गामागर-नगर-देस-पउराइं ।

संपत्तो सुयणु! कुणाल-नयरीयाए खणद्धेण ॥९०१॥

नाऊण नियय-जणणी जह एसा-सोय-गल्ल-कयहत्था ।

अत्ताणं पयडंतो अवयरिओ तीए पय-मूले ॥९०२॥

विहिणा[कय]पणामो निय-जणणि-जणय सुयणु ! गुरुयणे कुमरो ।

जा साहइ वुत्तंतं समागओ ता तहिं दूओ ॥९०३॥

आहवमल्लो दूएणं पभणिओ 'निव ! अ (१३४अ) वज्झ-नयरीए ।

जयधम्म निवेण तुमं उलगाए समाणत्तो ॥९०४॥

सुणिऊण दूय-वयणं विजयकुमारेण पभणियं रे रे ।

अम्हाण वि किं सामी अत्थिं परो भरहवासम्मि ॥९०५॥

भणिओ निवेण कुमरो 'वच्छ ! सया मज्झ सो पहू राया ।

साहम्मिओ सुमित्तो सुपसाओ तह विसेसेण ॥९०६॥

ता गंतव्वं हि मए जयधम्म-नराहिवस्स पय-मूले ।

चिर-दं(१३४ब)सण-सुह-जणओ चिद्ध तुमं जणणि-पासम्मि' ॥९०७॥

सुणिरुण राय-वयणं विजयकुमारेणं सविणयं भणियं।
 जइ एवं ता हं ताय ! तत्थ गमणं करिस्सामि॥१०८॥
 इय आणत्तो पिउणा हय-गय-रह-भडसमूह-परियरिओ।
 थोव-दिणेहि वि पत्तो अवज्झ-नयरीए सो कुमरो॥१०९॥
 आवासियम्मि कडए सहिओ भिच्चेहिं अवसरे पत्तो।
 रायस्स(१३५अ)कय पणामो कय संमाणो य उवविट्ठो॥११०॥
 विण्णाण-कला-लायन्न-रूय-नय-रायविक्रम-गुणेहिं।
 वित्थरिओ विमल-जसो विजयकुमारस्स नयरीए॥१११॥
 एत्थंतरम्मि जयधम्मराय-धूया मयच्छि! सीलवई।
 सहियायणेण सहिया समागया ताय-पासम्मि॥११२॥
 कुमरं पलोयमाणी निहुयं सहियाइ उवहसिज्जंति।
 लज्जंति निय-पिरुणो पुणो गया नियय-भवणम्मि॥११३॥
 (१३५ब) दडूण तस्स रूयं सीलवई राइणा कुमारस्स।
 कमलच्छि! तेण दिण्णा पारद्धो तत्थ वीवाहो॥११४॥
 एत्थंतरम्मि भद्दे! वसंत-सुह-मज्जणुच्छुओ राया।
 निय-परियणेणं सहिओ पत्तो उज्जाण-भूमीए॥११५॥
 तत्थुज्जाणे रण्णो मज्जण-कीला-पमत्त-चित्तस्स।
 विज्जाहरेण हरिया सीलवई कुमर-रूवेण॥११६॥
 अण्णाए तत्थ गयणे निएवि विज्जाहरेण णिज्जंती।
 भणियं सी(१३६अ)लवईए विजयकुमारेण सह गयणे॥११७॥
 सुणिरुण तीए वयणं अपच्छिमाणं हि तह य सीलवई।
 दुइयं कुमार-रूयं निएवि हेलाए पोक्करियं॥११८॥
 गयणे सहीहिं दडूणं जंपियं मज्जणं चयंतीहिं।
 ओपे(क्ख)देव! गयणे निज्जइ केणावि सीलवई॥११९॥
 सुणिरुण ताण वयणं राया खगं करेण गहिरुण।
 चइरुण मज्जणं सो इओ तओ धावए कुद्धो॥१२०॥

१. उवविट्ठो. २. रायणा. ३. इउ.

सव्वेवि भडा चइऊण मज्जणं आउहाइं गहिऊण।
 पहरंति मही(१३६ब)वीढ-ठि(डि)या वि विज्जाहर-प्पमुहं॥१२१॥
 किं करइ नरिंदो भूमि-गोयरो जइ मयच्छि ! सूरुो वि।
 अह १सुपुरिसा वि पावंति परिभवं नूण धूयाहिं॥१२२॥
 चिंतेइ मज्झ एसो मज्जण-कीला-पमत्त चित्तस्स।
 सत्थत्थ-नय-धरस्स वि संजाओ परिभवो एसो॥१२३॥
 अवि यं-

धाउव्वाय-रसायण-२जंत-वसीयरण-खन्नवाएहिं।
 कीलावसणेहिं तथा गुरुया वि पडंति गुरु-वसणे॥१२४॥
 अहवा कुलदेवीए भणियं जं नेय पालियं तेण।
 एसो दुक्ख-कुरुडो उवा[१३७अ]रिं महण्णिवडिओ सहसा॥१२५॥
 इय चिंतिऊण रण्णा भणियं भो कुमर! सुणि विसालच्छ॥
 वच्च लहु मा विलंबह नह-गमणं तुज्झ साहीणं॥१२६॥
 राय-वयणेणं कुमरो असि-हत्थो नहयलं समुप्पइओ।
 विज्जाहरस्स पिट्ठीए धाइओ जा मयंकमुहि!॥१२७॥
 ता एत्थ विमल-सेले निएवि वि(१३७ब) ज्जाहरो कुमारेण।
 दुब्भासिओ सरोसं रे रे सुमरेह निय-पहुणो॥१२८॥
 रे ठाहि ठाहि तियहर ! सरणं कत्थेत्थ वच्चसि दुरास!।
 मज्झ बलं न वियाणसि हरसि नरिंदस्स पिय-धूयं॥१२९॥
 विज्जाहरो वि तव्वयण-जणिय-गुरु-मच्छरो-सचक्केण।
 पहेइ जा कुमारस्स तिब्ब-कोवानल-पलित्तो॥१३०॥
 ता वंचिऊण कुमरो (१३८अ)चक्क-पहारं सुतिक्ख-खग्गेण।
 पाडेइ सिराउ मउडं वर-३विज्जालद्ध-४माहप्पो॥१३१॥
 कुमरस्स बलं नाउं नरिंद-धूयं चएवि तत्थेव।
 विज्जाहरो पलाणो वेयङ्क-महीहर-प्पमुहं॥१३२॥

१. सुपिरसा. २. जंतु. ३. वेज्जा. ४. महप्पो.

कुमरो वि तस्स पट्टीए धाइओ जा खणंतरं एणं ।
 ता पिच्छइ वेयञ्जे सुरम्म-नयरीए-तं भवणं ॥१३३॥
 एसो सो मह ताओ एयं ठाणं इमा वि सा जणणी ।
 चिंतइ हा दुट्ठ-कयं ताए जं पहरियं तिच्चं ॥१३४॥
 एएण बालत्तणाओ वच्छल्लयाए बहुमाणं ।
 पुत्तोव्वपालिओ ला (१३८ब) लिओ व्वसुकलाओ सिक्खिविओ ॥१३५॥
 सा मह सव्वंगेण य एसो ताओ य अहव सुगुरूव्व ।
 एयस्स पहरियं जं पवाइओ अयस-पडहो तं ॥१३६॥
 इय एवं जा १कुमरो चिट्ठइ गुरु-सोय-गल्ल-कय-हत्थो ।
 ता विज्जाहर-राएणं पभणिओ पुत्त! चय सोयं ॥१३७॥
 एसो खत्ति-धम्मो पहरिज्जइ सामिसाल-कज्जम्मि ।
 अण्णं तए ण नायं जह एसो मज्झ सो ताओ ॥१३८॥
 ता एसा सीलवई हरिया हरिगमण तुज्झ लोहेण ।
 एत्थाणियाए एयाए एइ (१३९-अ) कुमरो वि जेणेत्थ ॥१३९॥
 अण्णं च तुज्झ सीलं सव्वं मह परियणेण मह १सिद्धं ।
 जह एसा तुह जणणी कुविया तुज्झोवरि सकामा ॥१४०॥
 ता वच्छ! इट्ठ-विरहो अणिट्ठ-संगो य आवइ दुरंता ।
 अत्थब्भंसो मरणं पि होइ महिलाण संगेण ॥१४१॥
 (१३९ब) अविय-
 उवचरिया वि सणेहं सकज्ज-लग्गा सणेह-खयकारी ।
 दीवसिह व्व सकलुसा मलिणकरी तह य खलु महिला ॥१४२॥
 जल-संगया दुरंता दोपक्ख-खयंकरी दुरायारा ।
 सरिय व्व विसम-पह-नीय-गामिणी महिलिया चहया (?चयह) ॥१४३॥
 (१४०अ) पय-पूरिया वि सविसा चरण-विहीणा वि गुढ-पय-चारा ।
 कुडिल-गइ दुट्ठसीला दुजीह सप्पि व्व चय महिला ॥१४४॥

१. कुमारो. २. दिट्ठं.

एण कारणेणं चउसट्टिसहस्स भव्व नारीणं।
 चइऊण भरहचक्की पत्तो निव्वाणपुर-रज्जं।।१४५।।
 (१४०-ब) अज्ज दियहाउ मज्झ वि इमीए भज्जाए रायलच्छीए।
 आजम्मं निव्वित्ती समप्पियं तुज्झ कुण रज्जं।।१४६।।
 तं निसुणिऊण जंपइ 'कुमरो इय एरिसम्मि संसारे।
 मज्झ वि एयं जुत्तं एयं पि १निदरिसणं ताय ! ।।१४७।।
 को इत्थ जाणमाणो (१४१अ) निदय-बहु-कवड-कूड-नारीणं।
 दुट्ठाण महिलियाणं अत्ताणं खाणयं देहि।।१४८।।
 सो विज्जाहरराया रज्जं चइऊण निय-गुरु-समीवे।
 जिण-दिक्खं पडिवण्णो कुमरो वि समागओ एत्थ।।१४९।।
 जा किल सीलवई सा जयधम्मनिवस्स सो समप्पेइ।
 पडिवज्जेसइ दिक्खं न पिच्छए सा वि ता एत्थ।।१५०।।
 चित्तेइ मणे हा हा निरत्थयं मज्ज जीवियं विहलं।
 [किं] किज्जइ ३मए जम्हा ताओ वि विडंभीओ जुज्झे।।१५१।।
 एसा वि नेय पत्ता जयधम्म निवो वि नेय तोसविओ।
 (१४१-ब) सुहडत्तणं च नट्टं पारद्धासिद्धकज्जस्स।।१५२।।
 अन्नं च सउरिसाणं कित्ती तिविहा बुहेहिं निदिट्ठा।
 विक्कम-कवित्त-चाएणं ताणं एगावि न हु मज्झ।।१५३।।
 एवंविहम्मि कज्जे असमत्ताए सुकज्ज-सिद्धीए।
 कत्तो विक्कमकित्ती य सिद्धकज्जस्स हसणिज्जा।।१५४।।
 सुकवित्तणेण कित्ती साहीणं छंद-लक्खणं जइ वि।
 सम्मत-कव्वबंधे निव्विग्धं सा वि कालेण।।१५५।।
 चाएण-अत्थ-रहिया कत्तो कित्ती चलाए लच्छीए।
 आजम्मं ता संपइ निरत्थयं ३जी(१४२अ)वियं मज्झ।।१५६।।
 परिभाविऊणं एयं जिण-चलणाराहणेणं जा कित्ती।
 सासय-सुक्ख-निहाणं कायव्वा सा मए एण्हिं।।१५७।।

१. निदरिण्णणं. २. मी. ३. जावियं.

सा पुण दुविहा जिण-भवण-बिंब-देव-च्चणाइ-दाणेण ।
 अन्ना पंच-महव्वय-दुक्कर-तव-चरण-करणेण ॥१५८॥
 ता बारसविह-तव-चरण-जलण-जालावलीहिं कम्म-वणं ।
 (१४२ब)द(ड)हिऊण भवायत्तं भुवणे किती पयासेमि ॥१५९॥
 इय चिंतिऊण एयं पंचेव महव्वयाइं गहिऊण ।
 उग्ग-तवं कुणमाणो इहेव सो संठिओ कुमरो ॥१६०॥
 जो आहवमल्ल-सुओ जयधम्म-नराहिवस्स वर-भिच्चो ।
 जिण-दिक्खं पडिवण्णो सो हं तव-कारणं एयं ॥१६१॥
 सुणिऊण संविहाणं क(१९३अ)मलाए सा मयच्छि ! सीलवई ।
 देवच्चणं कुणंती गंतुं वद्धाविया तत्थ ॥१६२॥
 अम्मे ! सो तुज्झ वरो विजयकुमारो णु एत्थ निवसेइ ।
 उग्ग-तवं कुणमाणो ओपिच्छह किं वियारेण ॥१६३॥
 भणियं सीलवईए अलियं जंपेह मा हले कमले ! ।
 वाया वि पेम-बंधो एरिस-दुक्खाइं दंसेइ ॥१६४॥
 सा कमलाए सहिया समागया तत्थ नियइ तं कुमरं ।
 उग्ग-तवं कुणमाणं णमेइ भावेण सीलवई ॥१६५॥
 दाऊण धम्मलाहं भणियं मुणिणा मयच्छि ! धन्नासि ।
 संजम-कए तुमं मह सुपुव्व-पुण्णेहिं संपडिया ॥१६६॥
 भणियं रायसुयाए 'कायव्वं तुम्ह 'जं म(१४३ब) ए भयवं ! ।
 तेण मह णिज्जरत्थं कुणसु पसायं विगयमोह ! ॥१६७॥
 भणियं मुणिणा भदे ! जइ एवं ता करेह जिण-धम्मं ।
 पाविज्जइ जेण अणाइ-अक्खयं सासयं ठाणं ॥१६८॥
 सो पुण चउव्विहो जिणवरेहि भणिओ तिलोय-महिएहिं ।
 दाण-तव-सील-भावण-भाविय-चित्ताण-सत्ताणं ॥१६९॥
 दाणं च होइ तिविहं णाणाभय-भत्त-पाण-ठाणाहिं ।
 एयाणं च पहाणं नाणं भणियं जिणिंदेहिं ॥१७०॥

अवि य-

जीवाजीव-पयत्थं सव्वपयत्थाण जं च परमत्थं ।
जाणंति जे वि अत्थं ताणं नाणं पहाणं तु ॥१७१॥
उवलद्ध-विमल-नाणो जीवो परमत्थ-कारणं मुणइ ।
(१४४अ)नाणीणं मुणिवराणं देवा वि कुणंति सुस्सूसं ॥१७२॥
नाण-सहिओ सुसाहू थोव-दिणेहिं पि खवइ जह कम्मं ।
तह अण्णाणी कत्तो बहुएहिं वि वासकोडीहिं ॥१७३॥
अण्णाणंधो जीवो दुक्कर-तव-चरण-करण-सहिओ वि ।
अमुणंतो परमत्थं पुणो पुणो भमइ संसारं ॥१७४॥
सव्व-दाण-पहाणं सव्व-सुहाणं णिहाणमवि गुरुयं ।
दित्ते(१४४ब)ण णाण-दाणं वसीकयं सिव-सुहं दुलहं ॥१७५॥
दित्तेणं नाण-दाणं भुवणे जिण-सासणं समुद्धरियं ।
भुवणब्बहिओ अप्पा जए सुवित्थारिया कित्ती ॥१७६॥
तित्थंतरेसु जम्हा केवलि-रहिएसु अज्ज-खेत्तेसु ।
नाणं सया पहाणं जिण धम्म-धुरंधरं पढमं ॥१७७॥
केवलि-भासिय-णाण-प्पईव-सुपहा विसुद्ध-सुतवेण ।
खवि(१४५अ)ऊण कम्मरासिं जीवा वच्चंति निव्वाणं ॥१७८॥

अवि य-

ते धण्णा ताण नमो तेसिं कित्ती सुनिम्मला भुवणे ।
तेसिं जम्मं ति कयत्थं जे णाणं देति जिण-भणियं ॥१७९॥
जाइ-कुल-रूय-बल-वित्त-वज्जिओ पंगुलो वि णाणे(१४५ब)ण ।
सव्वत्थ सया पुरिसो हवेइ पूयारुहो सहसा ॥१८०॥
अधणस्स कओ दाणं कओ तओ वाहिणो असत्तीए ।
णाण-दाणं सुदेयं थोवं पि बहुफलं भणियं ॥१८१॥
दंसण-चरित्त-भट्टो णाणेण पुणो इमं समुद्धरइ ।
(१४६अ)दुक्खेण णाण-रहिओ चारित्तं दंसणं लहइ ॥१८२॥

१. नाणीन. २. क्खवइ । ३. दित्तेण. ४. लहह.

ता दायव्वं नाणं अणुसरियव्वा सुणाणिणो मुणिणो ।
 णाणस्स सया भत्ती कायव्वा धम्म-कुसलेण ॥१९८३॥
 दुइयं पि अभय-दाणं तं पि हु अभएण सव्व-जीवाणं ।
 अ(१४६ब)भउ त्ति धम्म-मूलं दयाइ धम्मो पसिद्धमिमं ॥१९८४॥
 अवि य-

सव्व जीवाण जीयं जह इट्ठं होइ दुक्खियाणं पि ।
 न तथा पुत्त-कलत्तं ण परियणो संपया विउला ॥१९८५॥
 बल-रूय-जोवणाणं हवंति जे तिहुअणस्स अब्भहिया ।
 (१४७अ)जुवइ-मण-जणिय-मोहा ते सव्वे अभय-दाणेण ॥१९६६॥
 चक्कीसरो वि रज्जं चइए ण हु जीवियं सया इट्ठं ।
 असुइ-कीडो वि मण्णइ अत्ताणं चक्किसुह-तुल्लं ॥१९८७॥
 अवि य-

सधणाण णिद्धणाणं दुत्थिय-दुहियाण बाल-विद्धाणं ।
 सव्वाण पिया पाणा ता दायव्वा सया पाणा ॥१९८८॥

अण्णं च-

जे काणच्छा मूया हीणंगा पंगुला विणट्ट-णहा ।
 सडिय-कर-चरण-णासा ते सव्वे जीव-हिंसाए ॥१९८९॥
 छिज्जंति जाण कर-चरण-नासा-उट्टउड-सवण-सीसाइं ।
 किज्जइ णयणुद्धारं अवलंबिज्जंति पासेणं ॥१९९०॥
 णर-तिरिय-नरय-वासे व(१४७ब)ह-बंधुक्कत्तणाइं वि सहंति ।
 छिज्जंति आरडंता सुतिक्व-करवत्त-धीराहिं ॥१९९१॥
 मारेवि निरवराहे जीवे खायंति जे णरा मंसं ।
 ते णरय-तिरिय-दुक्खं विसहंति परावसा पावा ॥१९९२॥
 णारुण इमं भव-भीरूयाण जीवाण सरण-रहियाणं ।
 साहीणं च सुदेयं दायव्वं अभयदाणं तं ॥१९९३॥

विज्जाए णाण-दाणं साहीणं तह धणेण धण-दाणं।
 रोराण वि साहीणं इमं सया अभय-दाणं च॥१९४॥
 तइयं च भत्त-पाणं वत्थोसह-वसहि-आसणाइणि।
 धम्मोवग्गहकरणं जईण देयं विसेसेण॥१९५॥
 एयं सया सुपत्ते काले खेत्ते ज(१४८-अ)हा ससत्तीए।
 सिव^१सुक्ख-करं दाणं दायव्वं भाव-सुद्धीए॥१९६॥
 एणं पि जो इमाणं दाणं कालागए सुपत्तम्मि।
 भावेणं देइ सुद्धं महिइओ होइ सो पुरिसो॥१९७॥
 तित्थयर चक्कवट्टी बलदेवा तहय वासुदेवा य।
 जायंति(१४८ब)जयब्भहिया सुपत्तदाण-प्पभावेण॥१९८॥
 जह भयवं रिसह-जिणो घिय दाण^२पभावओ जयब्भहियो।
 जाओ जह भरहवई भरहो मुणि-भत्त दाणेण॥१९९॥

अन्नं च-

दंसण-मित्तेण वि मुणिवराण नासेइ दिण-कयं पावं।
 (१४९अ) जो देइ ताण दाणं तेण जए किं ण सुविढत्तं॥१०००॥
 तित्थंतरेसु मुणिणो जिण धम्म-धुरंधरा सया हुंति।
 तेसिं दाणं दिंतो जिणधम्म-पहावगो होइ॥१००१॥
 तं सुपवित्तं भवणं मुणिणो विहरंति जत्थ पइदियहं।
 न कयावि साहु-रहिओ जिण-धम्मो पायडो होइ॥१००२॥
 आरंभे णत्थि द(१४९ब)या अण्णासत्ताण णासए भावो।
 सपरिग्गहाण सीलं ता साहीणं सया दाणं॥१००३॥
 आरंभजुएण सया सुद्धमसुद्धं पि भावसुद्धीए।
 देयं मुणीणं दाणं कालं खेत्तं मुणंतेण॥१००४॥
 दुब्भिक्ख-देसभंगे पंथे रण्णे य तह कुवासे वा।
 देयं मुणीण(१५०अ)दाणं तित्थुण्णइ-कारणं विहियं॥१००५॥

१. सुख. २. प्पभावओ. ३. किण्ण. ४. ण्णासए.

भणियं च जिणागमे-

जो सुद्धेणं भत्त-पाण-वत्थो^१सहाईएण काल-खित्तसुद्धीए तक्कालुप्पणण
हरिसवस-विसङ्गमाण-कंदोद्ध-णयण-विसुद्ध-मणभावो पडिलाहेइ मु(१५०ब)
णिवरे तस्स अप्पो वि णत्थि बंधो केवलं णिज्जरा।

जो पुण काल-खेत्त-दोसेण सुद्धमलहंतो असुद्धेणावि भत्तपाण-
वत्थोसहाइदाणेण सुद्ध भावो पडिलाहेइ मुणिवरे तस्स अप्प बंधो बहुतरा
णिज्जरा। गद्यखंड-५

(१५१अ) अण्णं च पुणो छुह-पीडियाण दारागयाण दुहियाणं।
पत्तापत्तेसु सया करुणा-दाणं पि दायव्वं॥१००६॥

अवि य-

णिज्जरकरं सुपत्ते करुणाए दुत्थियाण रिद्धिकरं।
पाव-कम्मे उविकखा सुधम्म-कुसलेण कायव्वा॥१००७॥

मुदा । करुणा । उपेक्षा ॥ अविय

^२दव्वत्थ-गव्व-परियण-भयाणुकंपोवयार-^३पावत्थं।
लज्जा-भय-धम्मत्थं च दसविहं दाणमुदिट्ठं॥१००८॥

एयाणं च पहाणं धम्मत्थं जं सया सुपत्तेसु।
दिज्जइ दाणं तं होइ कारणं सासय-सुहाणं॥१००९॥

अण्णं च-

जाइ-कुल-सील-सुय-गुण-बल-रूय-सहाय-वज्जिओ जइ वि।
(१५१ब)दाणं दित्तो पुरिसो होइ सुराणं पि थोयव्वो॥१०१०॥

णासंति आवईओ अगुणस्स वि होंति गुण-समिद्धीओ।
दाणं दित्तस्स णरस्स होइ सत्तू वि लहु ^४मित्तो॥१०११॥

पुहइवई सूरु पंडिओ वि वेज्जो वि अहव जोइसिओ।
दाणं दित्तस्स हवेइ तक्खणा विणइ भिच्चु व्व॥१०१२॥

पिय-मित्त-सत्तु-बंधव-पुत्त-कलत्ताइ सयल-सुयण-जणो।
सुसिणेहो होइ खणे दाणं ^५दित्तस्स पुरिसस्स॥१०१३॥

१. सहाईएण. २. दव्वच्छ. ३. पावच्छ. ४. मित्तो. ५. दित्तस्स.

जिण-भवण-बिंब-पूया-जत्ताउ कुणंति ^१देति दाणाइं।
 भुंजंति विविह-भोए सुपत्तदाण-प्पभावेणं॥१०१४॥
 अण्णो वि पुणो चाडुय-सयाइं दव्वेसराण काऊणं।
 (१५२अ)^२उयरं भरंति दुहिया पर-कम्मकरा सया हुंति॥१०१५॥
 हुंति निरासा ^३निच्चूसवेसु परिहव-सयाइं पावंति।
 पुरिसा अदिण्ण दाणा खणे खणे जंति वेरगं॥१०१६॥
 अच्छउ तंबोलाहरण-वत्थ-विविहा विलास-संपत्ती।
 दाण-रहियाणं निच्चं संदेहो(१५२ब) ^४उयर-भरणे वि॥१०१७॥
 ता दायव्वं दाणं थोवस्स वि थोवयं सया सुयणु !।
 इह-लोए कित्तिकरं सिव-सोक्ख-करं च परलोए॥१०१८॥
 तिविहो चउव्विहो वा दाणधम्मो।
 सीलं निय-कुल-णहयल-ससि व्व कित्ती पयासए भुवणे।
 साहेइ तिहुयणं पि हु पालेयव्वं च(१५३अ)ता सीलं॥१०१९॥
 जाइ-कुल-रूय-सुय-बल-विज्जा-विण्णाण-लच्छि-रहिया वि।
 सव्वत्थ पूयणीया णिम्मल-सीला नरा हुंति॥१०२०॥
 कुल-जाइ-रूय-संपय-विज्जा-विण्णाण-बुद्धिवंता वि।
 पावंति नेय ठाणं सव्वत्थ वि सील-पब्भा[१५२ब]इहा॥१०२१॥
 ता कायव्वा भत्ती सयावि साहूण सीलवंताणं।
 सिव-सोक्खकरं सीलं पालेयव्वं सयं चेव॥१०२२॥
 निम्मल-तवेण धम्मो कायव्वो पाविऊण मणुयत्तं।
 जेण जर-मरण-वाही पुणोवि देहे न संभवइ॥१०२३॥
 (१५४अ)दिव्वोसहि-रसवायं-नहगमण-विसापहार-मणि-जोगो।
 चिंतामणि-कप्पतरू सिज्झंति तव-प्पहावेण॥१०२४॥
 अण्णं च-
 कुल-जाइ-रूय-विण्णाण-लच्छि-सुय-बुद्धि-सयण-रहिओ वि।
 निम्मल-तवेण पुरिसो होइ सुरा[१५४ब]णं च थोयव्वो॥१०२५॥

१. देविं. २. ऊयरं. ३. निव्वूसवे. ४. ऊयर.

न तवेण विणा जीवो असंख-भव-संचियं खवइ कम्मं ।
परिभमइ भव-समुद्दे ण य पावइ मोक्ख-सोक्खं च ॥१०२६॥

ता कायव्वा भत्ती सयावि तव-संजुयाण साहूणं ।
कम्मकखयस्स हेऊ तवो सयं चेव कायव्वो ॥१०२७॥

(१५५अ)भावण-धम्मोतव दाण-सील एयाणं कारणं पढमं ।
जम्हा भावेण विणा ण होइ धम्मे मई कइया ॥१०२८॥

अधणाण कओ दाणं सीलं सपरिग्गहाण णासेइ ।
विसयारात्ताण तवो साहीणो भावणाधम्मो ॥१०२९॥

भावेण गहिय नियमे सुमाणुसत्तं तुमं पि संपत्ता ।
तियस-णमिएहिं भणिओ भावो धम्म खलु मूलं ॥१०३०॥

सम्मत्तं जं मोक्खस्स कारणं तं पि होइ भावेण ।
लोए वि पसिद्धमिमं भावस्स फलं सया होइ ॥१०३१॥

अवि य-

लक्ख-विहूणो विज्जो ला[१५५-ब] क्खण-हीणो य पंडिओ लोए ।
भाव-विहूणो धम्मो तिन्नि वि लोए हसिज्जंति ॥१०३२॥

अन्नं च-

णार[इ]य-तिरिय-सुर-मणुय-सुहिय-दुहियाण अंध-बहिराणं ।
सव्वाण वि साहीणो पावहरो भावणा-धम्मो ॥१०३३॥

पालउ सीलं दाणं पि देउ अह दुक्करं तव कणउ ।
भावेण विणा सव्वं निरत्थयं किसि-पलालं व्व ॥१०३४॥

ता कायव्वो भावो सासय-सोक्खाण कारणं पढमं ।
सास-निष्पत्ति-हेऊ अवियप्पं जह जलं भणियं ॥१०३५॥

एसो चउविह-धम्मो संखेवेणं च तुह मए कहिओ ।
एसो तुह साहीणो भव्वत्त-प(१५६बअ) यं सुपत्ताए ॥१०३६॥

अह मह उवरि सणेहो ता भदे ! विमल-पव्वओ एसो ।
सुर-सिद्ध-जक्ख-विज्जाहराणं कीलणपयं रम्मं ॥१०३७॥

१. मोक्खस्स. २. गिरत्थयं. ३. निष्पत्ति. ४. उयरि. ५. वेज्जाहराणं.

ता धम्मविणोयमिमाणमित्थ १धम्मज्जयाणं देवाणं ।
 मुणि सुव्वय-जिणभवनं जुत्तं तुह एत्थ का[१५६ब]यव्वं ॥१०३८॥
 सुणिऊण साहु-वयणं रायसुयाए ३णं सुत्तहारस्स ।
 आइड्डं तेणावि य पारद्धं फालिम-सिलाहिं ॥१०३९॥

अवि य-

तुंगं मणोहर-पउर-३सिहराकिण्ण-सुमेरु-४णामकं ।
 एग-दिवसेण भवनं णिम्मावियं सुत्तहारेण ॥१०४०॥
 (१५७अ)विविह-वर-रूय-तोरण-चउपास-णिबद्ध-तुंग-पायारं ।
 छज्जय-सुमत्तवारण-वर-कलस-निविट्ठ-धय-चिंधं ॥१०४१॥
 निम्मल-जलोह-पूरिय-विरइय-चउवार-तोरण-५सुवाणो ।
 वावी जिणिंद-भवनं एयं का(१५७ब)रावियं तइया ॥१०४२॥
 निम्माविऊण भवनं सुंदसणा वंदिऊणं तं सुमुणिं ।
 आरूढ-जाणवत्ता चलिया भरुयच्छ-नयरम्मि ॥१०४३॥

॥ इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिय-सिरि-संवलियाविहारस्स
 सुंदसणाचरिए विजयकुमा(१५८अ)र-साहु-संविहाणो नाम अट्टमो
 उद्देसो सम्मत्तो ।

१. धम्मज्जुयाण. २. ण. ३. सिहरकिण्णु. ४. णामकं. ५. सुयाणो.

पुव्वभव-परिचिय-महा-मुणि-दंसणो जिणभवणोवएस-वण्णणो
नाम नवमो उद्देसो

वहिरुणाविग्घं थोव-वासरेहिं पि णम्मय-दुवारे।
संसारु व्व समुदं तरिउं तीरं गया बाला।।१०४४।।
धय-चिंध-छत्त-चामर जुल्लंतुदाम-किंकिणि-रवेण।
अप्फालिय-जयतूरो वेडाडंडो तडे पत्तो।।१०४५।।
सव्वो वि नयर लोओ सोउं जयतूर-सद्द-णिग्घोसं।
भीओ भणेइ हा किं समागओ सिंघलाहिवई।।१०४६।।
(१५९अ)मुणिरुण तूर-सद्दं भणियं जियसत्तु-राइणा रे रे।
किं एस सिंघलेसो समागओ मज्झ उवरिम्मि।।१०४७।।
ता पक्खरेह तुरया गुडह गइंदा भडा वि तज्जेह।
अप्फालह रणतूरं सत्थाइं करेह पउणाइं।।१०४८।।
इय हय-गय-रह-भड-जोह-परिगहो सन्नहे वि जियसत्तु।
वेलाउलम्मि पत्तो अप्फालिय-तूर-जय-सद्दो।।१०४९।।
तं सण्णद्धं दड्डं भणियं च सुंदसणाए किं एयं।
दीसइ-हय-गय-रह-भड-समाउलं उयहि-तीरम्मि।।१०५०।।
भणियं च उसहदत्तेण सुयणु! एयस्स लाडाएसस्स।।
राया जणस्स सुहओ जिण-धम्म-रओ अणुण्णमई।।१०५१।।

अण्णं च-

तिक्ख-(१५९ब) करवाल-दारिय-रिउ-गय-कुंभत्थलुच्छलंतेहिं।
मोत्ताहलेहिं हारो जेण कओ सुर-जुवाणीणं।।१०५२।।
परवाय-विकह-मूओ परदोसायण्णणेक-बहिरु व्व।
जच्चंधो पर-महिलावलोयणे सुगइ-रोरु व्व।।१०५३।।
करुणामय-णीर-सरोवरं व संवेग-चित्त-भित्ति व्व।
णिव्वेय-रयण-मुणिहि व्व पसम-तरु-सुहयछाय व्व।।१०५४।।

१. चहिं. २. तरिउं. ३. जुल्लंतुदाम. ४. अफालियो.

एसो जियसत्तु णिवो तुह १पिउणो चंदउत्त-रायस्स।
 णिवसइ सया ससंको जाणइ किं एस सो पत्तो।।१०५५।।
 तेणोसो तुह जय-तूर-गहिर-धोसं सुणेवि सण्णद्धो।
 वेलाउलम्मि संगर-समुच्छुओ सुयणु ! संपत्तो।।१०५६।।
 तव्वयण(१६०अ)मुणिय-कज्जाए जंपियं झत्ति रायधूयाए।
 जइ एवं ता गंतुं तुरियं साहेह वुत्तंतं।।१०५७।।
 लद्धाएसो सेट्ठी एगाए खरुक्कियाए चडिऊण।
 अत्ताणं पयडंतो पत्तो जियसत्तु-पयमूले।।१०५८।।
 दूराउ कय-पणामो आगमणं नि(१६०ब)व-सुयाए साहेवि।
 जा णिव्वेयइ कज्जं ता पत्तं पवहण-समूहं।।१०५९।।
 अवि य-
 णिज्जामयस्स वयणेण कोवि पट्टि खलइ पवहणं गंतुं।
 अन्नो लंबेइ सिढं अन्नो संवरइ हरिणीओ।।१०६०।।
 अण्णो वि लोहमइयं अहोमुहं खिवइ(१६१अ)णंगरं झत्ति।
 अहवा णु लोहमइओ अहोमुहं पडइ अण्णो वि।।१०६१।।
 अट्टालयाउ जंतं उत्तरइ को वि कय-बहु-पसाओ।
 अण्णो वि रायधूयं वद्धावइ गुरु पसायमुहो।।१०६२।।
 इय कय-मंगल-सद्दा १उत्तरिया पवहणाओ णिवधूया।
 सीलवईए सहिया आरूढा सुहय-जंपाणे।।१०६३।।
 उच्चरिय-णाम-सुत्ता थुव्वंती ३बंदिवंद-सु(१६१ब)कइहिं।
 दाणं दिंती पत्ता जियसत्तु-नरिंद-पासम्मि।।१०६४।।
 दूराओ च्विय राया वियाणियागमण-सयल-वुत्तंतो।
 साचारं परितुट्ठो सुसागयं कुणइ बालाए।।१०६५।।
 तह चिर-विओय-संजणिय-दुक्ख-निद्वलण-जाय-परिओसो।
 सीलवई भाइणेई परिओसइ सायरं राया।।१०६६।।

१. पियणो. २. उत्तरियं. ३. बंदिवंदि.

जपेइ उसहदतो नरिंद ! तुह चंदउत्त-राएण।
 जं संदिट्ठं(१६२अ) आयण्ण सायरं तं ममाहिंतो।।१०६७।।
 'जे होंति पुहइवइणो निम्मल-कुल--जाइ-सील-गुण-निलया।
 परिचत्त-सयल-वसणा 'अणुज्जया 'कुगइ-मग्गेसु।।१०६८।।
 जिण-धम्म-गुरु-भरुव्वहण-धीर-धवला विसुद्ध-सम्मत्ता।
 ते होंति तिलय-भूया धराए पुरिसोत्तिमा पुरिसा।।१०६९।।
 पढमोवयार-निरया दयावरा होंति सव्व-भूएसु।
 विहलुद्धरणेक्क-रया ते पुरिसा कुपुरिसा इयरे।।१०७०।।
 परिभाविऊण एयं वयणमणग्घं च मज्झ निसुणेह।
 अब्भत्थि(१६२ब)ओ मए निव पुणो पुणो इह कयंजलिणा।।१०७१।।
 एसा य मज्झ धूया अब्भहिया जीवियस्स पाणपिया।
 पुव्व-भव-मुणिय-दुक्खा भीया संसारवासस्स।।१०७२।।
 परिचत्त-विसय-सुक्खं संवेग-परायणा महासत्ता।
 तुह णयरं संपत्ता जं जुत्तं तं करिज्जासु।।१०७३।।
 अवि य-
 सूरु वि पंडिओ वि हु विज्जा-विण्णाण-लच्छिवंतो वि।
 धूया-कज्जे गुरुओ वि लहु-पयं वच्चए सहसा'।।१०७४।।
 आयण्णिऊण एयं जियसत्तू भणइ 'णिसुणि धणणाह !।
 उवयरिए उवयारं कुणं(१६३अ) ति जे ते ण सप्पुरिसा।।१०७५।।
 'णिरवेक्खयाए पढमं उवयारं जे कुणंति ते विरला।
 उवयरिए उवयारं उच्छिण्णं देइ सव्वो वि।।१०७६।।
 ता धणवइ ! सो राया सिंघल दीवाहिवो महासत्तो।
 जेणेसा सीलवई समप्पिया मज्झ कुसलेण।।१०७७।।
 नाहं 'सिंघलवइणो सुकियस्स करेमि एत्थ किं सुकियं।
 परमेसा रायसिरी साहीणा तस्स सव्वा(१६३ब)वि।।१०७८।।

१. अणुज्जुया. २. कुगय. ३. णिरवेख. ४. वयणो.

अण्णं पि एग-दिवसेणं महियलं कमइ जेतियं तुरओ ।
 तह सिग्घगइ-गइंदो उवहुंजउ तेत्तियं बाला ॥१०७९॥
 एयं भणिऊण नराहिवेण पुव्वेण पेसिओ तुरओ ।
 दाहिण-दिसाए हत्थी सूरत्थवणंतरं जाव ॥१०८०॥
 जत्थ तुरओ निसण्णो घोडागंधूय तं पुरं जायं ।
 जत्थ य मत्त-गइंदो हत्थिउडं(?) नाम तं नयरं ॥१०८१॥
 अवि य-
 (१६४अ) वेलाउलाइं अट्ट य अट्टेव सयाइं तह य गामाणं ।
 दिण्णाइं निवसुयाए जियसत्तु-निवेण तुट्टेण ॥१०८२॥
 एवं कय-सम्माणा सुदंसणा कइयणेहिं थुव्वंती ।
 जियसत्तु-निवेणं समं पत्ता भरुयच्छ नयरं सा ॥१०८३॥
 तं च केरिसं निएइ?
 कत्थइ धावंत-तुरंग-^१खुर-खुच्छलिय-बहल-रय-निवहं ।
 रय-निवह-रुद्ध-पसरंत-तरणि-कर-णियर-संघायं ॥१०८४॥
 पसरंत-तरणि-कर-णियर-वियसियासेस-सेय-सयवत्तं ।
 स(१६४ब)यवत्त-सुरहि-रय-गंध-लुद्ध-परिभमिर-भमर-उलं ॥१०८५॥
 भमर-उल-रुव्व(?रुद्ध)पंकय-रय-गंध-सुयासियंबु-संघाया
 अंबु-सुय-वाह-पूरिय-तडाग-पोक्खरिणि-रमणीयं ॥१०८६॥
 रमणीय-रायहंस-उल-पंति-महुर-सर-हरिय-जुवइ-मणं ।
 जुवइ-मण-जणिय-परिओस सुसर-मंजीर-ख-मुहलं ॥१०८७॥
 मुहल-सिहि-णिवह-सोहिय-^२चउपास-भमंत-तुंग-पायारं ।
 पायार-पास-परिभमिय-तिउण-पिहु-खाइया-विसमं ॥१०८८॥
 विसम-कुट्टग-विरइय-फिरंत(१६५अ)-जंतुच्छलंत-दीह-सिलं ।
 दीह-सिलाबद्ध-सुयाण-पंति-वर-पोलि-कय-सोहं ॥१०८९॥
 इय एवं चउपासं निएवि पविसेइ जाव नयरं सा ।
 ता पिच्छइ लुह-सुसीयाइं तुंग-भवणाइं विउलाइं ॥१०९०॥

१. तुरंग खुर खुर. २. चपाउस.

अवि य-

कमलालयाइं सोमाइं जत्थ १चित्तले(१६५ब)याइं विउलाइं।

कामिणि-वयण-सरिच्छाइं दीहरच्छाइं भवणाइं॥१०९१॥

जत्थ घरुज्जाण-तुंग-तरु-दलंतरिय-तरणि-कर-नियरं।

झिल्लिज्जइ घरपोखरिणियासु गिंभत्त-जुवईहिं॥१०९२॥

जत्थ चंचउड-दिढ-कोडि-गहिय(१६६अ) सयवत्त-हणिय-३मुह-सोहं।

जुवइ-जण-३जणिय खेयं ४पुरट्टियं भमइ हंसउलं॥१०९३॥

जत्थ घरमत्तवारण-णिविट्ठ-जुवईहिं कररुहगेहिं।

कुसुमो५च्यणं किज्जइ समए समए जहिच्छाए॥१०९४॥

पीण-घण-तुंग-पओहरावरुद्धंतराल-तरुणीणं।

रंको व्व जत्थ हारो गलत्थिओ लहइ न हु मगं॥१०९५॥

णीसेस-णिय-वित्थरिय-सुमइ-पहु-विणय-वितप्परेहिं पि।

परदारं सेविज्जइ पर पडिहारेहिं जत्थ सया॥१०९६॥

अवि य-

जत्थ जणो मुणियासण्ण- (१६६ब)विसेस-दाण-फलो पढम
 परोवराय-६करणुज्जो वि दुत्थिइय-जणमलहंतो वि तूरेइ, विसुद्ध-दसविह-
 निच्चल-सम्मत्त-रयण-७रिद्धि-पडिपुन्नो वि ववगय-णीसेस-णाणाविह-
 मेच्छत्त-कुग्गाह-रिद्धि-संपाडिया जम्मदारिद्धो, दुज्जय-चउ-कसाय-महा-मल्ल-
 जिणणेक्क-पउण-पहाणोवसम-पोरिसो, मुणिय-पंचविह-पमाय-परिणाम-
 दुक्ख-परपंरुक्करुड-दारुण-विवाय-भय-भीरुओ, पइदियह-गुरु-विणय-
 करणुज्जओ वि दोगइ(१६७अ)-हेउभूय-पंच-पयार विसय-सुहाहिलास-
 मंदुज्जओ, ववगय-संसार-सुहाणुराय-गुरु-मोहणीओ वि विउल-सुह-परिणइ-
 विरलीकय-घणकम्म-संघाय-संजणिय-संवेग-परंपरा-समुप्पण्ण-सासय-
 सुहाहिलास-चिंता-निबद्ध-गुरु-मूढो। गद्यखंड-६

१. चित्तलेयंयाइं. २. सुहसोहं. ३. मणिय खेवं. ४. पुरिट्टिय. ५. च्यणं. ६.
 करणुज्जओ. ७. रिद्धि.

अवि य-

[मणि-रण?]फलहमय-धवलहर-विउल-देउल-सोहिय-पएसं।
अवलोइऊण नयरं चलिया साहूण पयमूले।।१०९७।।

एवं जिण-नवकार-पहाव-सुलद्ध-सुहय-सुमणुयत्त-समत्ता एसा सा
(१६७ब)संवलिय १त्ति काऊण पसंसिज्जंती पुरसुंदरीहिं, थुव्वंती मागहजणेणं,
सलाहिज्जंती बहुजणेण, ३संमाणिज्जंती वियक्खणेहिं, पणमिज्जंती जणसमूहेण
आणंदिज्जंती वियड्ढेहिं। अवि य-पडिबोहिंती विव णवकारप्पहावोवलद्ध-
विउल-रि(१६८अ)द्वि-समिद्ध-सुमणुयत्तं, पयासयंती विव परोवयारि-
मुणिज्जण-विमल ३जसप्पहावं, पणासयंती विव मिच्छत्त-
तिमिर(१६८ब)संघायं, पयट्टा पुव्व-भवुदिट्ठुज्जाणाहिमुहं। गद्यखंड-७

अवि य

जा वच्चइ थोव-प(१६९अ)हं सुदंसणा सह णिवेण सा सुयणु !।
ता १णम्मय-सर-तीरे-दिट्ठं कोरिटमुज्जाणं।।१०९८।।

तं च केरिसं?

आसोय-बउल-चंपय-कयंब-सरलंब-पल्लव-दलेहिं।

वारिज्जइ जत्थ दिणेस-तिव्व-पसरंत-कर-णियरो।।१०९९।।

जंबु-जंबीर-दाडिम्ब-करुणय-णालियर-फल-समूहेहिं।

पीणीज्जइ जत्थ छुहा-किलंत-पह-खिण्ण-पहिया[य]णो।।११००।।

घण-णंदिरुक्ख-रुद्धक्ख-हिंताल-ताल-णिवहेहिं।

रामिज्जइ-कइ निवहो जत्थ गुरु(१६९ब)-मुक्क-ठोकारो।।११०१।।

कडह-वड-कुडय-दाडिम-धव-धम्मण-धाइ-सरल-साहासु।

लंबिज्जइ जत्थ करो मत्त गइदेहिं लीलाए।।११०२।।

वियइल्ल-जाइ-सयवत्त-कुंद-सुकयंब-कुसुम-गंधेण।

सदिज्जइ भमर-कुलं-सयावि मुहरीकयं जत्थ।।११०३।।

१. त्त. २. समाणिज्जंती. ३. जसप्पभारं. ४. णंमय.

सरल-तरु-पत्त-पल्लव-पसरिय-घण-मूल-कंदलि-सणाहं ।
 सरस-फणासासिय-तरुयरग-सुणिविद्ध-सउणि-गणं ॥११०४॥
 णह-गमण-जणिय-गुरु-खेय-तिव्व-र(१७०अ)वि-कर-निरोहियंगाहि
 निवसिज्जइ जत्थ धरिय-गेय-किन्नर-जुवाणीहिं ॥११०५॥
 दाढगुक्खिणिय-सुयंध-सरल-तरु-कंद-मूल-निवहेहिं ।
 निवसेज्जइ कोलउलेहिं जत्थ कय-कद्दमंगेहिं ॥११०६॥
 दिढ-दंत-कोडि-मोडंत-णिविड-घण-सरल-कडह-संघायं ।
 तरु-साहोलंबिय-कर-सुगयओ निवसए जत्थ ॥११०७॥
 दप्पिद्ध-कोल-घुरुहुरिय-भीय-संकोडियंग-कुंभयडो ।
 जत्थ पलाएइ करी मोडंतो विडव-संघायं ॥११०८॥
 इय एरिसं किसोय(१७०ब)रि ! वसंत-कंदप्प-केलि-भवणं व्व ।
 किन्नर-गंधव्व-सुजक्खण-सेवियं तं वणं दिद्धं ॥११०९॥
 पुव्वभव-कय-निवासो छुह-तण्हा-सुसिय-पहिय-संतोसो ।
 दुद्ध-रविकर-पवेसो बालाए वड-दुमो दिद्धो ॥१११०॥
 बहु-सउण-गणावासो णिहिंथ-जडत्तो सुपत्त-परिवारो ।
 गहिरो अलद्ध-मज्झो सुपहु व्व थिरो थिरावासो ॥११११॥
 दड्ढण वडं चिंतइ सच्चं एसो दुरंत संसारो ।
 कम्म-कय-चित्तरूया सरंति संसारिणो जत्थ ॥१११२॥
 जा वच्चइ थोव-प(१७१अ)हं सुव्वय-जिण-समवसरण-भूमीए ।
 ता पिच्छइ तं ठाणं जत्थ पुरा पावियं मरणं ॥१११३॥
 अवि य-
 पुव्व-भवंतर-कलिया विन्नासिय-सयल-कम्म-संघाया ।
 विसयाहिलास-पिय-सुह-परिसेसिय-दारुण-विवाया ॥१११४॥
 उवसम-सीयल-सलिल-प्पवाह-विज्झविय-कोह-जलणा वि ।
 उग्ग-तव-जलण-जालालि-दड्ढ-घण-कम्म-वण-गहणा ॥१११५॥

निम्मल-विसेस-तव-ताव-सोसियासेस-दिढ-बलंगा वि।
 गुरु-मोह-पायव-निमूलणेक-प(१७१ब)र-मत्त-करिणी व्व ॥१११६॥
 सद्दहिय-सयल-जीवाइ-तत्त-करुणापरा वि भूएसु।
 दारिय-कंदप्प-गइंद-वियड-कुंभत्थल-पएस। ॥१११७॥
 सावज्ज-जोग-पसरंत-वाय-मण-काय-रूद्ध-पसरा वि।
 णिव्वाण-णयर-पह-गमण-दच्छ-चल-पवण-मणभावा ॥१११८॥
 १परिचत्त-तुंग-पओहरालसा^३सेस-सुजुवइ-संगा वि।
 निम्मल-तव-लच्छि-वरंगणाए आलिंगिया तह वि ॥१११९॥
 पणमंतामर-गंधव्व-जक्ख-सिर-मउड-घिट्ट-चलणा वि।
 दुहिए वि सव्वजीवे अप्प-समे तह वि मण्णंति ॥११२०॥
 (१७२अ)निज्जिय-मयणाविअणंग-सिद्धि-वहु-संग-सोक्ख-तल्लिच्छा।
 चत्त-लोहा वि केवल-णाण-महा-रयण-णिर (?) लुद्धा ॥११२१॥
 कुल-जाइ-रूय-बल-लाह-णाण-तव-लच्छि-जणिय-सोहा वि।
 अट्ट-मय-मत्त-वारण-निण्णासिय-दाण-केसरिणो ॥११२२॥
 अण्णं च-
 गय-गंडय-णउल-फणिंद-मूस-मज्जार-हरि-मया मुइया।
 जाय-परोप्पर-पणया जेसिं पासे सुणिवसंति ॥११२३॥
 इय एरिसा मुणिंदा अमुणिय-विसयाहिलास-सुह-दुक्खा।
 दिट्ठा रायसुयाए परिचत्त-भया महासत्ता ॥११२४॥
 ते पिच्छिऊण बहुमाण-जणिय-रोमंच-कंचुयंगाए।
 अंसु-ज(१७२ब)लोल्लिय-नयणाए सायरं पुलइयंगाए ॥११२५॥
 धरणियल-निहिय-भालयल-जाणु-कोप्पर-णिहित्त-गत्ताए।
 रायसुयाए पणामो सुमुणिवराणं कओ विहिणा ॥११२६॥
 सह परियणेण पुणरवि तेसिं पय-पंकयं णमेऊण।
 भत्ति-भर-पुलइअंगा १थुणेइ गाहा चउक्केण ॥११२७॥

१. परचित. २. सेसु. ३. थुणेहि.

तं जहा-

भयवं ! चउगइ-संसार-दुक्खं-भीयाण भव्व-भवियाणं ।

सरणं परं तुमं चिय सरण-विहीणाण दीणाणं ॥११२८॥

भव्वत्तणं पि नूणं तुम्ह पसाएण हौइ जीवाणं ।

अहवाणुहवंति सया अणिमित्त-सुबंधवा गरुया ॥११२९॥

भाविंति पाणिणो जे दंसण-रहिया वि दंसणं तुम्ह ।

(१७३-अ) भव-दुक्खहरं पावंति दंसणं ते जिणिंदस्स ॥११३०॥

अज्ज 'कयत्थो जम्मो अज्ज कयत्थं सुजीवियं मज्झ ॥

जं तुम्ह दंसणामय-रसेण सित्ताइं णयनाइं ॥११३१॥

इय जाव रायधूया करेइ गुण-कित्तणं सुसाहूणं ।

ता तूर-सरो तेसिं संकंतो कन्न-विवरेसु ॥११३२॥

तं निसुणिऊण अवही पउंजिओ जाव मुणिवरिंदेहि ।

ता विन्नायं सव्वं आगमणं राय धूयाए ॥११३३॥

उ(१७३-ब)म्मीलिय-नयण-जुओ मउत्तीकय-सेय-झाण-वावारो ।

सिदिलीकय-सव्वंगो अणिरुंभिय-वाय-मण-कायो ॥११३४॥

जेड्डो मुणीण सुमुणी सिक्कर-गोउर-कवाड-वज्जं व ।

देइ से धम्मलाभं 'पसण्ण-गंभीर-वाणीए ॥११३५॥

जंपेइ मुणी भदे ! चएवि तं तिरिय-संभवं दुक्खं ।

नवकार-लाभ-णियम-फलेण जाया नरिंद-सुया ॥११३६॥

अवि य-

जं दुक्कर-तव-सज्जं पाविज्जइ मुणिवरेहिं भव-महणं ।

(१७४-अ)तं तुह जाईसरणं जायं नियम-प्पहावेण ॥११३७॥

तह नियम-रहिओ सुसाहु वि सावओ कुणइ जं विसेस-तवं ।

तं तं न देइ वुड्डी दविणं व्व कलंतर-विहीणं ॥११३८॥

अच्छउ ता मणुयाणं तिरियाण वि बोहि-कारणं नियमो ।

दीसंति जे धणत्था ते वि हु नियम प्पभावेण ॥११३९॥

जे य पुणो रयणि-दिणं अखलिय-पंचेदियाहिलासाय ।

अमुणिय-संतोस-सुहा भमंति ते णरय-तिरिएसु ॥११४०॥

ता कायव्वो नियमो पढमं धम्मत्थियाण धम्मंगो ।
 नियम-रहिओ(१७४-ब) गणिज्जति पसु व्व पुरिसो १अधम्मपरो ।११४१।
 जं जाइ-रूय-कुल-बल-समिद्धि-सहियं सुमाणुसत्तं च ।
 पत्तं आउय-सहियं तं नवकार-प्पहावेण ।।११४२।।
 ता नवकारो सुर-मणुय-सिद्धि-सोक्खाण कारणं पढमं ।
 भवजलहि-[?जल]-१निमज्जंत-जंतु-वर-जाणवत्तं च ।।११४३।।

अवि य-

दुहियाण दुत्थियाणं आवइ-वडियाण वंद(?)-गहियाणं ।
 गह-रिक्ख-पीडियाणं पिसाय-वेयाल-गसियाणं ।।११४४।।
 गय-गंडय-सीह-वराह-रिंच्छ-चउपास-रुद्ध-देसाणं ।
 (१७५अ)नवकारो पर ताणं ताणं भद्र-भीय-सत्ताणं ।।११४५।।
 बालत्तणे वि तए जं जाइ-णाणेण पाविओ बोही ।
 नाणीण मुणिवराणं अणुद्धियं तं तए वयणं ।।११४६।।
 ता णाणं नेव्वाणं सक्कारणं कुगइ-वारणं नाणं ।
 सुमुणी वि नाण-रहिओ कया वि न हु पावए मोक्खं ।।११४७।।
 जह णाणी १सम्मत्तं चरित्त-सिढिलो वि धरइ भावेण ।
 णाण-विहूणो २चारित्तिओ वि ण तहा सुसाहू वि ।।११४८।।
 लद्धूण वि जिणधम्मं पुणो पुणो जे भमंति संसारं ।
 अमुणंता प(१७५-ब)रमत्थं ते णाणावरण-दोसेण ।।११४९।।
 अवि य-

जह चंदण भारवहो करहो भारस्स भागिओ होइ ।
 चारित्तिओ वि भागी हवेइ अन्नाण कट्टस्स ।।११५०।।
 नाण-विहीणो चारित्तिओ वि न कया वि लहइ सिव-सोक्खं ।
 अंधु व्व धावमाणो निवडइ संसार-कूवम्मि ।।११५१।।
 जाइ-णाणं पि दुलहं विसेसओ सुयणु ! पंचविह-णाणं ।
 ता कायव्वा भत्ती सुणाण-सहियाण साहूणं ।।११५२।।

१. अहमः. २. निमज्जंत ३. सम्भमत्तं. ४. चारित्तिउ.

भव-सय-सहस्स-दुलहं लब्भइ जिण-दंसियं पि नाणेण।
 (१७६अ)नर सुर-निव्वाण-सुहं साहीणं जेण जंतूणं॥११५३॥
 भव-जलहि-पंक-महणं १लब्भइ जिणदंसणं पि नाणेणं ।
 नर-सुर-निव्वाण-सुहं साहीणं जेण मणुयाणं॥११५४॥
 अण्णाणी कह कीरउ संवेग-परायणो वि सुमुणी वि।
 जिण-भणियं जइ-धम्मं सावय-धम्मं च विहि-पुव्वं॥११५५॥
 ता कायव्वा भत्ती नाणस्स सुणाणिणो ऽणुसरियव्वा^१।
 दायव्वं जिणभणियं नाणं सिवसुह-निहाणं च॥११५६॥
 जे सयल-जयं मोत्ताहलं वि पिच्छंति करयलत्थं व।
 गह-सुर-चंद-रिक्खाण आउं माणं वियाणंति॥११५७॥
 धाउव्वाय-रसायण-अंजन-सिद्धीओ सयल-सिद्धीओ।
 जोइस-णिमित्त(१७६ब)गारुड-पिसाय-डाइणि-पउमणं(?) तं॥११५८॥
 कम्माणं परिणईओ जीवाण गई काल संखा य।
 उयहि-नग-पुढवि-सरि-दह-विमाण-सुर-सिद्ध-परिमाणं॥११५९॥
 सरिसेव-मणुय-जम्मे एयं सयलं पि केवि कयउण्णा।
 जं जाणंति जए तं सुण्ण-दाण-प्पभावेण॥११६०॥
 अवि य-
 गाण-विहीणो पुरिसो जो महइ तत्तुज्जओ वि मोक्खपहं।
 १सो चिर-गय-सप्प-पयं नियइ जले किण्ह-१रत्तीए॥११६१॥
 भणियं च जिणागमे-
 दुक्खं नज्जइ नाणं नाणं नाऊण भावणा दुक्खं।
 भाविय(१७७अ)मई वि जीवो विसएसु विरज्जए दुक्खं॥११६२॥
 बीयं जिणिंदचंदेहि साहियं दंसणं सुबोहिकरं।
 इह खाइय-सम्मत्तस्स कारणं भव्व-भवियाणं॥११६३॥
 १सम्मत्त-विरहियाणं कत्तो सासय-सुहाइं विउलाइं।
 सम्मतं ताण कओ न निच्चलं दंसणं जेसिं॥११६४॥

१. बब्भइ. २. सरियव्व. ३. सा ४. रत्ताए. ५. संम.

इय पाविऊण-दुलहं चउविह-संघस्स दंसणं कहव।
आराहिज्जइ एयं सासय-सुह-कारणं पढमं॥११६५॥

अवि य-

चारित्त-नाण-रहिया वि जंतुणो-सुद्ध-दंसणं एयं।
पावंति हु णिव्वाणं भरहाहिवईहि जह पत्तं॥११६६॥
तह पंच-समिइ-जुत्तं तिगुत्ति-गुत्तं सुसील-संजुत्तं।
नव-बंध-गुत्ति-सहियं चारित्तं दुल्लहं एयं॥११६७॥
चारित्तं सिव-सुहयं पालेयव्वं सया वि विहि-पुव्वं।
चरण-वियलो न मोक्खं पावइ सम्मत्त-जुत्तो वि॥११६८॥
चारित्त-वज्जिया(१७७ब)णं नाणीण वि सोगई जओ दुलहा।
पंगु व्व वणदवेण डज्जइ पासं निर्यतो वि॥११६९॥
पवणेण विणा ण तरइ उयहि-जलं जह सुजाणवत्तंपि।
तह चारित्त-विहीणो नाणी वि ण तरइ भव-जलहिं॥११७०॥
जह पंगू पिच्छंतो वि वण-दवं चअइ अंधमारूढो।
तह चारित्त-समेओ नाणी वि चएइ संसारं॥११७१॥
भणियं जिणेहिं नाणं पगासगं दंसणं च बोहिकरं।
तव-सहियं चारित्तं अट्टविहं सोहए कम्मं॥११७२॥

अवि य-

नाण-समेयं चरणं लिंग-गहणं च दंसण-विसुद्धं।
संजम-सुद्धं च तवं जो कुणइ भव-क्खओ तस्स॥११७३॥
एयाइं नाण-दंसण-चरित्त-रूयाइं तिन्नि-रयणाइं।
(१७८अ) जे धारंति जए ते दुलहा- जिण-सासणे मुणिणो॥११७४॥
एयाण भत्त-पाणोसहाइ-दाणाइं दिंति जे विहिणा।
तेण कयं अत्ताणं ठाणं पंचविह-णाणस्स॥११७५॥

भणियं जिणागमे-

'सम्मत्तं अचरित्तस्स होज्ज भयणाए नियमसो नत्थि।
 जो पुण चरित्त-जुत्तो तस्स उ नियमेण सम्मत्तं॥११७६॥
 जम्हा मुणिणो तित्थं तित्थं पि पयासयंति खलु मुणिणो।
 संसारोवहि-जिणधम्म-पोय-निज्जामया मुणिणो॥११७७॥
 होसइ तित्थयरो जो अपच्छिमो इत्थ भारहे वासे।
 तेणावि साहु-विणएण पाविओ दुल्लहो बोही॥११७८॥
 तित्थंतरेसु जम्हा केवलि-रहिएसु अज्जखित्तेसु।
 मुणिणो परोवयारे जिणधम्म-धुरं(१७८ब) 'धरा भणिया॥११७९॥
 लिंगसेसो वि संवेग-पक्खिओ दंसणं पयासे(इ)।
 वंदेयव्वो सो वि हु चारित्ते तस्स खलु भावो॥११८०॥
 जो धरइ लिंगमित्तं पि सो वि जिणदंसणं पयासेइ।
 सो वि खलु वंदणीयो भव्वेहि सुवन्न-कलसो व्व॥११८१॥
 चारित्त-नाण-रहियं पि मुणिवरं दंसणं पि 'धारेंति।
 तं पि हु खलु वंदंतो सुंदसणाराहगो होइ॥११८२॥
 संपुण्ण-चउविह-सुसावओ वि जिण'वंदणऽच्चणं-रओ वि।
 भट्ट-चरित्तं पि मुणिं ण नमंतो ता न संसारी॥११८३॥
 अवि य-
 पावमइ-निग्गुणो वि हु संसार-निबंद्धणी जओ णिंदा।
 दंसण-पयासगाणं विसेसओ किं चि साहूणं॥११८४॥
 ता खलु वंदेयव्वा(१७९अ)सयावि दंसण-पयासगा साहू।
 साहूणं णमत्तणो(?)अंतरं हि गिहिणो णियंतेण॥११८५॥
 अवि य-
 तित्थस्स मूलं मुणिणो हवंति मूलं मुणीण असणाइयं च।
 तेसिं च जो देइ सुभत्तपाणं 'तित्थुण्णइ तेण कया जयम्मि॥११८६॥
 जुग-समिलोवम-कलियं मणुयत्तं पाविऊण गुण-सहियं।
 जिणधम्मं सम्मत्तं च मुणह साहूवएसेण॥११८७॥

१. समत्तं. २. धुरा. ३. धारित्त. ४. वंदणिच्च. ५. तित्थुणुइ.

चउरो इमाइं दुलहाइं जंतुणो पाविऊण मणुयत्तं ।
 जिण-धम्मं सम्मत्तं सुइ संजमवीरियं चेव ॥११८८॥
 आयण्णिऊण एयं दुलहं लहिऊण सु(१७९ब)यणु ! मणुयत्तं ।
 भव-सयसहस्स-दुलहं लद्धं पालेह जिण-धम्मं ॥११८९॥
 ता जाव न जीयं नलिणि-पत्त-जल-सन्निहं समुड्डेइ ।
 करि-कन्नचला कमला वि वच्चए जा ण पासाओ ॥११९०॥
 जाव वण गिरि-सलिल-प्पवाह-सरिसंण] गलेइ लायन्नं ।
 जर-रक्खसी वि ण गसइ जाव य णव-जोवणुच्छाहं ॥११९१॥
 जाव न देहे बहु-दुक्ख-कारणं संकमेइ गुरु वाही ।
 ता तिहुयण-भुवण-पडाइय व्वं कित्ती पयासेह ॥११९२॥
 सा पुण भणिया भावत्थएण दव्वत्थएण तह कित्ती ।
 भावत्थएण जुज्जइ(१८०अ)साहूणं चत्त-संगाणं ॥११९३॥
 जम्हा जिणेहिं भणियं अहियं छज्जीव-रक्खणे पुण्णं ।
 इय जीव-रक्खणत्थं गिण्हंति तवं महासत्ता ॥११९४॥
 दव्वत्थएण जिण-भवण-बिंब-पूयाइ दाण-विणएण ।
 भावेण सावयाणं भणिया आरंभ-जुत्ताणं ॥११९५॥
 पूयाए जीव-वहो कय-किच्चाणं जिणाण इति मूढा ।
 जइ एवं ता भव-भीरूयाणं कह (हो)उ^३ पयणु भवो ॥११९६॥
 ता जं पुव्व-निबद्धं दव्वत्थे तह य किं पि किज्जं ते ।
 पावंतं सव्वं पि हु णासइ खलु कूयदिट्ठंता ॥११९७॥
 इह लोयत्थे जीवो जह जत्तं कुणइ पावगमणंतो ।
 तह जइ परलोयत्थे सया वि वा करयले सिद्धी ॥११९८॥
 ता जिणभवणं(१८०ब)बिंबं करेह पूएह चउविहं संघं ।
 णाणस्स कुणह भत्ती तह दाणं देह जिणभणियं ॥११९९॥
 एएसु सत्तच्छित्तेसु भावओ चवल-वित्त-बीयमिमं ।
 आरोइयं च भदे ! सासय-सुक्खं पयासेइ ॥१२००॥

१. नलिणि. २. लाइन्नं. ३. रक्खसी. ४. कोउ-प्रतभां को भूंसेलो छे. ५. दव्वत्थतए.

परिभाविऊण एयं इहेव अस्सावबोह तित्थम्मि।
 समवसरणस्स ठाणे करेह जिणमंदिरं तुंगं।।१२०१।।
 जिणभवण-विंबपूया-बलि-जत्ता-ण्हवण-दाण-धम्मकहा।
 एसा णु सुधम्मे वा देया सत्ताणं बोहि कए।।१२०२।।
 अस्सावबोह-तित्थं भरुयच्छे जह मयच्छि ! विक्खायं।
 जह तुज्झ इमं साहेमि सयल-संसार-दुह-हरणं।।१२०३।।

तं जहा-

जंबुदीवे दीवे भारहखेत्तस्स मज्झिमे खंडे।
 पुव्वदिसि-(१८१अ)देवपा(या)दलिय-सयलदोसो सुकिय कोसो।।१२०४।।
 पवहंतुल्लोल-जल-प्पवाह-सुर-सरि-सुपुलिण-कय-^१खोहो।
 नयर-पुर-गाम-गोउल-उज्जाण-वणेहिं रमणीओ।।१२०५।।
 देसाण तिलयभूओ मगहा-देसो सुरिद्धि-संपण्णो।
 जं पिच्छिऊण वज्जाउहो वि धम्मत्थिओ सरइ।।१२०६।।
 तत्थुत्तुंग-निरंतर-धवलिय-धवलहर-सोहिय-पएसं।
 जिणभवण-सिहर-विरइय-धवल-धयारुद्ध-रवि-किरणं।।१२०७।।
 रायगिहं राय-गिहं[व] जत्थ नयरं जयम्मि सुपसिद्धं।
 जत्थ सया बद्धरया संसय-रहिया सिरी वसइ।।१२०८।।
 (१८१ब)^२जत्थुल्लूरिय-रिउ-राय-लच्छि-सोहो विसाल-भुय-दंडो।
 नाम सुमित्तो राया तिलयो रायाहिरायाणं।।१२०९।।
 तस्स पिया पाण-पिया महासई सुयणु ! जणिय-परिओसा।
 उवसग्ग मारि चोरा णामेण वि जीए णासंति।।१२१०।।
 कय-सील-रयण-सोहा णामं पउमावई महासत्ता।
 सयल-जण-जणिय-सोक्खा जिणधम्म-परायणा सुमइ।।१२११।।
 मुणि सुव्वओ जिणिंदो पाणय-कप्पाउ तीए उयरम्मि।
 अवयरिओ सावण-पुन्निमाए भवियाण भव-हरणो।।१२१२।।

१. कोहो. २. जत्थ.

दिसि देवय-कय-सुपवित्त-मंगलो परम-मंग(१८२अ)ल-निहाणं
जिङ्ग-किण्हड्डीमीए उप्पण्णो सवण-णक्खत्ते।।१२१३।।

मेरु-सिहराहिसित्तो णमंत-सुर-मउड-धिङ्ग-पय-कमलो।
अद्धड्डीम-वरिस-सहस्स-कीलिओ बाल-भावम्मि।।१२१४।।

मइ-सुइ-अवहि-पहाणो वास-सहस्साइं पंचदह रज्जं।
पालेवि तणं व्व विसज्जिऊण भयवं महासत्तो।।१२१५।।

फगुण-सिय-बहुल-बारिसिए णील-गुहाए-सुरिंद-कय-पूओ।
जिण-दिक्खं पडिवन्नो सुछट्ट भत्तेण तित्थयरो।।१२१६।।

एगारसंग-सुय-रयण-भूसिओ चउ-सुणाण-संजुत्तो।
कय-मोणो-छउमत्थो एगारस विहरिओ मासा।।१२१७।।

नील-गुहाए पुणरवि फगुण-कसिण-बारिसीए सव(१८२ब)णम्मि।
अवरण्हे मुणि सुव्वय-जिणस्स णाणं समुप्पन्नं।।१२१८।।

सुरवइ-कय-केवल-नाण-महिम-चउतीस-अइसय-समेओ।
सयलं लोयालयं नियइ सुयं विमल-नाणेण।।१२१९।।

ता पुव्व-भवे मित्तो कम्मवसा सो तुरंगमो जाओ।
तस्स पडिबोहणत्थं पढमं पि इहागओ भयवं।।१२२०।।

देवेहिं थुणिज्जंतो पंचास-सहस्स-समण-परियरिओ।
रइय-सुर-समवसरणो मणिमय-सिंघासणासीणो।।१२२१।।

अमरिंद-नरिंद-फणिंद-चंद-खयरिंद-नमिय-पयकमलो।
मिच्छत्त-तिमिर-तरणि व्व बोहए भविय-कमलाइं।।१२२२।।

नाऊण समोसरियं तित्थयरं नयर-बाहिरुज्जाणे।
चलिओ जियसत्तु निवो स(१८७ब)परियणो वंदण-निमित्तं।।१२२३।।

तत्थारूढो तुरए जा पत्तो समवसरण-भूमीए।
जय-गुरुणो महुर-सरं सुणेवि ता हिंसए तुरओ।।१२२४।।

अग्ग-खुरेहिं धरणीं पुणो पुणो खणइ हिंसए गहिरं।
उल्लसिय-सव्व-गतो-अंसुजलं मुयइ नयणेहिं।।१२२५।।

१. धरणी. २. अंसजलं.

दङ्कुं पुणो वि जिणिंद-अट्ट-महा-पाडिहेर-कय-सोहं।
 उल्लसइ भमइ हिंसइ जिण-पय-मूले महइ गंतुं॥१२२६॥
 १उत्तरियं तुरयाओ राया ति-पयाहिणं करेऊण।
 धरणि निहिउत्तिमंगो णमेवि सिरि-सुव्वय-जिणिंदं॥१२२७॥
 उवविट्ठो सुपएसे(१८३ब) पुच्छइ लहिऊण अवसरं राया।
 भयवं! तिरिया वि नियंति जे तुमं ते विहु कयत्थ॥१२२८॥
 ता मह साहह भयवं ! तुहं वाणिं सुणिऊण मह तुरओ।
 भावुल्लसिय-सरीरो पत्तो किं एरिसावत्थं॥१२२९॥
 एत्थंतरम्मि जंपइ तित्थयरो जलय-गहिरवाणीए।
 संसय-३सम्मत्त-जडा भमंति जह तह निसामेह॥१२३०॥
 एत्थेव भरह-खेत्ते सुपसिद्धं अत्थि पोमिणीखेदं।
 तत्थ जिणधम्म सिट्ठी निवसइ जिण-धम्म-मय-कुसलो॥१२३१॥
 तत्थ य नयर-पहाणो-सागरदत्तो य पउर-जणनाहो।
 (१८४अ)जिणधम्म-सेट्ठि-मित्तो जिण-धम्मं महइ सो काउं॥१२५१॥
 जिणधम्म-सिणेहवसा पडिबुद्धो सो जिणिंद-धम्मम्मि॥
 ४धम्मायरिय-समीवे निसुयं वयणं इमं तेण॥१२३३॥
 तं जहा-
 जो कारिविज्ज जिणहर जिणाण जिय-राग-दोस-मोहाणं।
 सो पावइ अन्न-भवे भवमहणं धम्म-वर-रयणं॥१२३४॥
 सुणिऊण इमं वयणं करावियं तेण जिणहरं बिंबं।
 पइठावियं च विहिणा कयत्थमप्पा गणंतेण॥१२३५॥
 मिच्छतं च अणाई-अणेयरूयं खवेइ सो तत्थ।
 अण्ण-दिणे सिव-भवणे सइवेहिं निमंतिओ पत्तो॥१२३६॥
 धिय कंवलेण पूया सिवस्स सिंसिरे निएइ किज्जंती।
 ता पि य गंतू विलग्गा(१८४ब)ओ कीडियाओ विवज्जंति॥१२३७॥

१. उत्तरिय. २. सुनिऊण. ३. समत्त. ४. धम्माइ.

ददूण तेण भणियं दयाए १वसा णिएह ता पुरओ।
 रक्खेह कीडियाओ मा अण्णाणं १कुणा[ह]कट्टं॥१२३८॥
 सुणिऊण सेट्ठि-वयणं भणियं सइवेहिं जायकोएहिं।
 सो सावओ तुमं किं इओ य ता वच्च निय भवणं॥१२२९॥
 सो तेहिं दुम्मिय-मणो लज्जंतो परियणस्स उट्ठेवि।
 संपत्तो निय-भवणं अट्टुज्जाणोवगय-चित्तो॥१२४०॥
 संसय-सम्मत्त-जडो अट्टुदुहट्टाइ-चिंतमाणो सो।
 आऊ-खएण मरिउं(१८५अ)उप्पन्नो तिरिय-जोणीसु॥१२४१॥
 भणियं च-

एमेव रज्ज-भोगोवभोग-दव्वं सुजुवइ-वर-संगं।
 चिंतइ अट्टुदुहट्टं निबंधए अट्टुज्जाणं सो॥१२४२॥
 वह बंध-छेय-ताडण-उक्कत्तण-कम्मणाइं चिंतंतो।
 भूएसु णिरणुकंपो रुद्वज्जाणं निबंधेइ॥१२४३॥
 सज्जाय-ज्ञाण-तव-नियम-चरण-गुरु-विणय-भत्ति-संजुत्तो।
 छज्जीव-रक्खणपरो निबंधए धम्मज्ञाणं सो॥१२४४॥
 खविय-कसाय-चउ(१८५ब)क्को सुह परिणइ-१मोक्ख चित्त-विन्नासो।
 उवसमिय-राग-दोसो निबंधए सुक्कज्ञाणं सो॥१२४५॥
 अट्टं रोदं धम्मं सुक्कं ज्ञाणं कमेण चिंतंतो।
 पावइ तिरियं नरयं सुरलोयं तहय मोक्खं च॥१२४६॥
 भणियं च-

अट्टेण तिरिय-जोणी रोद्वज्जाणेण पावए नरयं।
 धम्मेण देवलोयं सुक्कज्जाणेण निव्वाणं॥१२४७॥
 भमिऊ[ण]भव-समुदं सो सेट्ठी एत्थ तुज्ज भवणम्मि।
 संपइ तुरओ(१८६अ)जाओ एसो सो राय! निवसेइ॥१२४८॥
 ता एसो निव-तुरओ पुव्व-भव-भासियं इमं वयणं।
 सोउं मह १वयणाओ जाई-नाणं समुप्पन्नो॥१२४९॥

१. वसो. २. कुणकुटुं. ३. मोख. ४. व्वयणाओ.

तं पुणो एवं-

जो कारविज्ज जिणहर जिणाणं जिय-राग-दोस-मोहाणं ।
सो पावइ अण्ण-भवे-भव-महणं धम्म-वर-रयणं ॥१२५०॥

ता लद्धे मणुयत्ते अब्भसियव्वं सयावि तं किं पि ।
जं जं परलोय-हियं जम्मण-मरणं निवारेइ ॥१२५१॥

सुहमसुहं एत्थ भवे अब्भासइ जं सया वि खलु जीवो ।
अब्भास-कम्म-जणियं भवे भवे पावए तं पि ॥१२५२॥

सोउं जिणिंद-वयणं राया तुरयस्स कविय-पल्लणं ।
उत्तारिऊण जंपइ इय उट्ट जं मह तुमं मित्तो ॥१२५३॥
पडिवज्जिऊण(१८६ब)धम्मं जिण-नवकारं मणेण चिंतंतो ।
मरिऊण नियम-सहिओ महिड्ढिओ सो सुरो जाओ ॥१२५४॥

जाव पउंजइ अवही णिएइ ता निय-कलेवरं एत्थ ।
उवयारं मण्णंतो जिण-पय-मूलम्मि अवयरिओ ॥१२५५॥

जोयण-पमाण-भूमी नाणामणि-रयण-कणय-^१कुसुमेहिं ।
भूसेइ जिणो सुव्वय-जिणस्स चउपासमविसन्नो ॥१२५६॥

वर-वेणु-वीण-गेया रवेणं ^२णच्चंत-सुर-जुवाणीहिं ।
जिण-संथवं पहिड्ढो करेइ पारद्ध-पेच्छणओ ॥१२५७॥

तद्यथा-

भगवन्! भवजलधि-सुयानपात्र ! भव-भीत-भव्य-जन-^३सरणं ।
त्वय्यपि सौख्य-विधातरि जन्मान्धः किं ^४भ्रमन्त्यपारे ॥१२५८॥

सकृदपि त्वद्वचन-विबोधिते(१८७अ)न लब्धं मयेदममरत्वं ।
सम्प्रत्यपवर्ग-सुखेन मे प्रसीद प्रसन्नाक्ष ! ॥१२५९॥

तिहुयण-गुरुणो काऊण संथवं पयडिऊण अत्ताणं ।
अमर-सुह-लाह-तुट्ठो णिययावासं गओ विबुहो ॥१२६०॥

भयवं पि पुहइवइणो विसेसओ साहिऊण सम्मत्तं ।

विहरइ पवित्त-वसुहं बोहितो भविय-कमलाइं ॥१२६१॥

१. कुसुमेहिं. २. णच्चंतं. ३. सरण. ४. भ्रमन्त्यपारे.

(१८७ब)अद्भुत-वास-सहसा धम्मं पयडेवि सयल-भरहम्मि।
जेड्डस्स किण्ह-णवमी-दिणम्मि परमं पर्यं पत्तो।।१२६२।।
एयाइं पंच-कल्लाणयाइं पंचसु तिहीसु भावेण।
उववासंबिल-नीविय-एगासणगेण जो कुणइ।।१२६३।।
मुणिसुव्वय-जिण-पडिमं भत्तीए कराविरुण उज्जमइ।
सो णर-सुर-सुहाइं भोत्तूण पा(१८८अ)वए सासयं सोक्खं।।१२६४।।
पंचकल्याणानि-

इय तइया मुणिसुव्व[य]-जिणेणं पडिबोहिओ जयं अस्सो।
अस्सावबोह-तित्थं भरुयच्छे तेण विक्खायं।।१२६५।।
ता सुपवित्तं एयं जिण-पय-कमलंकियं विमुक्क-मलं।
एत्थागओ य भदे ! पावइ अहमो वि भव्वत्तं।।१२६३।।
भणियं च-

कमल-धय-कुलिस-चक्कंकियं पि जुयलं ठवेइ जत्थ जिणो।
भूमी वि सा पणासइ पावं भव-भीय-भवियाणं।।१२६७।।
एण कारणेणं भरहेणऽट्टावयम्मि सेतुज्जे।
(१८८ब)ओंकार महानयरे जिणिंद-भवणाइं विहियाइं।।१२६८।।
अवि य-

जिणभवण-बिंब-पूया-जत्ता-बलि-न्हवण-देसणा-दाणं।
भावत्थवस्स कारणमेसा दव्वत्थुई भणिया।।१२६९।।
तह च-

सोमं थिरं विसालं जिणबिंबं पिच्छिरुण अहम्मो वि।
पावइ सुबोहि-बीयं जह वेयङ्गे तए पत्तं।।१२७०।।
एयं कमेण परलोय-साहणं साहियं मए तुज्झ।
जिण-भवण-बिंब-पूया-विहिं च संपइ निसामेह।।१२७१।।

जाइ-कुल-वित्त(१८९अ)-गुरु-विणय-सुयण-सम्मत-भक्ति-संजुत्ता।
रागाइ-दोस-रहिया उदार-चित्ता महासत्ता।।१२७२।।

जिण-भवण-बिंब-करणे एए अहियारिणो य उक्कोसं।
अण्णे वि भत्ति-जुत्ता जहन्नयाए ण पडिसिद्धा।।१२७३।।

एयारिस-गुण-जुत्ता तुमं च खलु एत्थ तुज्झ अहिगारो।
ता समवसरण-ठाणे जुज्झइ तुह जिणहरं काउं।।१२७४।।

एयं पवित्त-ठाणं जिणिंद-वाणीए जइ विगय-दोसं।
विहिणा जिणेहिं भणियं करेज्ज इह मंगलं तहवि।।१२७५।।

विहि(१८९ब)णा सव्वं पि कयं बहुफलं अत्तणो हवइ सुहयं।
विहि-वज्जियं कुणंतो न पावए तप्फलं अइरा।।१२७६।।

कय-किच्चा भयवंतो तित्थयरा तियस-विहिय-वर-पूया।
जिण-भवण-बिंब-पूया ता विहिणा कुणह भत्तीए।।१२७७।।

दिसि-देवयाण पूया विहिणा कारुण दिज्जए दाणं।
सम्माणेज्जह सुयणए पूएज्जह णयर-लोयं च।।१२७८।।

जिणभवणत्थं च दलं अनिमित्तं तं विसेसमोद्धेण।
(१९०अ)गहियव्वं जयणाए जम्हा धम्मत्थमारंभो।।१२७९।।

सल्लाइ-सयल-दोसे भूमीए सोहिऊण जत्तेण।
कायव्वं जिणभवणं जेण सया जायए पूया।।१२८०।।

विण्णाणिय-कम्मयरा विसेस-दाणेण तोसिया काले।
इच्छंति कज्ज-सिद्धी सकज्ज-सिद्धीए निव्वाणं।।१२८१।।

वीस-धणु-माण-कलियं मरगय-रयणम्मि सुव्वय-जिणस्स।
तह कारवेज्ज बिंबं आणंदयरं जहा होइ।।१२७८२।।

भणियं च-

जो जिण-^१भवणं दंसण-पहावणत्थे करेइ भावेण।
भोत्तूणं सयल पुहई सो कीलइ सुर-विमाणेसु।।१२८३।।

सोमं (१९०-ब) थिरं विसालं पावहरं जो करेइ जिण-बिंबं ।
अमरच्छर-परियरिओ सो निवसइ देव-लोगम्मि ॥१२८४॥

सुइ-सुय-चित्तो भत्तीए सुरहि-कुसुमेहि करेइ जो पूयं ।
सो सुरहि-कुसुम-माला-विहूसिओ सयल-सुर लोए ॥१२८५॥

बलि-जत्ता-पेच्छणयं करेइ उवइसइ अह पसंसेइ ।
संथुणइ करइ गेयं सो थुव्वइ किन्नर गणेहिं ॥१२८६॥

जो देइ जिणवराणं कुंडल-केऊर-हार-तिलयं च ।
सो सुरलोए निवसइ मणि-रयणाहरिय-वर-देहो ॥१२८७॥

भिंगारारत्तिय-कलस-दीव-धूडहण-संख-जयघंटा ।

जो देइ जिणाययणे(१९०/१अ) महिद्धिओ सो सुरो होइ ॥१२८८॥

काहल-हुडुक्क-ढक्का-भायण-कंसाल्ल-वीण-वर-वंसा ।
जो देइ अहव वायइ तस्स पुरा गिज्जए गेयं ॥१२८९॥

धय-छत्त-चिंध-चामर-विचित्त-चंदोवयं च जो देइ ।
धय-छत्त-विहिय-सोहो सो सिय-चवरेहिं विजियइ ॥१२९०॥

अह जिण-भवणे बिंबं पमज्जए निद्धणो वि भावेण ।
संथवण-गेय-णट्टुं करेइ अणुमोयइ परं वा ॥१२९१॥

लहिऊण परम-बोहिं रज्जं भोत्तूणं सयल-भरहम्मि ।
सो पावइ मुत्ति-सुहं अट्ट-भवब्भंतरे णियमा ॥१२९२॥

कायव्वं सव्वमिणं विहिणा काले सुवत्थु-पडिपुण्णं ।
जिण-भवण-बिंब-पूयाइयं च जयणाए सविसेसं ॥१२९३॥

(१९०/१ब) एयं तुह साहीणं सव्वं पि कमेण जह मए कहियं ।
ता तह करेज्ज विहिणा सिव-सुह-जणयं जहा होइ ॥१२९४॥

॥ इम भरुयच्छ-नयर-निवेशिय-सिरि-संवलिया-विहारस्स
सुदंसणा-चरिए पुव्व-भव-परिचिय-महा-मुणि-दंसणो जिण-
भवणोवएस-वण्णणो नाम नवमो उद्देशो सम्मतो ।

निमाविय-जिणभवण-वणणो नाम दसमो उद्देशो

तं मुणिवराणं वयणं सुणेवि भावेण सुयणु ! रायसुया ।
 काऊण विहि-पणामं समुद्धिया १परियण-समेया ॥१२९५॥
 जियसत्तु-निवेणं तओ णिय-भवणे गउरवेण णिव-धूया ।
 भुंजाविऊण सुहयं पुणो वि सम्माणिया सुयणु! ॥१२९६॥
 एत्थंतरम्मि कमला णरिंद-धूयाए सायरं भणिया ।
 (१९१अ)सिंघलदीवे गमणं तुह जुज्जइ ताय-पय-मूले ॥१२९७॥
 एसा कुसल-पउत्ती गंतुं साहेह जणणि-जणयाणं ।
 सम्मत्त-१थिरीकरणं मुणि-दंसणमिह विसेसेण ॥१२९८॥
 लद्धाएसा कमला णमेवि चलणेसु राय-धूयाए ।
 आरूढ-जाणवत्ता संचलिया दाहिणाभिमुहं ॥१२९९॥
 जाए पहाय-समए-पहाण-दिवसम्मि सोहणे रिक्खे ।
 सम्माणिऊण सव्वं पउर-जणं आगम-विहीए ॥१३००॥
 पूएवि ३सुत्तहारो विणएणंऽब्भत्थिओ ४इमं भणिओ ।
 एसा मह रायसिरी(१९१ब)साहीणा तुज्ज सव्वावि ॥१३०१॥
 परिभाविऊण एयं करेह तह जिणहरं सुधम्मपरा ।
 तह पिच्छिऊण विबुहा वि होंति गुणकित्तणा पउणा ॥१३०२॥
 एसो य उसहदत्तो निरुविओ तुह मए तह सहाओ ।
 जेण समीहिय-कज्जं असहायाणं ण सिज्जेइ ॥१३०३॥
 उसहदत्तो वि भणिओ राय-सुयाए सुमित्त ! जइ वि तुमं ।
 जिण-समए कुसलमई तह वि मए इह भणेयव्वो ॥१३०४॥
 जं जह मुणीहि भणियं जिण-भवणं भद्द ! तुज्ज पच्चकखं ।
 तं तह विहिणा तुरियं(१९२अ)जयणाए तुमं कराविज्ज ॥१३०५॥
 एवं लद्धाएसो कय-सम्माणो य उसहदत्तो सो ।
 सुत्तहारेण सहिओ गओ समौसरण-ठाणम्मि ॥१३०६॥

काउं संति-विहाणं सिला-निवेसं करेवि सुमुहुते।

पूएवि सुत्तहारं पारद्धं जिणहरं तुंगं।।१३०७।।

पारद्धे जिण-भवणे विसेसओ निव-सुया वि गंतूण।

जिण-ण्हवणऽच्चण-विहिणा पइदियहं मंगलं कुणइ।।१३०८।।

दीणाणं दुत्थियाणं बहु-दाणं देइ पूए संघं।

वाहि-गहियाण किरियं करावए ओसहं देइ।।१३०९।।

(१९२ब)घोसावेइ १अमारिं सव्वत्थ वि दुहिय-सव्व-जीवाणं।

अण्णं पि धम्म-कज्जेसु संगयं कुणइ भावेण।।१३१०।।

बहु-भक्ख-भोज्ज-तंबोल-पुप्फ-वत्थेहिं णिव-सुया णिच्चं।

विण्णाणिय-कम्मारा तोसेहिं तहा पसंसेइ।।१३११।।

भणियं च धम्म-कज्जे णिबद्ध-^१मोह्लस्स तह विसेसेण।

अहि(य)यरं दायव्वं जेण पसंसेइ सव्वो वि।।१३१२।।

एस पसंसा-धम्मो दूहवियव्वो न कोवि कइया वि।

जत्थ दयाए पसंसा तत्थ सुहं सासयं भणियं।।१३१३।।

(१९३अ)एवं कमेण सुहया वोलीणा जाव सुयणु ! छम्मासा।

णिच्चिग्घं जिण-भवणं निप्पण्णं ता महा-तुंगं।।१३१४।।

तं च केरिसं ?

फालिम-सिला-निबद्धं भूमितलं जस्स गाऊय-पमाणं।

नज्जइ रायसुयाए निच्चल-सम्मत्त-रयण व्व।।१३१५।।

चउपास-निवेसिय-पिहुल-दीह-फलिहमय-तुंग-पायारं।

कणयमय-मयर-तोरण-निवेसियं उत्तराहिमुहं।।१३१६।।

हेममय-पट्ट-निम्मिय-नाणा-मणि-रयण-जडिय-सुकवाडं।

संजविय-लोहमय-दिड्ड-भुयगल-जंत-कय-विसमं।।१३१७।।

चउपास-बद्ध-पीढं कंचणमय-रइय-निच्चल-सुवाणं।

दिप्पंत-चंदमणि-जडिय-^३थंभ-सह भूसियं व रम्मं।।१३१८।।

अण्णोण्ण-विणिज्ज(१९३ब)य-रूय-सोह-पुत्तलिय-विरइय-करोडं ।
वर-थंभ-निवेशिय-सालिहंजिया-पंति-रमणीयं ॥१३१९॥

ससि-सूर-कंति-मणि-जडिय-सहस-सिहरग-लग्ग-णह-मग्गं ।
दिप्पंत-रयण-कर-नियर-परिभविज्जंत-रवि-किरणं ॥१३२०॥

सिहरग-निवेशिय-रयण-जडिय-कणयमय-कलस-कय-सोहं ।
वर-रूय-निवेशिय-सिंघकन्न-पासाय-णामकं ॥१३२१॥

सिंघकण्ण-पासादो नाम ॥

विलुलंत-धवल-धयवड-णिवारियासेस-णहयर-विमाणं ।
परिभविय-सुरविमाणं व्व जिणहरं हरिय-भव--वासं ॥१३२२॥

मरगयमय-वीस-धणुप्पमाण-सुव्वयजिणस्स वर-बिंबं ।
इंदपयम्मि गजो से(?) (१९४-अ) निवेशियं दार दिट्ठिए ॥१३२३॥

तं च केरिसं

सोमं थिरं विसालं सुद्धं पयईए सुंदरं सुहयं ।
निज्जिय-ससि-सूर-पहं नासिय-जय-जीव-संतावं ॥१३२४॥

चउपासेसु विसालं चउवीस-जिणालयं करावेवि ।
गयण-धोलंत-वर-धवल-धयवडाडोव-रमणीयं ॥१३२५॥

नियवण्ण-पमाणुवलक्खियाओ तित्थंकराण पडिमाओ ।
काराविऊण विहिणा णिवेशियाओ सुठाणेसु ॥१३२६॥

चउवीस जिणालयं ।

तत्थ पइड्ढा(१९४ब)-समए विचित्त-बलि-पुप्फ-फल-सुकंदे य ।
अक्खय-जवारयाइं जं किं चि मुणीहिं परिकहियं ॥१३२७॥

तं सव्वं पडिपुण्णं सविसेसं कारवेवि जिण-पुरओ ।
ढोएइ भाव-सहिया सवित्थरं विविह-वत्थूहिं ॥१३२८॥

जाइ-कुल-भत्ति-सु[इ]बंभयारि-संपुण्ण-देह-सिय-वत्था ।
वत्तीस-सक्क-रूया मुसावया जिण-मए कुसला ॥१३२९॥

अद्भ-कुलीणाओ 'सुवासिणीओ सिरि-ठविय-कणय-कलसाओ ।
 उच्चरिय-मंगलाओ(१९५अ)जिण-कज्जे 'पोसह-वयाओ ॥१३३० ॥
 गायंति महुर-सर-गायणेहिं वज्जंत-विविह-तूरेहिं ।
 नच्चंतु^३तुंग-पओहरालसाणेय-जुवईहिं ॥१३३१ ॥
 इय एवमाइ जय जय-रवेण सोहण-दिणम्मि सुमुहुत्ते ।
 जिण-पडिमाणं पइट्ठा कराविया रायधूयाए ॥१३३२ ॥
 तह सुइ-भूया विहिणा सुदरिसणा करइ पंचविह-पूया ।
 वरकुसुम-रयण-सुपसत्थ-वत्थ-बलि-थुइ-^४सु-थोत्तेहिं ॥१३३३ ॥
 गोसीस-सुरहि-कुंकुम-मयणाहि-विलेवणेण बहलेण ।
 भत्तिभर-पुलइअंगा विलेवए सुव्वय-जिणिंदं ॥१३३४ ॥
 इंद-वइदुज्ज-मरगय-णी(१९५ब)लुज्जल-चंद-कंति-दिप्पंतो ।
 जिणइंद-सिरे मउडो 'पवरइओ रायधूयाए ॥१३३५ ॥
 नाणाविह-रयण-मऊह-जाल-णासविय-सयल-तम-निवहो ।
 पिहु-भालयले रेहइ तिहुयण-तिलयस्स वर-तिलओ ॥१३३६ ॥
 माणिक्क-जडिय-कुंडल-सुजुयलयं सहइ जिण-कवोलेसु ।
 सुरगिरिणो पुव्वावरहाए ससि-सूर-बिंब व्व ॥१३३७ ॥
 पिहुल-वच्छयल-घोलिर-सरलाहारावलीओ रेहंति ।
 जय-गुरुणो सासय-कित्ति-कंदलीओ व्व धवलाओ ॥१३३८ ॥
 सयल-जय-जीव-वच्छल-जिणिंद-वच्छत्थलम्मि सिरिवच्छो ।
 सुकिय-सुणिहि व्व रेहइ निवेसिओ रायधूयाए ॥१३३९ ॥
 णिज्जिय-ति(१९६अ)हुयण-रूए सुबाहु-जुयलम्मि भुवणनाहस्स ।
 सोहइ केऊर-जुयं नरिंद धूयाए सिव सुहयं ॥१३४० ॥
 मंदार-बउल-चंपय-सुपुप्फमालाहिं पूइओ विहिणा ।
 सुरचाव-मंडिओ सहइ संझ-मेहो व्व जिणइंदो ॥१३४१ ॥
 डज्जंतागरु-कप्पूर-सुरहि-गयणुच्छलंत-धूम-सिहा ।
 जिणपुरओ सहइ भमं[त]-जलहरालि व्व सुर-सेले ॥१३४२ ॥

१. सुवासिणीओ. २. ंणोसहं. ३. तुंग. ४. सुत्थोत्त. ५. पवरईओ. १अ. ंणोसहं.

कंसाल-तिलिम-काहल(१९६ब)मउंद-झल्लरि-हुडुक्क-वर-वंसा ।
भंभा-मडंव्व-मदल-पणव-महासंख-संजुत्तं ॥१३४३॥

एयं नंदीतूरं जिणभवणे निवसुयाए वज्जंतं ।
नट्टावय-गायण-वायणेहिं सहियं तहा दिन्नं ॥१३४४॥

निज्जिणिय-मयण-कोडंड-कुडिल-घण-कसिण-खिविय-भमुहाणं ।
अट्टविह-भरह-भाविय-नवविह-रस-पुलइयंग्गणं ॥१३४५॥

उवहसिय-तिलोत्तिम-मयण(१९७अ)-सूर-पह-णंद-सुर-जुवांणीणं ।
दिन्नं सहस्समेगं धण-कणय-समिद्ध-विलयाणं ॥१३४६॥

भंडारिय-पंचउलिय-वेकरणिय-लेखणाइया सचिवा ।
भत्तिवंता(त)- पहाणा निरूविया गोठिया तत्थ ॥१३४७॥

तंबोलिय-मालिय-हट्ट-भवण-उज्जाण-वावि-कयसोहं ।
पासेसु जिण-समिद्धं निवेसियं वरपुरं रम्मं ॥१३४८॥

दुहियाण दुत्थियाणं पडिपुण्णा सयल-भक्ख-भोजेहिं ।
करुणाए दाणसाला निरूविया रायधूयाए ॥१३४९॥

सत्थत्थ-सत्थ-कुसले रोगीणं रोग-सामगा विज्जा ।
भत्तोसह-पडिपुण्णा गिरूविया रोगसाला य ॥१३५०॥

आहार-पाण-वत्थोसहाइ-दाणाहिं सं(१९७ब)जुयं काउं ।
चउविह-संघस्स कए विचित्त-भवणं विणिम्मवियं ॥१३५१॥

एगारसंग-चउदह-पुव्वधराण सुसाहु-वसहाणं ।
नाणस्स भत्तिपुव्वं निरूवियं फासुयं दाणं ॥१३५२॥

आसोय-बउल-चंपय-पाडल-मंदार-सुरहि-कुसुमेहिं ।
पडिपुण्णुज्जाणवणं निरूवियं नंदणवणं व ॥१३५३॥

इय एवमाइ सव्वं पडिपुण्णं कारवेवि जिणभवणे ।
सम्माणिऊण विउसे लिहावए सासणं विउलं ॥१३५४॥

तद्यथा-

यस्यानत-सुरपति-मुकुटकोटि-माणिक्य-घृष्ट-क्रम-युगलम् ।
सुरपति-विबोहिवितुरं(?) स पातु वः सुव्रतजिनेन्द्रः ॥१३५५॥

यस्या वि(१९८अ)बुध-बुधैरप्यनेकधा पाद-पङ्कजं विनुतम् ।
 श्रीमज्जिनेन्द्र-वाणी सा देवी नः श्रुतं दिशतु ॥१३५६॥
 एक-द्वि-त्रि-चतुःपञ्च-षष्ठ-खण्डधराधिपाः ।
 एक ग्रामधिपा ये वा ते शृण्वन्तु वचो मम ॥१३५७॥
 भो भो कृतपुन्या ! ये परोपकारोद्यताः कुलीनाश्च ।
 भवभीताऽहं तेषां करोमि विज्ञप्तिकामेताम् ॥१३५८॥
 यस्मान्नलिनी-दल-गत-जल-लव-सदृशं हि जीवितं वीक्ष्य ।
 शरदभ्र-सममालोक्य सम्पदं कुरुत जिनधर्मम् ॥१३५९॥
 श्रीमन् सिंघल(१९८ब)द्वीपाधिपस्य श्रीचन्द्रगुप्तराजस्य ।
 दुहिताऽहं तस्य विभोः सुस्मृत-प्राग्जन्म-गुरु-दुक्खा ॥१३६०॥
 नाम्ना सुदर्शना जन्म-मरण-भीता समागता चाऽहम् ।
 भृगुकच्छ-महानगरेऽकारि ममेदं जिनायतनम् ॥१३६१॥
 श्री लाटदेश-राजा जलधि-तटे नर्मदा-नदी-तीरे ।
 कल्याण-राज्य-विजयी श्रीमज्जितशत्रु-नामाऽसौ ॥१३६२॥
 या निदर्श-दिनान्तर्गज-तुरङ्गाक्रान्त-नगर-गोष्ठानि ।
 ग्रामाणि चैष राजा तेषामुपयोगमाख्यामि ॥१३६३॥
 श्री शकुनिका(१९९अ) विहारे श्रीमन्मुनिसुव्रताय तीर्थकृते ।
 अष्टौ ग्रामशतानि प्रहृष्ट-जन-वासित-रम्याणि ॥१३६४॥
 वेलाकूलान्यष्टावष्टौ नगराणि कोट्ट-बद्धानि ।
 प्राच्यां घोटकगन्धूपुर-पर्यन्तानि लिखितानि ॥१३६५॥
 विदितं च दक्षिणेनापि हस्तिमुण्डकपुरेण कृतसीमन् ।
 एतन्मया प्रदत्तं पालयितव्यं च युष्माभिः ॥१३६६॥
 दातुर्यत्पुण्यं स्यात्पालयितुरसंशयं तदेव स्यात् ।
 यो भवति यदा राजा लभते च फलं तदा सोऽपि ॥१३६७॥
 अन्यच्च-

१. सरदभ्र. २. सिंहल. ३. सुदरिसणा. ४. सकुनिका. ५. दक्षणे.

पालयितुः परं पुण्यं हारयितुरधोगतिं

पालनीयमिदम् तस्मादानं भूपैर्विचक्षणैः ॥१३६८॥

गता गच्छन्ति यास्यन्ति धरा(१९९ब)यां ये धराधिपाः ।

न केनापि समं प्रायर्गच्छन्त्येषा वसुन्धरा ॥१३६९॥

सकलधरायं राज्यं चपलं चपलाश्च सम्पदा नृणाम् ।

चपलं च जीवितं तेषां निश्चला हि कीर्तिः परं चैका ॥१३७०॥

इत्येवं श्रीदेवी-सुदर्शना कारिते जिनायतने ।

शासनमिदं प्रशस्तं धनपालः सम्प्रत्यलेखि ॥१३७१॥

शासनमिदमिति ।

इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिय-सिरि-संवलिया-विहारस्स सुंदसणा
चरिए निम्माविय-जिणभवण-वण्णणो नाम दसमो उद्देसो समत्तो ॥

सुंदसणाए सुरलोय-गमण-वण्णणो नाम एगारसमो उद्देसो ।

इय पडिपुण्णं काउं पइदियहं जिणहरम्मि गंतूण ।

पूएइ जिणं तं मोह-मोहिया सा सयं विहिणा ॥१३७२॥

नव-नव-संवेगपरा(२००अ) तिकाल-न्हवणऽच्चणं पक्कुव्वंती ।

निच्चं दाणं दिंती गमेइ कालं समाहीए ॥१३७३॥

अण्ण-दिणे सा भणिया सीलवईए सुजिणहरं रम्मं ।

एतो च्चिय भणिओ जिणवरेहिं तप-संजमो अहिओ ॥१३७४॥

ता एयस्स किसोयरि ! असारदिट्ठस्स एत्तियं सारं ।

जं किज्जइ तवरयणं सासय-सुह-कारणं भूणं ॥१३७५॥

अवि य-

धम्मस्स दया मूलं दयाए सुतवो तवस्स तह नाणं।
 नाणस्स य नेव्वाणं ता जुत्तं सुयणु ! तव-रयणं॥१३७६॥
 रायसुयाए भणियं(२००ब)जइ एवं ता सजोगि-णिद्धिट्ठो।
 अम्मे जुज्जइ काउं तवो चले जौयणे जीए॥१३७७॥
 एवं रायसुया सा सीलवईए समं पसंनत्थि(?)।
 सव्वंग सुंदरो करइ चित्तमासो तवो भणिओ॥१३७८॥
 तं जहा-

सिय-पक्खे जिणपूयं करेवि एंगंतरोववासेहिं।
 एंगंतरयं च तहा पारणयं १अंबिल-विसुद्धं॥१३७९॥
 अंते जिणाणं पूया करेवि दाणं मुणीणं दायव्वं।
 दुहियाणं दुत्थियाणं करुणाए तहा ससत्तीए ॥१३८०॥
 चेतस्स किण्हपक्खे निरुजसिहो नाम करेइ एवं पि।
 कारावेइ तिगिच्छं गिलाण-मुणि-सावयाणं च॥१३८१॥
 बत्तीस-अंबिलाइं एंगंतरिएण एग-भत्तेण।
 सा करइ परम-भूसण-तवेण भणि(२०१अ)याइ भावेण॥१३८२॥
 आहरणं च जिणाणं दाउं ३अण्णे वि कुणइ विविह-तवे।
 सोहग्ग-कप्परुक्खो रोहिणि-चंदायणाईणि॥१३८३॥
 रयणावलि-मुत्तावलि य भद्-महाभद्-सव्वओभद्।
 एरिस तवे कुणंती तत्थठिया सट्ठि-वरिसाइं॥१३८४॥
 अन्नम्मि दिणे सुहयं सुहासणत्था सुदंसणा देवी।
 सुवयंसियाए एगाए सायरं सुयणु! विण्णत्ता॥१३८५॥
 ३वद्धाविज्जसि सामिणि! तुह जणणि-सुजणय-कुसल-सीलेण।
 (२०१ब) कमलागम[णे]ण इमेण संपयं सोक्ख-जणएण॥१३८६॥
 एत्थंतरम्मि कमला वि आगया पणमिऊण चलणेसु।
 देवीसुंदसणाए पडिकुसलं साहए सव्वं॥१३८७॥

१. अंबल. २. अण्णो. ३. विद्धाविज्जसि.

जंपइ कमला सामिणि! नरवइणो चंदउत्तरायस्स।
 णिदिट्ठे तुह कुसले मुणीण तह दंसणे सुहए।।१३८८।।
 तुह बंधूण कणिट्ठो वसंतसेणो ठवेवि णिय-रज्जे।
 तुह जगणि-बंधु-सहिओ पडिवण्णो जिण-मए दिक्खं।।१३८९।।
 तेणावि पुणो तुह बंधवेण(२०२अ)रन्ना वसंतसेणेण।
 तुह संदिट्ठं जह इह भवंतरे तुह य बोहिज्ज।।१३९०।।
 तुह पउमा-धावीए वासवदत्तेण तीए पुत्तेण।
 एयं चिय संदिट्ठं ममं पि बोहेज्ज जिण-धम्मो।।१३९१।।
 सुणिऊण तीए वयणं पच्चासन्नं मुणेइ जह मरणं।
 रायमुया जह भदे ! तुमं पि संपइ निसामेह।।१३९२।।
 तं जहा आगममाह-
 भू-कण्णघोस-णासा-तारा-जीहाणं अणुवलंभम्मि।
 नव-सत्तं पंच-तिण्णि-एणं च दिणं भवे जीयं।।१३९३।।
 अन्नं च-
 धूचकं तह तिपयं अरुद्धइं जो ण नियइ पच्चक्खं।
 विवरीरं माइहरं जो नियइ छ मास जीयं सो।।१३९४।।
 जो एवं उवलक्खइ सयावि खलु आ(२०२ब)यरेण पइदियहं।
 सो जाणइ निय-मच्चुं इयरो सत्थं उवहसेइ।।१३९५।।
 एएहिं रायधूया णाउं चिंधेहिं अत्तणो मरणं।
 सव्वं पि नयर-लोयं खमावए परियणं तह य।।१३९६।।
 चेइयहरेसु अट्टाहियाओ पूयाओ तह करावेइ।
 दाणाइ मुणिवराणं देइ अणाहाण दीणाणं।।१३९७।।
 वंदेवि जिणवरिंदे नीसंगं तह करेवि अत्ताणं।
 विहिय-करयंजलिउडा शुणेइ सिरि-सुव्वय-जिणिंद।।१३९८।।
 तं जहा-

१. धम्मो. २. विचरीरं. ३. नियमज्झं. ४. चिन्नेहि. ५. सुणिवराणं. ६. शुणेहिं.

जय जय तिहुयण-भुवण-प्पईव जय जय मुणिंद-थुय-चलण।
 जय जय भव-जलहि-सुजाणवत्त मुणिसुव्वय जिणिंद।।१३९९।।
 जय जय णिक्कारण-परम-बंधु जय जय ईस परम-हिय।
 (२०३अ)तुह चलणाणं पुरओ करेमि 'विन्नत्तियं भयवं'।।१४००।।
 जम्म-जर-मरण-गुरु-लहरि-भीसणे णाह ! भव-समुद्दम्मि।
 पावइ सुमाणुसत्तं जीवो जं तं तइ पसन्ने।।१४०१।।
 एणोण^३सयरि-कोडाकोडीउ खवेवि मोहणीयस्स।
 जं होइ तुम्ह सेवा णु सां[गमं]तं तुह पसाओ।।१४०२।।
 जो य तुमं पेच्छंतो जायइ सहस ति बहल-पुलयंगो।
 सो भव्वो पइजम्मं हवेइ पुरिसोत्तमो [लोए]।।१४०३।।
 जो तुम्ह पुणो आणाणुपालणं कुणइ पइदिणं विहिणा।
 सो णाह ! णूणमासण्ण-सिद्धि-सुह-तरु-फल-स(२०३ब)मूहो।१४०४।
 आणामित्तेण वि पणईएसु जिण ! जं समं फलं देसि।
 तं कयकिच्चो सि तुमं सव्वं पि निएसि अप्पसमं।।१४०५।।
 वायामित्तेण वि तुम्ह दंसणं भावयंति जे सुहयं।
 ते वि सुर-मणुय-सोक्खाण भायणं णाह ! जायंति।।१४०६।।
 पच्चकखे वि तुमं जिण ण दीससे कहणु भावरहिएहिं।
 अह सच्चं कप्पतरू पेच्छंति ण मंद-पुण्णा जे।।१४०७।।
 रस-वाय-खीण-देहा निहि व्व पयडं तुमं अपिच्छंता।
 भमडंति जं वराया^४ तं मण्णे णाह ! जम्मंधा।।१४०८।।
 सरि-संगमम्मि मूढा नमंति जिण(२०४अ) केवि धम्मबुद्धीए।
 सव्वं पि सुवण्णमयं नियंति 'धत्तूरिया अहवा।।१४०९।।
 सुहयं गुणाण निलयं निज्जिय-तइलोय-लच्छि-वर-सोहं।
 तुम्ह वयणारविंदं निएवि जिण ! को ण संथुणइ।।१४१०।।
 विमल-गुण-रयणजलनिहि भव-जलणिहि-तरल-तारण-तरंड।
 जम्णण-मरणंत-पयं पयच्छ परमेसर ! पसाय।।१४११।।

१. विन्नत्तियं. २. सइरि. ३. से. ४. वरया. ५. धुत्तरिआ

इय-^१दुख्वेधण-पाल(व)य ! करुणामय-जलहि जय-गुरु जिणिंद ! ।
सासय-निव्वाण-सुहेहिं कुण पसायं पसन्नच्छ ! ।।१४१२।।

शुणिरुण जि(२०४ब)ण-अरिहंत-सिद्ध-आयरिय तह च उ(व)ज्झाओ ।
णीसंगे वि य साहू णमेवि भावेणं रायसुया ।।१४१३।।

दुच्चरियं आलोयइ वाया-मण-काय-गुत्ति-जुत्तीए ।
काऊण कसाय-जयं इंदिय-इच्छा-णिरोहेण ।।१४१४।।

तं जहा-

पुढवि-जल-जलण-मारुय-वणसइ काएसु जे मए जीवा ।
वाया-मण-काएण य विराहिया ते मह खमंतु ।।१४१५।।

बेइंदिय-तेइंदिय-चउरो-पंचिंदिया तसा जीवा ।

वाया-मण-काएण य विराहिया ते मह खमंतु ।।१४१६।।

नर-नरय-तिरिय-देवे(२०५अ)सु जे मए तह विराहिया जीवा ।

वाया-मण-काएण य खमंतु ते मज्झ सव्वे वि ।।१४१७।।

नाण-चारित्त-दंसण-पडिकूलं जं मए समायरियं ।

वाया-मण-काएण य मिच्छामिह दुक्कडं तेसिं ।।१४१८।।

अब्भितरओ र(रा)गाइ-ब्रैस दविणाइयं च बाहरिओ ।

दुविहमचित्त-सचित्तं तिविहं तिविहेण वोसिरियं ।।१४१९।।

चउविह-आहारस्स य जावज्जीवं च मज्झ णिव्विती ।

जस्स कए आहारो तस्सेवाणिच्च-देहस्स ।।१४२०।।

नाण-चरित्त-सुदंसण-सहिओ एगो सयावि मे जीवो ।

सेसा संजोय-गुणा भवे भवे मज्झ वोसिरिया ।।१४२१।।

सामाइयं च तिविहं तिविहेण करेइ जिणवरुद्धिं ।

अरिहंत-सिद्ध-केवलि(२०५ब)उवइद्धं सरइ जिणधम्मं ।।१४२२।।

अवि य-

राग-द्वेस-कसाए दुज्जय-पंचेदियाइ-गुत्तीओ ।

जेणेए अरि ^२हणिया अरिहंतो मज्झ सो सरणं ।।१४२३।।

भवच्छेत्ते राग-दोसे सलिल-सित्त स-कम्म-फल-बीयं ।
 जस्स पुणो वि हु ण रुहइ ^१अरुहंतो मज्झ सो सरणं ॥१४२४॥
 नाइंद-नरिंद-सुरिंद-विहिय-पूया थुइए जो अरहो ।
 सासय-सुहाण दाया अरहंतो मज्झ सो सरणं ॥१४२५॥
 अरिहंत अरुहंत-अरहंत ।

खविऊण-पुण्ण-पावं सयलमणिच्चं णिएवि णाणेण ।
 जे पत्ता परम-पर्यं ते सिद्धा मह सया सरणं ॥१४२६॥
 उगं च खविय-कम्मा केवल-नाणावलोइय-पयत्था ।
 साहिय-सिवपुर-रज्जा-^२केवलिणो मज्झ सो सरणं ॥१४२७॥
 (२०६अ)इय एवं फग्गुण-पुण्णिमाए सा अणसणं करेऊण ।
 जा गमइ किं पि कालं समागओ गिम्ह-कालो ता ॥१४२८॥
 अवि य-

अहिय-करकं तधरो सूरु कु-णराहिवो व्व दुप्पेच्छो ।
 उत्तर दिसि-दइयालिंगणुच्छुओ गयणामारूढो ॥१४२९॥
 तिव्व-रवि-किरण-सुसिया विफलिय-फल-फुल्ल-पत्त-विच्छाया ।
 सयला वि वणसइ-सिरी पवसियवइया सुनारि व्व ॥१४३०॥
 दि(२०६ब)वसयर-कराय व कढकढंत-खिल्लर-जलं पियंति मया ।
 अण्णे निएवि माइण्हियाओ धावंति तप्पमुहं ॥१४३१॥
 मज्झण्णहायव-संतत्त-सावया अणुसरंति गिरि-कुहरं ।
 सेवंति सुहय-दुक्खावणाइं किंपुरिस-मिहुणाइं ॥१४३२॥
 दंत-गोलइय-करा करिणो विंज्झोज्झरं तह सरंति ।
 पहिया वियरिओ खणंति नट्ट-दविणं नियंति व्व ॥१४३३॥
 निम्माविय(२०७अ)भवणुज्जाण-वावि-सीयल-सुकाइ ठाणेसु ।
 सारणिय-वाह-जल-कय-^३सुमज्जणा के वि निवसंति ॥१४३४॥

१. अरहंत. २. केवणिणो ३. समुज्जणा.

अइ-मज्जण-कीला-जणिय-खेय-जुवईहिं सुरहि-बउल-वणे ।
लीलाए संचरिज्जइ कुसुमोच्चयणं कुणंतीहिं ॥१४३५॥

१परिसेविय-भवणट्टाल-घम्म-धुम्माविएहिं मोरेहिं ।

२निवसिज्जइ भवणुज्जाण-वावि-सीयल-३सीलावट्टे ॥१४३६॥

एरिस-कराल-काले सुदंसणा भावणाओ भाविंती ।

४वइसाह-मास-सिय-पंचमीए जिण-धम्म-झाणेण ॥१४३७॥

पंच-परमेट्टि-नवकार-तप्परा सिव-पयम्मि गय-चित्ता ।

मरिऊण सुयणु ! ईसाण-सुरवि(२०७ब)माणे समुप्पन्ना ॥१४३८॥

दिव्वच्छर-परियरिया मणिमय-वर-रयण-जडिय-५चमरेहिं ।

विंजिज्जइ अमर-विलासिणीहिं थुव्वइ सुथोतेहिं ॥१४३९॥

अवि य-

जय जय हि सुरासुर-नमिय-चलणे, जयजय सिरिसंघह विंघ हरणे!।

जयणिय-कुल-दंसिय-जिण-सुबोहे! गंधव्व-जक्ख-संथुय-गुणोहो ॥१४४०॥

जय सुर-विमाणे उप्पन्न-विमले! जयसुव्वय-जिण-पय-कमल-भसले!।

जय जयहिए पयासिय-णिय-जसोहे !, भरुयच्छ-विहिय-जिण-भवण-

सोहे! ॥१४४१॥

माणिक-रयण-भूसिय-सुगुत्ते, (२०८अ)जय सीलालंकिए वर-चरित्ते!।

जय दिव्व-विमाणारूढ-देवि !, परिभमह सयलु तिहुयणु खणेवि ॥१४४२॥

अन्नु वि रउदु हिंडंतु संवरु गय-वघ-सीह-संवर-पउरु ।

तउ णामे णट्टा य भय देवि धीर, लंघंति वणंतर खणेण धीर ॥१४४३॥

किलिकिलिकिलंत वेयाल[ग]णाउ, तउ णामेण ६चलहिं समाण वाउ ।

रयणायेरे विहडिय जाणवत्त, नामेण तुम्ह ते तीरू पत्त ॥१४४४॥

कय-दोस-विसिढिलिय निवडि निगड, नामेणं तुज्झ छुट्टहिं अविहड ।

संगरे वि सत्तु-दुज्जय-सकवड, तउ नामेण तेवि जिणिंति सुहड ॥१४४५॥

जे सावय(२०८ब)जिण-भवणइं करेति, जिणबिंबु, मुल्लगे णिवेसयंति ।

ते तुम्ह पसाएण गलिय विघ, दाणाइं दिंति ते जण कयघ ॥१४४६॥

१. परेसेसिय. २. निवसज्जूइ. ३. सीलावंट्टि. ४. वयसाह. ५. चम्मर. ६. विघ. ७. चयहि.

निव्वाण-रज्ज-साहणपराहं, उवसग्ग-खयंकरि मुणिवराहं।
 अण्णे वि जे तउ पय-कमल-भत्त, वर-णारि थुणइ तं एक चित्त ॥१४४७॥
 विहडिय-समग्ग-दोहग्ग-रासि, सा होइ खणेण सोहग्ग-रासि।
 चारित्त-रयण-वर-भूसियंग, बहुविह संपय-कय-मोक्ख-संग ॥१४४८॥
 विन्नवणे देवि महु करि पसाउ, जिणधम्म करंतह विग्घु जाउ।
 जय जय सिंघलदीवुप्पनि, देवि, सुदंसणे गुण-संपत्तिए।
 (२०९अ)सिरिभरुयच्छ-निवसिय-जिणहरे, सुरविमाणे उप्पण्ण-
 मणोहरे ! ॥१४४९॥

विज्जाहर-किन्नर-सिद्ध-जक्ख-गंधव्व-णमिय-पय-कमलो।
 पणय-धणपाल-दच्छे पयच्छ १जिणिंद-पय-बोही ॥१४५०॥

॥ इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिद्य-सिरि-संवलिया-विहारस्स
 सिरि-२सुंदसणा-चरिए-सुंदसणाए सुरलोय-गमण-वण्णणो नाम
 ३एगारसमो उद्देसो समत्तो ॥

चंपयलया किन्नरी नियाणबंधो नाम बारसमो उद्देसो।

सीलवई पंचमहव्वया(२०९ब)इ तयणंतरं गहेऊण।
 अक्खंडिय-वय-णियमा तत्थ ठिया तीए पणएण ॥१४५१॥
 पालेवि वयं आऊय-खएण-तम्मोह-मोहिया सुयणु !।
 अणसण-४विहिणा मरियं उप्पन्ना सा वि ईसाणे ॥१४५२॥
 एयं चरियं तइया वित्तं मुणिसुव्वयस्स तित्थम्मि।
 एत्थागमणं संपइ तुम्हाणऽम्हाणं साहेमि ॥१४५२॥
 भरुयच्छे सुयणु! जया वहं(ट्टं)ते सुव्वयस्स तित्थम्मि।
 सुव्वय-जिणस्स भवणं करावियं राय(२१०अ)धूयाए ॥१४५४॥

१. जिणंद २. संवलियाचरिए. ३. एगारसमो. ४. विहिणो.

एयं पि एत्थ तइया विजयकुमारस्स साहु-पणएण।
 देवी-सुदंसणाए करावियं जिणहरं रम्मं।।१४५५।।
 गणहर-मुणीहिं तइया पयडिज्जंते जिणिंद धम्मम्मि।
 तित्थस्स वास-लक्खा वोलीणा अंतरे छच्चं।।१४५६।।
 तयणंतरं च भदे! णमि-तित्थयरो तहा समुप्पन्नो।
 दस-वास-सहस्सा पयडिऊण धम्मं गओ मोकखं^२।।१४५७।।
 तित्थं च तस्स पंचेहिं वास-लक्खेहिं वोलियं जाव^३।
 ता नेमि-जिणिंदो भारहम्मि खेत्ते समुप्पन्नो।।१४५८।।
 वरिस(२१०ब)सहस्सं एणं धम्मं साहेवि भव्व-सत्ताणं^४
 संपत्तो निव्वाणं निरुवम-सोकखं निराबाहं।।१४५९।।
 अद्धद्ध-सयाहिय-वरिस-सहस्स-तियासिया अइक्कंता^५।
 ता भारहम्मि खेत्ते पास-जिणिंदो समुप्पन्नो।।१४६०।।
 वरिस सयं पास-जिणो धम्मं साहेवि सिव-सुहं पत्तो^६।
 दो-सय-पंचासहिया पवत्तियं पास-जिण-तित्थं^७।।१४६१।।
 भयवं वीर-जिणिंदो अपच्छिमो भारहे समुप्पण्णो।
 बाहत्तरि वरिसाइं कहेवि धम्मं 'सिवं पत्तो^८।।१४६२।।
 उणाहिय-बारह-वरिस-लक्खं^९-सिरि(२११ब)सवलिया-विहारस्स।
 भरुयच्छे सुयणु! निवेशियस्स कालस्स परिमाणं।।१४६३।।
 जत्थऽज्जवि सुपवित्ते तित्थे साहित्ति मुणिवरा मोकखं।
 अवसप्पिणीए चरिम तं एवं वट्टए तित्थं।।१४६४।।
 एयम्मि वट्टमाणे तित्थे तित्थयर-वद्धमाणस्स।
 एत्थ सिरि-विमल-सेले-आगमणं तुज्झ साहेमि।।१४६५।।
 निसुणेह सुयणु! तइया सिंघल-दीवाओ रायधूया सा।
 भरुयच्छे संपत्ता जणओ जणणी खमावेवि।।१४६६।।
 तइया सिंघलवइणं वसंतसेणो कणिट्ट णिय-पुत्तो।
 परिओसिऊण बहुणो अहिसित्तो सुयणु ! निय-रज्जे।।१४६७।।

१. ६०००००. २. १०००००. ३. ५०००००. ४. १०००. ५. ८३७५०. ६. १००.
 ७. २५०. ८. शिवं ९. ७२. १०. ११९४९७२

पउमा-धावीए सुओ तस्स सहाओ निरू(२११ब)विओ दुइओ।
जणणि व्व तस्स धावी ताणं समीवे ठिया पउमा।।१४६८।।

राया वि चंदउत्तो सपरियणो रायलच्छिमुज्जेवि।

जिण-दिक्खं पडिवण्णो सुदंसणाए वियोगेण।।१४६९।।

काऊण तवं विउलं उप्पण्णो सो मरेवि १सुरलोए।

सो पुण वसंतसेणो सिंघलदीवे कुणइ रज्जं।।१४७०।।

कालेण सो वि रज्जं चएवि पडिवज्जिऊण तव-चरणं।

मरिऊण विविह-सुर-मणुय-सोकख-वासेसु भमिऊण।।१४७१।।

संपइ सो वेयञ्जे दाहिण-सेढीए चंदरह-नयरे।

नामेण चंदवेगो मयच्छि! विज्जाहरो जाओ।।१४७२।।

वर-रूय-लक्खण-धरो १नव-जोव्वण-संपयं समारूढो।

सो अण्णया रमतो पत्तो भस्यच्छ-नयरम्मि।।१४७३।।

सिरि-सवलिया(२१२अ)विहारे किन्नर-गंधव्व-जक्ख-जुवइणं।

गेय-रवं णिसुणंतो संपत्तो जा तमुदेसं।।१४७४।।

ता महर-गिरालवणाहि मंगलं पभणिऊण जयगुरुणो।

खिविऊण कुसुम-वुडी पारद्धं सुयणु ! पिच्छणयं।।१४७५।।

वज्जंत-पडह-मदल-हुडुक्क कंसाल-वंस-वीणाणं।

उच्छलिय-गहिर-सदेण तत्थ दिण्णो य समतालो।।१४७६।।

अवि य-

वामंग-णिवेसिय-सुसर-तिसरि-तंती-सुकररुहक्कं ता।

मयणाणुकूल-महरं मुयइ सरं जक्ख-१जुवईए।।१४७७।।

(२१२ब)अण्णा वि विविह-महर-सर-भाविया किण्णरी वि अहर-दले।

ठविऊण सुसर-वंसं आलावइ भइरवालत्ती।।१४७८।।

अण्णा वि ताल-जुयलं करेण गंधव्विणी गहेऊण।

जिण-गुण-कित्तण-मुइया गायइ गंभीर-वाणीए।।१४७९।।

अण्णा वि पुलइअंगा उव्विल्लिय-तरल-तिवलि-भुय-जुयला ।
अमरच्छरा पणच्चइ पयडिय-नव-नट्ट-भरह-रसा ॥१४८० ॥

इय पयडिय-विविह-सुनट्ट-भाव-सुर-सुंदरीहिं जिण-भवणे ।
(२१३-अ) अग्ध-विहत्थाहिं तओ एणा दुयई समुच्चरिया ॥१४८१ ॥

तं जहा-

जा सुरसेल-सहिय-कुलपव्वय-गयणे तवेइ दिणयरो ।
गह-नक्खत्तमाल-सुर-संहरु णहे परिभमइ ससहरो ॥१४८२ ॥

तासरय-मियंक-कुंदुज्जल खीरोवहि-जलप्पहा देवि ।
सुदंसणाए णाह! नंदउ अक्खलिय-कित्ति निम्मला ॥१४८३ ॥

तयणंतरं देवी सुदंसणा-मण-भाव-विणय-कुसलाए ।
कय-संकेयाए जंपियं एणाए अमरच्छराए ॥१४८४ ॥

तं जहा-

अव्वो पेच्छ पेच्छ मोहस्स विलसियं, जओ विसयसुहाहिलासिणो
मिच्छत्त-तिमिर-पडलंत(२१३ब)प्रिय-लोयणा पच्चक्खमवि अत्तणओ हियं
पेच्छंता वि ण पेच्छंति केवि । अहवा मोहमइरा-पाण-परवसाणं केत्तिय एयं?
तओ दुइयाओ कय-संकेयाए जंपियं । तं जहा-अहो निसुणेह कम्मपरिणईए,
जओ अइ-घण-कम्म-मल-पूरिय-सवण-विवरा पुणो जंपिज्जमाणमवि ण
सुणंति केवि अत्तणो हिययं । एयमायन्निरुण सो विज्जाहरो चिंतेउं पयत्तो अहो
एसो अरिहंतो देवया-विसेसो कोवि कयावि जओ मए वि निसुओ, दिट्ठो य
कत्थे य । एसा जीए सुंदसणाए कित्ती य संसिज्जए सावि मए(२१४अ)कत्थ
य दिट्ठा, परं किमेयं एयाहिं अमर सुंदरीहिं असंबद्ध जंपिय जहा - ण पेच्छए
कोवि मोहंधो ण सुणए कोवि अत्तणो हियएयं चिंतमाणस्स तस्स विज्जाहरस्स
पडिबोहणत्थं इत्थंतरे जंपियं पहाण देवीए सयं सुंदसणाए-‘भद् भद्-! निसुणेह
अत्तणो हियं । गद्यखंड-८

अवि य-

तइयाऽहं बोहि-कए भणिया तुमए णं तुज्झ ता इण्हिं ।
 आसि तुमं पुव्वभवे पुत्तो सिरिचंदगुत्तस्स ॥१४८५॥
 संदिद्धं च तए मह तइया रज्जट्टिणं जं भद्द ! ।
 जह पडिबोहेअव्वो^१ तए अहं इय तए भणियं ॥१४८६॥
 देवी सुदंसणाए वयणं विज्जाहरो सुणे(२१४ब)ऊण ।
 उप्पण्ण-जाइणाणो भणइ कयत्थो कयत्थोहं ॥१४८७॥
 दोग्गइ-कूयावडिओ जिणिंद-मय-रज्जुणा तए देवी ।
 उद्धरिओ जह भयवइ धम्मं पि तहाणुसाहेह ॥१४८८॥
 एयम्मि वरावसरे सेतुज्जे तियस-कय-समोसरणओ ।
 भविय पडिबोहणत्थं वीर-जिणिंदो समोसरिओ ॥१४८९॥
 विज्जाहरो वि देवी सुदंसणाए समं तहिं पत्तो ।
 भत्तीए वीरनाहं थुणेवि ति-पयाहिणं काउं ॥१४९०॥
 तं जहा-
 जय जय वीर जिणेसर जय जय तियसिंद-नमिय-पय-कमल ।
 जय तिहुयण-भुवणुद्धरण सरण भव-भीय-भवियाणं ॥१४९१॥
 जय कुगइ-णय[२१५-अ] र-गोउर-कवाड नेव्वाण-नयर-पह-ईव ।
 तह करह मह पसायं निवसाभि जहा णं संसारं ॥१४९२॥
 सो विज्जाहर-राया वीर-जिणिंदं थुणेवि भावेण ।
 पडिवज्जिऊण दिक्खं विहरइ तित्थयर-पय-मूले ॥१४९३॥
 भयवं पि वीरणाहो पडिबोहिऊण भविय-कमलाइं ।
 ववगय-नीसेस-मलो पत्तो अयरामरं ठाणं ॥१४९४॥
 विज्जाहरो वि देवी सुदंसणाए सहोयरो साहू ।
 तुज्झ पडिबोहणत्थं इहागओ सो अहं भद्दे ! ॥१४९५॥
 [२१५-ब] जा तइया मह पासे सिंघलवइणा णिरूविया पउमा ।
 मरिऊण सा वि एत्तिय-कालं भमिया भवसमुद्धे ॥१४९६॥

संपइ पाडलि-नयरे उप्पन्ना पुरिसदत्त-धूया सा ।
 जाय-संवेग-भावा परिणयणं नेच्छइ मयच्छी ॥१४९७॥
 देवी-सुदंसणाए पुव्व-भवब्भत्थियाए बोहि-कए ।
 एत्थागमण-निमित्तं दिन्नं से पाउया-जुयलं ॥१४९८॥
 सा पुण तुमं किसोयरि ! इहागया पाउया न जोगेण ।
 ता जे बल-सम्मत्ता [२१६-अ] भमंति ते भव समुद्दम्मि ॥१४९९॥
 उप्पन्न-जाइ-नाणा जंपइ चंपयलया विगयमोहा ।
 वासवदत्तो सो मह १पुत्तो कत्थेत्थ निवसेइ ॥१५००॥
 भणइ मुणिंदो भदे! तइया कालेण सो वि मरिऊण ।
 कय-धम्मो सुहयामर-सुमणुय वासेसु भमिऊण ॥१५०१॥
 इह सयलसेलनियडे संपइ सो २मलय-नयरिया-नाहो ।
 नामेण महासेणो कुदिट्टमइ नरवई जाओ ॥१५०२॥
 सो तुह परिणयणत्थं चलिओ जा एइ उयहि-मज्झम्मि ।
 पडिकूल-पवण-खित्तो समागओ सो वि ता इत्थ ॥१५०३॥
 तण्हा-सुसिय-सरीरो वावीए सो जलं पिएऊण ।
 तुह पाउयाण(२१६ब) जुयलं दट्टूण ससंभमो जाओ ॥१५०४॥
 सो तुज्झ पाय-पडिबंध-मग्ग-लग्गो पराइओ एत्थ ।
 दट्टूण तुमं भवणे खणेण मयणातुरो जाओ ॥१५०५॥
 तुह रूयं पेच्छंतो निवसइ किंकेल्लि-पायवंतरिओ ।
 ३उप्पेच्छह निय-पुत्तो इय भणियं मुणिवरिंदेण ॥१५०६॥
 सुणिऊण नियय-चरियं राया धाराहओ बइल्लो व्व ।
 गुरु-लज्जो नमिय-सिरो समागओ साहु-पय-मूले ॥१५०७॥
 सुमरंतो पुव्व-भवं भणइ निवो हं तए महासत्त ।
 ४निंदिय-कज्जाहिमुहो निवडंतो ५दोग्गइं धरिओ ॥१५०८॥
 ता तह करेह भयवं! निवडामि न जा पुणो वि भव-जलहिं ।
 होंति उवयार-णि(२१७अ)रया णिक्कारण-बंधवा गरूया ॥१५०९॥

१. पत्तो. २. मलइ. ३. उपेच्छह. ४. नंदिय. ५. दोग्गई.

भणइ मुणिंदो भद्दय ! मोह-तमाउलिय-नाण-नयणाणं ।
कामंध-जंतुयाणं संसारे कित्तियं एयं ॥१५१०॥

घण-निविड-कढिण-मोहणिय-कम्म-दढ-रज्जु-पास-गह-गहिओ ।
मरिऊण होइ पुत्तो पुत्तस्स वि कम्म-दोसेण ॥१५११॥

पुत्तो वि पिया, जणणी वि भारिया, भारिया वि पुण जणणी ।
१भइणी भज्जा, धूया, धूया भइणी पुणो भज्जा ॥१५१२॥

मित्तो सत्तू जाअइ सत्तू मित्तो सहोयरो वेरी ।

वेरी जायइ बंधू सामी भिच्चो पुणो २सामी ॥१५१३॥

राया दासो(२१७ब)दासो सुकम्म-वसगो हवेइ पुण राया ।
ता मा कुण उव्वेयं संसारे कित्तियं एयं ॥१५१४॥

विसेसओ कलि काल-कलुस-कलंकिय-चित्ताणं, अण्णाण-तम-
पडलंतरिय-णाण-लोयणाणं, दिढ-मोहरज्जु-पास-३गलय-गहिय-५परवस
संसार-संसरणाणं, अगाह-पमाय-पंक-निव्वुड्डाणं, मत्त-महा-विसम-
विसधारियंगाणं, स-परिवार-पोसणोवाय-संजणिय-चिंता-रउदरक्खसी-
च्छलियाणं, अणेगविह-कुग्गाह-उंडा पायपरिभा(२१८अ)मिय-चंचल-मण-
चक्काणं, ५विसयाहिलास-वण संधूक्किय-मयणाणल-जालावली-ज्झलक्कियाणं
सत्ताणं, अकज्ज-पविती केत्तिया एसा? एयं च विसयाहिलास-पायवस्स पढमं
कुसुमं फलं च ६नरय-तिरिय-वासेसु बहु-दुक्ख-परंपरा, ता दुरंता विसया ।
जहा ५विसण्ण-वाय-जरियस्स जलण-सेवा तथा भव-परंपरासु वि अणंत-
दुक्ख-दायगा किंपाग-तरु-फल-समाणा वज्जेयव्वा विसया। अवि य-

अइ-विरसं विसय-सुहं विसण्ण-परिणाम-दारुणं विसमं ।

पामा-कंडुयण-समं सुहियाण विसोवभोगं पि ॥१५१५॥

वस-५मास-रुहिर-मुत्तऽसुइ(२१८ब)सुक्क-मलपुरियम्मि दुग्ंधे ।

अत्थि-चम्मावगूढे पइ-दिण सक्कार-कय सोहे ॥१५१६॥

५चम्मार-कुंड-सरिसे वहंत-मुत्तऽसुइ-सोणिय-पवाहे ।

एरिसयम्मि वि देहे कुणंति मूढा रई चित्तं ॥१५१७॥

१. भयणी. २. साम्बी. ३. गलिय. ४. यरवस. ५. विसयाहिलासं. ६. नयर. ७.
विसण्णं. ८. मास. ९. धम्मा.

जत्थुप्पज्जंति नरा बद्धंति तहेव जेहिं पीएहिं।

तत्थ वि कामासत्ता कुणंति भावं अहो चूज्जं।।१५१८।।

संपयं च -

अवसप्पिणीए इहसमाणुभावेण अईव-मूढ-मइणो विसयासत्ता मम-परिगय-चित्ता मच्छरिणो अप्प-सत्ता-पमाय-बहुल-कूर-कम्म-ववसाया अकज्ज-णिरया लोया। पविरला महासत्ता। अइसय-णाणिणो खंतिपरा मुणिवरा। चंचल सम्मतं। (२१९अ) अहिंय मिच्छत्तं। अप्प-गरुयणे विणओ। सकारणो मेत्तीभावो। सकवडो अत्थ-साहणोवाओ। सलोहो सुयणु! ववहारो। अणयकारिणो कूर-चित्ता पुहईवइणो, असच्चपइण्णा-पहाण-पुरिसा। अहिय-करकंत-दुत्थिया जणवया, अप्प वीरिया रसा, हय-पयावो विज्जा-मंत-साहणोवाओ। अपाय-बहुलं बुद्धि-कुसलत्तणं। चंचलं नारीणं सइत्तणं। तुच्छफला पायवा। गद्यखंड-१०

अवि य-

तुच्छं मेहाण जलं तुच्छं गावीण वट्टए खीरं

तुच्छं सस्साण (२१९-ब) फलं कलि-कालो वट्टए एसो ॥१५१९॥

अइ-पउर-जलो संजाय-कंदलो संचरंत-दोजीहो।

उम्मग-पयट्ट-जणो पाउस-कालो व्व कलिकालो ॥१५२०॥

अहियकरकंत-करो संतावयरो य द्वसहो चंडो।

अवगय-समिद्ध सासो कलिकालो गिम्भ-कालो व्व ॥१५२१॥

अविणय-मई अणज्जो दुस्सीलो गुरुयणेसु पडिकूलो।

अणयरओ जत्थ जणो सो एसो वट्टए कालो ॥१५२२॥

एयारिसेवि काले अज्ज वि नायागएण दव्वेण।

भावेण महा-सत्ता जिणभवणाइं करावेंति ॥१५२३॥

(२२०अ) अज्जवि चउगइ-संसार-भीरुयाणं जिणवराणं बिंबाइं।

दाऊण पउर-दव्वं मणोहराइं करावेंति ॥१५२४॥

१. कंतकरो.

अज्ज वि चउविह-संघस्स भावओ चउविहं पि बहु-दाणं।
इच्छाए देंति काले चउगइ-संसार-दुह-भीया॥१५२५॥

अज्ज वि विचित्त-पूया बलि-जत्ता-ण्हवण-गेय-पेच्छणयं।
सुविहीए महासत्ता कुणंति तित्थुन्नइ-निमित्तं॥१५२६॥

अज्ज वि चएवि सुकलत्त-संपया-परियणं च भव-भीया।
अवहत्थिय-कलिकाला गिण्हंति तवं महा-सत्ता॥१५२७॥

(२२०ब)ता महाराय! गिंभ-काल-रवि-करायवक्कंत-मंडल-जीहा-
तरलतरं जीवियं, खण-दिट्ठ-नट्ट-विज्जुलया-चंचला लच्छी, कयली-^१गब्भ-
सार-सण्णिहं जोयणं, गिरि-सिहराइवन्न-सरि-सलिल-प्पवाह-समा लायण्ण
संपया, सरयब्भखंड-छाया-समाणं पिय-संग-सोक्खं, तरुयरग्गि-परिसंठिय-
सउणि-गण-समाउलो कुटुंबवासो, ववहरय-रिण-समाणं कुटुंब-पोसणं, इय
एवमाइ सव्वं असासयं कलिऊण परिहरह^२ दुरंते विसए। गद्यखंड ११

अपि य-

(२२१अ)जह पूरियअ ण सायरु सलिलेहिं, हुयवहो तित्ति न पावए
समिहेहिं।

तह जिउ विसएहिं तित्ति न पावइ, आजम्मू वि अलज्जंतो वि धावइ॥१

लज्जइ सुयह न मित्त-कलत्तह, सुयणु-बंधु-दोहित्त-पुत्ताहं।

पोक्करंत-सरि-पलिय न मण्णइ, विसयासत्तउ जगु^३अवण्णइ॥ २

अवि य-

बहिरो हियमसुणंतो अकज्ज-निरओ मुणेह जम्मंघो।

अवसर-मोणी मोक्को धम्मेषु अणुज्जुओ पंगू॥१५२८॥

इय भाविऊण एयं^४दुलहं मणुयत्तणं लहेऊण।

जिणधम्मं सम्मत्तं परियाणह निव ! पयत्तेण॥१५२९॥

एगोण^५सरि कोडा कोडीउ खवेवि मोहणीयस्स।

देसूण कोडि म(२२१ब)ज्झे कक्खड-घण-गूढ-दिढ-गंठी॥१५३०॥

राग-द्वोस-निहत्ता दंसण-मोहणिय-कम्म-संजुत्ता।

भेतूण कहव गंठी जीवोपावेइ जिणधम्मं॥१५३१॥

१. गब्भासार. २. अवगणइ. ३. दुसहं. ४. सत्तेरे.

लद्धूण वि जिण-धम्मं न णिच्चलं जस्स होइ सम्मत्तं।
 सो परिवडेइ पुणरवि जीवो निय-कम्म-दोसेण॥१५३२॥
 न य परिवडियं च पुणो सम्मत्तं जस्स निच्चलं सुद्धं।
 आसन्न-सिद्धि-सुखस्स लक्खणं तस्स साहेमि॥१५३३॥
 तं जहा-

असुहं कम्म-विवागं नाउं कइयावि जो न रूसेइ।
 कय-दोसेसु वि सदओ तं उवसम-कारणं मुणह॥१५३४॥
 पज्जंते वि अणिच्चं नर-सुर-सुखं पि तिण-समं गणइ।
 अहिलसइ सिद्धि सोक्खं संवेगपरं च तं मुणह॥१५३५॥
 चउसु वि गईसु दुक्खं मुणेवि(२२२अ)संसार-भीरुओ वसइ।
 उज्जमइ धम्म-कज्जे निव्वेयपरो य सो जाण॥१५३६॥
 संसार-दुक्ख-दुहियं पाणि-गणं जो निएवि करुणाए।
 उवयरइ सव्वओ सो मुणेह करुणापरो भव्वो॥१५३७॥
 जीवाइतत्त-सासयमसासयं जं जिणेहिं पण्णत्तं॥
 तं भाविंतो सव्वं नीसंको सो मुणेयव्वो॥१५३८॥
 अवि य-

दद्धूण जिणवरिंदं पुलइज्जइ जो ससंभमं सहसा।
 मुणि-दंसणाणुरागी साहम्मिय-वच्छलो सदओ॥१५३९॥
 अरिहंत-सिद्ध-पवयण-गुरु-थेर-बहुस्सुयाइ-ठाणेसु।
 उज्जमइ भत्ति-भरो संकाइ-विवज्जि(२२२ब)ओ सुमई॥१५४०॥
 जोयण-लच्छी जीयं पइदिण खइयं कलेवि भवभीतो।
 उज्जमइ धम्मकज्जे सो भव्वो निव! मुणेयव्वो॥१५४१॥
 अवि य-

निस्संकिय निक्खंखिय निव्विजिगिंछिय अमूढदिट्ठी य।
 उववूह थिरीकरणे वच्छल्ल पहावणे अट्ट॥१५४२॥

सम्मत्त-रक्खणद्धा अइयारा जो इमेऽणुपालेइ।

पायारो व्व सुनयरे सम्मत्तं निच्चलं तस्स।।१५४३।।

तं जहा-

जीवाइ-नवपयत्था भावेण सयावि जो णु सदहइ।

पेयापाणेण मुणेह सो सुपुत्तो व्व नीसंको।।१५४४।।

बहुविह रूव धरेवि हु निएवि धम्मतिय(२२३अ) तु न सदहइ।

निक्कंखिओ वियाणह तुच्छाहारेण मच्चो व्व।।१५४५।।

जिणधम्म-फलं पइजस्स नत्थि कइयावि नूण संदेहो।

सो मुणह १नहयलगइ-विज्जा-गहणेणं चोरु व्व।।१५४६।।

साहुदुगंछा य

दिट्ठे वि कुदिट्ठि परे अइसयवंतो विज्जो ण मुज्झेइ।

अवमूढदिट्ठि सो मुणह साविया सुंलस-सारिच्छो।।१५४७।।

चारित्त-णाण-दंसण-समुज्जए जो सया पसंसेइ।

संसाए दमगमुणिणो अभयकुमारो व्व सो मुणह।।१५४८।।

तव-सील-१विरइ-रहनेमिकुमर-पडिबोहणेणं २राइवइ।

थिर-सम्मत्ता नाउं थिरसम्मत्तेण होयव्वं।।१५४९।।

(२२३ब)जिणकप्पिय-मुणि-सील-प्पहाव-पयडणपरा सुभइ व्व।

चंपाए पोत्ति-ऊघाडणेण जिण-वच्छलो मुणह।।१५५०।।

दुब्भिकखे चउविह-संघ-भत्त-पाणेणं दंसणपहावं।।

कुणमाणो जाणह वइरसामि सुगुरुव्व थिर-सम्मो।।१५५१।।

इय अइयार-विसुद्धं सम्मत्तं जस्स निच्चलं अत्थि।

सो संसार-समुदं तरेइ अइरेण कालेण।।१५५२।।

एयं सम्मत्तं।।

मिच्छत्तं पुण जाण सम्मत्तं जेण[ण] निच्चलं होइ।

अमुणिय-गुण-दोसाणं हवेइ गुणसंगहो कहवा।।१५५३।।

तं जहा-

इह परलोयं न गणइ जीवाजीयं सुपुण्ण-पावं च।
 (२२४अ)पंच-भूयाइ अप्पा मण्णइ मिच्छत्त दिट्ठि सो।।१५५३।।
 धम्मत्थिओ विअ गिरि-सरि-जल-धरणि-पवण-तरु-पसवे।
 वंदइ विवेय-रहिओ अमुणंतो धम्म-परमत्थं।।१५५४।।
 पडिवज्जिय-जिणधम्मो अण्णो सव्वण्णु-भासियं वयणं।
 एगम्मि अमण्णंतो मिच्छत्तदिट्ठि मुणेयव्वो।।१५५५।।
 भव-सयसहस्स-दुलहं अण्णो हारेइ विमल-सम्मत्तं।
 वंतर मोगल गह गोत्तदेवया पियर पूयाए।।१५५६।।
 अण्णं च।

सव्वण्णु १पायासियस्स वि धम्मस्स संसयकरणं संका।।१।।
 पडिवज्जिय-जिणधम्मो वि छज्जीव-हिय-जिणधम्म-गुणे
 अयाणंतो अण्णं न दंसण-गाहं जं करेइ सा कंखा।।२।।
 धम्मकिरियाणुट्ठाणस्स(२२४ब)असमत्थयाए अत्तणो फलं
 पइ संदेहो विजिगिंच्छा साहु २दुगुंच्छा य।।३।।
 अमुणिय-साहुगुणो पर-पासंडिणो पसंसेइ पर-पासंड-पसंसा।।४।।
 अण्णाण-कट्ट-किलेसिणो पर-पासंडिणो संथवेइ पर-पासंड संथवो।।५।।
 अण्णं च-

तुल्ले गुणे हि धम्मे आगम-नेएसु जण्ण सद्वहणं।
 तं दिट्ठ-मोह-दोसेण जाण जीवाण मिच्छंत।।१५५७।।
 इय एवमणेगविहं मिच्छत्तं सोगईए पडिकूलं।
 वज्जेयव्वं सम्मत्त-रयण-पडिसोहणट्ठाए।।१५५८।।
 अवि य-
 जह मल-कलंक-सुद्धं कणयं-साहइ समीहियं कज्जं।
 तह मिच्छत्त-विसुद्धं सम्मत्तं साहए ३मोक्खं।।१५५९।।

१. पायासियस्स. २. दुगुंच्छा. ३. मोखो.

सो पुण नरिंद मोक्खो(२२५अ)पाविज्जइ सयल-संग-विरईए।
सव्व-संगस्स विरई हवइ महासत्त-पुरिसस्स।।१५६०।।

तुमं च महासत्तो खत्तिय-कुल-समुब्भवो, मुणिय-दुल्लह-जिणधम्म-
सम्मत्तो। १उवलद्ध-पुण्ण-पावो विदित-भव-संसार-दुक्खो। एवं जइ सरसि
पुव्व भवं ता तोलेह अत्तणो सत्तं। सहलीकरेह सुलद्ध मणुयत्तं। पसंसह भव-
जलहि-जाण-तुल्लं संपत्त-दुल्लह-जिण-धम्मं। आयरह सुपुरिस जिणाणुट्टियं
सोहणा^३चरणं। पडिवज्जह पंच-महव्वयाइं। आराह(२२५ब)ह नाण-दंसण-
चरित्त-रयाणाइं। पयडीकरेह अत्तणो वीरियं। परि^३वालह सत्तरसविहं संजमं।
नव-बंध-गुत्तिविसुद्धं धरेह अट्टारसविहं बंधचेरं। पयासेह निम्मलं सीलं।
परिसाहह बावीस-परीसहो। पत्थेह बायालदोस-विसुद्ध आहारं। सेवेह
गुरुकुल-वासं। ताडेह मोह-जालं। दमेह इंदियाणि। निग्गहेह रागदोसे। संवरेह
तिगुत्ति-पसरं। खवेह कसाए। साहेह निम्मलं-तवायरण-विसुद्धं अहक्खाय-
चारित्तं। समारुहेह खव(२२६अ)गसेणिं। किण्ह-नील-कपोय-तेय वज्जिय
लेसं अट्ट-रोद्द परिहरिय ज्झाण-दुगं, पउम-सुक्क-लेसा-परिगयं, धम्म-सुक्क-
पसत्थ-ज्झाणानलालिंणिय, निद्दिहऊणासेसमवि कम्मधेण, उप्पाएह सासय-
सुह-हेउभूयं केवल-नाणं। वसीकरेह निव्वाण-नयर-रायलच्छी। छ ॥
गद्यखंड-१२

इय राग-दोस-कसाय-मोह-मिच्छत्त-अविरइ-पमायं।

वज्जह ति-गुत्ति-गुत्तो जइ इच्छह सासयं सोक्खं।।१५६१।।

एयं च पुणो कमसो लब्भइ सुगुरूवएस-दाणेण।

ता करह परऽत्तहिए गुरुचलणाराहणे भती।।१५६२।।

केरिसो गुरु ? तं जहा-

अहिगय-जीवाजीवो जीव-हि(२२६ब)ओ सव्व-जीव-समभावो।

विदिय-संसार-रूओ *पसण्ण-मुत्ती य गंभीरो।।१५६३।।

एरिस गुरूवइट्ठो धम्मो नरनाह ! कुणह जिण-भणिओ।

धम्मेण सव्व-रिद्धी धम्मेण मणिच्छियं सोक्खं।।१५६४।।

१. उपलद्ध. २. वरणं. ३. चालह. ४. प्रसण्ण

धम्मं काऊण नरो जइ निवसइ गिरि-गुहासु पच्छण्णो ।
 तत्थ वि लच्छी पिच्छइ तप्पुण्ण-पहा[व]-सुदीवेण ॥१५६५॥
 सरिसे वि मणुय-जम्मे धम्माधम्मस्स जं फलं इत्थ ।
 तं दीसइ पच्चकखं सुह-दुक्ख-पवत्ति-नाएण ॥१५६६॥
 तं जहा-

तिहुयण-पसिद्ध-भवणे एगे जायंति रूय-गुण-कलिया ।
 अण्णे पुण पाव-कुले-दोहग्ग-कलंकिया दुहिया ॥१५६७॥
 एगे वसंति कप्पूर रेणु-धूसरिय-पट्टतूलीसु ।
 अन्ने वि कोल-बिलधूलि-पूरि(२२७अ)ए जज्जर-कुडीरे ॥१५६८॥
 दाऊण-पउरदाणं विविहाहारं च के वि भुंजंति ।
 अन्ने निच्चं पर-पत्थणेण उयरं पि न भरंति ॥१५६९॥

अवि य-

किविणाण अदाण-फलं पइरोहं दुत्थिया किल कहं पि ।
 अम्हाण[अ] दाण-फलं एयं ता देह दाणाइं ॥१५७०॥
 एगे आजम्मं देव-गुर्यणे पर नमंति कयउन्ना ।
 अन्ने सेवा-वित्तीए परवसा जीउ जीउ भणंति ॥१५७१॥

तह य-

जं साण-समो भिच्चो भणिओ तं दुम्मिओ मणे साणो ।
 सवसो भोयण-सयणे साणो १ं परवसो [२२७ब] भिच्चो ॥१५७२॥
 एगे डज्जंतागुरु-धूमावलिए वसंति चित्त-हरे ।
 अन्ने कोउय-धूमाउलाणणाणिव्व परदारे ॥१५७३॥
 कुंकुम-कयंगरागा एगे रयणी गमंति लीलाए ।
 अन्ने असुइ-विलित्ता पावरण-विवज्जिया दुहिया ॥१५७४॥
 एगे सुयंति १सयवत्त-कुसुम-३परिमलिय-पट्ट तूलीसु ।
 अण्णे पलाल-मुंजावण^४द्ध-केसा कुसत्थरए ॥१५७५॥

१. न. २. सयवत्ति. ३. परिमिलिय. ४. णट्ट.

एगे वरपावरणा भवणंते परिवसंति सिसिरम्मि।

अन्ने हत्थावरणा वीणा वायंति दंतेहिं॥१५७६॥

अवि य-

जोडिय-कर-चरण-जुया १सिवं सिवं(२२८अ)३पोक्करंति सकुटुंबा।

परम-माहेसरा इव सिसिरे दारिद्धिआ दीणा॥१५७७॥

एगे गमंति वर-जुवइ-चाडु-संजणिय-विविह-मण-भावा।

अन्ने कु-घरणि-१दुव्वयण-दुम्मिया अट्ट-ज्झाणेण॥१५७८॥

एगे चएवि रज्जं गिण्हंति महा-तवं महासत्ता।

अण्णे पुण १रत्ता खप्परं पि५ न मुयंति गुरुमोहा॥१५७९॥

एगे धम्माभिमुहं करंति पडिबोहिऊण भविय-जणं।

अण्णे पावासत्तं अत्ताणं चिय न १रंति॥१५८०॥

इय धम्माधम्म-फलं दंसइ नरनाह ! एत्थ पच्चकखं।

परिभाविऊण एयं करेह जिण-देसियं धम्मं॥१५८१॥

सुणिऊण साहु-वयणं भाऊय! सो १महसेन नरनाह।

जिण-दिक्खं पडिवण्णो(२२८ब)परिचत्त-परिग्गहारंभो॥१५८२॥

कालेण दोवि ते खविय-कम्मणो मुणिवरा सुज्झाणेणं।

मरिऊणाणुत्तर-सुरविमाण-वासे सुहं पत्ता॥१५८३॥

चंपयलया वि भाउय ! मोहेणं सुदंसणाए देवीए।

भरुयच्छे जिण-भवणे संपत्ता पाउयारूढा॥१५८४॥

अणुदियहं मुणिसुव्वय-जिणस्स पूयं १विहीए कुणमाणी।

कालं गमइ सरंती सुदंसणा-देवि-पय-कमलं॥१५८५॥

एवं सा चिर-कालं अच्छंती जाणिऊण निय-मरणं।

चित्तइ जिण-पूयाए जइ किं पि फलं जए अत्थि॥१५८६॥

अहमवि ता देवत्तं सुदंसणाए पयं च वच्चाओ।

काउं नियाण-बंधं मरेवि सा किन्नरी जाया॥१५८७॥

१. सियसियं. २. पोक्करंति. ३. पुव्वयण. ४. रत्था. ५. ति. ६. पुरिसदत्त. ७. विहिय.

(२२९अ) तम्मोह-मोहिय-मई भारह-खेत्ते जिणिंद-तित्थेसु।
 मणुयत्तं संमत्तं अलहंती सा परिब्भमइ ॥१४८८॥
 अज्ज दिणे य भाऊय ! सिरि-नेमि-जिणिंद-वंदण-निमित्तं।
 इह संपत्ता सा हूं कहाणयं इत्तियं मज्झ ॥ छ ॥१५८९॥
 ता सकयत्था मणुया दुलहं जिण-सासणं लहेऊण।
 निच्चल-सम्मत्त-जुया चउव्विह-धम्म पकुव्वंति ॥१५९०॥
 साहीणे मणुयत्ते लद्धे तह दुल्लहम्मि जिण-धम्मे।
 जस्स न दिढ सम्मत्तं विडंबिओ तेण निय-जम्मो ॥१५९१॥
 मणुयत्ते जिण-धम्मे लद्धेवि मए नियाण-दोसेण।
 साहीणं मोक्ख-सुहं गमेवि किन्नर-पयं गहियं ॥१५९२॥
 अहवा जे भाउय ! दुकय-भा(२२९ब)यणो हुंति मज्झ सारिच्छा।
 दाऊण महारयणं किणंति कच्चं अहमातो ॥१५९२॥
 तो जिण-धम्मं काउं नियाण-बंधं करेइ जो मूढो।
 सो भाऊय! मह सरिसो कोडीए कागिणी किणइ ॥१५९४॥
 जम्हा एगो वि जिणे भाव-पणामो हरेइ भव-वासं।
 जह दुगय-नारीए पत्तं भावेण देवत्तं ॥१५९५॥
 ता भाउय! तेण नियाण-बंध-दोसेण भरहवासम्मि।
 एणं सुभाव-धम्मं कुणमाणी परिभमामित्थ ॥१५९६॥
 एयं च मए समूलं सम्मत्तं जुयस्स नेह-नडियाए।
 तुह साहियं सहोयर सुदंसणा-देवि-मह-चरियं ॥१५९७॥
 अहमवि ता वच्चामो भरुयच्छे सवलिया-विहारम्मि।
 अ(२३०अ)इकमइ पिच्छणारंभ-काल-समओ य मह तत्थ ॥१५९८॥
 पिच्छह तुमं पि वरो न निप्फलं देवदंसणं होइ।
 अह एयं देवि-सुदंसणाए चरियं करिज्जासु ॥१५९९॥
 तुज्झ भवे सइसत्ती देवीएँ सरस्सइं पभावेण।
 भणिऊण इमं सा सुयणु ! किन्नरी गयणमुप्पइया ॥ छ ॥१६००॥

अहमवि सुह-पडिबुद्धो सुपहाए संथुणेवि नेमि-जिणं ।
 इह संपत्तो एयं कहाणयं तुह मए कहियं ।।१६०१।।
 सुणिऊण इमं तीए भणियं पिय! जत्थ एरिसं चरियं ।
 तत्थुज्जिते रम्मे मएवि वंदामि नेमि-जिणं ।।१६०२।।
 सुणिऊण इमं वयणं वसंत-सिय-तेरसीए धणपालो ।
 (२३०ब)सह तीए संपत्तो उज्जिते नेमि-जिण-भवणे ।।१६०३।।
 पंचविह-सु पूयाए नेमि-जिणं पूइऊणं सुविहीए ।
 ति-पयाहिणं च काउं वंदेवि थुणेइ भावेण ।।१६०४।।

तद्यथा-

देव त्रिभुवनतिलक ! १

देव त्रिभुवनावनीय ! २

देव त्रिभुवनोद्धरणैक-महास्तंभ ! ३

देव विमल-हरिवंश-कुल-कुमुद-
कुड्मलावबोधनैककार्तिकी-चन्द्र-मण्डल ! ४

देव दश-धनुर्दण्डमा ! ५

देव अमान ! ६

देव तनुतर-विभव-परित्यक्त-सकलराज्य-कमल ! ७

देव निर्विशेष सुरासुर मदन-द्विरदोपकुम्भस्थलास्थि-विदारणैकपञ्चानन ! ८

देव तीव्रतर-तपोदहन-ज्वालावली-विनिर्दग्ध-दुष्टकर्माष्टक-वलमहता ! ९

देव (२३१अ) ज्वलित-संज्वलनककषायानल-
विद्रवणैक-महाजलधर ! १०

देव स्फुरदमल-केवलज्ञान-रत्न-प्रभा-
प्रकाशित-जीवाजीवादिपदार्थ-सार्थ ! ११

देव सचकित-भव्य-जन्तु-सञ्जात-प्रकटित-परम-तत्त्व ! १२

देव सजल-जलधर-ध्वनि-समान-शब्द-
प्रबोधित-सकल-जीव-सञ्जात ! १३

देव निर्वाण-पुर-मार्ग-प्रदर्शनैक-विश्रान्त-प्रज्वलित-महादीप ! १४

देव बहलतर-मिथ्या ज्ञान-तमः पटल-निबिड-पुट पाटनैक-प्रभाकर ! १५

देव अत्यन्त दुःखाकीर्ण-नरक-नगर-गोपुर-निरोधनैक-दृढ-कपाट ! १६

देव अगाध-संसार-पाथोधि क्रोड-निमज्जन्तु-सन्तानोत्तारणैक-
प्र(२३१ब) गुण यानपात्र ! १७

देव पवित्र ! १८

देव पाचक ! १९

देव प्रणत-विबुध-पति-शिरोमुकुट-कोटि-नानावर्त-रुचिर-रत्न-
कर-निकर-कर्चुरित-पवित्र-पादारविन्द ! २०

देव भक्तिभरोल्लसिताङ्ग-गीर्वाण-मुख-कमल-विनिर्गत-सद्वचो
निष्ठुत-निर्मल-गुणरत्नसमुद्र ! २१

देव स्वर्गापवर्ग-प्रदर्शनैक-सकलसत्त्व-हित-विहित-धर्मोपदेश ! २२
(२३२अ)....

देव अरूए (?) २४

देव सर्वीय (?) २५

देव 'सर्वोत्तम (?) २६

देव सर्व-सुख-सिद्धि(२३२ब)कारण ! २७

देव अविनाश्यपवर्ग-पुर-राज्य-कमलालङ्कितोरस्क २८

इत्येवं श्रीमदरिष्टनेमि-जिन-पादपङ्कज विमलं भवतो भावेन मया स्तुतं

विभोः श्रेयसे भक्त्या ।

भव्य-भवि-काव्य-बन्धन योजनजगतां जिनेन्द्र जगदीश ।

निर्वाणराज्य सौख्यैः प्रसीद सद्यः प्रसन्नाक्षः ॥१६०५॥

धुणिऊण जिणवरिंदं विहिणा सामाइयं करेऊण ।

उज्जिते नेमिजिणो सयाउ कुणइ धणपालो ॥१६०६॥

इय भरुयच्छ-नयर-निवेशिय-सिरि-सवलिया-विहारस्स सुदंसणाए
चरिए चंपयलया-किन्नरी-नियाण-बंधो नाम बारसमो उद्देशो सम्मतो ॥ छ ॥

इय एवं देवि सुदंसणाए चरियं जहासत्तीए मंदमइणा...

॥ श्री ॥

परिशिष्ट - १

व्यक्तिनाम सूचि

अभयकुमार- १५४८	चंपयलया- ७४, १५००, १५८४
अखिनेमि- अंतिम स्तुति	जयधम्मराया-४५७, ४७८, ७४९, ४९३,
आह्वमल्ल- ८७८, ८८५, ९०४, ९६१	५२०, ५८३, ६०९, ९०४,
उसहदत्त- २९८, ६२५, ७३४, ७४६,	९१२, ९५०, ९५२
८००, ८१२, ८४२,	जिणधम्म सिद्धी-१३११
१०५१, १०६७, १०८२,	जियसत्तु राया-७३८, ७३९, ८२२,
१०८३, १३०३, १३०४,	१०४७, १०४९, १०५८,
१३०६,	१०६४, १०७५, १२२३,
कमलसिरी-८७९	१२९६, १३६२
कमला- १२७, १३७, ८३४, ८५७,	णमि तित्थयर-१४५७
९६२, ९६४, ९६५,	दमग मुणि-१५४८
१२९९, १२९७, १३८७,	धनपाल- ३१, ३८, १३७१, १४५०,
१३८८.	१६०६.
चंदउत्त, चंदगुत्त- ११३, १०६७,	धरणोरगिद- ६
१३६०, १३८८, १४६९,	नरदत्ता- १६७
१४८५	नेमिकुमार-३१
चंद सेट्टि- १२४, १२८, १३०, १३५,	नेमि जिर्णिद-३४, ३६, ४०, १४५८,
१३६, १३७, १७१	१५८९.
चंदसुओ, चंदसेट्टिसुओ- १३८, १४०,	नेमि नाह-१६०१, २, ३, ४, ६
चंदलेहा- ११९, १२३, १२७, १२९,	पउमा धावी-१९८, २०३, १३९१,
१४८, १५३, १६६, १७१,	१४६८, १४९६.
१७३, ५८९, ७५७, ८०२,	पउमावइ-४६०, ४६३, १२११
८३२, ८३५, ८४३.	पास (जिण)-१४६०
चंदवेगो- १४७२	पुरिसदत्त-१४९७

भरह-९९९
 भरहचक्की-९४५
 भरहवइ-९९९
 महासेण-४५, ७३, १५०२, १५८२
 रहनेमि-१५४९
 गइमइ-१५४९
 रिसहजिण-६५४, ९९९
 वइर सामी-१५५१
 वइयेट्या-६
 वट्टमाण-३०
 वट्टमाण (जिण)-१४६५
 वसंतसेण-१३८९, १३९०, १४६७,
 १४७०.
 वासवदत्त-१३९१, १५००
 विजयकुमार-२४, ४९३, ४७५, ८०९,
 ८८७, ९०५, ९०८, ९११,
 ९१७, ९६३
 विजया प्रतिहारी-२११, २१४, २३२,
 २३५, २९२
 विजया विज्जाहरी-१७, ६५१
 वीर (जिण)- १४६२, १४८९, १४९०.
 १४९१, १४९३, १४९४
 संति (जिण)-१८, ६५९
 सरस्सइ देवी-१८, ६५९
 सागरदत्त-१३३२
 सिंघल दीवाहिवो-१०७७, १३६०

सिंघल वइ-६०४, ६११, १०७१,
 १४९६.
 सिंघलाहिवइ-१०४६
 सिंघलेशो-१०४७
 सिलामेहो-११३, १२२
 सिलवइ-२३, ५०७, ५०८.
 ५१४, ५१९, ५२२, ५३७,
 ५४७, ५८३, ६०४, ७३८,
 ७३९, ७४१, ७४३, ८०१,
 ८३१, ८३५, ८३६, ८४०,
 ८४१, ८४९, ८५४, ८५५,
 ८५७, ९१२,
 सीलवइ- ९१४, ९१६, ९१९, ९१७,
 ९१८, ९३९, ९५०, ९६२,
 ९६४, ९६५, १०६६,
 १०७७, १३७३, १३७८,
 १४५१.
 सुंदरि- १३९, १४१, १५१, १५६,
 १६७, १६८, १९३, २०४,
 ४४९, ५६२, ६२५
 सुंदसणा- १३, १६, ८९, ७६३,
 ८०२, ८२५, ८३४, ८४१,
 ८५६, १०४३, १०५१,
 १०८३, १३८८, १४३७,
 १४५५, १३६१, १३७१,
 १४६९, १४८३, १४८४,
 गद्यखंड-८
 १४८७, १४९०, १४९५,

१४९७, १५८५, १५८७, सुलसा-१५४८

१५९७, १५९९.

सुवेग-६५९

सुदरिसणा- ७, २०४, २०७, २५४,

२६३, ३०८, ३४९, ३९४,

५९५, ६११, ६२२, ६२५,

७५७, १३३२,

(मुणि) सुव्वय (सांवि)-२५, ५८,

५९, ७२, १६७, २४४,

४५७, ५४०, ५४३, १०३८,

१२१२, १२१८, १३५५,

१३९८, १३९९, १४५३.

सुभद्दा-१५५०

सुमित्त (राया)-१२०९

परिशिष्ट - २

भौगोलिक, स्थलनाम सूचि

अवज्झनयरी-४५२, ९०९	१२६२, १२९२, १४५८,
अस्सावबो हतित्थ-१२०१, १२०३,	१५८८, १५९६.
१२६५	भरुयच्छ- १६, २५, २४४, ३००,
उज्जित(पर्वत)-३४, ३९, १६०३,	३०२, ३०५, ३०८, ४४२,
१६०६	६२७, ६५३, ७३४, ८४४,
ओंकार महानयर- १२६८	८६५, १०४३, १०८३,
कडह (द्वीप)- २१८	१२०३, १२६५, १३६१,
करहाड (द्वीप)- २१८	१४४०, १४४९, १४५४,
कुंकण- २१८	१४६६, १४७३, १५८४,
कोरिटं (उज्जाण)-३०८, १०९९	१५९८.
घोटक गन्धूपुर/घोडागंधूपुर- १०८१,	मगर (कूल)-२१६
१३६५	मलओ (महिर)-४४
चंदरहनयर- १४७२	मलय (कूल)-२१८
चंपा (नयरी)-१५५०	मलय (नयरी)-४४, १५०२
चोड (कूल)-२१८	मिस्सा-२१७
जंबुद्वीप-१२०४	मेरु (पर्वत)-१२१४, ४५८
णम्मया-३०८, १०४४	रइवल्लह (उज्जाण)-५०२
नील गुहा (उज्जाण)-१२१६, १२१८	रयणसेल-२१२
नंदिवद्धणोगिरि-२९	रयगिह (नयरी)-१२०८
पाडलि (नयर)-४५, १४९७	लाड- २४२, १०५१, १३६२
पोमिणी खेड-१२३१, २१६	वंदणदत्त (वड)- २१
बब्बर-२१६	विमलसेल- २४, ४८, ५२, ५३, १५०,
भरखेत्त/भारहवास-२९, ४४, ९०, ४५२,	५१२, ८५२, ८५५, ९२८,
९०५, १२०५, १२३१,	१०३७, १४६५

- वेयइढ (सेल)-५११, ६५१, ६५२, सिक्कोत्तर दीव-२१७
 ८८०, ९३२, १२७०, सिरिउर (नयर)-१११, १९९
 १४७२, सुरम्म नयरी-६५२, ८८० गद्यखंड-
 संजाण-२१६ ४, ९३३
 संवलिया/सवलिया-विहार-१६, सेतुज्ज-१२६८, १४८९
 १३६४, १४७४ हत्थिउड/हस्तिमुंडकपुर-१०८१, १३६६
 रयणसेल-१५०२ हिरण्णउर-२९
 सिंघलदीव/सिंहलदीव-२२, २३, ९१,
 ८४४, १२९७

परिशिष्ट - ३

वृक्ष-वनस्पति, पुष्प-औषधि

अंब-	१०९९	कुवलयफल-	४२४
असोय-	१०९९, १३५३	कुसुंभ-	४९९
एला-	८१८	केयइ-	३२१
कंकोल्ल-	८१८	कोददव-	४०८
कंटयारिया ?-	१६३	कोरिंट-	३०८, १०९९
कंदलि-	११०४	कोसियार-	२१७
कडह-	११०२	खज्जूर-	२१७, ८१८
कप्प-पायव-	६१, ११७, ५९७	चंपय-	१०९९, १३४१, १३५३
कमल-	२०७	चूयवण-	२५७
-वण-	९७	जंबीर-	११००
-लया-	१०९१	जंबु-	११००
-संडइ-	७९७	जाइ-	११०३
-(सेय) कमल-	५८, २०६	जाइफल-	८१८
कयंब-	३२१, १०९९, ११०३	णंदिरुक्ख-	११०१
करूणय-	११००	णालियर-	११०२
किंकेलि-	७३, १५०६	तंबोल-	१५४, २३९
किंपागफल-	३५१	तमालपत्त-	८१८
किंसुयवण-	४९९	ताल-	११०१
कुंद-	११०३	तियडुय-	२८२
कुडय-	११०२	तिल-	३७६
कुमुद-	२०७, ७५६	तिहला-	२८२
-वण-	३९५	दक्ख-	२१७, ८१८

दक्खा-वण-	६५४	मंजिट्ट-	२१७
दाडिम्ब-	११००, ११०२	मंदार-	१३४१, १३५३
धव-	११०२	मूलकेसेया ?-	१६३
धम्मण-	११०२	रुद्धाक्ख-	११०१
धाइ-	११०२	वड-	२१, ३०९, ११०२, ११११
नलिणी-	१८२, ११९०	वियइल्ल-	११०३
नागवल्लि-	९७	विसकंदलि-	४५१
नारियेल/नालिकेर-	२१८, ८१८	सयवत्त-	५४२, ११०३
पाडल-	१३५३	(सेय) सयवत्त-	१०८४
पूइफल-	९७	साली-	४०८
फोफल-	२१८, ८१८	साहार (मंजरी)-	४९८
बउल-	१०९९, १३४१, १३५३	हिंताल-	११०१
बउलवण-	१४३५		

परिशिष्ट - ४

पशुपक्षी

अइरावय-	३७	णउल-	११२३
अहि-	१५	तुरअ/तुरय/तुरंगमा-	१८०, गद्यखंड-२,
कइ-	५२४, ११०१		२९५, ६०५, १०४८,
कच्छ/कच्छव-	५२, गद्यखंड-३, ८४९		१०८०, १२२०, १२२७,
करह-	६४६, ८०४, ८०५, ११५०	पंचमुह-	५२२
करि-	४८८, ५२३, ६०५, ११०८	पयंग-	४८५
कामघेणू-	११७	फणिंद-	५२५, ११२३
कीडि-	१२३७, १२३८	बइल्ल-	८०५, १५०७
कीर-	१०२	बियाल-	१५
कुक्कुड-	८०६	भंगु-	४८७
कुक्कुड सप्प-	१७, २१, ६५२	भंवर-	४९८
कोइला-	३१७	भमर-	१०८५, ११०३
कोल-	११०६, ११०८	भुयंग-	८४९
खर-	८०६, ८०७	मच्छ-	५२, गद्यखंड - ३, ४८४,
गंडय-	११२३		८४६, ८४९,
गइंद्र-	१००, ८०४, १०४८	मच्छि-	७६४
गय-	१५, १८०, २९५, ५७२,	मगर-	गद्यखंड-३
	८०५, ११२३, ११४५,	मज्जार-	११२३
	१४४३.	मय-	१५, ११२३
गवय-	५२७	महिस-	१५, ५२४
गिद्ध-	३२७	मीढ-	१५
चक्कवया-	७५०, ७९४	मूस-	११२३
छप्पय-	२५७		

मोर-	१४३६	सारिया-	१०२, १०६
गयहंस-	३२०, १०८६, १०८७	सिवा-	३२५
रिच्छ-	११४५	सिहि-	१०२, ३१५, ३२०, १०८८
वग्घ-	५७२, १४४३	सीह-	१८०, ५७२, ११४५, १४४३.
वसह-	१८०, ५२३, ६४६, ११४५	सेहूल-	१५
सउणगण-	३१०	हंस-	१०९३
संवर-	१४४३	हत्थि-	१०८०
संवलिया/सवलिया-	२०, १६९, १७४, १८६, ३०९, ३२२, ३२८, ३३२, ३३४, ३३९, ६२७, ६५८	हरि-	६४६, ११२३
साण-	१५, ५८४, १५७२	हरि (किसोर)-	११६
		हरिण/हरिणि-	१३३, २९८, ४८६

परिशिष्ट - ५

वाद्य - सूचि

कंसाला-	१२८९, १३४३, १४७६	पणव (संख)-	१३४३
काहला-	गद्यखंड-३, १७५, १२८९, १३४३	भंभा-	१३४३
जयघंट-	१२८१	भेरि-	गद्यखंड-३, १७५
झल्लरि-	१३४३	(सन्नाह)भेरि-	गद्यखंड-२
ढक्क-	ग-३, १२८९	मउंद-	१३४३
(पयाण) ढक्क-	७९८	मडंब ?-	१३४३
तिलिम-	१३४३	मद्दल-	१३४३, १४७६
तिसरितंती-	१४७७	महासंख-	१३४३
तूर-	गद्यखंड-२, २०२, २१०	वसं/वंसा-	१२८९, १३४३, १४७६, १४७८.
(नंदि) तूर-	१३४४	वीणा/वीणातंति-	४१, ७९१, ८६०, १२५७, १२८९, १४७६
(पहाय) तूर-	७९१	संख-	७९१
(रण) तूर-गद्यखंड-	२, १०४८	हुडुक्क-	१७५, ७९१, १२८९, १३४३, १४७६
पटु-	गद्यखंड-३, १७५,		
पडह-	गद्यखंड-३, १७५, १४७६		

परिशिष्ट - ६
आयुद्यादि सूचि

असि-	८१९, ९२७	चक्र-	५१६, ९३०, ९३१
करवाल-	५१२, १०५२	जंत-	२२५
कवय-	८१९	तूणजुयल-	२२५, ८१९
कुंत-	२२५, ८१९	नारय-	८१९
कोदंड-	२२५	मुग्गर-	८३०
खग्ग-	९३१, ५१७	मोग्गर-	८३०
खुरप्प-	२२५		

परिशिष्ट-७

जैन पारिभाषिक शब्दो

अइयार (अतिचार)- १५४३	अरहंत (अर्हंत)-१४२५
अंबिल (आचाम्ल)-१३७९	अरिहंत (अरिहन्त)-१४१३, १४२२, १४२३, १५४०.
अजीव (अजीव)-६८९,९०	अरुहंत (अरुहंत)-१४२५
अट्टज्ज्ञाण (आर्त्तध्यान)-गद्यखंड १२, १२४२.	अवसप्पिणी (अवसर्पिणीकाल)- गद्यखंड-१०
अट्टम (अष्टम)-२६	अवहिणाण (अवधिज्ञान.)-७०,१२१५
अट्टविह कम्म (अष्टविधकर्म)-११७२	अविद् (अविरति)-१५६१
अट्टारस गुरुदोष (अष्टादश गुरुदोष)- ४२१, ४२२	असुहकम्मविवाग (अशुभ कर्म विपाक)-
अट्टारसविह बंधचेर-(अष्टादशविध ब्रह्मचर्य)-ग-१२.	अहक्खायचारित (यथाख्यात चारित्र)- गद्यखंड-१२
अट्टाहियाओ (अष्टान्तिका)-१९०, १३९७	आखेवकरी (आक्षेपकरी)-७६
अणसण (अनशन.)-२६,१४५२	आगासत्थिकाय (आकाशास्तिकाय)- ६९०
अणुव्वय (अणुव्रत)-६७९	आनल (आनल)- ६८४
अतिहिभागो (अतिथि संविभाग)-६८०	आयरिय (आचार्य)- १४१३.
अधम्मत्थिकाय (अधर्मास्तिकाय)- ६८९	आरंभ (आरंभ)- १००३
अभयदाण (अभय दान)-९७०, ९८४, ९८६, ९९३.	आरंभ परिगह (आरंभ परिग्रह)-६३४
अमारि/अमारी (अमारि)-१२५,२०१	आसव (आस्रव)-६९१
अमूढ दीट्टि (अमूढ दष्टि)- १५४२, १५४७	इसाण विमान(इशान विमान)- १४३८, १४५२.
	उज्झाओ (उपाध्याय)-१४१३.

- उववास (उपवास)-१२६३
 उवसम (उपशम)-४३४
 एगारसंग सुयं-(एकादशअंग सूत्रं)
 कंखा (काङ्क्षा)-१५५६
 कम्म (कर्म)-७८
 कम्म परिणइ (कर्मपरिणति)-गद्यखंड
 ८, १९, ११५९
 कम्म रासि (कर्मराशि)-९७८.
 कसाय (कषाय)-१५६१, १२४५.
 काल (काल)-७८, १९४, ६९०
 केवलणाण (केवल ज्ञान)-१२१९,
 १४२७
 केवली (केवली)-९७७, ९७८,
 १४२२.
 खमा (क्षमा)-४३३
 खवग सेणि (क्षपक श्रेणि)-गद्यखंड-
 १२
 गिर्हिलिगी (गृहस्थालिग-सिद्ध)-६८७
 गुणव्वय (गुण व्रत)-६७९, ६८१
 चंदायण (चांद्रायण)-१३८३
 चउकसाय (चतुर्कषाय)-५९, ४३०
 चउगइ (चतुर्गति)-२७.
 चउत्तीस अइसय (चतुर्तीस अतिशय)-
 १२१९.
 चउरासी जोणि लक्ख (चतुरशीत्तिलक्ष
 योनि)-६४०.
 चउविहअणत्थदंड(चतुर्विध अनर्थदंड)-
 ६७९.
 चउविहदाण (चतुर्विधदान)-१०१८.
 चक्कवट्टी (चक्रवर्ती)-९९८
 चरण (चरण)-११७३
 चारणसमण (चारण श्रमण)-६१४
 चारित्त (चारित्र)-७२, ९८२
 चारित्त मोहणीय कम्म (चारित्र
 मोहनीय कर्म) -८७
 छउमत्थ (छद्मस्थ)-१२१७.
 जइधम्म (यति धर्म)-११५५.
 जयणा (यतना)-१२७९, १२९३,
 १३०५.
 जाइनाण (जातिज्ञान)-३०४, ११५२.
 जाइसरणनाण (जाति स्मरण ज्ञान)-
 २२, ११३७.
 जिण-दिक्खा (जिनदिक्षा)-१२१६.
 जीव (जीव)-७८, ७९, ८०, ५४६.
 जीवाजीव (जीव-अजीव)-६७५,
 ६८२, ७९१.
 ज्झाण (ध्यान) -४२९, ४३३,
 १२४४.
 णाण (ज्ञान)-४३४, ५४४, ११०२.
 णाणावरणउदय (ज्ञानावरण-उदय)-
 ११९५.
 णाणावरण दोष (ज्ञानावरण-दोष)-

११४९
 णिज्जग (निर्जग)-६९१, ९६७,
 तव (तप)-८७, ४३३, ९६९, १०२३,
 १०२९
 तस (त्रस)-८०
 तिगुत्ति (त्रिगुत्ति)-१५६१.
 तित्थयर (तीर्थकर)-९९८.
 तिविहदान (त्रिविध दान) -९७०
 तिरिय (तिर्यच)-३८, ६४, १८६.
 तेयकाय (तेजकाय)-६३६.
 थुई (स्तुति)-१३३३.
 थावर/थीरजीवा (स्थावर)-८०, ६८३,
 ६८४.
 थिरीकरण (स्थिरीकरण)-१५४२.
 थेर (स्थविर)-१५४०.
 दंसण (दर्शन)-९९२, ११६३,
 ११६५, ११६६.
 दंसणावरणीय(कम्म)-दर्शनावरणीय
 कर्म)-८३
 दंसण मोहणीयकम्म-(दर्शन मोहनीय
 कर्म) ८४
 दव्वत्थव (द्रव्यस्तव)- ११९३
 दसविह दाण (दशविध-दान)-१००८
 दीसि परिमाण (दिशा-परिमाण)-६७९
 देसपमाण (देश-प्रमाण)-६८०.
 धम्मलाह (धर्मलाभ)-७०.

नवकार (नवकार)-५७५, ५७६,
 ११४२, ११४३, ११४५-
 ६३०.
 नवतत्त (नवतत्त्व)-६९४
 नवबंभगुत्ति (नव-ब्रह्मचर्यगुत्ति)
 ११६७, ग-१२
 निक्कंखा (निकांक्षा)-१५४२.
 निच्चल-संमत (निश्चल-सम्यक्त्व)-
 ८५, १५४३.
 निज्जग (निर्जग)-६९२
 नियम (नियम)-११३, ४२९, १२६५.
 नियाण (निदान)-१६५.
 निरुजसिह (निरुजसिखतप)-१३८१.
 निव्वाण/नेव्वाण (निर्वाण) -६६,
 ५४६, ९७८.
 निव्विर्जिगिच्छ (निर्विचिकित्सा)-
 १५४२.
 निव्वेयकरीकहा (निर्वेदकरी-कथा)-
 ७६, ७७
 निव्वेयपर (निर्वेद-पर)-१५३६.
 निस्संकिय/निसंक (निशंक)-१५३८,
 १५४२, १५४४.
 पंचअणुव्वय (पंच-अणुव्रत)-६८१,
 ७०१.
 पंच कल्याणक-१२६३.
 पंच परमेट्टि (पंच-परमेष्ठि)-१४३८.
 पंचनमोकार (पंच-नमस्कार)-६३७.

- पंच महव्वय (पंच-महाव्रत)-१५८,
ग-१२, १४५१.
- पंचविहणाण (पंचविध-ज्ञान)-११५२
११७५.
- पंचविहपमाय (पंचविध-प्रमाद)-
गद्यखंड-६
- पंचसमिइ (पंच-समिति)-११६७.
- पचक्खाण (प्रत्याख्यान)-७०३.
- पडिबोह (प्रतिबोध)-ग. ५
- पडिलाह (प्रतिलाभ)
- पत्तेय बुद्ध (प्रत्येक-बुद्ध)-६८६.
- पनरस कम्मादाण (पंचदश कर्मादान)-
७०८.
- पमाय (प्रमाद)-१५६१.
- परपासंड पसंसा-१५५६.
- परपासंड संथव-१५५६.
- परमभूसण (परम-भूसण)-१३८२
- परिगह परिमाण (परिग्रह परिमाण)-
६७८.
- पवणकाय (पवनकाय)-६३८, ६८४.
- पवयण (प्रवचन)-१५४०.
- पहावणा (प्रभावना)-१५४२.
- पाणय-कप्प (प्राणत-कल्प)-१२१२.
- पुढविकाय (पृथ्वीकाय)-६३६.
- पोसहवय (पौषध व्रत)-६८०.
- फासुयदाण (प्रांशुक-दान)-१९१.
- बन्ध (बन्ध)-६९३.
- बंधेरे (ब्रह्मचर्य)-४३३.
- बंधवय (ब्रह्मचर्य-व्रत)-४९१.
- बलदेव (बलदेव)-९९८.
- बायालीस दोस विसद्ध-आहार
(द्वाचत्वारिंशत् विशुद्ध-
आहार)-ग. १२
- बारसविहतव (द्वादश-विध-तप) ९५९.
- बावीस परिसह (द्वावीस परिषह)-
४२८.
- बुद्धबोहि (बुद्धबोधि)-६८६.
- भद्दतव (भद्रतप)-१३८४.
- भव्व (भव्य)-६२२.
- भावणा (भावना)-९६०, १०२८,
१०२९.
- भावत्थव (भावस्तव)-(११९३,
१२६९).
- भावसुद्धि (भाव-शुद्धिदान)-९९६,
१००४.
- भोगपमाण (भोगप्रमाण)-६७९.
- मइणाण (मतिज्ञान) -१२१५.
- मण-गुत्ति (मनःगुत्ति)-४९१.
- महाभद्दतव (महाभद्र तप)-१३८४.
- मिच्छत्त (मिथ्यात्व)-३२, १५५७,
१५६१, १५५३.
- मुत्त (मुक्तजीव)-६८३, ६८४, ६८५.

मुक्तावलि (मुक्तावलितप)-१३८५.

मुक्तिसुह (मुक्ति-सुख)-८७.

मोक्ख/मुक्ख (मोक्ष)-६६, ६७४,
१२४५, १२४६.

मोहणियकम्म (मोहनीय कर्म)-४९१,
१४०२.

रयणावलि (रत्नावलि तप)-१३८४

रयणिभोयण (रजनी भोजन)-६८२.

रगदोस (रग-द्वेष)-१२४५, १५६१.

रोहिणि (रोहिणितप)-१३८३.

रोद्/रुद्दञ्जाण (रोद्र-ध्यान)-४६,
१२४३.

लहुकम्म (लघु-कर्म)-८०.

लेस्या (लेश्या)- ग. १२

लोयालोय (लोकालोक)-१२१९

वणसइकाय (वनस्पतिकाय)-६३७,
६८४.

वय (व्रत)-१४५१.

वसुदेव (वसुदेव)-९९८.

विर्जिगिच्छ (विचिकित्सा)-१५५६

विमलनाण (विमल-ज्ञान)-९७२,
१२१९

वियाल (विकाल) -७११

विरइ (विरति)-४९०, ५९२.

वीयरय (वीतरग)-४१.

वेक्खेवकरी कहा (विक्षेपणी कथा)-

७६.

वेयावच्च (वैयावृत्य)-१९.

संका (शंका) -३३, १५५६.

संजम (संयम) ११८८.

संवर (संवर)-४३४, ६९१.

संवेगकरीकहा-७६.

सक्कत्थव (शक्रस्तव)-७०७.

सचित्त (सचित्त)-७०५.

सज्झाय (स्वाध्याय)-४२९, ७१२.

सत्तच्छित्त (सत्त क्षेत्र)-१२००.

सत्तरसविह संजम (सत्तदसविध
संयम)-४२७, ग-१२.

सयमेव बुद्ध सिद्ध (स्वयमेव बुद्धसिद्ध)-
६८६

सर्लिग सिद्ध (स्वर्लिग सिद्ध)-६८६.

सव्वंग सुंदर (सर्वांगसुंदर तप)-१३७८.

सव्वओभद्द (सर्वतोभद्र तप) १३८४.

सव्वण्णु (सर्वज्ञ)-३३४.

सामाइय (सामायिक)-६९०, १४२२.

सावज्जजोग (सावद्य-योग)-१११८.

सावय धम्म (श्रावक धर्म)-७२१.

सासयसुह/सोक्ख (शाश्वत सुख) -
६६८, १३७५, ग-१२,
१५६१.

साहु (साधु)-१४१३

साहम्मियवाच्छल (साधार्मिक

वात्सल्य)- १५३९.	सुइ (श्रुति)-११८८, १२१५.
सिक्खावय (शिक्षा-व्रत)-६८०, ६८१.	सुकज्झाण (शुक्लध्यान)- ग-१२, १२४५, १२४६.
सिद्ध (सिद्ध)-१५४०.	सुबोहीबीय (सुबोधि बीज)-१९, १२७०.
सिवसुख (शिवसुख) -३३, ९९६, ११५५.	

પરિશિષ્ટ-૮

મહત્વપૂર્ણ શબ્દોનો કોશ

શબ્દો અકારાદિ ક્રમે મૂળ શબ્દ, કૌંસમાં સંસ્કૃત પર્યાય અને પછી ગુજરાતી અર્થ એ ક્રમે આપ્યા છે. તે પછી ગાથા ક્રમાંક આપ્યો છે. ગદ્યખંડ માટે ગ સંકેત રાખ્યો છે.

ક્રિયાપદોની પહેલાં √ આવું ચિહ્ન મૂક્યું છે. દેશ્ય શબ્દો દે. ચિહ્નથી દર્શાવ્યા છે. સંશયાત્મક શબ્દો અને અર્થો પ્રશ્નાર્થથી સૂચવ્યા છે.

અદ્દટ (અદ્દટ)	જે જોવાયું ન હોય તે	૭૩૩
અક્ષુદ્ધ (અક્ષુદ્ધ)	દયાલુ, ઉદાર	૬૪૭
અસ્ખલિય (અસ્ખલિત)	અબાધિત, સ્તૂત	૧૧૪૦
અગ્નેય દિસા (આગ્નેય દિશા)	અગ્નિકોણ દક્ષિણપૂર્વ દિશા	૨૯
અઘાવાસ (અઘ-વાસ)	પાપકર્મ કરનારાનો વાસ	૩૨૩
અજ્જખિત્ત (આર્યક્ષેત્ર)	આર્યક્ષેત્ર	૮૧
અટ્ટ-દુહટ્ટ (દે.)	આર્તધ્યાન	૧૨૪૧
અણજ્જ (અનાર્ય)	આર્યભિન્ન, પાપી	૧૫૨૨
અણય-રત્ત (અનય-રત્ત)	અનીતિ, અન્યાયમાં રત	૧૫૨૨
અણાઇ-નિહણ (અનાદિ-નિધન)	આદિ અન્ત વર્જિત, શાશ્વત	૭૯
અણુજ્ઞિય (અન+ઝ્ઞિત)	ત્યજ્યા વિનાનું	૭૩૩
અણુટ્ટિય (અનુષ્ટિત)	વિધિથી કરેલું	૧૧૪૬
√અણુહવ (અનુ+ધૂ)	અનુભવ કરવો	૧૨૨
અભ્યાસ (અભ્યાસ)	અભ્યાસ, પુનરાવૃત્તિ	૧૨૫૨
અમ્મિ (દે. અમ્બે)	માતાને સંબોધન	૮૩૪
અવગુંડિય (દે.)	લિપ્ત	૭૬૭
અવસર (અવસર)	પ્રસંગ	૪૭૬
અવહત્થિય (અપહસ્તિત)	પરિત્યક્ત, દૂર કરેલું	૧૫૨૭

અવિહડ (દે.)	સંપૂર્ણ	૧૪૪૫
અવુળ્ણ (દે.)	અનુદ્વિગ્ન	૨૮૯
આણાવડિચ્છ (આજ્ઞાપ્રતિચ્છક)	આજ્ઞાકારી, આદેશ પ્રહણ કરનાર	૩૪૮
આરુદ્ધ (દે.)	ખસીને પહેલું	૮૫૫
આરોઙ્ગ (આરોપિત)	રોપેલું	૧૨૦૦
આરોપ (દે.)	છોડ, રોપો	૮૨૩
આવત્ત (આવર્ત)	એક પ્રકારનું વહાણ	૮૨૨
આસોય (અશોક)	અશોક વૃક્ષ	૧૩૫૩
ઈતિ (ઈતિ)	ધાન્ય વગેરેને નુકસાન કરનાર ઉંદર આદિ પ્રાણીઓ	૯૪
ઁડ (દે.)	ઊંડું	૫-૯
ઁક્રોસ (ઁત્ક્રોસ)	શ્રેષ્ઠ	૧૨૭૩
ઁક્ષિત્ત-વિચિત્ત કરણા (ઁત્ક્ષિપ્ત-વિચિત્ર કરણા)	નૃત્યની એક મુદ્રા	૮૫૬
ઁખિણિય (ઁત્ખાત)	ઉખાડેલું	૧૧૦૫
ઁગ્ગાહ (ઁદ્ગ્રાહ્ય)	ઊંચે છોડવું, ધૂપ પ્રકટાવવો	૭૦૯
ઁચ્છિણ્ણ (દે.)	ઉછીનું	૧૦૭૬
ઁચ્છુટ્ટ (દે.)	છૂટેલું	૮૦૮
ઁચ્છુય (ઁત્સુક)	ઁત્કંઠિત	૫૦૬
√ ઁજ્જમ (ઁદ્+યમ્)	ઉદમ કરવો.	૧૨૬૪
ઁઙ્ઙ (ઁઙ્ઙ્વ)	(?)	૧૫૯
ઁત્તરિઁ (દે.)	ઊતરેલું	૨૩૦
√ ઁત્તાર (દે.)	ઁતારવું	૧૦૬૨
√ ઁભ્ભ (ઁઙ્ઙ્વય)	ઊંચું કરવું	૩૩૩
√ ઁપ્પેચ્છ (ઁદ્+ પ્ર+ ઁક્ષ)	ઊંચે જોવું	૧૫૦૬
ઁલ્લગ (દે.)	સેવા, ચાકરી	૯૦૪

उल्लविय (उल्लपित)	કથિત	૧૭૬
√ उल्लूर (दे. तुड)	તોડવું નાશ કરવો	૮૦૪
उल्लूरिय (दे. तुडित)	તોડેલું, વિનાશિત	૧૨૦૮
उल्लव (दे. वि+ध्मापय)	ઠું કરવું, ઓલવવું	૪૧૬
उवग्गह (उपग्रह)	પુષ્ટિ	૯૯૫
उवहुत्त (उपभुक्त)	જેનો ઉપભોગ થયો હોય તે	૪૮૯
उविकखा (उपेक्षा)	ઉપેક્ષા, અનાદર	૧૦૦૭
उव्विल (उद्वेल)	ચંચલ, ચપલ	૧૪૮૦
ऊसूर (?)		૪૧૫
एगखुरक्किया (दे.)	નાની હોડી	૧૦૫૮
एगवण्णं गोखीर (एकवर्ण गोक्षीर)	ઔષધિ વિશેષ, ગોખરું	૧૬૩
ओछुट्ट (दे.)	વિખરાયેલ, છૂટેલ	૫૫૪
ओज्झा (उपाध्याय)	ઉપાધ્યાય, શિક્ષક	૨૧૦
ओरग (?)		૧૪૧૯
ओरलि (दे. ओरलि)	લાંબો મધુર અવાજ	૧૪૧૯
कंटयारिया (दे.)	વનસ્પતિવિશેષ	૧૬૩
कंठल (दे.)	કાંઠલો	૮૦૫
कंदलि (कन्दली)	લતા વિશેષ	૧૧૦૪
कंदूयकीला (कन्दूकक्रीडा)	કંદૂક ક્રીડા	૭૫૯
कंसुक्कुडय (दे.)	કાંસાનો (વાસણોનો) ઢગલો	૨૧-૧
ककर (कर्कर)	કાંકરો, પથ્થર	૩૫
ककखड (दे.)	પીન, પુષ્ટ	૧૫૩૦
कड्डाहर (काष्ठगृह)	કાષ્ઠધર	૨૨૬
कडअ (कटक)	લશ્કર, સૈન્ય	૯૧૦
कडिल्लवत्थ (दे.)	કટિવસ્ત્ર	૭૦૨

कढकढत (दे.)	कडकडतुं	१४३१
कप्फाड (दे.)	कफाड, गुफा	३५
कम्मार (कर्मकार)	नोकर	८४५
कम्मारया (कर्मकारक)	काम करनार	८५३
करंक (करङ्क)	डाडपिंजर	३२४
करकंत (करेण आक्रांत)	भडेसूल, करथी दुःभी	७१-१०
√ करयर (करकरय)	करकर अवाज करवो, (रडती)ककणती	३२८
करोड (दे.)	कोटि, करोड	१३१८
कलंतर (कालांतर)	व्याज	११३७
कलयंठी (कलकंठी)	कोयल	४८६
कविय (कविक)	लगाम	१२५३
काणच्छी (काणाक्षी)	काणुं	४६८
√ किलकिल (किल किलाय)	कील कील अवाज करवो डिक्रियारी पाडवी	५२५
किसि-पलाल (कृषि-पलाल)	फराण	१०३४
कीडिय (कीटिका)	कीडी	१२३७
कुघरणी (कु-गृहिणी)	दुष्ट गृहिणी	१५७६
कुज्जा (कुब्जा)	कुब्ज	४६८
कुट्ट (दे.)	कोट	१०८८
कुट्टवाल (दे.)	कोटवाण	२८२
कुडीर (कुटीर)	जुंपडी	१५६८
कुढेकुढि (दे.)	थोरथेवी वस्तुने पाछी लावनार	६१०, ५१५
कुरूड (दे.)	टेकरो, डुंगर	८२५
कुवी (कूपी)	कूई	४१५
कूयथंभ (कूपस्तम्भ)	कूवाथंभ	२२५

કોઝય (દે.)	કરીષાગ્નિ	૧૫૭૩
કોઠ તોંડા (દે.)	ખિસ્સાકાતરુ	૨૮૪
કોહ્લબદ્ધ (દે.)	કિલ્લાબંધ, દુર્ગબદ્ધ	૧૩૬૫
કોદ્દવ (કોદ્રવ)	કોદરા	૪૦૮
કોપ્પર (કૂર્પર)	કોણી	૧૧૨૬
કોલ (કોલ)	શૂકર, વરાહ	૧૧૦૬
સ્કંધુદ્ધર (સ્કંધ-ઉદ્ધર)	ઊંચા ખભાવાળો	૨૪૮
√ખડક (દે.)	ઢગલો કરવો, ખડકવું	૩૧-૧
ખપ્પર (કર્પર)	ભિક્ષાપાત્ર, ઠીબરું	૧૫૭૮
ખરકુલ્લ (દે.)	નાનું વહાણ	૮૨૨
√ખલ (દે.)	ખાળવું	૨૧૩
ખાણય (ખાદન)	ભોજન, ખાણું	૮૪૮
ખાર (ક્ષાર)	ખારો	૪૫૮
ખિત્ત (ક્ષિત્ત)	ફેંકાયેલું	૪૮
ખિલ્લર (દે.)	ખાબોચિયું	૧૪૩૧
ખુમ્મિય (દે.)	ખોદાયેલું	૩૭
ખુર (ખુરા)	ખરી, જાનવરના પગના નખ	૨૪૭
ખુરુક્ક	વહાણ	૮૨૧
ખુરુપ્પ (ક્ષુરપ્પ)	એક પ્રકારનું બાણ	૨૨૫
ખોળી (ક્ષોળિ)	ધરણી	૩૭
ગંઠિચ્છેયા (ગ્રન્થિચ્છેદક)	ગ્રંથિભેદક, ચોર વિશેષ ખિસ્સાકાતરુ	૩૮૪
ગલ્લ (દે. ગણ્ડ)	ગાલ	૮૩૭
ગાઝય (ગવ્યૂત)	૧ કોશ, ૨૦૦૦ ધનુષ પ્રમાણ જમીન-ગાઉ	૧૩૧૫

गिंभ (ग्रीष्म)	ग्रीष्म ऋतु	७१-११
गिलाण (ग्लान)	भीमार, रोगी	७१४
√ गुड (गुडा)	हाथीने कवयथी सज्जववो, युद्ध भाटे तैयार करवा १०४८, ग-२ गुडुर	
(दे.)	तंबू, वस्त्रगृह	८२१
गुणिणीया/गुलिणीया (?)	(?)	८१०
गोठिय (दे.)	पूजारी, गोठी	१३४७
गोत्तदेव (गोत्रदेव)	कुण्टेव	१५५६
घडिया (दे. घटिका)	सभयनो अंश, घडी	७८३
धम्म (धर्म)	धाम, बझारो	१४७६
घरकम्म (गृहकर्म)	घरकाम	७०३
घुट्ट (घुष्ट)	घोषित	१७१
घुम्माविअ (घूर्णित)	धुमावेळुं	१४३६
घुरुहर (घुरुघुरय)	धूरकुं	११०८
घोसावअ (घोषापय)	घोषणा कराववी	१२५
चच्चरि-पय (चर्चरि-पद)	चर्चरी, गीत विशेष	५०१
चमुक्कार (चमत्कार)	चमत्कार	८४४
चम्मार (चर्मकार)	चमार	१५१७
चवर (चमर)	चामर	१२८०
चाउरि-मसूरिया (दे.)	चोरस, ओशीकां	८२१
चाणक्का (चाणक्य)	निपुण (?)	८४५
चालणी (चालनी)	चारणी	१५
चित्तमास (चैत्र)	चैत्र मास	१३७८
√ चुक्क (भ्रष्ट)	चूकी गयेल	५८५
चुज्ज (दे.)	आश्चर्य	३०३

છ્છીયા (દે.)	છીંક	૨૮૨
છજ્જય (દે.)	છજું	૧૦૪૧
√ છિષ્પ (દે.)	સ્પર્શવું	૮૬૦
√ છિવ (દે.)	સ્પર્શવું	૭૮૦
√ છુટ્ટ (દે.)	છૂટવું	૧૪૪૫
જંપાણ (જમ્પાન)	શિબિકા-પાલખી	૮૦૧
જન્ન (યજ્ઞ)	યજ્ઞ	૪૩૧
જવારય (દે.)	જવનો અંકુર, જવારા	૧૩૨૭
જાર્દનાણ (જાતિ-જ્ઞાન)	પૂર્વજન્મનું જ્ઞાન	૩૦૪
જાગરૂય (દે.)	ધૂપવિશેષ (યજ્ઞ-ધૂપ)?	૨૩૮
જિટ્ટ (જ્યેષ્ઠ)	જેઠ માસ	૧૨૧૩
જિણંદ (જિનેન્દ્ર)	જિન ભગવાન	૧૨૭૫
જુણહા (જ્યોત્સના)	ચાંદની	૭૫૫
√ જુત્તહલા (દે.)	હળ જોતેલી જમીન	૩૭૬
જુવાળી (દે.)	યુવતી	૧૧૦૫
જો (દે. દૃશ)	જોવું	૫૬૦
જોઈસિઅ (જ્યોતિષિક)	જોષી	૧૦૧૨
જોગમુદ્રા (યોગ મુદ્રા)	યોગની મુદ્રા વિશેષ	૪૧૪
જ્ઞાલક્કિય (દે. દાઘ)	બળેલ, ઝળેલ	૨-૯
√ જ્ઞંપ (આ+ચ્છાદય)	ઢાંકવું	૩૧૨
√ જ્ઞિલ્લ (દે.)	ઝીલવું	૧૦૯૧
√ જ્ઞુલ્લ (દે. અન્દોલ)	લટકવું	૧૦૪૫
ઠાર (દે.)	હઠીલો ધોડો, ઠારડુ	૮૦૮
ઠગ (ઠક)	ધૂર્ત, વંચક, ઠગ	૨૯૪
ઠેકાર (દે.)	ઠેકડો, ફૂદકો	૧૧૦૧

ડિમ્બ (ડિમ્બ)	બાલક	૬૨૮
ડોહલઅ (દોહદક)	ગર્ભિણી સ્ત્રીનો અભિલાષ ડોહલો	૧૮૯
√ ઢોઅ (ઢોક)	ભેટ આપવી	૨૩૭
ઢોલિયય (?)	?	૨૧-૧
તંબોલિય (તામ્બૂલિક)	પાન વેચનાર, તંબોલી	૧૩૪૮
તક્ષર (તસ્કર)	ચોર	૨૧-૧
તટ્ટ (ત્રસ્ર)	ડરેલ	૩૨
તટ્ટવિય (તત)	ફેલાયેલું, કલા કરેલ	૩૧૫
તત્તી (તૃસિ)	સંતોષ	૧૧૦
તતિઅ (તૃતીય)	ત્રીજું	૧૭૯
√ તાલ (તાલય)	તાળુ મારવું	૨૧-૧
તાસ (ત્રાસય)	ભય	૮૦૫
તિત્તિ (તૃસિ)	સંતોષ	૨૧-૧૧૫છી
તિય (દે. સ્ત્રી)	સ્ત્રી	૫૧૩
તિયડુ (ત્રિકટુક)	ઔષધવિશેષ, સૂંઠ, મરી, પીપરનું મિશ્રણ	૨૮૨
તિલોત્તિમા (તિલોત્તમા)	તિલોત્તમા, અપ્સરા	૧૩૪૬
તિહલા (ત્રિફલા)	ઔષધવિશેષ	૨૮૨
તુક્ષાર/તોક્ષાર (દે.)	ઉત્તમ જાતિનો અશ્વ	૨૪૬
√ તોલ (તોલય)	યોગ્ય નિશ્ચય, કરવો	૨૧-૧૨
√ થુણ (સ્તુ)	સ્તુતિ કરવી	૧૩૯૮
થુય (સ્તુત)	જેની સ્તુતિ કરાઈ છે તે	૧૩૯૯
થેર-વણિયા (સ્થવિર-વણિકા)	વૃદ્ધ-વાણિયા - -	૨૧-૧
થેવ (સ્તોક)	થોડો	૧૪૬
થોર (સ્થૂલ)	પુષ્ટ	૪૫૩

દયાલુય (દયાલુક)	દયાળુ	૭૮૯
√દલ (દા.)	આપવું	૧૨૭૯
દલવટ્ટિયા (દલપટ્ટિકા)	ચિત્રપટ્ટિકા	૪૬
દાણ (દે.)	કર	૮૧૨
દિઢ (દ્રઢ)	દઢ	૭૩૭
દિવ્વ (દૈવ)	ભાગ્ય	૬૦૯
દુક્કર (દુષ્કર)	દુષ્કર	૪૪૮
દુગંછા (જુગુપ્સા)	ધૃણા, નિંદા	૧૫૫૬
દુગેજ્ઞ (દુર્ગાહ્ય)	દુર્ગાહ્ય	૨૨૩
દુત્થિય (દુઃસ્થિત)	દુર્ગત, દુઃખી	૧૨૫
દુયઇ (દ્વિપદિ)	દ્વિપદી	૧૪૮૧
દુરાગહ (દુરાગધ્ય)	જેનું આરાધન દુઃખપૂર્વક થાય છે તે	૭૫
દુસજ્ઞાય (દુર્સાધ્યક)	જેને સાધવું દુષ્કર છે તે	૬૭૦
દેઝલ (દેવકુલ)	દેવમંદિર	૧૦૯૭
દો-છડિય (દે.)	વસત્રવિશેષ	૮૧૪
દોસિય (દૌષ્ટિક)	વસત્રનો વ્યાપારી, કાપડિયો	૨-૧
ધંત (દે.)	અતિશય	૨૮૯
ધણિય (દે.)	અત્યંત ગાઢ, અતિશય	૬૪૦
ધત્તૂરિય (ધાત્તૂરિક)	ધત્તૂરાનો નશો કરનાર	૧૪૦૯
√ધવલ (ધવલ)	સફેદ કરવું, ધોળાવું	૪૯૪
ધવલ (ધવલ)	ઉત્તમ બળદ	૪૨૭
ધારહઅ (ધારહત)	ધારથી આહત	૧૫૦૭
√ધીર (ધરય)	ધીરજ ધરવી	૫૩૨
ધુયકિલેસ (ધુવ-કલેશ)	જેના કલેશ ધોવાયા છે તે	૮૭
ધૂડહણ (ધૂપદહન)	ધૂપપાત્ર, ધૂપિયું	૧૨૮૮

ધૂય (ધૂપ)	સુગંધી દ્રવ્યવિશેષ	૭૦૯
નંગૂલ (લઙ્ગૂલ)	પૂંછડું	૫૨૫
નટ્ટાવય (નર્તક)	નર્તક, નાચ કરનાર	૧૩૪૪
નહવિજ્ઞા (નભવિદ્યા)	આકાશગામી વિદ્યા	૪૭૭
નાઇત્ત (દે.)	વહાણ દ્વારા વેપાર કરનાર સોદાગર	૨૪૬
નાસ (ન્યાસ)	થાપણ	૫૩૩
નાહુર (નખર)	નખ, નહોર	૧૮૫
√નિગડ (નિગડય)	નિયંત્રિત કરવું	૧૪૪૫
નિચ્ચકિરિયા (નિત્ય ક્રિયા)	નિત્ય ક્રિયા	૭૨૦
નિચ્ચૂરણ (નિચ્ચૂર્ણન)	ચૂરેચૂરા કરવા	૪૧૯
નિજ્ઞામય (નિર્યામક)	વહાણનો સુકાની	૨૨૯
નિત્ત (નેત્ર)	રેશમી કાપડ	૨૪૯
નિદરિસણ (નિદર્શન)	ઉદાહરણ, દેશાંત	૯૪૭
નિપ્પણ (નિષ્પન્ન)	બનેલ, નીપજેલ	૧૨૧૪
નિમિય (નમિત)	નમ્બેલ	૨૭૯
નિમૂલય (નિર્મૂલન)	મૂળરહિત કરવું	૧૧૧૬
√નિય (દૃશ)	જોવું	૬૭
નિયમ (નિયમ)	વ્રત	૫
નિયલિઅ (નિગઢિત)	જકડાયેલ, સાંકળથી બંધાયેલ	૬૩૯
નિરંજણ (નિરંજન)	નિર્લેપ	૪૨૩
નિલ્પ્રાંછણ (નિર્લાંછણ)	ખસી કરવી	૬૪૬
નિવાણી (નિપાની)	હવાડો, પશુઓને પાણી પીવાનું સ્થાન	૪૧૫
નિવ્વિન્ન (નિર્વિવ્વિન્ન)	નિર્વેદપ્રાપ્ત	૩૮૮
નિહણત્ત (નિર્ધનત્ત્વ)	નિર્ધનતા	૫૬૫
નિહત્ત (નિધત્ત)	નિબિડ કર્મબદ્ધ	૧૫૩૧

√ નીહર (નિ:સૃ)	નીકળવું	૨૮૩
નિહય (નિભૃત)	પ્રચ્છન્ન	૭૧-૧
તેયવળ (તેઅવ) (પ્ર+દીપ)	ચમકવું	૧૧૪
નેત્તપટ્ટ (નેત્રપટ્ટ)	વસ્ત્રવિશેષ	૮૧૪
નેવજ્જ (નૈવેદ્ય)	નૈવેદ્ય	૭૦૯
નેવ્વાળ (નિર્વાણ)	નિર્વાણ	૬૬
નેસત્થિય (દે.)	વણિક મંત્રી	૭૧-૧
પઝંજિઅ (પ્રયુક્ત)	જેનો પ્રયોગ કર્યો છે તે	૭૦
√ પઝળ (પ્રગુણ)	તૈયાર કરવું	૪૯૪
પઝળીકય (પ્રગુણીકૃત)	તૈયાર કરેલ	૮૧૧
પઝમળંત (?)	વિદ્યાવિશેષ (?)	૧૧૫૮
પઝલી (પ્રતોલી)	નગરની અંદરનો રસ્તો	૭૧-૨
પંચ-ઝલિય (પંચ-કુલિક)	પંચાયતનો સભ્ય	૧૩૪૭
પંચાસ (પંચદસ)	પચાસ	૨૨૬
પંચુબરિ (પચ્છુદુમ્બર)	વડ, પીપળો, ઉદુમ્બર, પ્લક્ષ, કાકોદુમ્બર	૬૮૨
√ પક્કર (દે.)	કવચબદ્ધ કરવો, પાખરવું	૧૦૪૮
પક્કર (દે.)	વહાણની રક્ષાનું ઉપકરણ	
પક્કરિય (દે.)	કવચબદ્ધ	૨૨૩
પચ્ચઅ (પ્રત્યય)	વિશ્વાસ	૧૬૩
√ પચ્ચાર (ઊપા+લમ્બ)	ઉપાલંબ આપવો, મહેણું મારવું	૭૧-૨
પટ્ટ-તૂલી (પટ્ટ-તૂલિકા)	ગાદલું, તળાઈ	૧૫૬૮
પટ્ટય (દે.)	પાટુ, પાદપ્રહાર	૮૦૮
પટ્ટાઈયા (પતાકા)	પતાકા	૧૧૮૨
પટ્ટિબંધ (દે.)	પ્રતિબિંબ, પગલું	૧૫૦૫
પટ્ટિય-પટ્ટ (દે.)	વસ્ત્રવિશેષ	૮૧૪

પડિવહગ (પ્રતિ-વધક)	વધ કરનાર	૬૫૩
પત્તદ્વો (દે. પ્રાસાર્થ)	વિદ્વાન	૩૨
પત્તદાણ (પાત્રદાન)	સુપાત્રદાન	૧૬૪
પનરસ (પંચદશ)	પંદર	૬૮૫
પબોહ (પ્રબોધ)	જ્ઞાન	૩૮૫
પરાહ્ઓ (પરાઆગત)	પાછળ આવેલો	૧૫૦૫
પરિવિડિય (પરિવર્તિત)	બદલેલું	૫૮૪
પમાહ્અ (પ્રમાદિન્)	આળસુ	૧-૨
પરિણયવયસ	વૃદ્ધ	૫૬૭
પલાણ (પલાયિત)	પલાયન થયેલ	૮૩૨
પલિય (પલિત)	પળિયા, સફેદ વાળ	૧-૧૧/૨
પલિત્ત (પ્રદોષ)	જવલિત	૮૩૦
પલિવણ (પ્રદોષ)	આગ	૪૧૬
પવ્વાહ્યા (પ્રવ્રાજિકા)	સાધ્વી	૧૬૨
પસોરયા (દે. પશ્યતોહર)	તફ્ફંચી કરનાર	૧-૧
પહરૂખીણ (પથ-ચિત્ર)	માર્ગ પરિશ્રમથી થાકેલ	૪૧૨
પામર (પામર)	કૃષક, ખેડૂત	૮૩
પામા-કંઢૂયણ (પામા-કણ્ઢૂય) ખૂજલી		૧૫૧૫
પારદ્ધિ (પાપર્દિધ)	શિકારકાર્ય	૩૮૪
પાવય (પાવક)	પવિત્ર કરનાર અગ્નિ	૭૨૧
પાહુડ-વિહસ્થ (પ્રાભૂત વિહસ્ત)	હાથમાં ભેટ લઈ જનાર	૭૮
પાહુણય (પ્રાધુણક)	અતિથિ	૧૦૬
પિચ્છણઅ (પ્રેક્ષણક)	નાટક	૩૬
પિટ્ટ (દે.)	પેટ	૨૮૮
પિયર (પિતૃ)	પિતા	૧૫૫૬

પુટ્ટ (સ્પૃષ્ટ)	સ્પર્શલ	૭૯૮
પુત્તલિયા (દે.)	શાલભંજિકા, પૂતળી	૧૩૧૯
પુત્તાવિજ્જ (?)	?	૨૧-૧
પુરોડાસ (પુરોડાશ)	યજ્ઞનું હવ્યાન્ન	૪૩૫
પુફલ (પુંગીફલ)	સોપારી	૯૭
પેટ્ટ (દે.)	પેટ	૮૦૮
પેલ્લિય (દે.)	પ્રેરિત થતું, ખેંચાતું	૪૯
√ પોક્કર (પૂત+કૃ)	પોકારવું	૧૫૭૭
પોક્કરિય (પૂત્કૃત)	પોકારાયેલ	૯૧૮
પોગલ (પુદ્ગલ)	પુદ્ગલ	૬૯૦
પોઢ (પ્રૌઢ)	પ્રૌઢ	૫૦૪
પોત્થય (પુસ્તક)	પુસ્તક	૪૧૪
પાપાવય (?)	?	૨૧-૩
પાલિમ (સ્ફટિક)	સ્ફટિક રત્ન	૧૦૭
પુક્કાર (ફુત્કાર)	ફૂંફાડો	૫૨૫
પોફલ (દે.)	સોપારી	૮૧૮
પોફલિ તરુ (દે.)	સોપારીનું વૃક્ષ	૮૧૮
બહ્લ (દે.)	બળદ	૮૦૫
બહ્સારિય (અપવેશિત)	બેસાડેલ	૧૪૨
બંદિણ (બન્દિન્)	સ્તુતિપાઠક	૧૨૧
બહિણી (ભગિની)	બહેન	૧૪૮
√ બજ્ઝ (બન્ધ)	બાંધવું	૨૪૭
બારિસિ (દ્વાદશી)	બારસ	૧૨૧૬
√ બુજ્ઝ (બુધ)	જાણવું, સમજવું	૮૫
બેહ્લ (દે.)	નાવ-બેડલી	૮૧૯

બેડાડંડો (દે.)	વહાણનો સમૂહ	૮૫૨
બોહ (બોધય)	સમજાવવું	૮૫૧
બોહિત્થ (દે.)	વહાણ	૮૪૭
ભરૂવ (ભૈરવ)	રાગવિશેષ	૧૪૭૮
ભંડારિય (ભાણ્ડાગારિક)	ભંડારના અધ્યક્ષ, ભંડારી	૧૩૪૭
√ ભમડ (ભ્રમ)	ભ્રમણ કરવું	૧૦૪૮
ભયણા (ભજના)	વિકલ્પ	૧૧૭૬
ભસલ (દે.)	ભ્રમર	૧૪૪૧
ભાણેઈ (ભાગિનેયી)	બહેનની દીકરી, ભાણી	૬૦૯
ભાઝય (ભ્રાતૃ)	ભાઈ, બંધુ	૪૩
ભાડય (ભાટક)	ભાડુ	૭૮૨
ભાણય-સદ્ (દે.)	નાવિકોનો જોશભર્યો અવાજ	૮૧૭
ભુયંગ-મંત (ભુજંગ-મંત્ર)	સર્પમંત્ર	૩૦
√ ભેસ (ભેષય)	ડરાવવું	૧૮૫
ભોજ્જ (ભોજ્ય)	ભોજન	૩૯૯
મંકણય (મઢ્ઢ્કણય)	સજાવટ માટેનું વસ્ત્રવિશેષ	૮૧૪
મંજીર (મઝીર)	મંજીરા	૧૦૮૭
મંદર (દે.)	બંદર	૨૨૮
મચ્છી (મક્ષિકા)	માખી	૭૬૪
√ મડુ (મૃદ)	મર્દન કરવું	૫૩૬
મત્તવારણ (મત્તવારણ)	ઝરૂખો	૧૦૯૪
મયણ-ઘરિણિ (મદન-ગૃહિણી)	કામદેવની પ્રિયા-રતિ	૧૨૧
મયણનાહિ (મૃગનાભિ)	કસ્તૂરી	૮૧૫
માઈણિહયા (મૃગ તૃષ્ણિકા)	મૃગજલ	૧૪૩૧
માઈલ્લ (માયિન)	માયાવી	૬૪૨

माउसिया (मातृस्वसु)	भासी	६११
माणिल्ल (मानी)	अत्तिभानी	८८८
माणुसिय (मानुषी)	स्त्री	४२
मालिय (मालिन्)	भाणी	१३४८
मिच्छ (म्लेच्छ)	अनार्थ, भ्लेच्छ	२१
√ मुस (मुष)	योरी करवी	६४४
मुसल-प्पमाण (मुसल-प्रमाण)	भुशणधार वरसाढ	३१४
मुहकोस (मुख-कोश)	मुभवस्त्रिका	७०६
मुहलग (मुखरक)	वायाण	१-३
मुलकेसेय (दे.)	औषधिविशेष	१६३
मेच्छत (मिथ्यात्व)	मिथ्यात्व, सत्य पर अश्रद्धा	१-६
√ मेल्ल (मुच)	छोडवुं	२००
मेल्लिरी (दे.)	छोडती	५५७
मोक्क (मूक)	भूंगो	१५२८
मोगल (दे.)	डीन कोटिनो देव	१५५६
मोट्ट (दे.)	भोट्टुं	१-२
√ मोड (मोटय)	भांगवुं, तोडवुं	२८१
मोण (मौन)	वाशीनो संयम	६८७
मोत्तहल (मुक्ताफल)	भोती	१०५२
मोर (मयूर)	भोर	१४३६
मोल्ल (मूल्य)	भूल्य	१३१२
योणि (योनि)	योनि	१८६
रउद्द (रौद्र)	रौद्र	५२६
रस (रस)	नृत्यविशेष, रास	८५
रिच्छ (ऋक्ष)	रीछ	११४५

रिक्ख (ऋक्ष)	नक्षत्र	१८६
रीढ (दे.)	रंक, गरीभ	६७३
रीढ (दे.)	अनादर, अवगणना	६८५
रेर (दे.)	रंक, गरीभ	६७३
लगडय (?)	(?)	८०६
लल्लविलल्ल (दे.)	कालुधेलुं	७६७
√लिह (लिख)	लपवुं	१३५४
लुणिया (दे.)	लूणीनी भाञ्ज	६८२
√लुल (लुठ)	लटकवुं	७३०
लेखण (लेखक)	लेपनकार्य करनार	१३४७
√लोट्ट (लुठ)	लोटवुं, पडवुं	२८८
वंतर (व्यन्त)	अेक देवजाति	१५५६
वइदूज्ज (वैदूर्य)	वैदूर्यभाशि	१३३५
√वच्च (व्रज्)	गभन करवुं	१२६
वच्छल्ल (वात्सल्य)	स्नेह	८३५
√वज्जर (कथय्)	भोलवुं, कहेवुं	५६१
वट्टतूलि	जुओ पट्टतूलि	८२१
वणिनाह (वणिक-नाथ)	व्यापारीनो नाथ	१३०
वत्थिचिध (वल्ल चिह्न)	वस्त्रसंकेत	५३७
वद्दावण्ण (वर्धापन)	वधामशुं	१२६
वसहि (वसति)	स्थान, आश्रय	८८५
वसिम (दे.)	वस्तीवाणुं स्थान	५३८
वाउवट्ट (वायु पट्ट)	ध्वजा, वावटो	२२२
वाहिल्ल (व्याधिमत्)	व्याधिग्रस्त	४७२
विउस (विद्वत्)	पंडित, विद्वान्	७५

વિચ્છેઅ (દે.)	વિરહ	૬૫૮
વિચ્છેઇય (દે.)	વિયોગવાળું	૫૩૫
વિજ્ઞ (વૈદ્ય)	વૈદ્ય	૨૮૨
√વિજ્ઞ (વિ+ધ્યાપય)	બુઝાવવું, હોલવવું	૪૧૮, ૮૩૩
વિટ્ટિ (વિષ્ટી)	વેઠ	૫૬૪
વિટ (વિટ)	ભાંડ	૫૭૨
વિઠત (દે. અર્જિત)	ઉપાર્જિત કરેલું	૬૧૮
વિણ્ણાણિય (વિજ્ઞાનિન્)	નિપુણ, વિચક્ષણ	૮૧૬
વિહ્વણ (વિદ્રવણ)	વિનાશ	૪૯૬
વિદ્ધત્તણ (વૃદ્ધત્વ)	વૃદ્ધત્વ, ઘડપણ	૭૬૮
વિયર (દે.)	વિરડો, વીર્યડો, જલાશય સુકાતાં પાણી મેળવવા કરવામાં આવતો ખાડો	૧૪૩૩
વિયલ (વિ+ગલ)	ક્ષીણ થવું	૧૧૬૮
વિવરીર (વિપરીત)	પ્રતિકૂળ	૧૩૯૪
વિસ્સ (વિશ્વ)	જગત	૭૮
વિહત્થ (વિહસ્ત)	કોઈક વસ્તુ પકડી હોય તેવો હાથ	૧૪૮
વીણઈ (વિનયી)	વિનયી	૭૩૦
વીસમ (વિશતિમ)	વીસમા	૧૯૬
√વુક્ક (પત્+કૃ)	ફુટકારવું	૫૨૪
વુડ્ઠી દવિણં (વૃદ્ધિ દવિણ)	વ્યાજનું ધન	૧૧૩૭
વુણ્ણ (દે.)	ભયત્રસ્ત	ગદ્યખંડ-૧
વેકરણિય (વૈકરણિક)	અધિકારી વિશેષ	૧૩૪૭
વેડાડંડો	જુઓ બેડાડંડો	૧૦૪૪
વેડલ્લ (દે.)	વહાણ, સરખાવો, ગુજ, બેડલી	૮૧૮
વેલાઝલ (વેલાકૂલ)	બંદર, વહાણોને ઊભા રહેવાની	૨૧૧

	जग्या	
वेसंभ (विश्रम्भ)	विश्वास	५३१
√ वोल (गम्)	पसार थवुं, गुजरवुं, वीतवुं	१८५
वोसरिया (व्युत्सृष्ट)	परित्याग करेल	१४१८
सइत्त (सतित्व)	पतिव्रतापशुं	५१५
सइव (शैव)	शैव	१२३६
संकड (संकट)	संकीर्ण, सांकुं	२४८
संकोडिय (संकोटित)	संकोरेलुं	११०८
संगर (सङ्गर)	युद्ध, संग्राम	१०५६
संघाण (दे.)	सुकान	७-३
संजविय (दे.)	भेणवेलुं	२८२
संति पाणिय (शांति-पाणिअ)	शांति भाटे अपातुं भंत्रित पाणी	४३६
संतिविहाण (शान्ति-विधान)	उपद्रव, निवारण	१३०७
संथवण (संस्तवन)	स्तुति	५८
संपडिय (दे. संप्राप्त)	सांपडेल, प्राप्त	८६६
संभरण (संस्मरण)	स्मरण, याद	उद्देशक-३
		पुष्पिका
√ संभार (संस्मृ)	स्मरवुं	६३
संवलिया/संम्वलिया/सवलिया (दे.)	समणी, समडी	२०, १६, १४६३
संविहाण (संविधान)	कथावस्तु	८६२
संवेग पक्खिअ (संवेगपाक्षिक)	वैराग्य पक्षपाती	११८०
√ संस (शंस)	कडेवुं	१६५, ८५
संसिय (शंसित)	कडेवायेल	७५
सकड (शकट)	गाडु	७८२
सकत्थअ (शक्रस्तव)	शक-स्तव	७०७

सकार (संस्कार)	संस्कार	१५१६
√सच्च (दृश)	श्लेवुं	५०५, २२८
सच्चविय (दृष्ट)	श्लेयेल, विलोकित	१३८
√सज्ज (साध्य)	साध्य	११३७
सत्तुकार (सत्वागार)	भोजनशाणा, दानशाणा	३८१
√सर (स्मृ)	स्मरण करवुं	३३७, ३३८
सयं संबुद्ध (स्वयं-संबुद्ध)	स्वयंभुद्ध	५८४
सर्लिब (दे. सर्लिब)	शिशु, बाणक	६५८
सस्स (शस्य)	श्रेत्रगत धान्य	८३
सहलीकर (सफली+कृ)	सफल करवुं	८८
साइय (दे.)	विश्वास	८३
सामिसाल (स्वामिन)	स्वामी, अधिपति	८३८
√सार (सारय)	सरकाववुं, भसेउवुं	४१
सालिहंजिया (शालभंजिका)	पूतली	१३१८
सास (शस्य)	क्षेत्रगत धान्य	८४
सासण (शासन)	दानपत्रादि लेष	१३५४
√साह-सलहा (श्लाघ)	प्रशंसा करवी	८१२
सिगि (दे.)	सींगडी	२५१
सिगिण (श्रुङ्गिन)	सींगडीवाणुं	१८५
सिघासण (सिंहासन)	राजगादी	१२२१
सिण (दे.)	मांस	३
सिण-नियम (दे.)	मांस नहि जावानो नियम	१२
सिढ (दे.)	सढ	
वेल्ली	सढनां दोरडां	१-३
सिखिच्छ (श्रीवत्स)	जिनदेव आदि महापुरुषोना हृदय पर रहेल उीयो अवयवाकार	१३३८

સિર્લિલ (દે.)	બચ્ચું	૬૫૮
સિલાનિવેસ (શિલા-નિવેશ)	શિલાસ્થાપન	૧૩૦૭
સીલાવટ્ટ (શિલાપટ્ટ)	પથ્થર	૧૪૩૬
સુય (સ્રોતસ)	પ્રવાહ	૧૦૮૬
સુયાણ/સુવાણ (સોપાન)	સીડી, નિસરણી	૧૦૮૯, ૧૦૪૨
સુવાસિણી (દે.)	જેનો પતિ જીવિત હોય તેવી સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી	૧૩૩૦
સુવિણય (સ્વપ્ન)	સપનું	૧૭૬
સુવીર (?)	નાવિક (?)	૨૨૯
સુહાસિય (સુભાષિત)	સમ્યક્ ઉક્તિ	૪૪૬
સૂઝય (સૂચિત)	સૂચિત	૧૭૮
સેહૂલ (દે.)	શાહુડી	૧૫
સોહગમ (સૌભાગ્ય)	સૌભાગ્ય	૧૨૦
સોહણા (શોભના)	સુંદર, શોભાયુક્ત	૧૭૮
હક્કારિઅ (દે.)	બોલાવવું	૧૩૮
√ હણ (હન)	મારવું	
હણીય (હત)	જેનો વધ કરાયો છે તે	૧૪૨૩
હરિણી (દે.)	વહાણનું ઉપકરણ	૧૪૨૩
હરિણી (દે.)-ગંઠિ (ગ્રન્થિ)	હરિણીની ગાંઠ	૫-૩
હલબોલો (દે.)	કોલાહલ	૫-૧
√ હિંસ (હેષા)	અશ્વનો અવાજ-હણહણાટ	૧૨૨૬, ૧૨૨૫
હિદ્ઠ (હ્ઠ)	આનંદિત	૧૮૨
હેલા (દે.)	શીઘ્રતા	૯૧૮

परिशिष्ट-९

सुभाषित

१. अवलंबिज्जइ अह नूण साहसं आवइ-गएहिं पि ।
अह विहवम्मि अगव्वो कायव्वा धीरिमा वसणे ॥५३९
२. अह दुक्खियाउ सच्चं आजम्मं हुंति नारीओ ॥३११
३. अहवा कुडिल-सहावा उत्तिम-ठणं न पावंति ॥२८॥
४. अहवा णु लोहमइओ अहोमुहं पडइ अण्णो वि ॥१०६॥
५. अहवा णु हवंति सया अणिमित्त-सुबंधवा गरुया ॥२९॥
६. अहवा निय-पहु-विहवे णासइ विहवो किमच्छरियं ॥७४९
७. अहवा विसयासत्ता सत्ता पावंति दुक्खाइ ॥५०
८. अहवा सया वि ठणं हवंति सउण्णाण जे तुंगा ॥७५२
९. आवइ-गया वि गय-संपया वि देसंतरं च पत्ता वि ।
ठण-च्चुया वि गरुया ठणं पावंति गरुययरं ॥६०८
१०. उवहासं जणइ जेण णिय-दुक्खं वज्जरिज्जंतं ॥५६१
११. खंडण-गहणऽत्थवणं पावइ चंदो वि कम्म-वसा ॥५६४
१२. गरुया वि सोयणिया आवइ-वडिया हवंति सव्वाणं ।
चंदो वि गहण-काले दीणो जोइज्जइ जणेणं ॥५६०
१३. जे आवइसु धीर विहवम्मि अगव्विया अमच्छरिणो ।
पर-वसणे सुसहाया ते पुरिसा पुरिस-गणणाए ॥५६३
१४. जो जाणइ जस्स गुणे सो तं दूरट्टियं पि आयरइ ।
गयण-ट्टिए वि चंदे कुमुय-वणं पावइ पबोहं ॥३९५
१५. जो विहलियं विलंबइ आवइ-वडियं च जो समुद्वरइ ।
सरणागयं च रक्खइ तस्स जसो निम्मलो भुवणे ॥५८०
१६. णिरवेक्खयाए पढमं उवयारं जे कुणंति ते विरला ।
उवयरिए उवयारं उच्छिण्णं देइ सव्वो वि ॥१०७६

१७. ताव कुलीणा गुरुया विउसा सोहग्ग-रूय-गुण-कलिया।
सुह-सील-धम्म-निरया जा णिय-ठणं न मुच्चंति ॥५८६
१८. दारिद्र्यस्स दाणं पहुणो रवंति अगव्विओ नाणी ।
जोयणवंतस्स तवो जीवेसु दया इमं सत्तं ॥३८९
१९. धाउव्वाय-रसायण-जंत-वसीयरण-खन्नवाएहिं ।
कीलावसणेहिं तहा गरुया वि पडंति गुरु-वसणे ॥९२४
२०. पढमोवयार-निरया दयावर होंति सव्व-भूएसु ।
विहलुद्धरणेक्क-रया ते पुरिसा कुपुरिसा इयरे ॥१०७०
२१. पहू-दंसणेण अहवा पावइ सव्वो वि चिर-रिद्धी ॥७५६
२२. भणियं च जओ महिलायणस्स कज्जेण सव्व-महिलाओ ॥४४८
२३. महि-निवडिया वि करिणो तीरंति ण लंघिउं तुरंगेहिं ।
इयरण समा आवइ-गया वि न हु हुंति जे गरुया ॥६०५
२४. लक्ख-विहूणो विज्जो लक्खण-हीणो य पंडिओ लोए ।
भाव-विहूणो धम्मो तिन्नि वि लोए हसिज्जंति ॥१०३२
२५. विसयासत्ता सत्ता पत्ता ते पउर-दुक्खाइं ॥५९२
२६. विसयासत्तो पिय-विह-जलण-जालावलीहिं उज्झंतो ।
पावेइ जणो दुक्खं मयच्छि ! ताा किं वियारेण ॥ ११४७
२७. सूरो वि पंडिओ वि हु विज्जा-विण्णाण-लच्छीवंतो वि ।
धूया-कज्जे गरुओ वि लहु-पयं वच्चए सहसा ॥१०७३
२८. सव्वं गेयं विलवियं सव्वं नट्टं विडंवणा ।
सव्वे आभरणा भार सव्वे कामा दुहावहा ॥३५६
२९. हिमगिरि-वर-प्पसूता-जय-पयड़ा किल जणम्मि सुपवित्ता ।
सुहिया वि सया महिला वहइ जलं अमर-सरिय व्व ॥५८७
३०. होज्जा जलणे वि जलं विसहर-दाढाए होज्ज अमयं पि ।
होज्जा ससस्स सिंगं न हु धम्मो जीव-हिंसाए ॥ ४०७

સંશોધન પ્રયુક્ત ગ્રંથ નિર્દેશિકા સૂચિ

- અંગવિજ્ઞા :- સંપા. મુનિ પુણ્યવિજય. વારાણસી : પ્રાકૃત ગ્રંથ પરિષદ ૧૯૫૭.
- અમમસ્વામિ ચરિત્ર :- મુનિ રત્નસૂરિ. અમદાવાદ : પં. મણિવિજયજી ગણિવર ગ્રંથમાલા, ૧૯૪૦ (મણિવિજયજી ગણિવર ગ્રંથમાલા ૯)
- અમમસ્વામિ ચરિત્ર :- મુનિરત્નસૂરિ, અનુ. ભાનુચંદ્રવિજય. અમદાવાદ : યશેન્દુ પ્રકાશન, ૧૯૬૩.ભાગ-૧-૨
- આવશ્યક-સૂત્ર, નિર્યુક્તિ, ચૂર્ણિ સહ :- રતલામ: ઋષભદેવ કેશરીમલ શ્વેતાંબર સંસ્થા ૧૯૨૮.
- ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર :- અનુ. શાસ્ત્રી જેઠાલાલ હરિભાઈ. ભાવનગર : જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા ૧૯૨૫.
- કથારત્નકોશ :- દેવભદ્રાચાર્ય-ભાવનગર: જૈન આત્માનંદ સભા, ૧૯૫૧
- કલ્યાણ-તીર્થાક :- વર્ષ ૩૧-૧ ગોરખપુર : ગીતાપ્રેસ.
- કુમારપાલ ચરિત્ર :- જયસિંહસૂરિ. જામનગર : હીરાલાલ હંસરાજ, ૧૯૧૫
- કુમારપાલ ચરિત્ર સંગ્રહ :- સંપા. જિનવિજયમુનિ. બંબઈ : સિંઘી જૈન શાસ્ત્ર શિક્ષાપીઠ, ભારતીય વિદ્યાભવન ૧૯૫૬.
- કુમારપાલ પ્રતિબોધ :- જિનમંડનગણિ, સંશો. ચતુરવિજયજી. ભાવનગર : જૈન આત્માનંદ સભા, ૧૯૨૫ (આત્માનંદ ગ્રંથમાલા, ૩૪)
- કુમારપાલ ભૂપાલ ચરિત્ર મહાકાવ્ય :- જયસિંહ સૂરિ અનુ. અજીત સાગર સૂરિ. ૧૯૨૮.
- ગુજરાતનો ઇતિહાસ :- મૌલાના સૈયદ અબુઝકર નદવી, અનુ. છોટુભાઈ ર. નાયક. અમદાવાદ : ગુજરાત વિદ્યાસભા, ૧૯૪૯. (મેમણ હાજી સુલેમાન શાહમહમદ લોધિયા ગ્રંથમાળા-૧૨)
- ગુજરાતનો મધ્યકાલીન રાજપૂત ઇતિહાસ :- દુર્ગાશંકર કેવલરામ શાસ્ત્રી. અમદાવાદ : ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી, ૧૯૩૯(મહારાજા સયાજીરાવ ગાયકવાડ ગ્રંથમાલા; ૨૦
- ગુર્વાવલી :- મુનિ સુન્દરસૂરિ. વારાણસી : હર્ષચન્દ્ર ભૂરાભાઈ વીર સંવત - ૨૪૩૭. (યશોવિજય જૈન ગ્રંથમાલા; ૪)
- ચઉપત્ર મહાપુરિષ ચરિત્ર :- શીલંકાચાર્ય, સંપા. અમૃતભાઈ મો. ભોજક. વારાણસી

: પ્રાકૃત ગ્રંથ પરિષદ, ૧૯૬૧. (પ્રાકૃત ગ્રંથ પરિષદ ગ્રંથાંક - ૩)

જિનરત્નકોશ :- હ. દ. વેલણકર. પૂના : ભાંડારકર ઓરિએન્ટલ રિસર્ચ
ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, ૧૯૪૪ (ગવર્નમેન્ટ ઓરિએન્ટલ સીરીઝ ક્લાસ સી. નં. ૪)

જૈન દર્શન :- ન્યાય વિજયજી-૧૧.આ. પાટણ : હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન સભા,
૧૯૬૮.

જૈન પુસ્તક પ્રશસ્તિ સંગ્રહ :- સંપા જિનવિજયમુનિ-બંબઈ : ભારતીય
વિદ્યાભવન, ૧૯૪૩ (સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા, ૧૮)

જૈન સત્યપ્રકાશ-દીપોત્સવી અંક :- વર્ષ-૭ અંક-૧, ૨, ૩ ક્રમાંક-૭૩-૭૫.
અમદાવાદ: જૈન ધર્મ સત્યપ્રકાશક સમિતિ, ૧૯૪૧.

તત્વાર્થ સૂત્ર :- વ્યાખ્યા પં. સુખલાલજી. ૪.આ-અમદાવાદ : જૈન સાહિત્ય
પ્રકાશન સમિતિ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, ૧૯૭૭ (પૂજાભાઈ જૈન
ગ્રંથમાલા; ૧૭)

તપોરત્ન મહોદધિ :- ભક્તિવિજયજી. ભાવનગર : જૈન આત્માનંદ સભા. (જૈન
આત્માનંદ ગ્રંથમાલા, ૨૮)

ત્રિષષ્ટિ શલાકાપુરુષ ચરિત્ર :- હેમચંદ્રાચાર્ય. અમદાવાદ : અરિહંત પ્રકાશન,
૧૯૮૫.

પૌમ ચરિયં :- વિમલસૂરિ, સંપા. હર્મન જેકોબી, મુનિ પુણ્યવિજયજી. અનુ.
શાન્તિલાલ મ. વોરા. વારાણસી: પ્રાકૃત ગ્રંથ પરિષદ, ૧૯૬૨ (પ્રાકૃત
ગ્રંથ પરિષદ ગ્રંથાંક, ૬)

પદ્મપુરાણ :- સંપા. શ્રીરામ શર્મા. બરેલી : સંસ્કૃતિ સંસ્થાન ૧૯૬૮-૯

પાઈય સદ્ મહાણવો :- હરગોવિંદદાસ શેઠ, સંપા. વાસુદેવ શરણ અગ્રવાલ,
દલસુખ માલવણિયા. વારાણસી : પ્રાકૃત ગ્રંથ પરિષદ, ૧૯૬૩ (પ્રાકૃત
ગ્રંથ પરિષદ, ૭)

પુરાતન પ્રબંધ સંગ્રહ :- સંપા જિનવિજયમુનિ. કલકત્તા સિંઘી જૈન જ્ઞાનપીઠ,
૧૯૩૬ (સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા, ૨)

પ્રબંધ કોશ :- રાજશેખર સૂરિ, સંપા. જિનવિજયમુનિ. કલકત્તા સિંઘી જૈન
જ્ઞાનપીઠ, ૧૯૩૫ (સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા; ૬)

પ્રબંધ ચિન્તામણિ :- મેરુતુંગાચાર્ય, સંપા. જિનવિજયમુનિ. કલકત્તા સિંઘી જૈન
જ્ઞાનપીઠ, ૧૯૩૩ (સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા, ૧)

- प्रबंध चिन्तामणि :- मेरुतुंगाचार्य, संपा. जिनविजयमुनि, अनु. હજારીપ્રસાદ દિવેદી. કલકત્તા સિંઘી જૈન જ્ઞાનપીઠ, ૧૯૪૦ (સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા, ૩)
- પ્રભાવક ચરિત્ર :- પ્રભાચન્દ્ર, સંપા. જિનવિજયમુનિ-અમદાવાદ : સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા, ૧૯૪૦. (સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા, ૧૩)
- મનુસ્મૃતિ :- ટીકાકાર હરગોવિન્દશાસ્ત્રી. ૨ આ.-વારાણસી : ચોખંબા સંસ્કૃત સીરીઝ, ૧૯૬૫. (હરિદાસ સંસ્કૃત ગ્રંથમાલા ૨૨૬)
- મહાપુરાણમ્ :- પુષ્પદન્ત, સંપા. પી.એ. વૈદ્ય. બોમ્બે, માણિક્ય ચન્દ્ર દિગમ્બર ગ્રંથમાલા, ૧૯૪૦ (માણિક્યન્દ્ર દિગમ્બર ગ્રંથમાલા, ૪૧)
- મુનિ સુવ્રત સ્વામિચરિત્ર :- શ્રીચંદ્ર સૂરિ, સંપા રુપેન્દ્રકુમાર પગારિયા. અમદાવાદ : લા.દ.ભા. સં. વિદ્યામંદિર, ૧૯૮૮ (લા. દ. ગ્રંથમાલા, ૧૦૮)
- રાજકુમારી સુદર્શના યાને સમળી વિહાર :- દેવેન્દ્રસૂરિ, અનુ. કેશરવિજયજી-મુંબઈ : શા. મેઘજી હીરજી બુકસેલર, ૧૯૨૧.
- વસુદેવ હીંડી :- સંઘદાસગણિ-સંપા. સંશો. ચતુરવિજયજી, પુણ્યવિજય. ભાવનગર : જૈન આત્માનંદસભા ૧૯૩૦.
- વિલાસવર્ધ કહા-સાહારણ :- સંપા. ૨. મ. શાહ, અમદાવાદ : લા.દ.ભા. સં. વિદ્યામંદિર, ૧૯૭૭ (લા.દ. ગ્રંથમાલા, ૬૧)
- વિવિધ તીર્થ કલ્પ :- જિનપ્રભ સૂરિ, સંપા. જિનવિજયમુનિ. કલકત્તા સિંઘી જૈન જ્ઞાનપીઠ, ૧૯૩૪ (સિંઘી જૈન ગ્રંથમાલા, ૧૦)
- સિદ્ધહેમગત અપભ્રંશ વ્યાકરણ :- સંપા. હરિવલ્લભ યૂ. ભાયાણી. ૨. આ. મુંબઈ : ફાર્બસ ગુજરાતી સભા, ૧૯૭૧.
- સુદંસણ ચરિયં :- દેવેન્દ્રસૂરિ, સંપા. સંશો. ઉમંગ વિજયગણિ. વળાદ : ફૂલચંદ ખીમચંદ, ૧૯૩૨. (આત્મ વલ્લભ ગ્રંથ સિરીઝ-૧૦)
- કુવલયમાલા કહા કા સાંસ્કૃતિક અધ્યયન :- પ્રેમસુમન જૈન. વૈશાલી: પ્રાકૃત જૈન શાસ્ત્ર એવં અહિંસા શોધ સંસ્થાન, ૧૯૭૫.
- જૈન આગમ સાહિત્ય મેં ભારતીય સમાજ :- જગદીશચન્દ્ર જૈન. વારણસી : ચૌખંબા વિદ્યાભવન, ૧૯૬૫. (વિદ્યાભવન ગૃપ્તમાષા ગ્રન્થમાલા)
- જૈન તીર્થો કા ઇતિહાસિક અધ્યયન :- શિવપ્રસાદ. વારણસી : પાર્શ્વનાથ વિદ્યાશ્રમ શોધ સંસ્થાન, ૧૯૯૧. (પાર્શ્વનાથ વિદ્યાશ્રમ ગ્રંથમાલા, ૫૬)
- જૈન ધર્મ કે પ્રભાવક આચાર્ય :- સાધ્વી સંઘમિત્રા. ૨ આ. લાડનું : જૈન

विश्वभारती, १९८६.

जैन धर्ममें दान : एक समीक्षात्मक अध्ययन :- उपाध्याय पुष्कर मुनि, संपा.
देवेन्द्रमुनि शास्त्री, श्रीचन्द्र सुराना. तारक गुरु जैन ग्रंथालय, १९७७.
(तारक गुरु जैन ग्रंथमाला, ८८)

जैन धर्मदर्शन :- मोहनलाल महेता. वाराणसी : पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान,
१९७३. (पार्श्वनाथ विद्याश्रम ग्रंथमाला, १९)

जैन साहित्य का बृहद इतिहास-भाग-६ काव्य साहित्य :- गुलाबचन्द्र चौधरी.
वाराणसी: पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान १९७३. (पार्श्वनाथ विद्याश्रम
ग्रंथमाला; २०)

प्राकृत भाषा और साहित्य का इतिहास :- नेमिचंद्र शास्त्री. वाराणसी : तार
पब्लिकेशन, १९६६

प्राकृत भाषाओंका तुलनात्मक व्याकरण एवं उनमें प्राक् संस्कृत तत्व :- के.
आर. चन्द्र-अमदावाद, प्राकृत विद्या मंडळ, १९८२.

प्राकृत साहित्य का इतिहास :- जगदीशचन्द्र जैन-२.आ. वाराणसी : चोखम्बा
विद्याभवन, १९८५

प्राचीन भारत का भौगोलिक स्वरूप :- अवधविहारीलाल अवस्थी. लखनौ :
कैलाश प्रकाशन, १९६४.

भारतीय साहित्य शास्त्र कोश :- राजवंश सहाय "हीरा". पटना : बिहारी हिंदी
ग्रन्थ अकादमी, १९७३.

महापुराण-उत्तरपुराण :- गुणभद्राचार्य, संपा. पत्रालाल जैन. काशी : भारतीय
ज्ञानपीठ, १९५४. (ज्ञानपीठ मूर्तिदेवी जैन ग्रन्थमाला (सं.) ग्रंथांक-१४)

Catalogue of Palm leaf Manuscripts in the Shantinath Jain Bhandar, Cambay, Part-2. ed. by Muni Punyavijayji. Baroda : Oriental Research Institute, 1966. (Gayakwad oriental Series : 149)

Cultural Study of the Nisitha Curni :- Madhu Sen. Amristsar :
Sohanlal Jaindharma Pracharak Samiti, 1975.

Dictionary of Pali Proper Names :- ed. by G. P. Malalaseekhar,
London : Pali Text Society, 1960.

Geographical Encyclopadeia of Ancient India :- ed. by K. D.
Bajpai. Varanasi : Indic Academy, 1967.

- History of Indian Shipping and Maritime activity from the Earliest* :- Times Radhakumud Mookerji. New York : Longmans, Green and Co., 1912
- Operation in Search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Circle* :- Extra number of the Bombay branch of Royal Asiatic Society, August, 1882. March, 1883. ed. by Peter Peterson. Bombay-Societie's Library, 1883.
- Prakrita-Paingalam* :- ed. Bholā Shanker Vyas. Varanasi : Prakrit Text Society, 1959, 1962. 2 Vols. (Prakrit Text Society Series, 2, 4)
- Prakrit Proper Names-Agamic Index* :- Comp. by Mohanlal Mehta, K. R. Chandra; ed. by Dalsukh Malvania. Ahmedabad : L. D. Institute of Indology, 1972. 2 Vols. (L. D. Series, 28, 37)
- SAMBODHI* :- Vol. 7, 1-4, Ahmedabad; L.D.Institute of Indology, 1979.
- Sanskrit-English Dictionary* :- Moniar Williams. Delhi : Motilal Banarsidas, 1986.

Our Latest Publicatios (2001-2002)

तर्कतरंगिणी - संपा. डॉ. वसंत परीख, P. P. 304	270-00
Madhu-vidya - collected papers of Prof. M. A. Mehndale P. P. 754	560-00
द्रव्यालंकार - आ. रामचंद्र-गुणचंद्र, संपा. मुनि जंबुविजयजी, P. P. 280	290-00
प्राचीन मध्यकावीन गूर्जर साहित्यसंग्रह - संपा. प्रो. जयंत कोठारी, P. P. 760	560-00
शास्त्रवार्ता समुच्चय - आ. हरिभद्रसूरि, सानुवाद, संपा. अनु. - डॉ. के. के. दीक्षित, P. P. 272	185-00
Temple of Mahavira Osiyāji - Dr. R. J. Vasavada Plates 61, P. P. 30	360-00
भगवतीचूर्णि - संपा. पं. रुपेन्द्रकुमार पगारिया, P. P. 120	135-00
Abhidhā - Dr. Tapasvi Nandi, P. P. 84	60-00
A Lover of Light among Luminaries : Dilip Kumar Roy Dr. Amrita Paresh Patel, P. P. 256	220-00
सुदंसणा-चरियं - डॉ. सलोनी जोशी P. P. 30+234	
SAMBODHI : The Journal of the L. D. Institute of Indology (Back Vol. 1-21)	Per Vol. 100-00
(Current Vol. 22-25)	Per Vol. 150-00